

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

VERZAMELING VAN STUKKEN**BETREKKELIJK DE****CRIMINELE
PROCEDURES****IN DE ZAAK DER HEEREN**

**L O U I S D E P O T T E R ,
F R A N Ç O I S T I E L E M A N S ,
A D O L P H E B A R T H E L S ,
J E A N J A C Q U E S C O C H É - M O M M E N S ,
E D O U A R D V A N D E R S T R A E T E N ,
E N
J E A N B A P T I S T E D E N E V E .**

*Waarvan de Debatten geopend zijn te
BRUSSEL den 17 April 1830.*

**Uitgegeven door de Redactie van het
ALGEMEEN HANDELS-BLAD,
bij de Boekhandelaars**

***De* den *Hengst* en *Zoon*,
te Amsterdam.**

ZINSTORENDE DRUKFOUTEN.

Bl. 45. Reg. 7. staat: *volsindigdigde*; moet zijn, *volsindigde*.

« 53. « 1. staat: of *mij* gemuילband; moet zijn: of *wij* gemuילband.

« 58. « 21. staat: de zotskap van den koning worden; moet zijn: de zotskap van den koning *te* worden.

« 61. « 16. staat: *nu* van zijn kinderspel kennis te geven; moet zijn: *mij* van zijn enz.

« 67. « 5. staat: *verstrikken*; moet zijn: *verstikken*.

« 68. « 12. staat: de eigenaar heeft fouten begaan; moet zijn: de eigenaar (de heer LEVAT schrijver van *le Belge*) heeft fouten begaan.

« 71. « 15. staat: om iemand te *aerrvden*; moet zijn: om iemand te *verraden*.

« 72. « 10. staat: ook het gouvernement moet ons *onsterk* gelooven; moet zijn: ook het gouvernement moet *ons sterk* gelooven.

« 73. « 26. staat: waar de lijn van *Democratie*; moet zijn: waar de lijn van *demarcatie*.

« 76. « 2. staat: *dunkt gij*, moet zijn: *geloofst gij niet*; en drie regels verder, staat: *geloofst gij dan niet*; moet zijn: *geloofst gij niet*.

« 76. « 4. van onder: staat: gedurende eene *mijl*; moet zijn: gedurende eene *wijl*.

« 93. « 12. van onder: staat: *overceenstemningeen* wonderwerk; moet zijn: *overeenstemming* een wonderwerk.

- Bl. 95. Reg. 11. van onder : staat : deze *denking* ; moet
zijn : deze *bedenking*.
- α 96. α 6. staat : *te gronde geregt* ; moet zijn : te
gronde *gerigt*.
- α 98. α 6. van onder : staat : Er is een middel dat
mij sints eenigen tijd *bang* houdt ; moet
zijn : *besig* houdt.
- α 102. α 11. staat : *late* ; moet zijn : *later*.
- α 102. α 1. van onder : staat : petitionnerende *lager* ;
moet zijn : *leger*.
- α 106. α 11. van onder : staat : *en treft niet insgelijks* ;
moet zijn : *en treft insgelijks niet*.
- α 107. α 4. staat : *bedreigd dreigd , aangerand* ; moet
zijn : *bedreigd , aangerand*.
- α 112. α 8. van onder : staat : voor *de haar afge-*
zonderd ; moet zijn : voor *die magt af-*
gezonderd.
- α 114. α 11. van onder : staat : *zij zou van zich vul-*
len ; moet zijn : *zij zou zich vullen*.

VERZAMELING VAN STUKKEN

BETREKKELIJK DE

CRIMINELE PROCEDURES

IN DE ZAAK DER HEEREN

LOUIS DE POTTER, FRANÇOIS TIELE-
MANS, ADOLPHE BARTHELS, JEAN
JACQUES COCHE-MOMMENS, EDOUARD
VAN DER STRAETEN, EN JEAN BAPTISTE
DE NÈVE.

Waarvan de Debatten geopend zijn te
BRUSSEL den 16 April 1830.

Uitgegeven door de Redactie van het ALGEMEEN
HANDELS-BLAD, bij de Boekhandelaars
P. DEN HENGST en Zoon, te Amsterdam.

ACTE VAN BESCHULDIGING.

De Procureur Generaal bij het Hoog Gerechtshof te Brus-
sel, doet te weten, dat, het Gerechtshof bij arrest van
13 Maart 1830, in staat van beschuldiging heeft gesteld
en verwezen heeft om te regt te staan voor het Hof van
Assises van Zuid-Brabant, de navolgende personen,
naamelijk: **LODEWIJK DE POTTER**, oud 44 jaren, Rentenier,

geboren te Brugge, wonende te Brussel; FRANÇOIS TIELEMANS, oud 30 jaren, Referendaris bij het Ministerie van Binnelandische Zaken, geboren te Brussel, wonende te 's Hage; ADOLPH BARTELS, oud 27 jaren, Letterkundige en Redacteur van het dagblad *le Catholique*, geboren te Brussel, wonende te Gent; JEAN JACQUES COCHÉ-MOMMENS, oud 30 jaren, Drukker en Uitgever van het dagblad *le Contier des Pays-Bas*, geboren en woonachtig te Brussel; EDUARD VAN DER STRAETEN, oud 30 jaren, Drukker en Uitgever van het dagblad *le Belge*, geboren en woonachtig te Brussel; JEAN BAPTISTE DE NÈVE, oud 51 jaren, Drukker en Uitgever der dagbladen *le Catholique* en *den Vaderlander*, geboren te Everghem, wonende te Gent, zijnde de drie eerstgenoemden beschuldigd van, door middel van daartoe opzettelijk gedrukte geschriften, de ingezetenen onmiddelijk tot eene zamenspanning of aanslag te hebben opgehitst, met oogmerk om de regering van dit land te veranderen of te vernietigen, en van dit feit gepleegd te hebben als daders, medewerkers of medeschuldigen; en de drie laatstgemelden, van te zijn medeschuldigen van het boven omschreven feit.

Welke misdad is voorzien bij de artikelen 102, 87, 90, 59 en 60 van het lijfstraffelijk wetboek.

Verklarende wijders de Procureur Generaal, dat uit de stukken ten processe en uit de instructie dezer zaak, gebleken zijn de volgende omstandigheden.

Na den val van het Fransch keizerlijk bestuur zag men in de Zuid-Nederlandsche gewesten onderscheidene staatspartijen ontstaan, die niet slechts bij de instelling van het koninkrijk der Nederlanden, maar zelfs na de afkondiging der Grondwet, bleven voortduren.

Met billijk en gestreng toezigt der geregtshoven wist diegene der genoemde partijen in bedwang te houden, die zich in hare ondernemingen tegen de nieuwe orde van zaken het meest vermetel betoonde, en zich sterk maakte in de herinnering harer zegepraal van 1789.

De persoonlijke deugden en het wijs beleid van den doorluchtigen Monarch, aan wiens hoede het lot dezzer gewesten was toevertrouwd, dwongen de anderen tot stilzwygen en tot onderwerping.

Sedert vele jaren genoot het koninkrijk de diepste rust; de stillen in den lande smaakten de vruchten van een zacht en vaderlijk bestuur; de Grondwet werd in werking gebragt naar mate de omstandigheden zulks toelieten.

Deze staat van rust was echter van geenen langen duur. De geest van partijwoede was niet uitgebluscht. Met den afloop van het jaar 1828 zag men op nieuw de brandfakkels der tweedragt ontsteken.

Voor ditmaal schenen de aanslagen der beroering- of misnoegen-verwekkers over eenen grooteren omvang ontworpen, grooter overmoed en met nadrukkelijker beradenheid gesmeed te zijn.

Alle middelen werden in het werk gesteld om de twee groote afdeelingen des rijks tegen elkander op te zetten, en om den bewoners der Zuidelijke gewesten haat en afkeer voor 's konings regering in te boezemen.

De geheele natie werd opgeroepen om zich te scharen in de reijen van hetgeen men de *oppositie* noemde.

Zij die tot tweedragt aanspoorden namen den dekmantel der godsdienst aan, om des te gemakkelijker het gros des volks (bij hen *massa's* genoemd) tot oproer, en tot het onderschragen hunner pogingen, te bewegen.

Verscheidene dagbladen, die tot dusverre weinige onderlinge gelijkvormigheid hadden aan den dag gelegd, schenen plotseling zich onder eene en dezelfde vaan te hebben gerangschikt. De *Belge*, *Catholique*, en de *Courrier des Pays-Bas* deden zich onder de hevigsten en snoodsten opmerken.

In de maand November van dit zelfden jaar 1828, deed de beschuldigde, DE POTTER, die sedert eenigen tijd in de dagbladen der zich noemende oppositie schreef,

in den *Courrier des Pays-Bas* twee artikelen plaatsen om welke hij in regten werd vervolgd. In die artikelen riep hij de verachting van het algemeen en alle de uitwerkselen van den volkshaat uit, over allen die zijner partij niet waren toegedaan; hetwelk strekken moest om de noodlottige tooneelen te vernieuwen, van welke de staatsomwentelingen van Brabant en Frankrijk zulke vreesselijke herinneringen hebben nagelaten.

DE POTTER werd veroordeeld door het Hof van Assises van Brussel, tot achttien maanden gevangenisstraf en tot eene geldboeten van duizend guldens, als getracht hebbende onder de ingezetenen mistrouwen, verdeeldheid, oneenigheden te verwekken.

Deze veroordeeling, die, van zijde der partijgenooten des beschuldigten, DE POTTER, door misdadige bewegingen gevolgd werden, deed de partij die hem tot haar opperhoofd scheen verkoren te hebben, niet tot de orde terugkeeren. Integendeel groeide deze partij merkkelijk aan, en vertoonde zij zich aldra in het openbare licht. Zij nam eenen onderscheidenden naam aan, en ontrolde hare bannier, van welke de beschuldigde, BARTHELS, schrijver van den *Catholique*, een model liet in steendruk brengen en te koop stellen.

Uit het binnenst zijner gevangenis, overstroomde de beschuldigde DE POTTER, de wereld met geschriften en blaauwboekjes, die geschikt waren om meer en meer de gemoederen tegen de regering van het koninkrijk op te winden. Hij gaf zich daarbij den naam van *Demophilus*, (vriend des volks) en ging voort met in de, zijner partij tot werktuigen dienende, dagbladen te schrijven.

Alvorens eene bediening bij het Gouvernement te bekleeden, was de beschuldigde TIELEMANS, Redacteur van een, te Gent uitgegeven, dagblad der oppositie. Later nam hij deel aan de redactie van den *Belge* en van den *Courrier des Pays-Bas*. Hij verkeerde met den beschuldigten DE POTTER, op den voet der innigste vriendschap,

waardoor het dezen laatsten zeer ligt vallen moest hem in zijne partij te trekken.

Tusschen de beide beschuldigten ontstond eene zeer levendige briefwisseling.

Naar hetgeen uit deze briefwisseling blijkt, bestonden er de naauwste betrekkingen tusschen de beide laatstgenoemde beschuldigten en onderscheidene leden der Staten-Generaal. Volgens hen, telden zij die afgevaardigden onder het getal hunner ijverigste aanhangers, en die tevens het gemakkelijkst te leiden waren.

De dagbladen der oppositie gaven openlijk den wensch te kennen ter verandering of vernietiging van het tegenwoordig Gouvernement, hetzij door middel eener van één scheiding der beide deelen van het koninkrijk, hetzij zelfs door eene tusschenkomst der vreemde mogendheden.

Na de aanneming van het budget in de maand December 1829, traden de *Catholique*, de *Belge* en de *Courrier des Pays-Bas* buiten alle grenzen van orde en van eerbied voor het staatsgezag.

De steeds toenemende revolutionaire strekking dezer dagbladen, scheen tegen de regering eene onderneming te voorspellen, die van eenen nog vermeteler aart zijn zoude, dan alle de voorgaande.

Na eenige, in de andere dagbladen der zich noemende oppositie geplaatste, voorbereidende artikelen, zag men, metterdaad, in den *Catholique*, en in den *Belge* van 31 Januarij 1830, de volgende artikels verschijnen (de acte van beschuldiging vermeldt hier woordelijk het eerste ontwerp eener Nationale inschrijving, te Luik, Namen, in de beide Vlaanderen en in Zuid Brabant, omstreeks het einde der maand Januarij door de dagbladen medegedeeld), daarop vervolgt hetzelfde:

Op denzelfden dag, den 31 Januarij, las men dit artikel in twee andere bladen, de *Politique* en de *Courrier de la Meuse*, die te Luik worden uitgegeven.

Insgelijks werd het door den *Courrier des Pays-Bas*, in diens nummer van 1 Februarij, medegedeeld.

Dit was, zoo als men straks zien zal, niets anders dan eene soort van inleiding om den draad aan te geven tot een ontwerp van confederatie, hetwelk door den beschuldigde TIELEMANS was opgesteld, en hetwelk door den beschuldigde DE POTTER aan de ingezetenen van het koningrijk moest worden bekend gemaakt. Dit werd duidelijk toen de *Belge* en de *Courrier des Pays-Bas*, op den 8 Februarij het volgende stuk bekend maakten.

(Hier deelt de acte van beschuldiging den brief, van den Heer DE POTTER mede.)

Dit manifest, dus vervolgt de acte van beschuldiging, werd herhaald door den *Catholique* in diens nummer van den 4 Februarij. Daarop las men in den *Catholique* van 6 Februarij: «Middelcerwijl de Nationale confederatie bepaaldelijk worde tot stand gebragt, vernemen wij dat in de hoofdplaatsen der provinciën aanzienlijke sommen zijn zamengebragt, en dat te s' Nicolas, Menin en Roulers de geldopzamelingen met ijver worden voortgezet.» Vervolgens bevat hetzelfde dagblad, en deszelfs No. van 7 Februarij, een artikel van den volgenden inhoud: (volgt een artikel uit den *Catholique* getijtd: *de la souscription nationale*, en eenige aanmerkingen bevattende met betrekking tot het ontwerp van den heer DE POTTER, benevens eenige aanwijzingen met opzigt tot deszelfs nadere uitvoering.)

Het kwam aan het openbaar ministerie duidelijk voor, dat het ontwerp en eene confederatie, van welke de statuten dus medegedeeld werden, een vergriep uitmaakte tegen de veiligheid van den staat. Er hadde geregtelijke vervolgingen plaats. De papieren der beschuldigde DE POTTER, TIELEMANS, BARTHELS en DE NÈVE werden in beslag genomen, krachtens Art. 37 en 89 van het wetboek van lijfstraffelijke regtspleging.

Onder de in beslag genomen papieren van de beschul-

digde DE POTTER, werd het manuscript van het artikel van 3 Februarij, van zijne eigene hand geschreven gevonden; mitsgaders eenen brief van den beschuldigde TIELEMANS, gedagteekend 20 Januarij 1830, de statuten der ontworpen nationale confederatie behelzende, omtrent op gelijke wijze vervat, als de beschuldigde DE POTTER, dezelve in bovengemeld artikel van 3 Februarij had medegedeeld.

De papieren en andere bij de beschuldigten DE POTTER, TIELEMANS, BARTHELS en DE NÈVE, in beslag genomen zaken, stellen bovendien het vijandig oogmerk der beschuldigten in een zeer helder daglicht. In hunne verhooren hebben de beschuldigten geantwoord, hetgeen hier volgt:

De beschuldigde DE POTTER, terwijl hij de zuiverheid zijner bedoelingen wil doen gelden, erkent de schrijver te zijn van het artikel geplaatst in de nummers van den 3 Februarij 1830, van den *Belge* en den *Courrier des Pays-Bas*.

De beschuldigde TIELEMANS bekent aan den beschuldigde DE POTTER den brief van den 20 Januarij geschreven te hebben, in welken de statuten der confederatie waren vervat, maar hij beweert dat het niets anders dan blootelijk eene aan de vriendschap toevertrouwde schets ware, en de beschuldigde DE POTTER daarvan een misbruik had gemaakt, door dezelve in het openbaar te verspreiden.

De beschuldigde BARTHELS heeft ontkend de schrijver te zijn van de artikelen geplaatst in de nummers van den *Catholique* van den 31 Januarij, 4, 6 en 7 Februarij 1830, en heeft geweigerd te kennen te geven, op welk gezag de gezegde artikelen in zijn dagblad zijn geplaatst geworden.

De beschuldigde DE NÈVE, COCHÉ-MONMENS en VAN DER STRAETEN hebben staande gehouden, dat zij aan de plaatsing der voorgezegde artikelen geen het minste aandeel hadden genomen.

Dienvolgens worden LODEWIJK DE POTTER, FRANS TIELEMANS,

ADOLPHE BARTHELS, JEAN JACQUES COCHÉ-MOMMENS, EDUARD VAN DER STRAATEN EN JEAN BAPTISTE DE NÈVE beschuldigd, te weten:

De drie eerstgemelden, van door middel van gedrukte geschriften, met name van den *Courrier des Pays-bas* van den 1 en 3 Februarij; van den *Belge* van 31 Januarij en 3 Februarij, en den *Catholique* van 31 Januarij, 4, 6 en 7 Februarij 1830 de burgers of ingezetenen onmiddellijk tot eene zamenspanning of aanslag te hebben opgehitst, met oogmerk om de regering van dit land te veranderen of te vernietigen; welke zamenspanning of aanslag voor het wezenlijke zoude bestaan hebben in het vormen en in werking brengen gener federatie of genootschap van zulken aart, als die, welke door de beschuldigten in de genoemde dagbladen werden voorgesteld; en van dit feit gepleegd te hebben als daders, medewerkers of medeschuldigen; onder dit laatste opzigt onderrigtingen gegeven hebbende ter uitvoering van het feit, of, met voorwetenschap, den dader of de daders van het feit te hebben geholpen of bijgestaan, in de bedrijven die hetzelfde hebben voorbereid of gemakkelijk gemaakt, of in diegene welke hetzelfde hebben volstandig gemaakt.

En de drie laatstgemelden, van te zijn medeschuldigen van het boven omschreven feit, als den dader van het feit te hebben geholpen of bijgestaan in de bedrijven die hetzelfde hebben voorbereid of gemakkelijk gemaakt; alles door middel van het drukken en uitgeven der bovengemelde dagbladen.

Over al hetwelk het Hof van Assises van Zuid-Brabant zal hebben uitspraak te doen. Aldus gedaan in het Parquet van het Hoog Gerechtshof van Brussel, op den 27 Maart 1830.

De eerste advocaat generaal, waarnemende de functien van procureur generaal.

(Geteekend) DE STOOP.

HOF VAN ASSISES VAN ZUID-BRABAND.

ZITTING VAN VRIJDAG den 16 APRIL 1830 (*).

De Heer MEIJNAERTS als voorzitter.

Heden morgen ten 8½ ure zijn de beschuldigten, in twee rijdtuigen en door de gendarmen geëscorteerd, in het paleis van justitie aangekomen. Oogenblikkelijk daarop zijn de deuren der regtszaal achter hen gesloten geworden, en niemand is daar binnen toegelaten kunnen worden, dan alleenlijk de advocaten der beschuldigten, naardien, op straffe van nulliteit, de instructie moet geheim zijn. Op zijn hoogst genomen, waren een honderdtal personen op de voorplaats van het paleis van justitie bijéengekomen.

Onderscheidene getuigen ter ontschuldiging zijn opgeroepen geworden, onder welke zich bevinden de heeren DUCPETIAUX, CLAES, LEVAE, VLEMINCKX, twee Gendsche priesters, en anderen.

Het Hof ten 9 uren precies zitting genomen hebbende, was zamengesteld uit de Heeren MEYNAERTS, als voorzitter, LOBRY, DEROUVERE, CANNAERT en GREINDL, assessoren. De Heer SPRUYT, advocaat generaal, bekleedt het gestoelte van het openbaar ministerie. De beschuldigen, DE POTTER, TIELEMANS, BARTHELIS, COCHÉ-MOMMENS, VAN DER STRAETEN, en DE NÈVE, zijn, naar de hier aangegevene orde, op de gewone

(*) Uit eene ons onbekende oorzaak komen sedert eenige dagen de Brabandsche Brieven in stede van op het gewone uur van twee ure of half drie, eerst des avonds ten ½ 7 ure alhier aan. Voor als nog, uit hoofde van het bij gesloten deuren houden der voorafgaande instructie, *heden*, niet in de gelegenheid zijnde omtrent dezelve onzen lezeren breeder verslag te doen, hebben wij intusschen niet willen afzijn, het bereids te Brussel daarvan publiek zijnde, aan hen mede te deelen, waarom dan ook dit eerste stukje provisioneel slechts per ½ blad druks wordt gegeven.

De Red. van het A. H. B.

bank der beschuldigten gesplaatst. Een Brigadier en acht gendarmen doen dienst binnen de rechtszaal.

De advocaten, ten getale van twaalf, zijn geplaatst aan twee tafels, die opzettelijk tot deze zitting zijn beschikt, welke overigens tot de voorbereidende debatten met gesloten deuren wordt gehouden.

De heer president ondervraagt de beschuldigten met opzigt tot hunnen naam, ouderdom, beroep, geboorteplaats en woonplaats. Op verlangen van alle de beschuldigten geschieden deze vragen en antwoorden in de Fransche taal.

Na de gebruikelijke vermaning aan de advocaten van niets te zeggen tegen hun geweten, tegen den aan de wetten verschuldigten eerbied, en om zich met welvoegelijkheid en matiging uit te drukken, leest de griffier achtervolgende het besluit van renvooi, en de akte van beschuldiging voor. Het lezen dezer stukken heeft meer dan een uur geduurd.

De heer President geeft daarvan eene zamenvattend verslag in het Vlaamsch. De tolk is gelast geweest dezelve aan de beschuldigten in het Fransch te vertalen.

De advocaat generaal waarnemende *het openbaar ministerie*; staat van zijne zitplaats op, en zegt in het Fransch, dat de voorlezing der boven vermelden stukken de beschuldiging op eene voldoende wijze daarstelt.

Men gaat over tot het oproepen der getuigen ter ontschuldiging, die door sommigen der beschuldigten daartoe zijn aangewezen geworden.

De heer *MASENS* substitut-procureur-generaal, treedt de rechtszaal binnen, en plaats zich in een voor hem beschikt gestoelte, achter de zitplaats van den voorzitter.

De heer SPRUIJT. Er bevinden zich op de lijst geyoegd bij het request des heeren *DE POTTER*, sommige getuigen, omtrent welker toelating ik mij zoude kunnen verzetten, als niet overeenkomstig de wet opgeroepen zijnde: ik geef echter mijne bewilliging dat zij gehoord worden.

De Heer RODEMANS. Ik verzoek het Hof te willen toestaan dat de heer LEVAE gehoord worde, als ontschuldigings-getuige voor den heer VAN DER STRAETEN, wiens naam niet is opgegeven geworden.

De heer Advocaat generaal. Ik verzet mij stellig tegen het hooren van dezen persoon, als getuige.

Mr. RODEMANS. De heer Voorzitter kan hem doen hooren krachtens zijne bevoegdheid tot het handelen naar zijne discretie.

De heer Voorzitter. Er bestaat geene verhindering.

De oproeping der getuigen volbragt zijnde, doet men hen in de kamer treden, die voor hen, in afwachting van tot het afleggen bunner verklaring te worden toegelaten, is gereed gemaakt.

De *heer voorzitter* roept voor zich den beschuldigten, DE POTTER, ten einde tot diens verhoor over te gaan; hij doet alle de overige beschuldigten in een afzonderlijk vertrek overbrengen, alwaar zij door zeven gendarmen werden bewaakt.

Het overige dezer zitting, is enkel en alleen tot het verhoor der beschuldigten DE POTTER en TIELEMANS besteed geworden.

De zitting is gescheiden ten $\frac{1}{2}$ 2 ure en bepaald op morgen (1° dezer) ten 9 ure, tot het verhoor der vier overige beschuldigten, en het hooren der getuigen.

ZITTING VAN ZATURDAG den 17 April.

De beschuldigten zijn, in de zelfde orde als gister, heden morgen ten $\frac{1}{2}$ 9 ure in het paleis van justitie aangekomen. De rijdtuigen reden in den stap; eene vrij groote menigte nieuwsgierigen volgde hen, de volmaakte orde heeft geen oogenblik opgehouden te heerschen.

Ten 9 ure precies heeft het hof zitting genomen; het verhoor der beschuldigten hetwelk gister ten $\frac{1}{2}$ 2 ure was geschorst, is dadelijk hervat geworden.

Bij het sluiten der vorige zitting had het Hof nog slechts tot het verhoor der heeren DE POTTER en TIELEMANS kunnen werkzaam zijn, die ieder afzonderlijk hebben te regt gestaan. De POTTER, zegt men, heeft op geene der vragen van den heer voorzitter willen antwoorden.

Het nader verslag dezer zitting, die nog altoos met gesloten deuren heeft plaats gehad, hopen wij morgen onzen lezers te zullen kunnen mededeelen.

ZITTING VAN ZATURDAG den 17 April 1830.

(VERVOLG.)

Voorzitter de Heer MEIJNAERTS.

Verhoor der beschuldigten.

De Heer President doet alle de beschuldigten de zaal verlaten, uitgenomen den heer DE POTTER, die, op verzoek van den heer voorzitter, de bank der beschuldigten verlaat, en op eene voor hem beschikte zitplaats, tegen over het Hof, zich nederzet.

De heer President, (in het fransch). Sedert wanneer kent gij den beschuldigten TIELEMANS? — Sedert lang, zonder dat ik den tijd er van bepalen kan.

Ter welker gelegenheid hebt gij met hem kennis gemaakt?

— Ik herrinner het mij niet juist.

Kendet gij hem reeds, toen hij tot de redactie behoorde van het dagblad van den heer MOUDIN, te Gent?

— Ik meen ja.

Hieldt gij op dien tijd reeds briefwisseling met hem?

— Ik heb met hem briefwisseling gehouden overal waar hij, sedert ik hem ken, zich bevonden heeft.

Gij zijt redacteur van den *Courier des Pays-Bas*? — Neen. — Van den *Belge*? — Even zoo min. — En is de heer TIELEMANS schrijver van Dagbladen?

— Neen, voor zoo veel ik weet.

Dat schijnt echter uit eenige plaatsen van de hier liggende brieven te blijken.

Hier leest de heer Voorzitter eenige zinsnede uit eenen brief, in welke sprake is van den heer TIELEMANS bij de redactie van den *Courier des Pays-Bas* te plaatsen.

De heer DE POTTER. Dat was slechts een ontwerp, dat naderhand is veranderd geworden. Voor het overige schijnt mij dit alles aan de acte van beschuldiging vreemd te zijn.

Sedert wanneer kent gij BARTHELIS?

— Ik ken hem niet persoonlijk. Zijt gij niet schrijver van den *Vaderlander*?

— Ik ken geen vlaamsch.

De Heer President vertoont aan den Heer DE POTTER een ontwerp van oprigting eener societeit tot uitgave van den *Vaderlander*, in welk ontwerp een naam, gelijk aan dien van den beschuldigten, voorkomt.

De heer DE POTTER. Dat betreft mij niet, men heeft mij nooit over dit ontwerp gesproken.

De heer President vertoont aan den heer DE POTTER het eerst ontwerp tot de *nationale inschrijving*, hetwelk omstreeks het einde van Januarij in onderscheidene Dagbladen is geplaatst geworden, en vraagt hem of hij daarvan de schrijver is? — Neen. — Maar kent gij dien? — Neen. — Weet gij wie het in onderscheidene Dagbladen te gelijk heeft doen drukken? — Het is mij onbekend, Wanneer men een artikel ter plaatsing aan den *Courrier des Pays-Bas* zendt, wie belast zich dan met het te doen drukken? —

Ik weet het niet.

Aan wien hebt gij het opschrift van uwen brief gerigt die in den *Courrier* van den 3 Februarij is geplaatst geworden? — Aan de Redactie. — Hoe is die aan den *Belge* toegekomen? — Ik heb aan den *Courrier* twee proefbladen gevraagd, welke ik zelf heb gecorrigeerd, en waarvan ik er één aan den *Belge* heb gezonden. Mijn knecht heeft het artikel aan den *Courrier* gebragt.

Wordt een artikel uit den *Catholique* voorgesteld, hetwelk insgelijks in de akte van beschuldiging is begrepen. De beschuldigde antwoordt daarvan niet anders kennis gekregen te hebben, dan door het in gezegd dagblad te lezen.

De Heer President. Welke was uwe bedoeling met, in het eerst artikel van uw ontwerp, het voorstel te doen om de van hunne bediening ontzette ambtenaren schadeloos te stellen?

— Dat is een regts-vraag welke mijne Advocaten zullen ontwikkelen.

Achtervolgende ondervraagd met opzigt tot andere artikelen van zijn ontwerp, en tot de bedoeling welke hij had in het op te stellen, antwoordt de beschuldigde dat het regts-vragen zijn; welke zijne Advocaten gelast zijn op te lossen.

De Heer President. Maar door in artikel 5 en 6 van uw ontwerp voor te stellen, om de saamverbonden te verplichten, hunne stem in de verkiezingen en in de ambst-bedeelingen aan geene anderen, dan aan de leden der confederatie te geven, verkracht gij het 11 artikel der grondwet, hetwelk verklaart dat *ieder persoon gelijkelijk tot de ambten moet worden toegelaten*. — Mijne Advocaten zijn gelast dat alles uit één te zetten, voor het overige bevat het ontwerp geenerlei verplichting.

Hier vertoont de voorzitter den beschuldigten een reeks van brieven, welke hij aan TIELEMANS heeft geschreven.

Waarom schreeft gij aan elkander onder verdichte namen?

— Dat behoeft niet gezegd te worden. De zaak op zich zelve is niet strafschuldig.

De heer President vertoont eenen brief, in welken melding wordt gemaakt van eenen afgevaardigden die, vóór wetens, met den *Courrier* briefwisseling hield, — DE POTTER antwoordt dat zulks met de beschuldiging in geenerlei betrekking staat. — Waren er nog meer correspondenten?

— Ik weet het niet.

Heeft de beschuldigde TIELEMANS u nooit uit 's Gravenhage artikelen voor de dagbladen toegezonden? — Neen. — Gij schijnt dat toch in uwe brieven te zeggen?

— Het is mogelijk dat ik uit hetgene hij mij schreef eenige denkbeelden opnam.

De heer President haalt eene ainsnede aan van eenen aan den heer TIELEMANS gerigten brief, in welken gezegd

wordt: *ik heb niets anders gedaan dan woordelijk uwen brief te volgen.* — Dat alles is vreemd aan de beschuldiging.

Dergelijke zinsneden uit andere brieven worden insgelijks aangehaald. DE POTTER volhardt met op dezelfde wijze te antwoorden.

De heer President. Maar in eenen uwer brieven spreekt gij van eenen *brandkogel* welke men moet werpen, van eene *brandstichteden machine*; wat verstaat gij daardoor? — Dat is vreemd aan de beschuldiging, die gegrond is op in het licht geven van stukken, hetwelk ik zoude gedaan hebben; en van dit alles is niets in het licht gegeven.

In vele uwer brieven spreekt gij van het *konijn*, en van den *voogd*, wie bedoeldet gij hiermede? — Dat is vreemd aan de beschuldiging.

Maar verstond gij onder den *voogd* den Koning niet? — Antwoord als voren.

De heer President doet aan het Hof opmerken, dat de beschuldigde TIELEMANS, in zijn verhoor voor den regter van instructie verklaard heeft, dat de *Voogd* de Koning beteekende.

De Heer President vertoont aan den beschuldigten een aantal brieven, in welke hij van onderscheidene personaadjen melding maakt. — Dat is vreemd aan de beschuldiging.

De Heer President. Zie hier eenen brief, MADROLLE onderteekend, in welken het schijnt dat men u het voorstel doet om lid van eene *congregatie* te worden; wie is die MADROLLE?

— Een Franschman. — Waar woont hij? — Ik weet het niet; hij heeft mij uit Parijs geschreven, dat is al wat ik weet. Mijn antwoord op dien brief bevindt zich onder de stukken.

In eenen anderen brief spraakt gij van een stelsel, hetwelk men de dagbladen moest doen aannemen; wat

verstond gij daardoor? — Dat is vreemd aan de beschuldiging.

Wat beteekenen die woorden, welke men in eenen brief vindt: *overijl niets, laat ons wachten tot het volgende jaar, te Brussel terug zijnde zullen wij onze plannen vaststellen*. — Ik schreef aan eenen vriend over duizenderlei verschillende zaken, en dat alles is vreemd aan de beschuldiging.

In eenen brief van den 21 Januarij spraakt gij van de groote les die op zulk eenen dag, minder aan de volken dan wel aan de daarvan geen nut getrokken hebbende Koningen gegeven is; gij zegt dat het afgoden zijn die oogen hebben om niet te zien, en verstand om niet te begripen; wat verstaat gij daardoor? — Antwoord, als voren.

Hier vertoont de Heer President eenen brief van den 3 Februarij: Men leest daarin eene plaats in welke gij spreekt van een ontwerp van associatie, welke gij *ons* noemt; dat was dan het ontwerp van TIELEMANS en u? — Geenszins, dat verklaart zich uit hetgeen ik meer boven gezegd had, dat ik zijne denkbeelden genomen en die met de mijnen vermengd had.

De Heer President. Wie is de persoon welke gij in dien brief onder den naam van ROTTEQUIN aanduidt. — Dat herrinner ik mij niet.

De Heer President. Zie hier het afschrift van eenen brief van den 7 Februarij die onder uwe papieren is gevonden, en welken gij aan een uwer vrienden rigtet, om den zelve naar Laik op te zenden; daarin wordt melding gemaakt van de confederatie, en van eene *consultatieve memorie* opzigtelijk hare wettigheid; wie is die vriend? — Dat is niet noodig te zeggen, de brief is louter een klad gebleven, en nooit aan iemand afgezonderd geworden.

De heer President. Hier is een, zangvers dat gedicht is voor een feestmaaltijd ter gelegenheid van het in

vrijheid stellen van den heer DUCPETIAUX; ook dit lied is onder uwe papieren gevonden; kent gij den vervaardiger van hetzelfde? — Ja, maar het is niet noodig dat ik hem noem.

Na dit verhoor, hetwelk meer dan een uur heeft geduurd, herneemt DE POTTER zijne plaats op den bank der beschuldigten, de heer President doet den beschuldigten TIELEMANS binnen leiden.

De heer TIELEMANS neemt de zitplaats in, van welke de heer DE POTTER is opgestaan, en de heer President gaat onmiddellijk tot het verhoor over:

Waar hebt gij met den heer DE POTTER kennis gemaakt?

— Bij den heer WEISSENBROUCH.

De heer President. Kent gij den heer BARTHELS? — Neen.

Hebt gij niet aan de redactie van het *Journal de Gand* medegewerkt? — Ja, in 1826. — Zij gij de redacteur van den *Courrier* of van den *Belge*?

Van geen van beide.

Heeft DE POTTER u, sedert gij u te 's Gravenhage bevindt, niet geschreven, om u het voorstel te doen, aan den *Courrier des Pays-Bas* mede te werken? — Neen.

Maar men heeft u soortgelijke voorstellen gedaan? — Ja, maar toen was ik te Weenen, en dat heeft geen gevolg gehad. — Gij hadt te 's Gravenhage betrekkingen met onderscheidene afgevaardigden, zoo als de heeren DE SPOUS, DE STASSART, ENNÉ, en met de heeren VAN BOMMEL en VAN DER HORST. — Ik heb hen somwijlen gezien; maar ik heb met die heeren geene aaneengeschakelde betrekking gehad, anders dan ter zake van het voorstel van den heer DE SPOUS aan de kamer om het uitwerksel der veroordeelingen tegen de heeren DE POTTER en DUCPETIAUX te doen ophouden.

Kendet gij den opsteller van het eerste ontwerp van

associatie, hetwelk in onderscheidene dagbladen is geplaatst? — Neen:

Gij kent den brief van DE POTTER die den 3 Februarij in het licht is verschenen? — Ja, ik heb dien in 'sGravenhage in de dagbladen gelezen.

Hebt gij niet opgemerkt dat daarin eenige van uwe denkbeelden waren vervat? — Ja ik heb er eenige als zoodanig erkend.

Hier vertoont de heer President aan den beschuldigten eenen brief welken hij den 20 Januarij j. l. aan DE POTTER heeft geschreven, en die gedeeltelijk het ontwerp van associatie bevat hetwelk door DE POTTER is publiek gemaakt? — De beschuldigde doet opmerken, dat er metterdaad eenige van zijne denkbeelden in zijn vervat, maar met andere vermengd en dat er wezenlijke verschillen bestaan tusschen dezen brief van DE POTTER en den zijnen.

De heer President. Uw brief bevat de zinsnede, betrekkelijk de schadeloosstelling, te geven aan burgers die in hunnen wettigen tegenstand tegen eene daad van willekeur zouden bezwijken, en die welke betrekking heeft tot de ambtsbenoemingen der zaamverbonden voor zich onderling; hoe verklaart gij hetgeen deze schikkingen strijdigs hebben met de wetten, en vooral met het 11 artikel der grondwet?

— Volgens mijnen brief zelven, spreek ik van in alles het wettelijke te bewaren, voor het overige werd niemand lid des associatie, dan wie zulks begeerde; de overigen bleven vrij diegene te verkiezen, wie hun goed dacht; en overigens was dat alles, maar een ontwerp.

Maar gij onderhieldt u met DE POTTER dikwijls over associatie, en confederatie. — Ja, zoo als over een en ander onderwerp.

In eene uwer vóór den 20 Januarij geschrevene brieven leest men: *Laat ons van klein tot klein de grond-*

slagen, leggen tot eene groote associatie naar buiten; wat wildet gij daardoor zeggen? — Dal komt van daar, dat ik toen reeds met opzigt tot eene associatie, eenige oppervlakkige denkbeelden koesterde. (Die brief is van den 21 December 1829.)

In eenen anderen brief zegt gij: *Ik lees in den Courrier de la Meuse eenige denkbeelden betreffende eene associatie die met de mijnen strooken*, enz. Dat hebt gij geschreven na het op den 20 Januarij aan DE POTTER gezonden ontwerp? — Dat alles maakt een gedeelte uit van eenen en denzelfden, met onderscheidene tusschenpoozingen en op onderscheidene dagen geschreven brief. In dit laatst gedeelte zeg ik, dat er voor het oogenblik van mijn ontwerp, geen gebruik moet gemaakt worden, en hetzelfde later, en na alle de andere komen kan.

In den brief welken DE POTTER u den 3 Februarij geschreven heeft, meldt hij u dat hij een ontwerp heeft in het licht gegeven, dat hij *ons* ontwerp noemt, gij waart het dan met hem eens? — De heer DE POTTER heeft zich voorzeker van de ons gemeen zijnde denkbeelden bediend; maar ik wist er niets van, dat dezelve zoude worden in het licht gegeven.

Hier ondervraagt de president den beschuldigten over zekere bijzonderheden welke hij aangeeft met betrekking tot de, tusschen sommige afgevaardigde gevoerde debatten. De beschuldigde antwoordt dat dit bijzondere en aan de beschuldiging vreemde zaken zijn.

De Heer President. Door tusschenkomst van den Heer DE POTTER stond gij in betrekking met onderscheidene Brusselsche dagbladen; zie hier eenen brief, in welken gij den gang van den *Belge* goedkeurd, en raad geeft? — Het is een antwoord op eene vraag van den Heer DE POTTER, die mij had raad gevraagd.

In eenen anderen uwer brieven zegt gij, dat gij minder voor het publiek dan voor den *Belge* schrijft? —

Dat bewijst dus hetgene ik mededeelde, niet bestemd was ter openlijke uitgave; maar alleenlijk om den gang der redactie te besturen.

Te 's Gravenhage naamt gij deel aan de meeningen en aan de voortgangen der oppositie? — Ja.

In eenen uwer brieven zegt men, dat gij niet voldaan zijt over de Staten-Generaal, en gij voegt er bij: er is iets dat mij gerust stelt, het is het algemeen misnoegen; wat verstond gij daardoor? — Dat betreft zich op de petitionarissen, hunne eenstemmigheid moest het goede aanbrengen.

Bij herhaling spreekt gij van den *voogd*, werd daaronder niet de koning verstaan? — Ja, maar uit eerbied voor zijne onschendbaarheid, wensch ik dat zijn naam niet in de regtspleging worde gemengd.

Nog elders leest men: *Laat ons toonen dat wij het herstel der grieven*, zoo NIET (sinon) *eene omwenteling, verlangen*, leg dat uit: — Mijnheer President, er staat EN NIET (et non) *eene omwenteling*.

De heer President. Ik moet u zeggen dat de heer DE POTTER, ter zake van eenige jegens den Koning weinig eerbiedige zinsneden zijner brieven is ondervraagd geworden; ik doe u opmerken dat hetzelfde in sommigen der uwen plaats grijpt; bijv.: *Onze zaken gaan zeer slecht, dank hebbe de Voogd die ze beheert*. Wel is waar er volgt lager, zegt verder de President, *behoudens den wettigen eerbied welken men den voogd verschuldigd is, is het echter goed van zijne daden aanteekening te houden*. Uwe advocaten kunnen te dezen aanzien de voegzame aanmerkingen maken.

— *Dank hebbe de voogd die ze beheert*, antwoordt de beschuldigde, betreft zich tot de Koninklijke boodschap van den 11 December 1829, door welke de Koning, als het ware, in persoon, en dus op die wijze de ministeriele verantwoordelijkheid ontkennende, voor de kamer

is opgetreden; ditmaal heb ik regtstreeks van den Koning gesproken.

Gij zegt dat het vluchtschrift van DE POTTER meesters en knechts heeft razend gemaakt; van welk vluchtschrift spreekt gij? Dat betreft zich op den brief van DEMOPHILUS aan den koning, over welke DE POTTER mij mijn gevoelen had gevraagd.

„Zoo lang men aan de goede voornemens van het Gouvernement zal geloof slaan zal men door hetzelfde worden bedrogen; verklaar die zinsnede? — Zij betreft zich op hetgeen te 's Gravenhage, vóór de beraadslagingen over het budget, tusschen de ministers en de afgevaardigden heeft plaats gegrepen.

„Thans heeft het gouvernement de ingezetenen in ministeriëlen en niet ministeriëlen afgeperkt, wat verstaat gij daardoor? — Daardoor reeds alleen, dat het gouvernement de beamte afgevaardigden van hunne bedieningen ontzette, perkte het de ingezetenen in ministeriëlen, en niet ministeriëlen af.

Maar zijt gij er wel zeker van, dat het gouvernement de afgevaardigden van hunne ambten heeft ontzet, ter zake hunner meening? — In het besluit dier afzettingen, heeft het zelf dit verklaard.

Een brief zonder dagteekening, spreekt van uwe voorstelling ten Hove; en gij zegt daarin dat de machine zich ontbindt, en nog slechts door eenige oude verroeste spijkers wordt zamen gehouden. — Ik sprak van het budget dat op het punt was van verworpen te worden.

Wien duidde men aan onder de benaming van *lapin*? — Dat woord staat in geener mijner brieven.

Maar hier is een brief van DE POTTER, in welken die uitdrukking te lezen is. — De beschuldigde leest met oplettendheid de zinsnede, en verklaart niet te weten wat dit woord beteekent.

Een andere brief spreekt van eenen ruiling van grond-

gebied met Pruissen; gij noemt dit gevoelen eene hersenschim, maar schrijft het toe aan Hollanders, die daardoor den invloed van Zuid-Nederland in de volksvertegenwoordiging trachten te verminderen.

— Dat gerucht is verspreid geworden, en het is de uitdrukking mijner meening over dat gerucht.

„Het Gouvernement zal een voorwendsel zoeken, het zal ergens een oproer verwekken, of het zal de weinig van het budget tot voorwendsel nemen om eenen staats-coup te doen.” Leg die zinsnede uit, en geloofst gij, dat het Gouvernement oproeren verwekt? — Neen, niet het gouvernement, maar er zijn lieden die tot alles in staat zijn.

Gij spreekt van de Pruissen welke men in ons land wilde doen komen, en gij zegt dat om er hen van terug te houden, men, echter met groote behoedzaamheid, zeggen konde dat wij ons wel onder de hoede der Fransen zouden kunnen stellen. — De beschuldigde antwoordt, dat, dewijl de tusschenkomst der vreemden te duchten was, het, ten einde die te voorkomen, dienstig was, van eene andere tusschenkomst te spreken die tot tegenwigt zoude verstrekken; voor het overige, zegt de beschuldigde, is het slechts de uitdrukking eener bloote opinie.

Gij spreekt ook van de Roomsche Katholijken, en zegt, dat, om te beletten dat het Gouvernement zich in hunne armen werpe, men hen bewegen moet meerder te vragen dan het verleenen kan? — Dat was mijne meening; ten einde de heerschappij der geestelijkheid te voorkomen, moest men het daarenheen rigten dat het Gouvernement zich niet aan de roomsche gezinden overgave. Voor het overige, alles wat ik van de Pruissen en van de Roomsche Katholijken gezegd heb, bewijst dat ik nooit gemeend heb van eene staatsomwenteling te willen spreken. Al wat ik verlangde, was het vormen eener meerderheid in de kamer.

Weet gij wat de woorden *brandkogel*, *brandstichtende machine* beduiden, welke de heer DE POTTER heeft gebezigd. — Ja, dat was het voorstel van den heer DE SACS aan de kamers.

Na dit verhoor, hetwelk twee uren heeft geduurd, doet de heer President den beschuldigten, BARTHÈLS, voortbrengen, en neemt deze de zitplaats in, welke door den heer NIEMANS wordt verlaten.

Veelvuldige vragen van den heer President, met opzigt tot des beschuldigten aandeel aan de redactie der onderscheidene bij de acte van beschuldiging vermelde

dagbladen, als ook strekkende om den beschuldigten de schrijvers of opstellers der onderscheidene in die dagbladen geplaatste en ten processe betrokkene artikelen, worden door BARTHELS deels ontwijkender wijze, deels op grond van onbekendheid met de gevraagde zaak, deels met stellige weigering van personen te noemen en zaken te openbaren, beantwoord.

De President vertoont daarop aan den beschuldigten eenen brief van den 5den November, een lied of zangvers bevattende, die ten huize van den beschuldigten in beslag genomen is. De beschuldigde zegt de dichter van het lied niet te kennen.

En de brief! — die is van eenen Vicaris in Vlaanderen.

Men spreekt daarin van eenen grijsaard die in de staatsomwenteling van 1789 eene rol heeft gespeeld, en die nog heden zich wel zoude doen gelden; wie is die grijsaard? — Ik ken hem niet.

Is die Vicaris thans niet leeraar aan het instituut te Roulers? — Het is wel mogelijk.

Zie hier eenen brief, die u uit Brussel is toegezonden, men spreekt daarin van een ontwerp dat algemeen is goedgekeurd, men noodigt u tot eenen zamenkomst bij welke zich de graaf d'O zal bevinden; wie is die graaf? — Dewijl deze brief op derden betrekkelijk is, verbiedt mij de kieschheid hen te noemen.

Is het niet de graaf d'Oultremont? — Antwoord als voren.

Zijt gij tot die zamenkomst opgekomen? — Ja. — Waren er meerdere personen? — Ja. — Welke? — Ik geloof niet dit te moeten zeggen; buitendien, betrof zulks enkel eene geheel persoonlijke en bijzondere zaak.

Die brief is u, blijkens het postmerk, op den 29 Januarij, uit Brussel toegezonden; door wien? — Ik meen niet daarop te moeten antwoorden. — Is het met een der Redacteuren van den Courier? — met een der Advocaten van Zinzerling? — met één der bij deze zitting tegenwoordige Advocaten? — met één woord: is het niet de Advocaat VAN DE WEIJER? Op alle deze vragen geeft de beschuldigde hetzelfde antwoord als het laatstvorige.

Op vragen van de zelfde strekking en betreffende de klad van eenen door hem zelve geschreven brief, en een, zoo het zich laat aanzien voor zijn dagblad opgesteld artikel, zijn des beschuldigten antwoorden even onvoldoende.

De heer president. Is het niet de *Catholique* die de

inschrijving voorgesteld heeft tot het slaan der medailles ter eere van de heeren VILAIN XIV en de MUELENÆRE? — Ja, omdat een dagblad voor zoo iets beter dan iets anders geschikt is. — Hebt gij er het model niet van aangegeven? — Ja, ik heb daartoe een plan gemaakt.

Zie hier eenen brief van den graveur der medailles, die aan den uitgever van den *Catholique* is gericht geworden? — Ik ben die uitgever uit. — Zijt gij het niet, die aan den graveur hadt geschreven? — Dat is vreemd aan de beschuldiging.

Er zijn andere medailles geslagen, met het opschrift: *fidèles jusqu'à l'infamie*? — Neen, niet geslagen, maar gesneden, — Gij hebt die doen vervaardigen? — Ja, die, welke ten mijnen zijn, in beslag genomen. — Waarom hebt gij ze doen maken? — Om aan de bedroevende uitdrukking te herrinneren, welke men aan zijne Majesteit, tijdens zijne reis naar Luik, heeft aangegeven.

Zie hier eene steendrukplaat (die, *in hoc signo vinces*); wie is de maker derzelve?

— Ik heb die doen vervaardigen, maar ik geloof niet te moeten zeggen door wie.

Ziehier een plan van confederatie dat aan den *Catholique* is geleverd; wie is daar de opsteller van? — Ik heb daarvan geene kennis gedragen.

De griffier reikt hier aan den President eene kleine vierkante medaille toe, welke den beschuldigde wordt vertoond. Dit toch is de bedoelde medaille? — Ja.

Is dit niet een door u geschreven papier? — Ja. — Het is een brief, gericht aan den *Catholique*, in welken gij spreekt van eene zoogenaamde grondwet, welke volgens u volslagen nul en van geener waarde is; maar, dit zoo zijnde, waarom beroept gij u dan telkenmale op die grondwet? — Dit heeft niets met de beschuldiging te maken; daarenboven is het een kladschrift van niet het minste gewigt.

Zie hier een geschrift betreffende de inschrijving voor de medailles; wie is er de schrijver van? — Ik vermeen dien niet te moeten noemen.

Hier is eene tabellarische lijst om de namen der inschrijvers tot de *Nationale Associatie* op te nemen; zijt gij daarvan de schrijver? — Neen. — Wic dan? Het is een derde persoon dien ik niet vermag te noemen. — De Associatie is dus tot stand gebragt? — Neen het was slechts een ontwerp.

Gij wilt dan niet zeggen wie de overige Redacteurs van den *Catholique* zijn? — Neen. — Ik kan u echter berigten, dat de beschuldigde DE NÈVE, in zijn inter-

rogatoir voor den regter van instructie, gezegd heeft dat gij alleen de Redacteur waart? — Hij zal hebben willen zeggen dat ik de eenige ben die een vast engagement heb.

De Heer *President* eindigt hier het verhoor van den Heer BARTHELS, en deelt hem achtereenvolgend de antwoorden der andere beschuldigten mede.

De Heer DE NÈVE wordt voorgebragt.

Wie is de eigenaar, uitgever en drukker van den *Catholique*? — Ik. — Wie is de Redacteur? — De Heer BARTHELS. — Welke de andere? — Ik geloof dit niet te moeten zeggen; maar de Heer BARTHELS alleen heeft een vast engagement.

Aan wien behoort de *Vaderlander*? — Aan mij. — Wie schrijft dat blad? — Dat behoef ik niet te zeggen. — Is het BARTHELS niet? — Ik geloof neen.

Ziehier een ontwerpschrift van vereeniging tot de uitgaaf van dat blad; wie heeft het opgesteld? — Ik weet daar niets van. — Gij hebt het toch onderteeekend? — Ja. — Waarom hebt gij het geteeekend? — Omdat men mij verzocht heeft zulks te doen. — Waarom treft men daarin de namen aan van de heeren VILAIN XIV, DE HANE en DE POTTER? — Dat weet ik niet, maar er is met die heeren geene overeenkomst gesloten; men heeft mijne onderteekening verlangd en ik heb die gegeven. — Waarom hebt gij dat ontwerpschrift niet verscheurd? — Ik wist niet dat het nog bestond.

Vanwaar hebt gij het artikel van den 31 Januarij rakende de *Nationale Inschrijving*? — Dat kan ik niet zeggen; ik bemoei mij niet met de redactie. — Het is in den *Vaderlander* vertaald geworden. — Ja, maar ik weet niet door wien. — Wie heeft u den brief toegezonden, geteeekend DE POTTER? — Ik weet het niet; maar geloof dat hij uit een ander blad is overgenomen.

Men laat nu aan den beschuldigde zien de artikels van den *Catholique*, welke insgelijks aan BARTHELS zijn voorgelegd geweest; hij verklaart de schrijvers daarvan niet te kennen. Wat betreft de zaak der inschrijving voor meer dan 2000 guldens, verklaart hij niet te weten dat zulks hebbe plaats gehad. Ik ben slechts drukker, en dus met al het overige niet belast geweest. — Maar wie heeft dan dat geld ontvangen? — Ik weet het niet.

Ziedaar een brief aan u zelve gerigt, en onderteeekend door den vikaris te Huise, VAN DER STEGEN. — Ik heb den brief niet gelezen. — Kendet gij de handteekening? — Neen. — De brief is toch aan u personeel geadresseerd. — Ja, maar hij behoorde t'huis bij de

redactie, en daarmee bemoei ik mij niet. Wie heeft het bestuur over den *Vaderlander*? — Hierop geloof ik niet te moeten antwoorden.

Dit verhoor afgelopen zijnde, wordt de heer COCHÉ-KOMMENS binnengeleid.

Zijt gij uitgever en drukker van den *Courier des Pays-Bas*? — Ik ben slechts drukker. — Maar wie is de uitgever? — Ik weet niet wat men onder dat woord verstaat. — Wie zijn de eigenaars van dat blad? — De heeren JOTTRAND, VAN DE WEIJER, DELTOMBE, MASCART, VAN MEEREN, NOTHOMB, LESBROUSSART, CLAES, DUCFÉLIER en ik. — Voor den regter van instructie hebt gij gesproken van een contract? — Ja, van dat waarbij ik mij verbind het blad te drukken. — Is de heer DE POTTER, redacteur van den *Courier des Pays-Bas*? — Neen, hij is dat nimmer geweest. — De heer TIELEMANS dan? — Neen; men heeft hem aanbiddingen gedaan, doch hij heeft dezelve niet aangenomen. — Wie opent de pakketten en brieven, die aan de drukkerij geadresseerd zijn? — Degeen die daar aanwezig is. — Gij hebt patent genomen als drukker en uitgever? — Ja, twee jaren geleden toen ik alleen eigenaar was. — Wie heeft het artikel van den eersten Februarij, betreffende de nationale inschrijving doen plaatsens? — Ik weet het niet; ik kom zelden bij de redactie. — Wie heeft den brief van den heer DE POTTER gezonden? — Dit is mij onbekend. — Hij is nogtans aan u gerigt. — Neen, niet aan mij. — Hebben er vóór de plaatsing van dat artikel geene conferentiën dien betreffende plaats gehad? — Niet dat ik weet. — Heeft niet de heer LEVY eene hand in de redactie van den *Courier*? — Neen, nimmer. — Maar de heer DE POTTER schrijft toch voor dat blad? — Ja somwijlen. — En TIELEMANS? — Neen, of het moest twee jaren en meer geleden zijn.

Gij zijt herhaalde malen veroordeeld geweest? — Ja, tweemaal; eens tot ettelijke dagen gevangenisstraf, ter zake van een opgenomen artikel wegens een voorval te Amsterdam, en een andermaal gezamenlijk met de heeren CLAES en JOTTRAND. — Sints wanneer zijt gij, na uwe laatste veroordeeling, uit de gevangenis ontslagen? — Sedert de maand September.

Na dit verhoor, komt de heer VAN DER STRAETEN binnen.

Zijt gij niet drukker en uitgever van den *Belge*? — Ja. — Wie zijn de redacteurs? — Het staat mij niet vrij die te noemen. — Is de heer LEVY een derzelven? — Ja. — Schrijven de redacteurs van den *Courier* ook aan

den *Belge*? — Neen. — Staat gij, in uwe hoedanigheid van uitgever niet in briefwisseling met den *Catholique*? — Neen.

Wie is de schrijver van het artikel van den 31sten Januarij? — Het is overgenomen uit het *Journal de Verviers*. — Gij hebt echter aan den regter van instructie gezegd, dat gij zelf gedacht artikel had doen-plaatsen? — Ja, maar ik had mij omtrent den dag vergist. — Wie heeft den brief van den heer DE POTTER doen insereren? — Ik. — Hoe is dezelve u geworden? — In den vorm van een drukkers proefblad. — Wanneer men u op die wijze een artikel zendt, plaatst gij het alsdan? — Ja. — Heeft er eenige conferentie plaats gehad vóór de plaatsing van dien brief? — Niet dat ik weet. — Redigeert de heer DE POTTER uw blad niet? — Neen, voor den aanvang van dit proces kende ik hem niet eenmaal. — En de heer TIELEMANS? — Even min. — Sedert wanneer zijt gij uitgever van den *Belge*? — Van het jaar 1823 af aan. — Wanneer men brieven aan uw blad zendt, wie opent dezelve alsdan? — Ik. — En bij uw afwezen? — Mijn broeder. — Verrigt hij dan tevens de drukkerij-zaken? — Ja, en daartoe is niemand anders.

Het verhoor der beschuldigten is hiermede geëindigd. Vervolgens gaat men over tot het oproepen der getuigen ten ontslage.

De heer *RODEMANS* verzoekt, in naam der verdedigers, herhaalde malen, dat het den beschuldigten mogt vrij staan in de gevangenis elkander te mogen spreken, om over hunne verdediging te raadplegen.

De heer *president*: Voor zooveel de ingestelde hindernis der mondelinge gemeenschap van mij afhangt, hef ik die op. De zitting is geëindigd.

Aanstaanden maandag, ten negen ure, zullen de debatten in het openbaar gehouden worden.

ZITTING VAN MAANDAG den 19 APRIL 1830.

De debatten beginnen precies ten negen ure.

De advokaat-generaal SPRUIJT heeft het woord.

(Wij laten hier achter woordelijk volgen de, door dien heer in deze zitting uitgesproken pleitrede.)

Een bijzonder voorval heeft er plaats bij gelegenheid van het voorlezen der correspondentie stukken, welke bij de beschuldigten DE POTTER, TILLEMANS, enz. zijn in beslag genomen.

De heer GENDEBIEN beweert, dat het openbare ministerie van deze correspondentie geen gebruik vermag te maken. Hij vermeent, dat de bewijzen der aan zijnen cliënt, den heer DE POTTER, te last gelegde zaak alleen kunnen gezocht worden in al hetgeen hij door den druk heeft uitgegeven; dat zijne korrespondentie afgescheiden is van de beschuldiging, welke zich eenig en alleen op de door de dagbladen geplaatste artikelen kan gronden; dat daarenboven de akte van beschuldiging dit betuigt, sprekende deselve alleen van een komplot; dat in een gedrukt geschrift wordt publiek gemaakt, hij leest art. 87 van het lijfstraffelijke wetboek, hetwelk in de akte van beschuldiging wordt aangehaald, en doet opmerken, dat aangezien, de wet den aart der beschuldiging bepaald heeft, men niet dan in die hoedanigheid der, zijnen cliënt te last gelegde bedrijven, de regtstreeksche bewijzen van die bedrijven zoeken mag. Ter staving van hetgeen hij zegt haalt hij een vonnis aan van het Hof van Cassatie in Frankrijk, ontleend uit Sireij, deel 21, bladz. 266; hij gewaagt ook van eene zinsnede uit de commentariën over het lijfstraffelijk wetboek, van CARNOT. Het Hof, dus vaart de heer GENDEBIEN voort, heeft zich slechts met materiele zaken bezig te houden; het heeft slechts één punt te onderzoeken, te weten: of de door den heer DE POTTER

uitgegeven geschriften van dien aart zijn, dat zij kunnen gezegd worden een komplot uit te maken.

Hij beslist die vraag ontkennend, en maakt dien ten gevolge daaruit op, dat het Hof moet verklaren in de beschuldiging geen gebruik te zullen maken van de in beslag genomen correspondentie stukken, en dat zij aan zijnen cliënt worden terug gegeven.

De heer VAN DE WIEER, een ander advokaat van den heer DE POTTER, poogt te bewijzen, dat het publieke ministerie geene bewijzen tot eene onlangs gepleegd bedrijf kan gaan ontleenen uit eene lang voor datzelfde bedrijf gehouden briefwisseling. Hij komt tot hetzelfde besluit als de heer OENDEBIEN.

De heer VAN MEENEN, almede een advokaat van den heer DE POTTER, maakt onderscheid tusschen in het licht gegeven en geheime geschriften; alleen de eersten behooren tot de beschuldiging; de andere kunnen door niemand anders worden te baat genomen, dan door de beschuldigten om hunne bedoelingen te bewijzen.

De advocaat-generaal beantwoordt de bovenstaande tegenwerpingen. Hij is met de verdedigers van gevoelen dat de beschuldiging zich alleen grond op gedrukte schriften; ook beweert hij niet, zich van de in beslag genomen correspondentie te willen bedienen, om de straffing der wetten over dezelve uit te lokken, maar wel om door die briefwisseling de beschuldiging van nog sterker bewijzen te voorzien, en om de misdadige bedoeling te doen blijken, welke bij de opruijende pogingen heeft vóór af gegaan. Hij zegt verder, dat de beschuldigde TIERMANS in de zaak betrokken is, als hebbende medegewerkt tot de opstelling der artikelen, die denzelfden geest van oproer ademen, en dat de correspondentie zelfs het bewijs van die complicité in zich bevat. Volgens de termen selven der wet, zegt het openbaar ministerie verder, moet men zich niet blootelijk bepalen tot hetgeen het *corpus delicti* uitmaakt; men moet ook

gebruik maken van al wat de misdaad zou kunnen doen blijken, zelfs ook dan, wanneer hetgeen, waarvan men zich bediende, vroeger mogt voorgevallen zijn, dan het voorwerp der beschuldiging zelf, indien dat bewijs betrekking had tot de vervolgd wordende misdaad, of dat het strekken konde om dezelve op te holderen. Kortom de wet legt den pligt om aan den regter alle stof tot bewijzen aan de hand te geven, die met de hoofzaak in aanraking komen.

Het ministerie zegt een besluit van niet ontvankelijk te kunnen nemen, om reden dat de beschuldigten deze tegenwerping vóór de pleidooijen hadden moeten aanroeren; het beweert dat zij, door hunne antwoorden op de hun door den heer president gedane vragen nopens hunne briefwisseling, zelf erkend hebben, dat dezelve met de beschuldiging in verband stond.

Het publiek ministerie haalt vervolgens art. 37 van het wetboek voor kriminele instructie aan, hetwelk gelast het in beslag nemen van papieren, enz., die als stukken van overtuiging zouden kunnen dienen. Het is ook als stukken van overtuiging dat hij van de in beslag genomen brieven wil gebruik maken.

Overigens verzekert het publiek ministerie uit de in beslag genomen brieven niets anders te zullen trekken dan hetgeen regtstreeks betrekking heeft tot de misdaad. De heer GENDREIN antwoordde hierop aan het openbaar ministerie en houdt staande, dat hetgeen de pleidooijen voorafgaat, slechts de instructie van het proces is; dat de beschuldiging eerst heden begint, en dat men mitsdien niet eer dan van dit oogenblik af aan, de tegenwerping heeft kunnen maken.

Volgens den heer GENDREIN magtigde art. 37, door het publiek ministerie aangehaald, hetzelfde in de tegenwoordige zaak alleen tot het gebruik maken der correspondentie voor de kamer van beschuldiging, welke met een ander punt van beschuldiging was bezig geweest, dat

is opgeheven geworden. Hij gelooft eenige vroeger door hem gemaakte aanmerkingen te moeten herbaleu, en volhardt in zijne conclusiën.

In antwoord op het gezegde van het ministerie, wegens niet ontvankelijkheid, zegt de heer VAN DE WIEJER, dat de beschuldigten reeds geprotesteerd hebben tegen het gebruik maken van hunne geheime correspondentie, hebbende zij geweigerd te antwoorden op de door den President aan hen gerigte tusschenvragen, telkenmale wanneer dezelve daartoe betrekking hadden, en zeggende dat die vragen met de tegenwoordige zaak niets gemeens hadden.

De advokaten der overige beschuldigten nemen allen dezelfde conclusiën, komende die daarop neder, dat er geene lektuur plaats hebbe der in beslag genomen brieven; behalve de heer DEGAMON die, in naam van zijnen cliënt den heer TIELEMANS, verklaart in zijne volle regten te willen blijven opzigtelijk de correspondentie. Hij zegt, daarvan zelf in de verdediging gebruik te willen maken.

Het is twaalf ure; het Hof verlaat de zaal om over de, door de advokaten der beschuldigten gemaakte tegenwerping te raadplegen.

Ten een ure komen de leden der regtbank in de zaal terug; de heer President doet eene uitspraak, waarbij den beschuldigten hun verzoek wordt ontzegd.

Het publiek ministerie hervat deszelfs, door die tegenwerping afgebroken redevoering. Ten twee ure heft de heer President de zitting op, die op den volgenden dag ten negen ure wordt bepaald, wanneer de heer advocaat-generaal deszelfs pleidooi zal vervolgen.

PLEIT-REDE

gevoerd door den heer Advocaat-Generaal ~~SPRUYT~~, in het geding betreffende LOUIS DE POTTER en diens mede-beschuldigden.

Mijne Heeren,

Het besluit van renvooi en de akte van beschuldiging hebben u den aart en het gewigt van het u voorgelegde geding doen kennen. Van al deszelfs belangrijkheid door-drongen, zal het u niet bevreemden ons tot in deszelfs minste bijzonderheden te zien treden, telkens wanneer zij ter blootlegging der waarheid kunnen dienstbaar zijn. Overigens wordt het ons door eene van dit geding geheel eigene omstandigheid tot pligt gesteld, om hetzelfde met eene veel breeder ontwikkeling uit één te zetten, dan zulks gewoonlijk bij eenige andere crimineele regtsvorde-ring wordt vereischt, waar de aanklagten op, door het openbaar ministerie verschafte mondelinge verklaringen berust. Hier zijn de getuigenissen, welke wij der regtbank aanbieden schier enkel geschriften, en zeer omslagtige geschriften: verre weg onomstootelijke getuigenissen, voorzeker; maar van welke gijl. tot hiertoe geene de minste kennis draagt. Gij gevoelt, mijne heeren, hoe deze omstandigheid onze taak moeilijk en van eenen teederen aart tevens maakt; wij bevinden ons, als het ware, tus-schen twee klippen: Weiden wij verder uit dan noodig is, zoo laden wij het billijk verwijt ons op, van nutteloos uwe aandacht te hebben vermoeid; weiden wij daarentegen niet genoeg uit, zoo verdienen wij het nog zwaarder verwijt, van aan onzen pligt te hebben te kort gedaan. In deze bezwarende gesteldheid, en van deze twee ongelegenheden de minste kiezende, zullen wij ons zonder schroom aan alle de ontwikkelingen overgeven, welke wij onvermijde-lijk zullen achten, en de toegevendheid van het Hof in-roepen voor het geval waarin wij, in weerwil van onzen

goeden wil, de grenzen van het strikt noodige zouden hebben overschreden.

In alle criminele zaken, moet de overheid niets slechts de zelfstandige daadzaken van het geding zelve, maar ook alle voorafgaande daadzaken trachten te kennen, die de misdaad kunnen hebben aangevoerd, of dienen kunnen om er den oorsprong van te verklaren. Bovendien moeten zij trachten in de ziel des beschuldigten in te dringen, zijnen gemoedsaart en voormalige gedragingen ten vraagbaak te stellen, zijne grondbeginselen en persoonlijke behangen te raadplegen, ten einde daaruit de grondstoffen tot eene innige overtuiging, hetzij te zijner gunste, hetzij tegen hem, te putten.

Deze beide bedenkingen verplichten ons om niets on-aangerberd te laten van al wat het geding over het eene en ander dezer punten,lichts kan verspreiden.

Wij zullen onze pleitrede in twee afdeelingen splitsen. In de eerste zullen wij de daadzaken en allen de omstandigheden van het proces bloot leggen, detelve ondersteunende door de bewijzen die in den loop der instructie zijn opgezameld geworden. In de tweede afdeeling zullen wij ons bezig houden met alles wat bijzonderlijk zich betreft op de toepassing der strafwet.

EERSTE AFDEELING.

Sedert vele jaren was het koninkrijk in eene vreedzame kalmte. Het dankbaar volk stortte zegenbeden uit over den vorst die rusteloos zich beijvert, om de algemeene welvaart duurzaam te bevestigen, en wiens oudste zoon de onafhankelijkheid des vaderlands met zijn bloed heeft bezegeld. De Nederlander, vriend zijns geboortegronds, aanschouwde met edele fierheid het grootsch en schoon tafereel hetwelk de ontlukende monarchie der Nederlanden voor zijne oogen ten toon spreidde: de bevolking in onophoudelijken aanwas; de letteren, de

wetenschappen, de kunsten, in vereering, het onderwijs over alle volksstanden uitgestort, de arbeid aangemoedigd, de steden vergroot en verfraaid, nieuwe landwegen aangelegd, kanalen gegraven, onze onmetelijk groote heidevlakten in kultuur gebragt; de landhuishoudelijke en kunstvljttige nijverheid met iederen dag verbazende voortgangen makende; de koophandel deszelfs betrekking tot aan de vier hoeken der wereld uitbreidende; onze vlag op alle zeeën geëerbiedigd; het openbaar krediet op hechte grondslagen gevestigd; de burgerlijke en godsdienstige vrijheid gewaarborgd en beschermd.

De grondwet was in al datgene wat van den enkelen wil onzes doorluchtigen monarchs afhing, in uitvoering gesteld geworden. De onderscheidene staatsmagten en alle de takken van het staatsbeheer waren in werking gesteld, uitgenomen slechts de regterlijke magt tot welker vestiging de medewerking der Staten-Generaal werd vereischt, en die voorafgegaan moest worden door het ontwerpen en vaststellend aannemen der nieuwe wetboeken.

Het Concordaat met den H. Stoel had alle de aangelegenheden der Katholijke, Apostolische Roomsche kerk geregeld, die overigens door het Gouvernement onophoudelijk met weldaden werd overladen.

Alles voorspelde eenen staat van duurzame rust, zoo noodig voor een volk hetwelk vijf en twintig jaren van krijg- en rampspoed had doorgeworsteld.

Maar die kalmte moest verstoord worden: nog waakte de geest des kwaads. Het geluk hetwelk de natie genoot wekte den jijd van sommige in hunne eigenliefde gekrenkte, van hunne waardigheden vervallen, in hunne verwachtingen bedrogen, lieden. De bouwvallen der onderscheidene partijen die gepoogd hadden de monarchie tijdens hare geboorte te beletten zich te vestigen, herleefden; de partijgeest ontwaakte.

Er deed zich een man op, begaafd met alle de eigenschappen die geschikt zijn om het opperhoofd eener partij

te vormen: een onrustige, woelige geest, ontstuimig gemoed, *weerspanning tegen alles wat band, verplichting, en plicht is* (hij zelf legt daarvan de bekentenis af); *moeite hebbende de blijdschap te beteugelen welke hij gevoelt bij de wanorde*, die, volgens hem, op deze wereld heerscht; opgeblazen van hoogmoed en heerschzucht; verteerd door de dorst naar eenen Europeschen roem, koningen en regeringen verfoeiende, overdreven voorstander van het volksbewind, hakende naar de oorspronkelijken vrijheid van den wilden natuur staat.

In den leeftijd, in welken de grootmoedige harttoerselen zich het meest openbaren in den mensch die er door gedreven wordt, deed de beschuldigde DE POTTER laauwheid blijken voor de vrijheden van zijn Vaderland. Terwijl zijne landgenooten onder het dwangjuk eener krijgsmagtige heerschappij zuchtten, baadde hij zich in de wéelde genietingen eener verafgelegene wereldstad. De liefde tot het Vaderland moest niet eerder zijne hartklopping versnellen, dan nadat zijn land het vreemde juk zoude afgeworpen hebben, en het meest vrije van alle ter wereld beschaafde gewesten zoude geworden zijn.

Zullen wij van zijne letterkundige bezigheden te Rome spreken? Zullen wij herdenken hoe hij, toen de opperste kerkvoogd zijne staten had verloren, met moeite zich regtsbewijzen opzamelde om het kerkelijk gezag te bestrijden? Zullen wij het vermelden, hoe hij aldaar onop houdelijk arbeidde om de godsdienst zijns lands in hare grondslagen te ondermijnen? Neen, mijne heeren, — dank zij de omslagtige boek-zamenstellingen, die, onder de zoodanigen zijner medeburgeren die opregtelijk der godsdienst hunner vaders zijn toegedaan, zoo vele ergernis verwekten, — dit alles is openbaar erkend.

In zijn Vaderland terug gekomen, wilde LOUIS DE POTTER, die, tot dus verre, weinig zich met de openbaren aangelegenheden had ingelaten, daaraan deel nemen. Hij meende waar te nemen dat zekere uit een gedeelte der kerke-

lijke en edelen zamengestelde , partij , zich bemoeide om op 's lands regering eenten heilloozen invloed uit te oefenen ; hij gaf het *leven van SCRIPION DE RICCI* in het licht , met oogmerk (dit berigt hij zelf ons in zijne briefwisseling) , met oogmerk om „ dat verbond ” te doen kennen , hetwelk gesloten was , „ tusschen de edelen en de priesters , ters ter bevordering van een stelsel in hetwelk , te midden der algemeene duisternis hunne bij erfregt verkregen gene nietigheid zoude uitblinken , ” met oogmerk wijders om „ de vrees ” te verdrijven , „ welke wij voor Rome hadden , hetwelk , onder bedreigingen van ons , tot een missionair land te vervormen , ons tot een sub-missionair land wilde maken , dat is te zeggen : ons dwingen wilde een konkordaat te sluiten dat niet anders , dan bij uitsluiting tot deszelfs voordeel kon zijn . ” Ter zake van het zelfde boekwerk , van de staatsomwenteling van 1789 sprekende , zeide hij : „ deze zich dus noemende , Belgische patrioten , in der tijd zoo ijvervol voor de belangen der Monnikken , welke zij *het geloof* , en der groote heeren , welke zij *het volk* noemde . ”

Maar was dit oogmerk , van wege den beschuldigten DE POTTER wel opregtelyk gemeend ? Deed niet de uitgave van het ergerlyk schandgedicht , *de Heilige Napoleon in den hemel en in ballingschap* , hetwelk eeniglyk tegen het katholicismus is gerigt , eenigen heerschzuchts toeleg blyken ? Hebben niet zijne aanhoudende voorkomende oplettenheden jegens zekere hooge staatsbeambten , het vermoeden doen ontstaan , dat hij zich de gunst van het nieuwe Goevernement trachtte te verwerven ? Heeft niet de stem der openbare meening dit gerucht herhaalt ? Wat ons betreft , mijne Heeren , wij zullen niets stelligs verzekeren ; wij zullen alleenlyk eenen brief van dezen beschuldigten aanhalen , die ons het te dezen algemeen verspreid gevoelen schijnt te billijken : dezelve is geschreven aan FRANS TIELEMANS , voor wien DE POTTER eenen Hoog-leeraarstoel verzocht , hij bevat de volgende zinsneden :

„Het is geenszins zeker dat men mij antwoorden zal;
 „alsdan zult gij, *even als ik*, moeten geduld hebben.
 „*Mijn voorbeeld* zal u dan eenigzins tot troost ver-
 „strekken, en gij zult bedenken, dat, in allen gevalle,
 „ik u geen nadeel heb gedaan, en dat *wij*, vroeger of
 „later, inoogsten zullen wat ik gezaaid heb.”

Wat hiervan zij, DE POTTER verkreeg noch eene diploma-
 tische zending, noch een ambt binnen 's lands. Hij
 wierp zich der oppositie in de armen, en verbond zich
 inniglijk met den schrijver van de *Geschiedenis der za-
 menzwering voor de gelijkheid, gezegd van Babeuf*.
 Hij werkte mede tot de uitgave van dit werk, met
 eenen waarlijk zonderlingen ijver, die echter volkomen
 de tegen-maatschappelijke grondbeginselen van dezen be-
 schuldigten verraaft. Deze omstandigheid schijnt ons van
 te veel gewigt dan dat wij daarbij niet eenige oogeen-
 blikken zouden stil staan.

De schrijver van het boek, van hetwelk wij zoo even
 spraken was de vriend en medepligtige van BABEUFF.
 Hunne zamenzwering had ten doel het toenmaals in
 Frankrijk bestaande gouvernement overhoop te werpen,
 door alle bij de onderscheidene beschaafde volkeren van
 den aardbol gevestigde maatschappelijke denkbeelden en
 instellingen het onderst boven te keeren. De grondslag
 van den nieuwen staat welken zij wilden voortbrengen,
 zoude de volkomene gelijkheid der tijdelijke geluksgoe-
 deren zijn; het eigendoms regt zelf was verbannen, hoe
 gering ook het aandeel mogt geweest zijn hetwelk ieder
 individu in de algemeene verdeeling der goederen hadde
 verkregen; het regt van vruchtgebruik alleen was aan
 deze verdeeling der rijkdommen verknocht. Stroomen
 van menschenbloed moesten vloeijen, ten einde tot het
 vestigen dezer algemeene Heelals-maatschappij te geraken:
 de leden van het uitvoerend bewind, die van den raad
 der vijfhonderden en van den raad der ouden moeten,
 behoudens eenige weinige uitzonderingen, te regt gesteld,

en ter dood veroordeeld worden. Dit alles wordt ons door den schrijver der geschiedenis dezer zwamenzwering geopenbaard.

Wat werd er, in deze nieuwe republiek, van de Godsdienst? Gij zult het vernemen.

„Alle deze instellingen, en de republikeinsche denkbeelden welke zij zamen voortbrengen en bewaren; zouden,” zegt de geschiedschrijver, „eenen laatsten, en belangvollen steun gevonden hebben in de godsdienstige denkbeelden, van welke de wetten en de opvoeding in alle de gemoederen de zaden gingen uitstrooijen. De Fransche staatsomwenteling, als geene Goddelijke openbaring erkennende, zoude geene bijzondere wijze van godsvereering aangenomen, maar *de gelijkheid tot het eenige der godheid welbehaaglijke leerstelsel* gemaakt hebben, van welke de weldaden door middel van plegtige volksfeesten zoude uitgeroepen zijn geworden, en die in de harten der welgezinde burgeren de hoop eener zalige onsterfelijkheid diep zoude hebben ingegrift.” — Op deze plaats is in het werk eene aantekening, welke aldus vervat is. „In het komité was men van gevoelen, dat de leerstelsels van het bestaan eens Oppersten wezens en van de onsterfelijkheid der ziel, de eenigen zijn, omtrent welke de herboren maatschappij alleen belang hebben kunnen, en het geloof van te doen voortbestaan, omdat, *zeide men*, het voor haar van gewigt is, dat de burgers eenen onmisbaar zekeren regter hunner gedachten en geheimen, door de wet onbereikbare, daden erkennen, en dat zij als stellig zeker aannemen, dat, van hunne toewijding aan menschenliefde en aan het Vaderland, een eeuwigdurend geluk het onvermijdelijk gevolg zal zijn. Wat de wijze van eerdienst betreft, men wilde dat deze zich bleef bepalen tot den *eerbied voor het maatschappijelijk verdrag*, tot het verdedigen der gelijkheid, en tot zekere openbare feestvieringen. Alle de voorgewende god-

„delijke openbaringen zouden, door de wetten, onder de
 „ziekten en kwalen zijn afgezonderd geworden, van welke
 „men trapsgewijze de kiemen moest verstikken. Intusschen
 „zoude het ieder vrijstaan te dezen opzigte, buiten het
 „spoor te treden, mits de openbare orde, de algemeene
 „broederschap en de kracht der wetten niet verstoord
 „werden. Zoodanig was gedurende de Fransche Staats-
 „Omwenteling de godsdienstige leer van de voornaamste
 „voorstanders der gelijkheid; zoodanig was die van ROBE-
 „PIERRE, die aan den moed met welken hij haar verde-
 „digde grootendeels *de bloedige verbanning* te danken
 „had, *van welke hij het slagtoffer werd*. De verbij-
 „stering der Godverzakkers, de dwaalbegrippen der
 „hebertisten, de ontzedelijking der *dantonisten*, de
 „bedwongen hoogmoed der *girondijnen*, de heimelijke
 „aanslagen en kunstgrepen der koningsgezinden, en het
 „goud van Engeland vrijdelden op den 9 thermidor
 „de hoopvoedingen van het Fransche volk en van het
 „menschdom.”

In de voorrede van zijn te Brussel in 1828 uitgegeven
 werk, drukt de schrijver zich volgenderwijze uit:

„Door de overeenstemming der gevoelens, krachtdadig-
 „lijk aan hen (aan de partij van BABEUF) verbonden zijn-
 „de, deelde ik in hunne overtuiging, en in hunne po-
 „gingen; en, indien wij ons bedrogen, dan was voor
 „het minst onze dwaling volkomen: zij volhardden in
 „dezelve tot aan het graf; en ik, *na sedert lang en*
 „*rijpelijk er over te hebben nagedacht*, ben overtuigd
 „gebleven dat die gelijkheid, welke zij beminden, de
 „eenige instelling is, die geschikt zij om alle de wezen-
 „lijke behoeften te doen overeenstemmen, de nuttige
 „gemoeds-roerselen te besturen, de gevaarlijke hartstog-
 „ten in ketenen te slaan, en der maatschappij eenen
 „vrijen, gelukkigen, vreedzamen en bestendigen form
 „te geven.”

Wilt gij weten, mijne heeren, hoe de vriend van

LOUIS DE POTTER zich uitlaat met opzigt tot ROBESPIERRE? „Hij stelde,” zegt hij, „tegen hunne ontwerpen; zijne *verklaring der regten*, in welke zijne volkslievende gezindheden werden bloot gelegd. De staatkundige leerstelsels die in dit geschrift zijn vervat, en die welke begrepen zijn in de redevoeringen welke ROBESPIERRE in de laatste tijden van zijn leven uitsprak, in verband beschouwende met de zuiverheid zijner zeden, met zijnen zelfopofferenden ijver, met zijnen moed, met zijne zedigheid, en met zijne zeldzame belangeloosheid, *is men gedwongen om aan eene zoo hooge wijsheid eene schitterende hulde te bieden*, en men kan niet anders, dan de snoodheid verfoeijen, of de onbegrijpelijke verblinding betreuren van hen die zijne vermoordning beraamden en tot uitvoer bragten.”

„Deze doorluchtige martelaar der gelijkheid is zoo zeer gelasterd geworden,” dus gaat de geschiedschrijver voort, „dat het de pligt is van iederen regtschapen schrijver zijn pen aan het wreeken zijner nagedachtenis toe te wijden; ik meen het niet beter te kunnen doen dan door hier zijne *verklaring der regten* af te schrijven; dit gedenkwaardig stuk verspreide het grootste licht over het wezenlijke doel hetwelk zich diegenen voorstelden, die sedert den dood van dien beroemden wetgever met zoo vele woede zijn verbaanen geworden.”

Zie hier eenige artikels van die *verklaring der regten*, die door den heer BUONAROTTI als een meesterstuk van wetgeving wordt opgevijseld: „*Het volk is de offerste magt*, de regering is deszelfs gewrocht en deszelfs eigendom; de openbare beampten zijn deszelfs gemagtigden. Het volk kan, wanneer zulks aan hetzelfde behaagt, deszelfs Gouvernement veranderen, en de met deszelfs zendingen belaste beampten van hunne bedieningen onzetten. Wanneer het Gouvernement de regten des volks verkracht, dan is voor het volk, of voor een gedeelte

„des volks, de opstand *de heiligste van alle regten* en „de meest gebiedende van alle pligten.”

„*De koningen*, de aristocraten, de tijrannen, wie zij „ook zijn mogen, zijn oproerige slaven tegen den sou- „verein der aarde, die het menschelijk geslacht, en te- „gen den wetgever van het Heelal, die de natuur is.”

Van den 9 thermidor, spreekt de schrijver in de na- „volgende bewoordingen: „ROBESPIERRE wil zijne beschul- „digers beschamen, men muilbandt hem. St. Just, bij „de eerste woorden eener redevoering, welke men hem „belet uit te spreken, wordt in keetenen geklonken; „COUTHON wordt in hechtenis genomen omdat hij zich „tegen het onregt wil verzetten; LE BAS wordt veroor- „deeld, alleen daarom, dewijl hij verklaart, geen deel „te willen hebben aan de eerloosheid van een onregt- „vaardig staatsbesluit; de broeder van ROBESPIERRE wil „hem verdedigen, ook hij wordt tot gevangenis ge- „doemd: *des anderendaags ondergaan zij allen den* „*marteldood.*”

Zal niet, Mijne Heeren, de nakomelingschap verbaasd „staan, op het vernemen dat de kreet over dwinglandij „opgeheven is geworden in een land alwaar een dergelijk „boek vrijelijk is gedrukt geworden, en alwaar het open- „lijk bij alle boekverkoopers wordt te koop gesteld? Zal „zij gelooven dat een nederlander en vooral een neder- „lander die tot eene vereerenswaardige familie behoort; „er zich op beroemd hebbe, hetzelfde te hebben in het „licht gegeven? Zal zij gelooven, dat die zelfde neder- „lander gewenscht hebbe dat dit boek ergens weerklan- „ken vond? Neen, Mijne Heeren, en gij zelve betwij- „felt het. Wij moeten ons dan haasten, die zware te „lastlegging te saven: DE POTTER zelf zal, in zijne brie- „ven aan den beschuldigten TIELENANS, ons daartoe de „middelen aangeven.

„In mijne hoedanigheid van scheidsregter,” zegt hij,

„heb ik medewerkt tot de ontbinding der Kompagnieschap CAUTAERS & C.”

„Dat zal niet beletten dat de Buonarotti in het licht verschijne. *O! wat zal het gerucht dat hij maken zal aan mijn oor straelend zijn, en mogt hij ergens een weérklank vinden!* (Brief van den 27 Januarij 1828, No. 23.)”

„Ja,” zegt hij elders, „de *Buon Vecchio* zal verschijnen, en ik zal kunnen zeggen, dat ik hem heb doen verschijnen. Ik verheug er mij om, met en voor hem, die er gewigt aan hecht. Wat mij betreft, ik verwacht er niets van, niet om dat ik het te vroeg of te laat geloof te zijn, maar om dat ik niet zie dat het ooit ter gelegener uur zal zijn. Het zullen eenige nieuwe *waarheden* zijn, althans waarheden in eene nieuwe manier voorgedragen, en ter beschutting der *zelfdenkers* gesteld werdende, die niet het millioenste gedeelte van het menschelijk geslacht uit maken; het zal een boek te meer zijn voor hen die lezen, dat is te zeggen voor de minderheid. En dan — — — en dan zullen de zaken haren gang gaan als te voren. Voor het overige, ik heb bij den *Buon Vecchio* met eenige Italianen gegeten. Deze maaltijd is vrolijk geweest, de gesprekken waren statig en de toasts aan de mannen.” (Brief van den — — No. 24.) In eenen anderen brief zegt hij ter zake van hetzelfde werk: „Men gaat voort het werk van den *Buon Vecchio* te drukken en uittegeven. Ik geloof meer gedaan te hebben met de raderen te smeeën om deze zaak te doen voortrollen, dan indien ik dan het beste werk, dat ik zelf schrijven kan, de laatste voltooiende hand gelegd, en het in het licht gezonden had.” (Brief van den 20 April 1828 No. 26).

Gij ziet, Mijne Heeren, dat wij verreweg meer bewijzen dan wij in het midden gebragt hadden. Er blijft ons nog over, u den wensch te doen kennen, welken

LOUIS DE POTTER, bij den aanvang van het jaar 1828, voor het geluk des menschedoms uitboezemde.

„En ook aan u (zegt hij tot TIELEMANS) en aan de
„uwen een gelukkig nieuw jaar, en aan het geheel
„menschelijk geslacht indien het zijn kon; *en dat zoude*
„*zijn kunnen, want het zou voor allen genoeg zijn,*
„*indien de maatschappij enkel uit Buonarotis bestond.*”

„Mijn vriend, ik geloof dat dit *algemeen geluk* voort-
„gangen maakt; wel is waar, langzaam, maar ten min-
„ste zijn het voortgangen, daarin, vooral, dat hetzelfde
„zich over een grooter aantal individusch uitbreid; en
„men wordt dit gewaar, wanneer men eenige eeuwen
„rugwaarts treedt. Die voortgangen, geloof ik ook,
„zijn het uitwerksel van de kracht der dingen, die,
„ik durf er ons geslacht mede vleijen, niet anders is, dan
„de kracht der pogingen van de vrienden der mensch-
„heid. *Voorzeker is dit het doel der pogingen welke ik*
„*heb aangevoerd en van die welke gij — — —*
„gedurende vele jaren nog, *zult aanwenden.* Waarna
„gij, met even weinig reden, als gij in het eerst op
„derzelver onmisbaar wêslagen zoudt gerekend heb-
„ben, alsdan door derzelver geringe krachtwerking *ont-*
„*moedigd*, gij in u zelve eene schuilplaats zult vin-
„den.” (Brief van den 18 Januarij 1828, No. 22.)

Ontvooft niet deze plaats, mijne heeren, ten duidelij-
ksten de staatkundige gevoelens en de geheime drijfveer
van het geheel gedrag van dezen beschuldigten? Gij
zult overigens dat alles beoordeelen, wat er te besluiten
is uit die innige zaamverbinding, uit die werkdadige
medewerking, uit die gehechtheid aan beginselen, uit
die tegenmaatschappelijke wenschen van den beschuldig-
den DE POTTER.

Het is tijd den draad van het verhaal des gedings
weder op te vatten.

Sedert DE POTTER zich in de reijen der oppositie had geschaard, schreef hij in den *Courrier des Pays-Bas*; maar dit dagblad, zoo als het toenmaals werd geredigeerd was hem te gematigd. In de maand Junij 1828 onderging het eene hervorming. De POTTER meldde dit aan zijnen vriend FRANCOIS TIELEMANS, die zijnes tudien in Duitschland voleindigde, en, op kosten van ons Gouvernement de voornaamste Hoogeschoolen van dat land bezocht. Z. M. wist toen nog niet dat zij eene giftige slang in haren boezem koesterde. De POTTER, zijnen vriend de omsmelting van den *Courrier des Pays-Bas* berigtende, schreef hem: „Gij zijt er ook van: Ik heb „den Heer COCHÉ hooren zeggen dat hij voor u een aan- „deel in bewaring hield. Wat mij belangt, ik wenschte „dat de geheele onderneming op u en op Jottrand be- „berustte.” (Brief van den 22 Junij 1828, No. 3.)

In eenen lateren brief, zeide hij tot denzelfden: „Ik „meen het regt te hebben, van u te vorderen, dat gij „ieder besluit met opzigt tot uwe medewerking aan den „courrier opschorst, nadat gij bepaaldelijk zult zijn „aangesteld. (Brief van den 14 Julij 1828, No. 32.)

Deze raad was voorzigtig, dewijl het gouvernement dengenen, die hetzelfde zoo laaghartig moest verraden, van zich zoude hebben kunnen stooten. — De POTTER verzocht voor zijnen vriend het Hoogleeraarschap in het kerkelijk regt aan de Leuvensche Leerschool voor de wijsbegeerte (*College Philosophique*).

Het is voor het onderhavige geding belangrijk te zien welken raad hij den toekomenden Hoogleeraar geeft: „het schijnt mij dan toe, maar ik heb mij wel gewacht „dit aan M. V. G. te zeggen, dat men in de gegevene „omstandigheden zich bepalen moet tot het onderwijzen „van het kerkelijk regt, in dier voege dat Rome onop- „houdelijk met de bisschoppen en met het gouvernement „in strijd kome. Alles wel beschouwd zullen in vol- „genden tijd de volkeren daarvan de vruchten plukken.

„Konden zij dit van nu af aan, zoude er, geloof ik, geen kerkelijk regt meer noodig zijn.” (Brief van den 18 Januarij 1828, No. 22.)

In eenen anderen brief, zegt hij tot den zelfden.
 „Put, put en put uit den CODEX JOSEPHI II. *Met Katholiek apostolisch moeten wij den Romein ten antwoord dienen, in afwachting dat de rede en de moed, zich tusschen de beide partijen plaatsende, haar van voor hunne regtbank zullen afgewezen, en haar, de eene zoo wel als de andere, tot eene plaats in het dolhuis zullen veroordeeld hebben.*

Dat wil hij zamenvatting zeggen: „Breng den troon in opstand tegen het altaar, en het altaar tegen den troon, gij zult ze beiden om verre werpen en het volk zal van hunnen val de voordeelen plukken.” Wij zullen straks zien dat TIELEMANS van deze raadgevingen heeft weten partij te trekken, en dat meester en leerling, die, eenige maanden later, in werkdadige beoefening hebben gebragt.

Intusschen verkreeg TIELEMANS den leerstoel niet, welken DE POTTER voor hem had gevraagd; even min verkreeg hij de algemeene directie van den Katholijken eerdienst, op welke hij, indien men aan eenen brief van DE POTTER deswegens geloof moet slaan, insgelijks doelde; maar hij werd benoemd tot referendaris bij het ministerie van buitenlandsche zaken, met eene vaste jaarwedde van f 2,000, behalve vergoeding der kosten zijner verplaatsing. Deze benoeming die de eerezucht van eenen minder laetdunkenden jongeling zonde gestreeld hebben, behaagde niet aan TIELEMANS, zoo als zulks blijkt uit eenen brief van DE POTTER onder dagteekening van den 19 September 1828, No. 33. Evenwel nam hij de bediening aan; maar men zal zien welke, voor dit nieuwe gunstbewijs des konings, zijne dankbaarheid was.

Men kwam nu in de maand October 1828. Op dat tijdstip barstte die verwoede krijg uit, welken de vijanden

van den staat aan het gouvernement gezworen hadden, en in welken de drie eerste beschuldigten zoo vele arglistigheid en snoodheid gingen ontwikkelen. Het ontwerp der oproerigen scheen wijder omvattende en meer vast-beraden te zijn, dan dat van hunne voorgangers; zij schenen de kunst der zamenzweringen doorgrond te hebben: vele onderscheidene aanvallen werden te gelijker tijd in uitvoering gebragt: onbillijke en hevige gisping der daden van het gouvernement; een stelsel van eeroovende verguizing met opzigt tot de raden der kroon en der bewaarders van hoog gezag; een stelsel van misleiding met opzigt tot het volk; beroering van dat gedeelte der natie, hetwelk men oordeelde het gemakkelijkst te zullen kunnen leiden; smaat en verachting voor alle de overigen. Onder de dagbladen die zich als de meest misdadige tolken der factie kennelijk maakten, deden zich de *Belge*, de *Catholique* en de *Courrier des Bays-Bas* opmerken.

Ten einde aan het plan tot den aanval meerdere kracht te geven, stelde men het *petitionnement* in werking; de dagbladen deden eene *oproeping* aan de *massas*, hunne bureaux werden den petitionarissen opengesteld. In de steden en op het land deed men het woord *grieven* weërgalmen! een verwaten gebiedend woord, hetwelk de laaghartigste ondankbaarheid, de afschuwelijkste belediging in zich bevat jegens eenen vorst, die alle zijne dagen en nachtwaken aan het welzijn des volks toewijdt; een zonderling onbillijk en kwalijk geplaatsd woord in eene monarchie, die nog slechts van voor weinige jaren dagteekent; in welke alles te verordenen was: het leger, de zeemagt, het openbaar krediet, het inwendig staatsbeheer, het stelsel der financiën, de wetgeving; in welke den monarch eene zoo zware taak was opgelegd om de verschillende belangen van alle de gedeelten des rijks in overeenstemming te brengen te midden van aanmatigingen en eischen, die

onophoudelijk tegen den gang zijner regering hinderpalen opwierpen; in eene monarchie, eindelijk, in welke, ofschoon nog in hare wieg, de algemeene voorspoed en het algemeen welzijn de beste verwachtingen van alle verlichte onpartijdige gemoederen, verre weg overtroffen.

In de maand November 1828 gaf DE POTTER, in den *Courrier des Pays-Bas*, twee artikelen in het licht, in welke hij over allen die niet tot zijne partij behoorden, de openbare haat en alle de gevolgen van den volks afkeer inriep; aldus tot de hervatting van alle die gruweltooneelen aanhitsende, van welke de Brabandsche en Fransche staatsomwentelingen zulke vreesselijke herinneringen hebben nagelaten. Te regt staande, uitte hij binnen deze zelfde wanden de volgende woeste kreeten: „Openbare krijg, krijg tot den dood, aan de om-, „koopling, aan de omkoopers die haar in werking stellen; aan de lafhartigen die zich laten omkoopen; „verga voor eeuwig de schandmarkt op welke men de „eer en de deugd verhandeld, en waar de palen der „eerloosheid betwist wordt tusschen de koopers die er „op bieden en de verkoopers die dezelve afleveren!”

Het Hof van Assises veroordeelde hem tot achttien maanden gevangenis straf en tot f 1000 : — boete. Deze veroordeeling werd, door misdadige buitensporigheden van de zijde zijner aanhangers gevolgd, die, terwijl hij naar de gevangenis werd teruggebragt, hem poogden te bevrijden, en aan het hotel van het Ministerie van Justitie de vensterglazen inwierpen.

Wij zullen niet stellig verzekeren dat de beschuldigde TIELEMANS zich in het getal der rustverstoorders bevond; maar wij kunnen echter niet zonder stilzwijgen zekere plaats in eenen zijner brieven voorbijgaan, die daartoe eenige betrekking schijnt te hebben; zij is deze:

„De heer DE GERLACHE is een uwer grootste bewon-, „deraars. Hij is mij voorgekomen als van op een hooger

„standpunt en tot een veel verder verschieft te zien dan
 „alle zijne ambtgenooten; hij is een man van eenen be-
 „rekenenden aart, die punt voor punt, alles heeft op-
 „gesomd wat gij, *te rekenen van den dag toen ik u*
 „*in de straat de la Paille vergezeld, tot op dit*
 „*oogenblik*, hebt verrigt.”

Het is hier de plaats om van eene andere partij te ge-
 wagen, tegen welke de gerechtigheid, tijdens den aanvang
 der monarchie, haren gestrengelijk straffenden arm had
 moeten opheffen, en welke het gouvernement, in weer-
 wil der weldaden, waarmede het de Roomsch-Katholieke
 geestelijkheid overlaadde, niet tot eene volkomene onder-
 werping had kunnen terugbrengen. Deze partij welke wij
 de *priesterpartij* of liever de *Jezuitische partij* zullen
 noemen, was ter gelegenheid van het *collège philosophi-*
que wederom te voorschijn getreden. Van deze zelfde,
 van 1789 vernieuwde, en nagenoeg dezelfde lieden als in
 1814 tot drijvers hebbende, partij, spreekt DE POTTER in
 den zoo even door ons aangehaalden en door hem, op het
 oogenblik der uitgave van *het leven van Scipio de Ricci*
 geschreven brief.

Op de lijst der voorgewende *grieven*, welke de partij
 van DE POTTER (door ons de democratische partij of de
 partij der radicalen genoemd) had opgemaakt, was ook
 de eisch vervat ter *onbeperkte vrijheid van het onder-*
wijs; eene buitensporige aanmatiging welke men wist dat
 niet door de regering kon worden ingewilligd, zonder
 één der grondslagen onzer maatschappelijke instellingen
 te ondermijnen, en zonder inbreuk te doen op de, door
 de grondwet van den staat gewaarborgde, voorregten der
 kroon. Wij zullen zien dat eene van der beschuldigden
 DE POTTER en TIELEMANS grondstellingen, bestond in van de
 regering datgene te verlangen wat zij, zonder zich te
 gronde te rigten, niet kan verleenen, en zulks wel om
 hare weigering tot eene nieuwe oorzaak van tweespalt en
 volksmisnoegen te doen strekken.

Deze aanmatiging tot onbeperkte vrijheid van onderwijs klónk der Jezuitische partij op eene streelende wijze in het oor, en neigde haar tot eene toenadering tot de partij der radicalen.

Van eenen anderen kant beschouwde de partij der radicalen de Jezuitische partij als een wertschap, hetwelk krachtdadiglijk kon dienstbaar zijn aan het belang, hetwelk zij had om de Roomschegezinde ingezetenen door het vaandel der godsdienst in beroering te brengen.

Zoo vormde zich die vreemdsoortige vereeniging, onder den naam van *Unie der Katholijken en der liberalen*; eene geweldadig aangematigde benaming, luide verworpen door de ware liberalen en de ware Katholijken, welke zij beleedigd, dewijl deze nimmer de gedachte om den troon te ondermijnen, hebben gehad, noch die immer zullen hebben.

Met de maand Mei 1829 ontrolde de *Unie* hare bannier; het was eene steendrukplaat, waarin de Nederlandsche leeuw gezien werd, verbrijzelde keetenen onder den voet trappende en op het altaar des vaderlands eene slang verpletterende; boven over denzelfden zweefde de GENIUS der vrijheid, in hare hand de *roode kap* houdende, met welke zij bij een naburig volk eenmaal de hoofden der volksvrienden had versierd. Boven over de roode kap zag men een kruis in lichtglans, met deze spreuk: *in hoc signo vinces*; onderaan las men de woorden, die eenen zoo zonderlinge tegenstrijdigen zin aangeven: *pro aris et focis*; woorden, op welke de Romeinsche Consul zich beriep, om, naar alle de gestrengheid der wetten, de verraders te doen straffen, die tegen de regering der republiek hadden zaamgezworen.

De beschuldigde BARTHELS, schrijver van den *Catholique*, deed deze steendrukplaat openlijk te koop stellen.

Van zijnen kant overstroomde LOUIS DE POTTER, uit het diepst zijner gevangenis, het publiek met vlugschriften, die geschikt waren om de Katholijken ter zake van hun

geloof schrik aan te jagen. Hij trachtte het volk en de geestelijken diets te maken, dat niet alle belangen hunner godsdienst op eene voldoende wijze met den H. Stoel waren geregeld geworden; hij geliet zich te kunnen staande houden, dat, even als in Ierland, hier te lande eene Katholijke *quaestie* bestond.

„Deze Katholijke quaestie,” riep hij uit, „is aanhangig in de Nederlanden. Van de wijze op welke zij zal opgelost worden, hangt de toekomstige vrijheid of slavernij onzer gewesten af.” Hij riep den naam van o’Connell in, zonder te bedenken, dat indien zijne, tegen het Katholicismus gerigte, geschriften aan geene zijde van het kanaal waren gelezen geworden, de oppositie tegen de emancipatie der Roomsch-Katholijken welligt zoude hebben gezegevierd.

„Wacht u, zeide hij tot de Roomsch-Katholijke priesters, wacht u den hatelijken gang der regering naar te volgen; gij zoudt evenzeer daarvoor worden gestraft. Haast u tot op den laatsten der banden te verbreken die, u tot dienaren der regering makende, ons onophoudelijk herinneren dat gij nog met haar en onder haar kondt heerschen; haast u ieder verdrag te vernietigen met al wie u niet toestaat ons met andere keetenen te kluisteren, dan die met welke bij u zelven heeft beladen. Priesters wordt volkomen vrij en men zal vergeten dat gij ooit hebt geheerscht. — — — — —
„Dienaren van de God van gelijkheid, gij zult u altijd tusschen beide stellen, tusschen de magtigen der aarde en hen die hunne slagtoffers zouden kunnen worden: gij zult de vaders des volks, de weldoeners der menscheid zijn.”

Zich tot de liberalen wendende, die het leerstelsel der onfeilbaarheid niet aannemen, roept hij uit: „een kluchtig liberalismus, dat de bewaring der openbare vrijheden aan den *gewapenden dwingeland*” (zoo noemt hij de koningen) toevertrouwt, na hem met alle de, de

„openbare meening boeiende, begoochelingen te hebben
 „omringd, na hem onverwinnelijk, onschendbaar, on-
 „aanrandbaar te hebben gemaakt.

Gij ziet mijne heeren, dat LOUIS DE POTTER hier de les in werkdadige beoefening brengt, welke hij aan den beschuldigde, TIELEMANS, had gegeven toen hij aan dezen eenen hoogleeraar voor het kerkelijk regt wilde maken, namelijk, die, van het altaar tegen den troon in opstand te brengen. Weldra zullen wij den leerling den zelfden raad, als een laatste toevlugtmiddel der factie, aan zijnen meester zien geven. Maar laat ons de daadzaken niet vooruitloopen.

De zitting der Staten-Generaal was in October 1829 geopend geworden; het tienjarig budget zoude ter sprake komen. Terstond wierp DE POTTER in het publiek andermaal een brandstichtend vlugschrift uit, in den vorm van eenen brief aan Z. Excell. den minister van binnenlandsche zaken. Hij ombulde zich met den naam, welken vroeger MARAT had aangenomen, maar gebruikte de voorzorg van dien in het Grieksch te vertalen.

De gezwollen uitdrukkingen der staatsomwenteling worden in dit schotschrift wederom te berde gebracht. De schrijver schreeuwt onophoudelijk van *verkrachting van alle de regten des volks*, van *onderdrukking!* De kreeten van *vrijheid!* en *gelijkheid!* worden er met eene soort van razernij in herhaald, naast aan uitdrukkingen aan spot en hoon jegens het doorluchtig stamhuis onzes konings.

„Ter laatste sluitrede, zegt hij onder anderen, is het
 „de vraag niet of wij minder of meerder vrij zullen zijn,
 „of wij het op deze liever dan op die wijze zullen zijn,
 „maar wel of wij vrije lieden of slaven zijn zullen? of
 „wij vrij zullen bestuurd worden door de *gemagtigden*
 „aan wie wij het, ter bewaring der openbare orde noo-
 „dige, gezag hebben toevertrouwd, altijd ons het regt
 „voorbehoudende hen gade te slaan, te berispen, te ver-

„stooten; of mij gemuilband en vervolgd zullen worden, om heden schoolmeesterachting bestuurd te worden door den eenen, morgen vaderlijk te worden gekasteid door den anderen, maar altijd met dwingelandij aan den leidband gehouden wordende voor het „*bon-plaisir* van den meester en voor de behoeften zijner „gunstelingen.”

„De verbittering is algemeen, dus vervolgt hij, *Wij hopen op de toekomstige wedergeboorte van België*; „de maat des lijdens loopt over, het volk waakt, en „dit is toereikende voor deszelfs behoud. *Het zal deszelfs doel bereiken*, het zij met of zonder de oppositie der kamer; *het zal hetzelfde bereiken door zijne eigene veerkracht.*” Deze brief wordt besloten met het woord **VRIJHEID**, in groote kapitale letters gedrukt, en hij is gedagteekend van *Eleuthéropolis*. (vrije stad).

Terwijl dit opperhoofd eener partij aldus de gemoeienderen bestookte, waren de *Catholiques*, de *Belge* en de *Courrier des Bays-Bas* tot het zelfde einde werkzaam.

Ter zelfder tijd werden de armhartigste kunstgrepen in het werk gesteld om een petitionement in massa te weeg te brengen. Ditmaal hadden de drijvers het mom der godsdienst aangenomen: *het gouvernement wilde België protstantiseren; er moest gepetitionneerd worden om de vrije uitoefening van den Katholieke eerdienst te behouden.*

Hier mijne heeren, moeten wij u eene ten huize van den beschuldigde **WARTHELS** in beslag genomen brief, voor oogen liggen, die onder dagteekening van den 5 November 1829, uit Moorslede, een dorp nabij Gend, is geschreven, en in stede van naams-onderteekening het No. 31 voert. (De factie schijnt in destricten te zijn afgedeeld). Men leert daarin het volgende:

„Het is mij niet mogelijk u te zeggen, welke eene „gisting alhier heerscht; het is een patriottismus in deszelfs „zelfs hoogste volkomenheid, ik wil zeggen, dat het

„geheel en al op de godsdienst is gegrondvestigd ; met
 „een woord: het is het ultra-montanismus — — — — —
 „Het verdient opmerking dat MOORSLEDE zich onder JOSEPH
 „II voor de zaak der patriotten heeft onderscheiden. Een
 „grijsaard, die ter naauwernood meer gaan kan, zeide
 „mij ; dat hij nog wel zoude loopen kunnen indien het zake
 „ware om voor de godsdienst de wapenen op te nemen:
 „dit is JACOBUS VAN DER HAEGHE.” Ziet daar Mijne Heeren;
 de uitwerkselen van die laaghartige strafschuldige kunst-
 grepen ten platte lande. Verlangt gij het te weten, door
 welke valsche redeneringen dezulken, die eenigen weezin
 met opzigt tot het onderteekenen der petitiën betoonden,
 daartoe werden medegesleept? Dit zal een andere, bij
 denzelfden beschuldigde BARTHELS in beslag genomen brief
 u doen kennen, dezelve is van den Eerw. Heer van MOORS-
 LEDE.

„Wanneer men,” zegt hij, „de volslagene vrijheid
 „der drukpers, en zelfs de *algemeene vrijheid* vraagt,
 „vraagt men daarom niet, dat de vijanden van de
 „godsdienst den Katholijken te lijf vallen; al wat
 „men vraagt, is, dat de regering hen, niet beteu-
 „gele wanneer zij het doen. Nu, is de vraag, te
 „weten of onze regering dit regt kan hebben. Ik
 „hou staande van Nee. Zij is een *godverloochenend*
 „gouvernement, en beroemt zich daarop: dus, alle han-
 „delingen die van haar uitgaan dragen den stempel van
 „dit beginsel. Beteugelt zij het goede? zoo is het krach-
 „tens eene godverzakende wet; beteugelt zij het kwaad?
 „zoo is het insgelijks naar luid eener zoodanige wet.
 „Wat is daar in gelegen, hetwelk het geweten treffe?
 „Ik ga verder, en houd staande dat wanneer men van
 „de regering, de beteugeling des kwaads aanvraagt, men
 „een het Katholicismus verdelgende grondbeginsel wet-
 „tigt. Om, voor de vrijheid te petitioneren, is aan het
 „gouvernement te vragen, dat het de zaken late gaan
 „zoo als zij gaan, en dat is alles. Wel verre van

„daarin iets te vinden, dat het geweten kwetse, is het „in de tegenovergestelde meening, dat men regt zoude „hebben deswegens schroom te voeden.”

Gij hoort het, mijne Heeren: Het petitioneren is eene gewetenszaak; de algemeene vrijheid moet aangevraagd worden, dewijl het gouvernement noch kwaad noch goed kan doen, en dewijl het, in dezen toestand, beter is dat het de zaken haren gang late gaan: Met eene dergelijke redeneerkunde gaven de voormalige Jezuïten volmagt tot den moord, behoudens alle gerustheid van conscientie.

Een brief van eenen inwoner van Luik aan eenen boekverkooper der zelfde stad, en onder de papieren aan den beschuldigde de POTTER gevonden, is ook nog iets betrekkelijk tot het petitionnement; dezelve bewijst dat de partijdrijvers zelfs tot aan het bed der zieken doordringen, om dezen in die beweging der massas te doen deel nemen. Zie hier dezelve: „EDUARD is zoo ziek dat hij zelfs de kracht niet heeft om de petitie in de pen te geven; hij haakt naar EVAARD, die ieder oogenblik verwacht wordt om hem zijn gezwel te komen doorsteken. Wij houden ons verzekerd, dat hij zich, na deze kunstbewerking, veel zal verligt gevoelen.”

Nog is eindelijk onder de papieren van LOUIS DE POTTER in beslag genomen, eene aantekening betreffende het petitionnement en contra-petitionnement te Tervueren.

Tot alle deze stukken moeten wij nog voegen de plaats uit eenen brief van den beschuldigde TIELEMANS aan de POTTER, onder dagteekening van den 22 November 1829 (No. 18.)

„Over het algemeen,” zegt hij, „doet de ondertee-
„ning der priesters eene slechte werking voor de Unio-
„nisten. Zoude men niet vermijden kunnen te zeggen
„dat zij allerwege hunnen naam bovenaan teekenen. Het
„is wat laat, dit stem ik toe; maar het zoude ten min-
„ste de verwijtingen matigen, en welligt het verbod:

„voorkomen hetwelk de bisschoppen wel eens den priesters geven konden, om voortaan te onderteekenen. *„Dit verbod zoude een schok zijn die ons zoude benadelen, omdat vele lieden, die geene priesters zijn, het voor zich zelve[n] zouden nemen.”* Dus trachtte de beschuldigde, TIELEMANS, die, (zoo wij straks zien zullen) de raadsman der factie was, zich het gebruik van dit wapen te verzekeren.

Thans zullen wij in de tusschen DE POTTER en TIELEMANS gevoerde briefwisseling zien, hoe deze beide beschuldigten zich moeite gaven om zich in de tweede kamer der staten-generaal eene meerderheid te verschaffen. Vóór alles moeten wij meer, tot beter verstand dezer briefwisseling, aan het Hof eenige toelichtingen geven. In de eerste plaats zijn vele brieven ondersteld als onder de doopnamen CAROLINA en SOPHIA door vrouwen te zijn geschreven. Tweedens, bedienen zich deze beide beschuldigten veelvuldig van verdichte namen ter aanduiding van deze of gene zaken of personen, TIELEMANS heeft in zijn verhoor den sleutel tot deze geheimzinnige taal aangegeven.

Na dit alles, verklaren wij op onze eer, dat wij deze brieven als bij uitnemendheid in de zaak-gewigtig beschouwen, en dat wij metterdaad gelooven zouden aan onzen pligt en aan ons geweten te kort te doen, indien wij, om welke bedenking het ook zijn mogt, ons onthielden van onder uw oog zoodanige plaatsen bloot te leggen als dienen kunnen om de waarheid te doen ontdekken. Overigens houden wij ons overtuigd, dat indien deze of gene zinsnede dezer brieven van zoodanigen aart ware, dat daardoor deze of gene daarin voorkomende persoon mogt beledigd worden, hij alsdan volgaarne zijne bijzondere gevoeligheid grootmoediglijk aan het belang des regts en aan het algemeen belang zal ten offer brengen.

Ziet hier, mijne heeren! de uittreksels dezer briefwisseling die de kuiperijen openbaren, welke de beschuldigten,

DE POTTER en TIELEMANS, bij sommige leden van de tweede kamer der Staten-Generaal in het werk stelden, om *eene meerderheid te veroveren*, (zoo als TIELEMANS zich uitdrukt,) *die de handelingen der regering verlamme*. Gij zult bovendien daarin zien, hoe zij zich streelden met het denkbeeld van *zekeren* afgevaardigden tot hunne partij te hebben overgehaald. Wij zullen met de brieven van den beschuldigden, DE POTTER, eenen aanvang maken.

15 November 1829, No. 41.

„Ik heb, door het orgaan van *onzen vriend LEVÆ*” (schrijver van den Belge), „aan den heer DE SECUS doen „belooven, dat gij aan dezen geëerden afgevaardigden „uw opstel over het onderwijs zoudt mededeelen.

Het gouvernement was voornemens aan de tweede kamer een ontwerp van wet op het onderwijs aan te bieden; dit was het groote strijdrad der faktie, die de *onbeperkte vrijheid van het onderwijs* had aangevraagd, wel staat makende op eene weigering om die alsdan tot eenen nieuwen kiem van tweespalt te doen verstrekken. Hier ziet men dat, toen reeds, de beschuldigde, TIELEMANS, voor den heer Baron DE SECUS een opstel over dit onderwerp had vervaardigd.

18 October 1829, No. 44.

„De Certificaten-man” (zoo noemen de beschuldigden „den heer DE BROUCKERE, ter zake van zijn gevoelen „nopens het openbaar onderwijs; eene meening die met „de aanmatiging hunner partij weinig strookte), de „Certificaten-man is Brussel doorgereisd en zal weldra te „’s Gravenhage zijn. Van de Deligence afstappende, had „hij tot den Doctor gezegd: *ik scheid mij geheel van „de Scholarchie af; ik verbreek alle verbindtenis, en „ik wil met dien knoeiboel niets meer gemeens hebben.*

„Daarop begaf hij zich onmiddèlijk naar de Twaalf-
 „Apostelen straat, alwaar hij bezadigd over het kontrakt
 „redekavelde en er zijne naamteekening onder stelde,
 „bovendien zich verbindende *om geheel alleen de brief-*
 „*wisseling en al het overige waar te nemen.* Hij had
 „tot den Leuvenaar gezegd dat hij niet voornemens was
 „ons in onze wijkplaats te bezoeken, maar zoo geheel
 „heeft hij zich niet durven ontmaskeren, en gister heb
 „ik hem een oogenblik bij mij gehad.”

23 October 1829, No. 46.

„Hond den Certificaten-man in het oog. Ik vrees al-
 „tijd dat hij proselijten trachte te maken, *indien niet*
 „*om ons te bevechten, dan althans om onze bannier te*
 „*verlaten.* En wellicht zullen de liberalen hem daartoe
 „eenige hulpmiddelen verschaffen. Zie en vóórkom.”

25 October 1829, No. 47.

„Zeg dan tot den goeden ouden man (de heer DE SE-
 „cus) en houdt niet op het hem te herhalen, *dat hij zich,*
 „*evenzeer als de famielieraad, (de tweede Kamer) wèl*
 „*wachten moet, de zotskap van den voogd (de Koning)*
 „*worden.* Deze wil nu, *vóór alle dingen en het kos-*
 „*te wat het wille, zijne rekeningen voldaan hebben,*
 „*en het geld ontvangen, hetwelk hij meent hem ver-*
 „*schuldigd te zijn, waarna hij welligt met den fa-*
 „*mielieraad den draak zal steken.*” — Maar, zegt
 „men, hij schijnt handelbarer te zijn geworden. —
 „Waarom is hij het? Omdat men hem de tanden heeft
 „laten zien. Opdat hij dus niet in zijne vorige dwalin-
 „gen vervalle, moet men, mijns bedunkens, hem ze an-
 „dermaal en nog beter laten zien. Men heeft hem ver-
 „beterd door hem te bedreigen, en thans, uit vreeze
 „dat hij al te goed mogt worden, vleit en steeelt men

„hem! Dat schijnt mij dwaasheid te zijn. Wijders,
 „had de raad hem jongstleden jaar, beloften afgeperst,
 „aan welke geloof werd geslagen. Hij heeft ze toch
 „niet gehouden, en thans weigert hij er aan te vol-
 „doen. Wat doet de raad? Die durft hem aan die be-
 „loften niet herinneren, uit vreeze van hem boos te
 „maken! Het is met dat al toch kluchtig, hadde men
 „liever gevreesd dengenen boos te maken, die van het
 „schenden der beloften de lijdende partij was, dan zou-
 „de ik nog zegge, ik heb er vrede mee, maar den
 „MEINEEDIGEN te ontsien!” — — —

Bedriegen ons niet onze oogen, mijne Heeren? is het wel van onzen doorluchtigen Monarch, van dien deugd-
 zamen en grootmoedigen koning, dat hier deze beschul-
 digde spreekt? van dien hoogst regtvaardige vorst, wien
 de grootste mogendheden tot scheidsman hunner onder-
 linge geschillen verkiezen? — — Maar trachtten wij
 dit gevoel der diepste en regtmatigste verontwaardiging
 te onderdrukken, en laat het ons beproeven ons oor aan
 het raasgekal eener zoo walgelijke zinneloosheid te ge-
 winnen.

Hervatten wij den aanhef dezer plaats: „zeg aan den
 goeden ouden man, en houdt niet op hem te herhalen,
 dat hij zich, evenzeer als de familieraad, wel wachtte de
 zatskap van den voogd te worden.” Ziet daar hoe men de
 gemoederen der tweede Kamer bearbeidde en vermoeide,
 en zulks wel op het tijdstip dat de beraadslagingen over
 het tienjarig budget stonden geopend te worden; ook
 strekten alle de pogingen der factie, om hetzelfde te doen
 verwerpen.

28 October, 1829. No. 50.

„Ik heb gister morgen aan LOCKMAN (de baron DE
 „STAASART geschreven. Zeg het hem, en dat hij u mij-
 „nen brief mededeelen; hij is in denzelfden zin als dien
 „ik aan den *Vecchio* (de baron DE SECUS) heb geschre-

„ven; en gij zult zien dat ik den eenen zoo wel als den
„anderen zoo kwalijk niet geraden heb.”

3 November, 1829. No. 51.

„Uw No. 7,” (dit is de wijze op welke de beschuldigten
elkanders brieven aanhalen) „voert mij van bevreemding
„op bevreemding; gij wilt niet dat ik voortaan iets of iemand
„meer wantrouwen zal, en dan bekent gij mij, dat gij het
„eerst van allen *mij het wantrouwen geleeraard hebt.*
„Ten slotte, kunt gij niet, ontkennen dat wij allen
„voortreffelijke beweegredenen gehad hebben om *ieder*
„*eenen te wantrouwen*, en gij bewijst het mij door
„mijne brieven, die van den eigenaar (de heer LEVÆE,
„schrijver van den *Belge*), het gedrag der regters ter
„eerste instantie, (de Tweede Kamer der Staten-Generaal)
„met opzigt tot de algemeene aangelegenheden, aan
„te halen.”

7 November 1829, No. 53.

„Men gaat voort met zich te beklagen, en wel bitter-
„lijk zich te beklagen over de regters ter eerste instantie,
„die, *in het met zelfbehagen neêrsien op aller wen-*
„*schen en ongeduld*, de eene helft des daags met niets
„te doen, en de andere helft met nietigheden te doen,
„doorbrengen.”

10 November 1829, No. 54.

„Niets nieuws belangende den eigenaar en den postil-
„jon (*de Courier de Pays-Bas*); om des derden wille
„hoop ik dat deze zich niet van de waarlijk verrader-
„lijke aanbieding van mijnheer WEERHAAN (DE BROECKERE)
„zal bediend hebben. Heeft hij het gedaan, en bedient
„hem de postiljon naar zijnen smaak, zonder iemand te

„raadplegen, zal er nogmaals ergernis ontstaan. *Leef*
 „hem dan niet te vreezen; hij vervalt altijd op de on-
 „noozelen die hem hebben willen. — — — De zelf-
 „de *WEDERHAAN* heeft mijnen brief beantwoord op eene
 „vrij puntige wijze, maar die in het geheel niet steekt.
 „Waarschijnlijk, na het verzegelen van zijnen brief, over
 „deszelfs inhoud berouw gevoeld hebbende, heeft hij
 „gemeend zijne drift goed te maken door eene liefde-
 „verklaring: dat moet *ad aeternam rei memoriam* be-
 „waard worden. Nu komt het hem in den zin u te
 „verdenken *van het U door hem aanvertrouwde*, ge-
 „heim *der briefwisseling van Socrates* (de advocaat
 „JOTTRAND, een der schrijvers van den *courrier des*
 „*Pays-Bas*) *geschonden te hebben*, en hij vermoedt wei-
 „nig dat Socrates zelf gemeend heeft aan zijne goede
 „trouw verplicht te zijn, nu van zijn kinderspel kennis
 „te geven. Weer de slagen af, tot dat ik hem beletten
 „kunne — — — het land door te zwerven. Le LONG
 „(de heer DE LANGHE) is rond, regtschapen, standvas-
 „tig; maar bekwaam? Ik weet het niet. Ik durf zelfs
 „er nog niets van zeggen. Zie gij zelf toe.”

17 November 1829, No. 55.

„Thans weet ik de geheele zaak van den eigenaar.
 „PHILIPPE heeft er meer van gezegd dan er aan was; de
 „eigenaar heeft er meer van opgevat dan PHILIPPE er
 „van had gemeend; hij heeft het aan LOCKMAN toever-
 „trouwd, wien hij in zijne eenvoudigheid voor een man
 „hield. Daarop zijn de vertrouwelijke mededeelingen;
 „het gehuil en gejank, vervolgens de verwijtingen, en
 „daarop weder de ontschuldigingen gekomen; en het spel
 „was de tijd niet waard welken men er aan besteedde,
 „noch de kaars welke men er bij verbrandde.”

30 November 1829, No. 60. bis.

„Ik beveel u den plaatsvervanger (de heer graaf **COMAR**
„**DE ORR**) aan. Gij zult hem bij den ouden man zien,
„en hij zal verwittigd zijn van de met u te maken ken-
„nis. Hij is, zegt men, vol goeden wil, en heeft voor-
„treffelijke gezindheden.”

Deze plaats doet zien hoe men zich aanstonds van den
nieuwven afgevaardigden voor Zuid Brabant poogde te
verzekeren.

34 November 1829, No. 63.

„De heer **DE LANGHE** zal u mijn pakket overhandigen.
„Gij wenscht met hem, en hij wenschte met u kennis
„te maken. Nu heb ik er ook van het mijne in gemengd.”

25 December 1829, No. 64.

„Ik wacht heden of morgen **LOCKMAN**, den ouden, of
„iemand anders met eenen brief van u, van welken ik
„u, vóór het sluiten dezes, de ontvangst zal melden.”

Wij gaan over tot de brieven van den beschuldigde
TIELEMANS.

22 October 1829, No. 4.

„Ik heb den heer **DE BROUCKERE** ontmoet. Ik heb met
„hem gesproken ter zake van zijn geschrift over het
„openbaar onderwijs. Hij zoude niet verwijderd zijn van
„*toe te geven* in het enkele punt omtrent hetwelk hij
„met diegenen verschilt, die geene vóóraf verhinderen-
„de maatregelen verlangen. Althans hij heeft mij toe-
„geschenen gedurende de beraadslaging zeer te wankelen.”

Het Hof zal zich wel gelieven te herinneren, dat **TIELE-**
MANS over dit onderwerp een opstel had vervaardigd, het-
welk aan den heer Baron **DE SECUS** moest worden mede-

gedeeld, zoo als zulks blijkt uit een plaats van eene der brieven van DE POTTER.

25 October 1829, No. 5.

« Ik heb gister onzen vriend van Namur (de Baron DE STASSART) gezien: hij heeft mij tot vele zaken den sleutel aangegeven. Volgens hem, zouden de registers ter eerste instantie zich splitsen, en zoude er zich eene partij vormen, welke hij de *diplomatische* noemt. Het woord zegt alles; en het opperhoofd derzelve zoude de goede man zijn die zijne spergies indoopt (de graaf DE CELLES.) Hij zoude het zijn, die de *atermoiements*, de zachte middelen zoude voorstellen; die het algemeen belang der familie op den voorgrond zoude stellen, kortom: die alles zeggen zoude wat Vecchio mij heeft verhaald.

« De Spiergie-man is nooit opregt geweest; ik weet stellig dat hij u niet meer dan de nieuwe bloedverwanten en vrienden van uw geslacht (de Jezuitische partij) genegen is. Indien hij dus werkelijk zich met de familie aangelegenheden inlaat, kan het alleenlijk zijn om ze in de war te helpen.

« De zaken hebben nog hunne beslissende wending niet aangenomen. Ik erger mij over dezelve; alle de lieden wie ik spreek brengen mij in gestadig grooter onzekerheid; maar, ten slotte, begrijp ik, dat men niet dralen zal met zich in den eenen of in den anderen zin te verklaren. In dit oogenblik komt het kwaad van daar, dat men de zaken meer geloofd geleverd te zijn, dan zij het werkelijk zijn.

„ Maar, men lette wel: tot heden is er niets voltooid;
 „ wat verleend is geworden, is zoodanig dat men het
 „ per eerste gelegenheid kan terug nemen. De Name-
 „ naar heeft dat begrepen; ook rust hij zich toe en
 „ en wordt hij beter dan ooit. De halve broeders bewo-
 „ ners der Noordelijke gewesten) worden boos en drei-

„gen, zegt men; de bloedbroeders (die der Zuidelijke
 „gewesten) maken zich gereed hen het hoofd te bieden.
 „Dat alles zoude wel vroeger dan men denkt, de uitbars-
 „ting kunnen aanbrengen, welke de spergie man gaarne
 „zoude voorkomen of ten minste vertragen. De halve
 „broeders gaan zoo verre, van den voogd (de Koning)
 „te beschuldigen van voor Mel (de heer van BOMMEL) en
 „de zijnen te groote toegevendheid te hebben. Zij vein-
 „zen aan eene bekeering te gelooven, die voor hen de
 „noodlottigste gevolgen zoude hebben. Deze denkbeelden
 „zijn in omloop onder de familie, en oefenen hunnen
 „invloed uit op de smalle gemeente.

28 October 1829, No. 6.

„Zie hier hoe thans de zaken staan; men heeft een
 „stelsel provisionele achtungbewijzingen vastgesteld, en
 „is hetzelfde wel zoodanig beslissend door alle aangenom-
 „men, dat het rusteloos zijn zoude er eenigen van te
 „doen terug komen, dewijl het onmogelijk is hen allen
 „te bekeeren.

„Er heeft zich in de kamer een driemanschap gevormd;
 „de namen zullen u het overige zeggen: DE CELLES, LE
 „HON en REYPHUS. De certificatenman zeide gister tot den
 „tweeden. Ik wil van niets meer hooren spreken, men
 „kan alleenlijk door geweld wel slagen, geen ontsag,
 „geene inschikkelijkheden meer. Begrijpt gij iets van
 „dit mensch? De oude man en LA FONTAINE (de baron
 „DE STASSART) meenden uit de wolken te vallen op de
 „inlichtingen welke ik hen te zijnen opzichte heb ge-
 „geven; zij hadden hem niet voor zoo erg wurmstekig
 „gehouden, en zelfs boezemde hij hier eerder vertrouwen,
 „dan iets anders, in.”

29 October 1829, No. 7.

„La Fontaine heeft mij gister eenen brief van L. V.

„*B.* (de heer LEVÉE, schrijver van den *Belge*) medege-
 „deeld, in welken hij zegt dat de associatie van den
 „*Courrier* besloten heeft om den roomsch Katholijken
 „eerder geenen lof toe te zwaaijen; dat, vermits de
 „roomsch Katholijken alleenlijk voor zich zelve arbe-
 „den, men hen niet meer, als te voren, moet bijstaan,
 „enz., enz. Ik heb aan LA FONTAINE gezegd dat zeer ze-
 „ker zijn *Correspondent* zich bedriegt; dat hij verkeerd
 „verstaan of verkeerd zal geraden hebben. Verklaar de
 „de zaak, als het u gelieft. *Ik sla met opmerkzaam-*
 „heid den *Certificaten-man* gade, en ik verlies mij niet-
 „terdaad in tegenstrijdigheden. Hij trompet zich hier zoo
 „zeer als voorstander van het liberalismus uit, dat ik
 „niets anders dan ongerijmdheid zie in alles wat hij te
 „Brussel heeft gezegd en gedaan.”

1 November 1829, No. 8.

„Ik ben een der eersten van mij te beschuldigen van
 „onbedachtelijk verdenkingen te hebben geloofd en ver-
 „der verspreid, welke ik met rijper overleg, indien al
 „niet als ten eenenmale van allen grond ontbloot, dan
 „ten minsten als gevaarlijk voor *de zaak* aan welken zij
 „zich hechten, zoude verworpen hebben. Ik heb mij,
 „zoo als de geheele wereld, te zeer gehaast om eene
 „meening te hebben, en heb alles te baat genomen
 „om mij er eene te verschaffen. Wat is daaruit ont-
 „staan? dat ik genoodzaakt geweest ben er van te-
 „rug te komen. Dit zoude een klein ongeluk zijn, in-
 „dien ik niet bijgedragen had om de verdenkingen te
 „verspreiden op welke deze meening zich vestigt; maar
 „die verdenkingen worden thans openlijk op de straten
 „medegedeeld, en ieders leuze is wantrouwen en verraad;
 „en wat erger is: *oneenigheid onder de Unionisten!*
 „Dat geloof zal *onder het volk* moeilijker uitteroeyen
 „zijn dan men wel gelooft, dewijl de anti-unionisten

„ aan hetzelfde onophondelijk trachten voedsel te verschaffen,
 „ als aan eene eerste grondstof tot tweedragt. Voor het
 „ overige ben ik niet de eenige schuldige; men schijnt,
 „ als het ware, onderling afgesproken te hebben om het
 „ allen gezamenlijk te zijn. Gij vooreerst, mijn vriend,
 „ gij zendt mij opzigtelijk den certificaten-man eene kij-
 „ rielle van bekentenissen, met verzoek om die aan an-
 „ deren mede te deelen. L. V. E. schrijft aan LA FON-
 „ TAINE, dat de redacteurs van den *Courier* besloten
 „ hebben zich niet meer voor de Roomsche Katholijken
 „ gunstig te verklaren; en hij betuigt dat hij, voor zich,
 „ de Roomsche Katholijken niet dan met zijnen laatsten
 „ snik zal verlaten. Van waar wist hij dit besluit, van
 „ hetwelk gij schijnt onkundig te zijn? hij wist het, zegt hij,
 „ van den heer LESBROUSSART. En daar gaat nu LA FONTAINE
 „ aan den *Courier* al datgene overzeggen, wat ik van
 „ den certificaten-man zeide; en schreeuwt nu even als
 „ ik: vertrouw u niet, vertrouw u niet! — — Dit
 „ zoo zijnde, zoude het grootste onheil zijn dat ons zoude
 „ gebeuren kunnen, in *eene vriendschapsbreuk tusschen*
 „ *lieden die, om wél te elogen, onderling zich moeten*
 „ *verstaan*. De argwaan die allerwege is verspreid, en
 „ die van wezenlijken grond is ontbloot, kan eerder dan
 „ men meent, deze breuk aanvoeren.

„ Men moet zich hier bevinden om de werking te be-
 „ seffen welke zij bij dezen, het verdriet hetwelk zij bij
 „ genen te weeg brengen, en de behendigheid met welke de
 „ *vrijand* zich van dit toeval weet te bedienen om veld
 „ te winnen. De *Courier de la Meuse* heeft dezer da-
 „ gen meer schade veroorzaakt dan het afvallig worden
 „ van tien leden ons zoude doen kunnen, en indien hij
 „ zich niet haast zijnen misslag te herstellen, zal het
 „ hem en wellicht *de zaak* zuur opbreken. Mijne predi-
 „ katie dient om tot het besluit te komen, dat men:
 „ 1) zich niet vertrouwen moet op het wantrouwen;
 „ 2) L. V. E. duchtig doorhalen moet; voor het mede-

„deelen der, het zij wars of verdichte maar waarrechi-
 „lijk verdichte, tijding aan de konink; 3) de wijs-
 „en zij, in overmaat voorhandene, verwachtingen op
 „eenen goeden uitslag moet uit trompetten; 4) allerwege de
 „kiemen van misnoegdheid en afkeuring moet verstrik-
 „ken, welke de verdenkingen hebben doen ontspruiten;
 „met één woord, dat men gelooven moet aan de magt
 „der vrijheid en aan de goede trouw dergenen, die ge-
 „roepen zijn om haar te verdedigen, tot dat daadzaken,
 „ken, stellige daadzaken, het tegendeel bewijzen. Gij
 „die de unie hebt gepredikt, aan u is de taak om haar
 „nog te prediken aan de ergdenkende gemoederen, die
 „haar bestaan in twijfel trekken.

„De certifikaten-man heeft vele kleine driften en han-
 „delt in oogenblikken met eene zonderlinge ongerijmd-
 „heid, maar naar het geen hij alhier zegt en doet, ge-
 „loef ik dat men op hem kan staat maken. Ik voor
 „mij, raak staat op hem, en ben voornemens hem
 „dikwerf te bezoeken. Ik zie in zijn zwak geenerlei
 „gevaar, want, daarom zelfs, dewijl hij eerezucht en
 „eigenliefde heeft, sta ik in voor zijne getrouwheid aan
 „de zaak welke wij voorstaan. De oude man heeft
 „zelf hem de verdenkingen medegedeeld, welke men
 „tegen hem verspreidde, en schreef daarbij dezelve aan
 „Hollanders toe, die begeerig waren ons van één te
 „scheiden. Hij heeft den ouden man geantwoord: Ik
 „dank u voor uwe rondborstigheid, en ik zwear u dat ik
 „nooit er aan gedacht heb om mij van u te scheiden.
 „Voor het overige, moet gij niet mijne woorden geloof-
 „ven, maar mijne daden afwachten. Dit bewijst nu
 „wel niet, mijn vriend, dat hij te Brussel geene andere,
 „daarmede strijdige, taal gevoerd hebbe; maar ligt
 „daarin iets anders dan ongerijmdheid en lichtzinnigheid?
 „Ik voor mij, geloof het niet. Ik vertrouw hem tot
 „zoo lang zijne staden mij van gevoelen doen verande-
 „ren. Herinner u hoe de eerste kwade vermoedens,

„die tusschen de schrijvers van den Courrier zijn ont-
 „staan, ons bedroefd en verstoord hebben. Die, welke
 „zich thans allerwege openbaren, moesten ons doen
 „sterven van verdriet. Voor het overige herhaal ik het:
 „niet eenige weinige menschen zullen aan de dingen
 „eene andere gedaante geven. De peer is rijp, wij
 „zullen haar eten, ten spijt van hen die haar niet be-
 „goeren, en alle hunne pogingen zullen alleenlijk strek-
 „ken om haar ons des te beter te doen smaken, dewijl
 „zij ons meerder zal gekost hebben.”

2 November 1829, No. 9.

„De eigenaar heeft fouten begaan welken ik hem niet
 „ligtelijk zal vergeven. Ik heb den brief welken hij aan
 „LA FONTAINE geschreven heeft, gezien en gelezen; het is
 „eene smet welke hij op zijn karakter heeft geworpen,
 „want al wat hij zegt, riekt naar den eigen-waan en
 „de laatdunkendheid van iemand wien de hersenen zijn
 „gekrenkt.”

„Zij moeten hoven al zich twee mannen behouden;
 „de certificaten-man, en de minst slechte van de drie
 „zoogenaamde drijvers. En, hetsij eigenliefde, ger-
 „zucht, of wat ook anders hun zwak moge zijn, zij zijn
 „ons, wanneer wij willen en voor zoo veel als wij
 „willen.”

„Zij zijn ons, wanneer wij willen, en voor zoo veel
 „als wij willen. Niets is meer duidelijk dan deze beken-
 „tenis zijner eigene overtuiging. Zien wij verder den
 „zelfden brief.”

„Wees er zeker van mijne lieve, de algemene zaken
 „zullen er niet te slechter of te minder schielijk omgaan,
 „De machine wordt opgewonden alvorens voort te gaan;
 „maar eenmaal in gang zijnde, zal het geene gemak-
 „kelijke zaak zijn haar te weêrhouden, wanneer zij
 „voorzien zijn zal, van toerusting en wapenen van
 „allerlei aart.”

3 November, No. 10.

„Ik verneem zoo even dat de heer DE HON, wetende
 „dat LA FONTAINE in betrekking staat met L. V. E. (re-
 „dakteur van den *Belge*) bij hem is gekomen om hem
 „de keus te laten tusschen eenen slag in het gezigt en
 „eene intrekking van hetgeen in den B. (*Belge*) ge-
 „staan heeft. Gisteren heb ik den certifikaten man ge-
 „zien: *hij heeft mij zijne corresponsie met eenen der*
 „*schrijvers van den Postillon laten zien.* Zoudt gij
 „wel kunnen gelooven, waarde vriendin, dat er even veel
 „zotheden als zinreden in zijne brieven zijn. Zoo de
 „advokaat (de heer VAN DE WELJER) zich er mede be-
 „moeit, dan is alles verloren. De certifikaten man
 „is hoogst ontevreden over hen, *en hij heeft beslo-*
 „*ten om andermaal met hen te spreken.* Dit is ech-
 „ter slechts een wispelturige lui, en ik denk dat hij
 „zich wel weder zal bedenken. Het is desniettemin on-
 „aangenaam voor hem; *die zich hier aan het hoofd der*
 „*doldriftingsten gesteld heeft*, onophoudelijk beschuldigd
 „te worden, dat hij de menschen spaart of ontziet en
 „dat hij weifelt en achter uit krabt. Ik verzeker u dat
 „*hij goed doortast*, de associatie is men aan hem ver-
 „schuldigd... Gij, ziet, vriendin, dat men den raad
 „der wijzen moet opvolgen: leef met uwe vrienden,
 „even alsof zij morgen uwe vijanden moesten worden.
 „Dit voorschrift, dat ik echter nimmer jegens u zal op-
 „volgen, vermaan ik u ten opzichte van elk een, behal-
 „ve mij, en voornamelijk jegens de oude LA FON-
 „TAINÉ, MELGHISEDECH (de heer VAN BOMMEL), enz. enz.
 „na te leven. Sedert ik effen op de wereld heb rond ge-
 „zien, dat is sedert veertien dagen, gevoel ik de nood-
 „wendigheid om dat voorschrift te volgen en daar niet
 „meer van af te wijken.”

13 November, No. 15.

„Thans kan ik het u uitleggen; de voogd is, met
 „eenige pruiken *der slavernij en welbehagen*, schier de
 „eenige die van zijn gevoelen is. Al het overige gaat
 „goed, en bij groote heeren worden stappen gedaan,
 „welke dit getuigen. Men zegt hun: kom aan, laat ons
 „het eens worden, hoeveel begeert gij; wanneer men u
 „dat geeft, en dit nog en dat, zijt gij dan te vreden. —
 „Nee, wij willen nog dit, en dat hebben. *Zie daar*,
 „mijn lief, *waar wij aan toe zijn*. Al die voorstellen
 „veranderen echter niet *in de genomen bestuiten*. Eerst
 „zal men indien het noodig is, *aanrukken, even als NIKO-*
 „*LAAS op Konstantinapel*, en niet over *vrede handelen*,
 „dan wanneer men al de *conditie daarvan kan voor-*
 „*schrijven*.

„B. (de heer BRUGMANS) is stellig afgewezen, *dit is*
 „*eene groote zege* naar mijn oordeel, want het hok
 „is reeds derwijze opgekropt met konijnen-ambtenaren,
 „dat het van belang wordt den toegang ontzegd te
 „hebben aan eene klasse van volk, die er vele en zeer
 „gevaarlijke zou kunnen leveren, omdat zij meer in
 „het duister wonen dan alle andere klassen.”

„CERTIFIO (de heer DE BROUCKERE) zie ik tamelijk dik-
 „wijls; hij zocht mij op. Ik kan u verzekeren dat gij
 „er te veel kwaad van denkt. De brief, dien gij hem
 „hebt geschreven, schijnt mij niet geregvaardigd; want
 „wat had hij eigenlijk misdreven? Gij waart boos, zie-
 „daar het heele geval. Daarenboven is CERTIFIO niet degeen,
 „die u in de zaak had kunnen doen betrokken raken;
 „het is SOCRATES geweest, en hij zal u *door de brief-*
 „*wisseling, welke hij met CERTIFIO onderhoudt* mog wel
 „meer dan eene keer in het een of ander betrokken ma-
 „ken. Hij weet alles uit die verwenschte correspon-
 „dentie. Elk oogenblik doet hij mij *vertrouwde mededeel-*
 „*ingen*, die zulks niet voor mij zijn, want meestentijds

„herhaalt hij mij hetgeen ik u zelf heb geschreven.
 „Hoe kan dat wezen? Ik weet het niet, maar het is
 „zoo. Indien men CERTIFIO zoozeer mistrouwde, *waarom*
 „*hem dan met de correspondentie belast?* En waarom
 „heeft men aan SOCRATES *die opgedragen, welke de Pos-*
 „*tillon met hem voert?* Het kwaad staat voor de deur;
 „moet hij gewantrouwd worden, dan is het nog tijd om
 „alles te verhelpen.”

27 November, No. 19.

„Tusschen sommigen heerscht verbittering, en onge-
 „lukkiglijk spant men zamen tegen den heer DE ST. (DE
 „STASSART.) Hij wordt zeer slecht behandeld. Dat be-
 „droeft mij, dewijl hij, in weerwil zijnen belagchelijk-
 „heden en nietigheden, een eerlijk man is en niet in
 „staat om iemand te *aerruden*. Ik vrees sterk dat hij
 „tot eene uitbarsting komt, om zich te verdedigen. Hij
 „heeft eene woedende neiging om zich te regtvaardigen.
 „Hetgeen B. (DE BROUCKERE) tegen hem vergramd doet
 „wezen, dat zijn de vermoeden welke hij omtrent hem
 „verspreid heeft; vermoedens die hem waren ingeblazen
 „door den brief, dien gij mij in der tijd hebt geschre-
 „ven, en welken ik de dwaasheid heb gehad hem me-
 „de te deelen....

„Verlang dat men dadelijk *Claessems-Moris* vervan-
 „ge; benoem geen kakebeen, en kies een redenaar zoo
 „er die is. *Deze benoeming moet volstrekt doel tref-*
 „*fen.* Is van Meenen niet vooruit zeker van een groot
 „aantal stemmen, alsdan moeten de dagbladen liefst niet
 „van hem reppen; hij heeft reeds nederlagen genoeg
 „bekomen. Kon men slechts de heer DE P. benoemd
 „krijgen!!!”

Deze heer DE P. is LOUIS DE POTTER, een van de aange-
 klaagden in deze zaak. Het is omdat die verkiezing *doel*
niest treffen dat de dagbladen der faktie DE POTTER op

den voorgrond stelden. Zie hier wat hij zelf daarom-
 trent zegt in eenen brief van 30 November, No. 58.
 „ Onze provinciale regtbank (de provinciale staten) zal
 „ vergaderen. Gij hebt gezien wat de Postillon er van
 „ gezegd heeft. Weet dan, dat hij aldus niet sprak uit
 „ zijn eigen brein, maar op instigatie van de meest
 „ doorslepen graven en barons der plaats.”

1 Januarij, 1830 No. 27.

„ *Het is niet genoeg dat men sterk is ; ook het gouver-*
 „ *nement moet ons onsterk gelooven , dat is , talrijk. Zoo*
 „ *lang wij in de tweede kamer niet eene meerderheid*
 „ *zullen bezitten , waarop men kan rekenen , zal men*
 „ *niet dan bij schokken kunnen opmarcheren , en door*
 „ *de vrijheden , welke wij behoeven , stuksgewijze weg te*
 „ *rukken. Eene stem meerder of minder is dus van be-*
 „ *lang , en is wel de moeite waard de menschen te spa-*
 „ *ren. Is het een afgevaardigde , die openlijk de zaak*
 „ *des volks verlaat , dan sla men onbevreesd en onbarm-*
 „ *hartig toe ; ik heb daar niet tegen. Dat voorbeeld zal*
 „ *de anderen afschrikken ; maar treft men even zwaar*
 „ *de zwakken en vreesachtigen , inzonderheid vóór dat*
 „ *zij hunne stemming hebben gegeven en alleen om die*
 „ *te verkrijgen , dan zullen zij weldra het juk hebben*
 „ *afgeschud , vermits zij eens voor al aan u zullen wen-*
 „ *sch en te ontkomen. Zoo men slechts een weinig wil*
 „ *overdenken en raadplegen alvorens te handelen , dan*
 „ *zal alles gemakkelijk gaan. Vooreerst is het noodig ,*
 „ *dat alle middelen daarheen strekken om ons eene meer-*
 „ *derheid in de kamer verschaffen. Zonder meerderheid*
 „ *is er geen heil , ten zij in eene revolutie ; in geval*
 „ *van revolutie echter zitten ons de Pruisen op de*
 „ *huid ; laat ons derhalve bovenal werkzaam zijn om*
 „ *ons eene meerderheid te verschaffen. Het is voorna-*
 „ *melijk de pligt der dagbladen om zich zoodanig te ge-*

„ dragen dat zij niet verder de stemmen vooruit van
 „ zich afkeerig maken, welke zij zouden verkrijgen in
 „ dien zij slechts eenige meerdere behendigheid in het
 „ opsporen derzelve aan den dag legden. *Door middel*
 „ *van de meerderheid is het gouvernement in desselfs*
 „ *handelingen geparalijsd.*”

Uit al deze brieven gaat duidelijk voort, dat DE POTTER en
 TIELEMANS alle pogingen aanwendden, om zich van eene
 meerderheid in de tweede kamer der Staten-Generaal te
 verzekeren; en welk eene meerderheid? Eene meerder-
 heid, die *de handelingen van het gouvernement zou para-*
lijseren; eene meerderheid *welke al de voorwaarden van*
den vrede zou voorschrijven, gelijk TIELEMANS openlijk
 bekent; kortom eene meerderheid, die het koninklijk
 prerogatief tot eenen schaduw van koningschap zou ver-
 lagen, die het evenwigt der door de grondwet ingestelde
 magten geheel zou verbreken, en alzoo in de Nederlanden
 de monarchie zou vernietigen, zoodanig als dat staatsdo-
 cument haar heeft ingesteld.

Het is thans onze pligt om onder uwe oogen een ander
 gedeelte van diezelfde correspondentie te brengen; het-
 zelve heeft betrekking tot de, door DE POTTER bij de
 tweede kamer der Staten-Generaal ingediende petitie om
 de afschaffing der straf zijner veroordeeling te verkrijgen.
 Van regtsgeleerde omringd kon hij niet opregt geloo-
 ven, dat, in een land, waar de lijn van democratie
 tusschen de wetgevende en de regterlijke magt juist
 is aangeteekend, het tot de attributiën van eerstge-
 noemde behoorde om de uitwerking van de daden der
 eerstgenoemde te vernietigen. Maar hij had en kon
 geen ander oogmerk hebben; gelijk wij aanstonds zien
 zullen; dan, om de eigen woorden van dien beschuldig-
 de te bezigen, eene uitbarsting te bewerken. Zijne ijve-
 rigste vrienden keurden dien stap af, en poogden het
 gouvernement te nopen zelf eene wet tot afschaffing van
 DE POTTER's veroordeeling aan te bieden; eene aanvraag

welke onmogelijk kon aangenomen worden, zonder de beide zoo even genoemde magten te verwarren. Daarenboven werd de *Porter*, gelijk wij zullen zien, door dien ijver zijner vrienden zelfs gecontrarieerd, en wenschte niets liever dan eene weigering van den kant des gouvernements, ten einde het publiek met zijnen persoon bezig te houden en in de tweede Kamer der Staten-Generaal veel opspraak te wekken. Zie hier de extrakten uit de correspondentie over dat gedeelte van ons verhaal.

Brief van den beschuldigde *de Porter*.

15 October, 1829. No. 41.

„Niemand kan meer dan ik verlangen naar berigten van u, en door u aan den heer *van Bommel*, en deszelfs *brander*. (Met dezen *brander* bedoelt hij de petitie van *Louis de Porter*; dit woord zegt alles). Ik heb dien *brander* gecommuniceerd aan den heer *de Scus*, die gelijk gij weet, in het eerst *bestemd was om dat brandstichtend werktuig af te steken*.”

19 October, 1829. No. 45.

„Aan den goeden grijsaard moet gij zeggen dat hij *voorwaarts* ga, zonder meer voorstellen en pogingen te doen; ik ben dat aarzelen moede.”

31 October 1829, No. 49.

„De hertogin (de heer *Ducrétilaux*) heeft er intusschen een voor den Postillon gemaakt (een artikel over de petitie van *de Porter*), waarin zij hetgeen ik u gezonden heb, alsmede dat, wat gij zelf ons gelaten hadt, heeft ingelacht. Het zal in het licht verschijnen, zodra gij ons zult berigt gegeven hebben dat het proces ten tapijte is gebragt. Maar daar het zonder replek is,

„zoo brande de goede vrouw van verlangen om het af
 „te leveren; 200 afschriften zullen daaryan aan den
 „*Namurois* of aan den *Vecchio* worden gezonden, ten
 „einde ze onder de regters (de afgevaardigden) rond te
 „deelen, (et nous f. . . le postillon à ces b. g. là.)”

4 November 1829, No. 51.

„Onze zaak zal op het tapijt moeten komen. *Ik be-*
 „*weer niet haar te zullen winnen*, Gode beware! maar
 „ik zal haar bepleiten, of ten minsten het bewijs ver-
 „krijgen, dat men weigert haar voor mij te bepleiten.
 „Dit is een genoeg, dat niemand mij kan ontnemen,
 „en dat men, zoo ik geloof, mij niet zal benijden.
 „Want, *zoo ik mijn proces wil verliezen!* en om de
 „waarheid te zeggen, *ik heb nimmer op iets anders dan*
 „*dat gedoeld, behoudens* achterna moord en brand te
 „achreeuwen.”

Dit is hetgeen wij daar zoo even gezegd hebben.

7 November 1829, No. 53.

„Waarde vriendin ik haast mij uw te beantwoor-
 „den; mijn antwoord zal kort maar beslissend, cathe-
 „gorisch, definitief, onherroepelijk wezen. Mijn regt,
 „mijn regt, en nogmaals mijn regt! Dat men dus op-
 „takke, voortschrijde, maar dat men bovenal en vol-
 „strekt een begin make, (zoude men niet zeggen dat
 „deze beschuldigde zich bij voorraad verbeeldt eene ka-
 „mer van confederalisten aan te spreken?) Weinig scheeft
 „het mij dat men slage, of, zoo ik er belang bij hebbe,
 „dan is het ten minsten slechts een bijkomend belang..
 „Bij het oponen van *uwen brief* vreesde ik er de tij-
 „ding in te zullen vinden van het welslagen van *Melch.*
 (Dit was een der vrienden van de *Portra*, die, gelijk
 wij gezegd hebben, pogingen deed bij het gouverne-

ment om hetzelfde te bewegen, zelf een ontwerp van wet tot afschaffing aan te bieden ...)

„Denkt gij, waarde vriendin, dat het regtsgeding dier zaak (de discussie zijner petitie,) ingeval zij met ijver, *kracht*, en *volharding* worde voortgezet, *geloofst gij dan niet*, dat zij de *regtbank zelve* (de tweede kamer der staten-generaal) *zal opwinden*; en twijfelt gij dat ik, om dat wonderwerk te verrigten, niet eenige maanden meer zou willen dienen?”

17 November 1829, No. 55.

„Nu is alles, zoo al niet volbragt, ten minsten in goeden gang. Heden en morgen zal de Postillon te voorschijn brengen hetgeen gij bereids weet; overmorgen zal hij het werk van de hertogin leveren, dat waarschijnlijk donderdag aan den *WÉERHAAN* zal worden gezonden, om aan den grijsaard te worden ter hand gesteld, die er vervolgens hetzelfde gebruik van zal maken als van het pakket, dat hij van hier heeft medegenomen; te dien einde zal hij hetzelfde getal, namelijk 160, ontvangen. Gisteren heb ik de eerste stukken afgezonden *aan al de trompetten van het land*, met verzoek om hun instrument aan den mond te zetten; nu uwe beide brieven (van den 13 en 14den) zie ik, dat bij u alles ten beste wordt toebereid, en dat mijn voogd zich moge gereed houden om er harde aan te hooren. *Dit is al wat ik verlang, al wat ik immer gewenscht heb, al wat ik haep*. Overigens zou ik er geen speld voorgeven om te verhuizen. ... Wij zijn alle welvarende en in volle verwachting, ja zelfs ongeduldig omtrent hetgeen er gebeuren moet. In het eerst zal er gedurende eene mijl volstreckte stilte heerschen. Vervolgens na het lossen der eerste salvo's, *hoop ik dat die brand eensklaps tot de kruidekamer* moge overslaan. *Bij mijn keel het zal mij niet be-*

„rouwen in de hoogte te springen, wanneer alles met
„mij opvliegt. Wat zullen wij mooie dingen in de
„lucht zien dansen!”

21 November, 1829. No. 59.

„Ik heb mij voorgenomen om aan onze onderscheiden
„regtbanken te trachten in te blazen, hetgeen zij uit ei-
„gen beweging hadden behooren te doen, namelijk zich
„te houden aan de, in gezegden memorie te kennen gege-
„ven en bewezen grondbeginselen. Ik heb oogenblikke-
„lijk naar Brugge, Gent, Luik, Mons, Maastricht en
„Luxemburg geschreven, en ik zal van den w. met
„Brussel en Leuven belasten. Bedenk u eens of ook in
„den Haag niet iets ware uit te rigten. Morgen zal ik
„u door den heer DELANGHE, met wien gij alzoo tevens
„kennis zult maken, vier andere exemplaren van de me-
„morie doen toekomen. Mijn voornemen is om in den
„*Courier* de bijlagen bekend te maken, naar mate zij
„ons geworden, en wij zullen ze afzenden als steun-
„stukken voor de tweede Kamer. Dat kan nooit scha-
„den, en zal noodwendig eene *grootte zedelijke kracht*
„aan die zaak bijzetten, welke mij overigens voorkomt
„vrij wel gevorderd te zijn.”

Men wenscht dus niets dan gedruisch en opschudding
te maken, en de gemoederen onophoudelijk tegen het
gouvernement optehitsen. De volgende zinsnede komt nog
veel duidelijker daarvoor uit.

30 November, 1829. No. 58.

„Doe toch uw best om door middel van den Langen
„(de heer DELANGHE), den Ouden (de heer DE SECUS),
„den weerhaan, of wie duivel anders er zich toe wil
„aanbieden, de regters aan te porren. Men heeft mij
„verzekerd dat het geheel van hen afhangt, en zoodra

„ zij gereed zijn , zal de zaak in onderzoek openbaar wor-
 „ den voorgebragt. Dit is hetgeen ik met ongeduld te
 „ gemoet zie , zoo mede de stellige berigten welke gij in
 „ staat zoude mogen wezen mij te geven. *Van tijd tot*
 „ *tijd zal ik door den Postiljon (le Courier) en den*
 „ *Eigenaar (le Belge) den alarmklok doen luiden.*”

Het is op deze wijze dat men reeds gedurende meer dan twee jaren den alarmklok luidt, om de leden der tweede Kamer schrik aan te jagen, en eene meerderheid te veroveren, die de koninklijke magt onttaardt.

26 October 1829, No. 65.

„ Ik kan u verzekeren dat ik in mijn gansche leven
 „ nog nimmer eenig jaar heb bijgewoond, dat mij, sum-
 „ ma summorum, *min geluk en min onaangenaamheden*
 „ heeft opgeleverd, dan de laatste twaalf maanden; en,
 „ was het niet om mijne vrienden, dan zoude ik mij wel
 „ *als slagtoffer voor het menschelijke geslacht* willen
 „ aanbieden.

Het was dus niet, gelijk wij zulke gezegd hebben, om dat geluk te doen eindigen dat zijne petitie werd aangeboden; het geschiedde om hem als slagtoffer van het gouvernement te doen voorkomen.

19 Januarij 1830, No. 72.

„ Ik heb van den morgen een bezoek gehad van den
 „ heer DE SICSU, aan wien ik geschreven had om te weten
 „ wanneer hij Brussel dacht te verlaten; onvoorzienne
 „ gevallen afgerekend, zal hij aanstaanden maandag ver-
 „ trekken, zoodat mij tijds genoeg overschiet om dezen
 „ brief te eindigen en vol te schrijven. Wij hebben,
 „ gelijk gij wel denken kunt, over eenen voorslag ge-
 „ sproken. Hij heeft mij gezegd dat dezelve bij de Twee-
 „ de Kamer zou doorgaan. *In dat geval wenschte ik dat*

„die voorslag zoo spoedig mogelijk naar de eerste worde
 „overgebracht; want van het tijdstip dier overbrenging
 „zal de algemeene overtuiging dagteekenen van de hate-
 „lijke rol welke het Gouvernement in deze gansche zaak
 „zal gespeeld hebben. Vraag, terstond na zijne aan-
 „komst aan den heer DE SICS naar de aanmerkingen der
 „sektien, en bediscutiëer dezelve met hem om zijne ant-
 „woorden gereed te kunnen maken.”

Deze aansnede ontslijfert al meer en meer het ware
 oogmerk der petitie van DE POTTER.

De brieven van FIELEMANS leveren hetzelfde bewijs. Zie
 hier dezelve:

6 November 1829, No. 11.

„Raadpleeg daarover met uwten Advokaat, waarde
 „vriendin, en kom tot een besluit; zoodra ik uw ant-
 „woord heb, zal de oude man de besten vereenigen, en
 „men zal over de verdeling der rollen raadplegen.
 „Allen schijnen mij zeer geschikt toe om te bulderen.
 „Ik vergat nog u te zeggen, dat de oude man mij, bij
 „elk bezoek, met eene ware toegenegenheid van u
 „spreekt, en mij altijd opdraagt om u vele goede din-
 „gen van hem te zeggen, en u van zijns verkleefdheid
 „te verzekeren.” (zonder te weinig eerbiedige uitdruk-
 kingen jegens de achtingswaardige afgevaardigden, die
 hunne rollen moesten ontvangen, te willen horepen,
 zullen wij alleenlijk aanmerken, dat er kwestie was om
 hem te doen bulderen.)

„Zoodra uw laatste woord zal gezegd zijn, maak dan
 „het werk van de hertogin (de heer DOUZAUX) bekend,
 „en laat dan de duivel hem alko weghalen. Gij zijt
 „haatdragend; wel nu, gij zult u nog beter kunnen
 „wreken! Gij kunt op mij staat maken, want ik draag
 „er eenige op de schouderen.”

13 November 1829, No. 15.

„Op het eigen oogenblik dat gij dezen leest zal uwe
 „*brander losgelaten zijn*. Morgen ochtend vertrekt hij,
 „de belofte is mij daarvan gedaan, na *lange debatten*,
 „die mij twee dingen hebben geleerd, namelijk, dat de goede
 „oude man geen kerel waard is (ne vaut pas une c.
 „d'homme), zoodra er iets gedaan moet worden; en dat
 „de beste redenen botsen tegen de vrees van kwalijk te
 „handelen. Voortaan dus, *sullen wij mannen kiezen*
 „*die handelen en niet delibereren*. *De brander zal door*
 „*ten minste seven man geëxcorteed worden*, onder wel-
 „ken gij misschien verbaasd zult zijn den spergie te
 „ontwaren.”

Het is dus eerst *na lange debatten*, waarvan nog zelfs
 de gedachte TIELEMANS gal doet overloopen, dat de heer
 baron DE SECUS aan de kwellerijen van dezen beschuldigde
 heeft toegegeven, en zich met het werpen dier *brand-*
stichtende machine wel heeft willen belasten.

27 November 1829, No. 19.

„Gij zult u herinneren, dat de petitie door den heer
 „DE S. moest worden aangeboden, en dat vervolgens acht
 „leden een voorstel zouden doen tot de in vrijheid stelling
 „der heeren DE P. en DUCF. Deze voorslag scheen eenigen
 „hunner al te speciaal toe. Zij zeiden niet te begrijpen hoe
 „de wetgever zich met een bijzonder geval kan bezig
 „houden, terwijl de wetten voor het algemeen ge-
 „maakt zijn. Men heeft dan besloten om den voorslag
 „algemeen te maken, en men is daar des te gereder toe
 „overgegaan, vermits men hoopt beter te zullen slagen
 „wanneer noch de heer DE P. noch de heer DUCF. ge-
 „noemd worden. Gij zult dat voorstel in de dagbladen
 „lezen en ik vertrouw, dat gij er mede te vreden zult
 „zijn. *De vrouw van 60 jaren (TIELEMANS) is over*

„ de reductie geraadpleegd en zij heeft dien goedgekeurd,
 „ op eenige onbehoorlijke woorden na, die door andere
 „ zijn vervangen geworden. Dit gedaan zijnde, zijn de acht
 „ leden zaamgekomen, en eenparig heeft men besloten dat
 „ het getal der onderteekenaars moest beperkt worden, aange-
 „ zien nog vele anderen hunne namen aan het voorstel wens-
 „ schen te voegen, en het belagchelijk zoude wezen om
 „ eene zaak in overweging te brengen, aan welke schier
 „ de helft der kamer door hare handtekening bereids de
 „ goedkeuring gegeven had. Het getal is tot vier beperkt
 „ geworden: deze waren de heeren DE SECUS, LE HON,
 „ DE BROUCKÈRE EN DE GERLACHE. *Men had dese bij voor-*
 „ *keur boven de anderen gekozen*, omdat zij, meer aan
 „ improviseren gewend, beter alle voorzienen en onvoor-
 „ ziene aanvallen zouden weten te beantwoorden. Nu ech-
 „ ter begonnen ijdelheid, eigenliefde en duizend, kleine
 „ hartstogten zich te vertoonen. Eerst wilde de heer DE
 „ STASSART met geweld teekenen, voorgevende *dat hij*
 „ *dit aan den heer DE P. ZELVEN beloofd had*, maar ei-
 „ genlijk was het omdat hij verstoord was over zijne
 „ uitsluiting. Daarna verklaarden ook de heeren DE
 „ BROUCKÈRE EN LE HON dat, indien de heer DE ST. tee-
 „ kende, zij zich terug trokken. Daarop ontwaakten plotse-
 „ ling de reeds ter zake van het *triumvirat* tegen den
 „ heer DE ST. bestaande vermoedens. Van weerskanten is
 „ men boos geworden, en weinig scheelde het of alles ware
 „ verloren geweest. De heer de BROUCKÈRE niet wetende
 „ hoe zich te redden ging de vrouw van 60 jaren (TIELE-
 „ MANS) opzoeken, en hare wijsheid raadplegen. Zij nu
 „ schudde met het hooft, ging met de heer DE B. (DE
 „ BROUCKÈRE naar den ouden man, en daar zeide zij dat
 „ de heer DE SECUS alleen het voorstel moest aanbieden; dat
 „ het hoogt *onstaatkundig* was zich te vereenigen om den
 „ een of anderen voorslag te doen; dat het regt om dien
 „ zelve te doen aan elk lid individueel toekwam; dat
 „ men door zich te vereenigen dat regt verzwakte, en dat,

„ zoo de gewoonte van collectieve onderteekeningen veld
 „ won, men weldra geen gewigt hoegenaamd hechten
 „ zou aan een voorstel, dat slechts eene onderteekening
 „ zou bezitten. Dat idee had een gunstig gevolg, want
 „ twee uren daarna had de heer DE SECUS zijn voorstel
 „ ingediend, zijnde hij het daaromtrent eens geworden met
 „ al degenen, die in den beginne het voorstel met hem
 „ hadden willen aanbieden. De oude man heeft zich als
 „ een man gedragen; hij zeide dat hij met al die nic-
 „ tigheden niets wilde te maken hebben; dat hij geen
 „ enkelen stap doen zou, om de eigenliefde dier heeren
 „ te bevredigen; dat zij, al te zamen, — kinderen wa-
 „ ren. Hij heeft hun de tanden laten zien. Door
 „ alleen het voorstel te deponeren heeft hij alles weder
 „ geschikt.”

1 December 1829, No. 30.

„ Ik heb, sinds gisteren eene menigte veranschuldigin-
 „ gen ontvangen ter zake van het voorstel. Vooreerst
 „ is de heer DE GERLACHE bij mij gekomen om mij te
 „ betuigen hoeveel berouw hij had over al wat er
 „ was voorgevallen. Hij heeft mij verzocht u alles te
 „ vertellen, opdat gij u niet zoude bedriegen omtrent
 „ de beweegredenen, welke het gedrag bestuurd heb-
 „ ben der leden, die het voorstel hadden willen teekenen,
 „ maar naderhand van hun voornemen hebben afgezien.
 „ Hij heeft mij de stelligste verzekering zijner goede
 „ gezindheid gegeven, en gezegd dat de openbare discus-
 „ sie dit zou toonen. Zoo heeft hij ook vooral de anderen
 „ konggestaan. Ik heb den heer DE GERLACHE gezegd,
 „ dat ik u al reeds van het voorgevallene bericht had
 „ gegeven, en dat ik overigens zeer gerust was omtrent
 „ de wijze hoe gij de dingen zoude aangrijpen. Vervol-
 „ gens liep het gesprek over de door u bewezen diensten
 „ (namelijk aan de faktie.) De heer DE GERLACHE is een

„uwer grootste bewonderaars (TIELEMANS schijnt zijns
 „vriands ijdelheid zeer goed te kennen). Heden ochtend
 „is ook de heer DE S. (DE SECUS) bij mij geweest, om
 „mij uit naam van de heeren DE GELLES, D'OMALIUS, LE
 „HON, enz. te zeggen, dat zij alle wenschten u on-
 „derrigt te zien van de beweegredenen, welke hun-
 „ne onderteekening belet hebben. Voorts komt ook
 „de heer DE B. (DE BROUCKÈRE) mij hetzelfde vertel-
 „len. *Gij kunt op al die menschen rekenen.* Slechts
 „den heer DE ST. (DE STASSART) heb ik in vijf da-
 „gen niet gezien. De heer DE S. is mij komen raad-
 „plegen over de te nemen partij wanneer de sektiën hem
 „hunne aanmerkingen over dit onderwerp zullen heb-
 „ben medegedeeld. Hij was van gevoelen, dat men
 „slechts twee leden moest verzoeken om met hem het
 „antwoord op te stellen, hetwelk de aanmerkingen mog-
 „ten vorderen; te weten, de heeren DE GERLACHE en DE
 „BROUCKÈRE. Daarenboven durf ik mij ook voor een
 „tellen, zoodat wij, den heer DE S. medetellende; per
 „slot van rekening met onse vier zullen wezen.”

Welke ongehoorde pogingen hebben niet deze beide be-
 schuldigten aangewend om dien *brander*, dat *brandstich-
 tende werktuig af te zenden*, hetwelk de *kruidkamer
 moest doem vlam vatten!* en welk oogenblik hadden zij
 daartoe gekozen? juist dat waarop het tienjarige budget
 zou bediscutieerd worden; toen de faktie op eene krisis
 te dezen rekende; toen een voorzigtige vriend van TIELE-
 MANS en DE POTTER dien stap stellig afraadde, als kun-
 nende dezelve den staat aan de grootste rampen blootstel-
 len. TIELEMANS schreef te dier gelegenheid aan DE POT-
 TER als volgt: „MELCHISEDECH (de heer VAN BOMMEL)
 „schijnt voor de Vlaanderen bang te zijn, en te geloo-
 „ven dat aldaar *op het eerste sein* alles in den brand
 „zal staan,” (Brief van 29 October 1829, No. 7.) Wat
 antwoordt DE POTTER hierop? dit: „Dat men reden heb-
 „be om bevreesd te zijn, dat mag waar zijn; maar hoe

„meer men draalt, des te meer reden zal men daartoe hebben; en dat spoedig alles Vlaamsch zal zijn, dit is „buiten twijfel. Wachten is hier de zotste en slechtste „partij, die men kiezen kan; het is volstrekt noodig „dat men doortaste of zich overgeve.” (Brief van 31 October, No. 49.) In eenen anderen brief, hetzelfde onderwerp betreffende, zegt hij: „Men vreest voor schandaal, maar weet men dan niet dat in dit doodende „oogenblik van weifeling, *dat* schandtaai, hetwelk in het „een of ander beslissing bragt, als een goed geluk mogt „worden aangezien!” (Brief van 28 October 1829, No. 50.) Overigens ligt er in de gebezigde taal niets dat verwondering baart; zij legt de geheime oogmerken der partij handtastelijk aan den dag.

Wij zullen thans overgaan om uit de correspondentie van TIELEMANS en DE POTTER twee andere punten te bewijzen; ten eersten dat TIELEMANS den geest van de dagbladen der faktie leidde; ten tweeden, dat de inhoud zijner brieven, volgens zijne eigen bekentenis, kon dienen en dikwêrf diende aan de redactie van den *Belge*.

Zie hier onze extrakten voor het eene en andere punt.

Den 28sten October 1829 schreef DE POTTER aan TIELEMANS als volgt: „Ik verschaft opgaven aan den eigenaar „(LEVAE, redakteur van den *BELGE*), waarmede hij zijn „voordeel doet, en die aan vele lieden lange armen geven. Doe ik kwaad? is dat niet het geval blijf mij „alsdan de middelen leveren, om in mijn goed werk „te volharden.” (Brief No. 50.)

TIELEMANS beantwoordt dezen, onder dagteekening van 2 November, aldus: „*Gij kunt*, waarde vriend ge- „bruik maken van al wat ik u verhaal, edoch met die „omzigtigheid dat gij niet afwijkt van het door mij in „dit en het vorige nommer *aangewezen* plan. Ik houde „het voor het beste, en ben hier beter dan gij te Brus- „sel in staat, om zulks te beoordeelen. Wat de *Belge*

„aangaat, deze moet geleid worden; hij is bijziende.”
(No. 9).

Deze beide brieven bewijzen reeds alleen onze beide aangevoerde punten. De hier volgende brieven zullen dezelve nog duidelijker regtvaardigen.

Brieven van DE POTTER.

3 November 1829, No. 57.

„Alles wat gezegd was, was dan valsch; en zelfs in-
„dien het waar geweest ware, had men het niet moeten
„zeggen: maar wie had het mij gezegd? Gij, mijne
„waardste CAROLINA; en ik heb bijna niet anders gedaan
„dan steeds woordelijk uwe brieven af te schrijven, om
„den eigenaar te voeden.” (Den redacteurs van *le Belge*.)

Hetgeen DE POTTER hier zegt, dat hij bijna niets deed dan steeds woordelijk de brieven van TIELEMANS af te schrijven om *le Belge* te voeden, wordt bewaarheid, wanneer men dat blad en gezegde brieven, met weinige dagen tusschentijds vergelijkt. Onder andere kan men zien den brief van dien beschuldigden, gedagteekend 11 December 1829, No. 23, ter plaats waar hij van de concept-wet over het openbaar onderwijs spreekt, en *le Belge* van den 16 dier zelfde maand, aan het begin der rubriek: *Haagsche correspondentie*. Zoo men deze daadzaak verkiest te ontkennen, zullen wij in onze repliek er nader op terug komen.

30 November 1829, No. 58.

„Gij zult opgemerkt hebben, dat wanneer zij (hij, DE
„POTTER) uw mondeling onderhoud niet te baat kan ne-
„men, zij uwe brieven plundert”

18 December, 1829. No. 62.

„Ziet gij nu, hoe ik mij met uwe afgelegde kleederen

„weet op te pronken. *De laatste maal heb ik ze aan-
getrokken, zonder er bijna een steekje aan te veran-
deren.* En ieder erkende, dat ik veel beter gekleed
was, dan gewoonlijk.”

Brieven van TIELEMANS.

3 November 1829, No. 10.

„Kom, kom, waardste vriendin, men moet er eens
vooral een eind aan maken; *dat men zich aan het
plan houde*, hetwelk ik opgegeven heb; vertrouwen
op de personen, in afwachting der daden; vertrouwen
op de massa's, wanneer zij met personen te doen heb-
ben; *vertrouwen op de vrijheid*; maar altijd vertrou-
wen met de wapenen in de hand. Geen achterdocht
meer: *tast de daden aan, en drijft tot zaken, door
raad*, niet door wantrouwen. Het is de vijand, die
ons tot een tegenovergesteld gedrag genoopt had. Hij
zal het genoeg niet hebben er in te zegevieren, zoo
men zich maar verstaan wil; ik schrijf aan L. V. E.
(Levae, redacteur van *le Belge*) *dat hij zonder verwijl
bij u moet gaan en zich met u beraden.*”

Hier schrijft TIELEMANS aan DE POTTER en aan LEVAE,
dat zij zich zamen moeten beraden en het plan van aan-
val volgen, hetwelk hij aan den eerstgemelde toezendt.

13 November 1829, No. 15.

„Gij zoudt niet gelooven kunnen, zegt VECCHIO (de
Heer DE SECUS) mij, hoeveel eerbied al die illustre ka-
toenen mutsen voor het traaktaat van Londen hebben.
Zij maken er eene zaak van grondbeginselen van, *zoo
als wij van de vrijheid* (van welke vrijheid?); *men
moet dan nog somwijlen op dit lapje papier*, dat zij
zoo hoog vereeren, blijven *aandringen*; doch niet,
gelijk sommigen de dwaasheid gehad hebben te doen,

„om van vreemde tussenkomst te spreken, maar om
 „te bewijzen dat, zoo het geval voorkwam, de voogd
 „op de duizend en eens bajonet, waarmede eenige goe-
 „den ons bedreigen, niet zou kunnen rekenen. Er hoort
 „behandigheid toe om deze snaar aan te roeren; ik ver-
 „laat mij op u, maar ook op u alleen, liefste. A pro-
 „pos, verander de snee uwer robes (uwer dagblad-arti-
 „kelen) een weinig; zij worden nu en dan hier her-
 „kend, en gij weet wel, dat gij geen patent als klec-
 „dermaker hebt.”

TIELEMANS levert daar het onderwerp van een of meer
 dagblads-artikels over hetgeen hij het *lapje papier* noemt,
 dat is den hoeksteen van ons maatschappelijk gebouw,
 die door de factie weinig geëerbiedigd wordt, omdat zij
 dit gebouw zou wenschen te zien instorten, ten einde
 er op hare wijs, en misschien op de wijs van Babeuf en
 consorten er een ander te kunnen oprigten.

22 November 1829, No. 18.

„De gang van den eigenaar (*le Belge*) voldoet; maar
 „goed te gaan is bij hem nog geen ding van gewoonte. Hij
 „heeft zijne goede en zijne kwade dagen. *De geest is sedert*
 „*de unie uitmuntend*; maar de middelen zijn over het
 „algemeen zwak, en alleen aan de *vaste spijsen* is hij
 „zijn aftrek schuldig. De Postillon (de *Courrier des*
 „*Pays-Bas*) heeft er veel meer, omdat hij gewoonlijk
 „beter gevoed is; maar, volgens mij, weet *de eigenaar*
 „het gepaste oogenblik voor de dingen, die men zeggen
 „en de vragen, die men behandelen moet, beter te vat-
 „ten. In dit opzigt is hij altijd vooruit. Om geheel en
 „al te slagen, zou hij zoo voort moeten gaan, indien
 „hij slechts eenige hoofden en handen meer had. Men
 „kan alles niet alleen doen.”

1 Januarij 1830, No. 26.

„Wat zal ik van den *Catholique* en van het *Journal de Louvain* zeggen? Zij moeten veranderen, of men moet ze, in de tegenwoordige omstandigheden, openbaar verzaken; het is pligt om, als vijand van het gemeene welzijn, te desavoueren, al wie eenen stap doet, welke het *slagen van den strijd* in gevaar kan stellen.”

— (De raad is van gewigt; want beide deze bladen verdragen dagelijks het geheim der partij.)

„De *Courrier des Pays-Bas* en de *la Meuse*, de *Belge* en de *Politique*, en zie daar de vier bladen, die oogenblikkelijk het opzigt over al de andere behoorden te aanvaarden. Kunnen zij zich niet verstaan, of niet al de omstandigheden, van minder gewigt dan het gemeene welzijn, opofferen, zoo moeten wij ons getroosten, tusschen nu en twee maanden verder, het pak-saal te dragen.” (Deze voorspelling heeft zich niet bewaarheid, gemelde bladen gebruiken en misbruiken hunne volle vrijheid nog altijd). „Nimmer de personen aanvallen, dan wanneer hunne stem of hunne redevoeringen duidelijk bewijzen, dat zij in de vijandelijke gelederen zijn overgegaan.” (In de gelederen der vrienden van orde en algemeene welvaart.) „Is er slechts dwaling, en dit toont zich gemakkelijk, als dan de dwaling aantoonen, zonder den persoon te belgen, en zulks doen met die overtuigingskracht en die betamelijkheid, welke proselieten winnen. Is er weifeling of bevreemdheid, alsdan gerust stellen, bevestigen, overtuigen en tot de goede zaak te rug brengen door het voorhouden der voordeelen, welke zij verschaft aan die haar dienen. Is er slaafschheid, dan slaan zonder genade; zie daar de drie trappen, welke men in het onderzoek der stemmen en der redevoeringen moet vaststellen en vasthouden.

„Hetgeen ik u, sedert mijn verblijf in den Haag,

„ geschreven heb heeft geen invloed op *le belge* gehad.
 „ Hij drukt, drukt, drukt, en denkt dat alles afgedaan
 „ is, als hij maar gedrukt heeft; *aan den raad, dien ik*
 „ *geef*, bekreunt hij zich niet. *En echter is het voor*
 „ *hem nog veel meer dan voor het publiek dat ik schrijf.*
 „ *Het is opdat hij zijnen gang regele* naar hetgeen er
 „ in den Haag voorvalt, *dat ik met schrijven zal voort-*
 „ *gaan*, wanneer ik dit zonder gevaar zal kunnen doen.
 „ Maar, ik zeg u ronduit, liefste vriendin, dat ik alleen
 „ onder dat beding voortga; vervult hij het niet, dan zal
 „ ik mij alleen tot onderwerpen van huishouden en vriend-
 „ schap beperken.

Niets is duidelijker dan deze erkenenis. Al wat, in
 zijnen brieven, buiten het vak van huishoudelijke en
 vriendschapszaken valt, is voor de redactie van *le Belge*.
 De volgende plaats levert een onderwerp, hetwelk de
 POTTER voor de dagbladen der partij moest omwerken en
 uitbreiden.

(*Zelfde brief.*) — „ Ik keer tot mijn onderwerp terug,
 „ namelijk de Pruisen, welke men beletten moet, voet
 „ bij ons te krijgen. (Dit is ligtelijk te begrijpen, het
 „ doel uwer nationale confederatie of conventie zou dan
 „ gemist zijn). Het Gouvernement heeft één onverzette-
 „ lijk denkbeeld, te weten: dat Frankrijk ons voor den
 „ deur staat; van deze omstandigheid moet partij getrok-
 „ ken worden; *maar, daarvan partij te trekken is ge-*
 „ *vaarlijk, omdat hier de kleinste onbehandigheid ons*
 „ *verderven kan.* Vrijmoedigheid is, volgens mijne mee-
 „ ning, hier weder het beste dat ons lijkt, en men
 „ zou, zonder omwegen of verbloeming, zeggen kunnen,
 „ dat, in geval de regering ons onder de bewaring der
 „ Pruisen zou willen stellen, wij ons gerechtigd zouden
 „ achten geweld met list te keer te gaan, en ons zelven
 „ aan de Franschen te bewaren te geven. Eenige woor-
 „ den hierover zouden werking doen, vooral wanneer
 „ men het gelegen oogenblik wist waar te nemen, en

„er een of twee malen op terug kwam, maar steeds de
„zaak voorstellende als een laatste middel, waartoe men
„toevlugt neemt, wanneer er geen ander meer is.”

Wat beteekent die geheimzinnige uitdrukking betref-
kelijk Frankrijk: „Daarvan partij te trekken is gevaar-
„lijk, omdat hier *de kleinste onbehandigheid ons ver-*
„*DERVEN kan?*” — Wij laten deze zinsnede aan uwe
overwegingen, mijne heeren; nog andere zult gij zien
die er betrekking op hebben. Wat ons betreft, wij zul-
len de takken, welke de factie naar buiten mag hebben
niet volgen.

19 December 1829, No. 32.

„Thans, nu de *crisis van het budget* voorbij is, moet
„men aan de drukpers en het openbaar onderwijs den-
„ken. Belet men de beide ontwerpen wetten te worden;
„*zoo is alles voor ons gewonnen. Daarop en daarop*
„*alleen moeten voor het oogenblik al onze pogingen*
„*gerigt zijn.* Na het sluiten der zitting *zal men voor*
„*hetgeen nog overblijft werken, en alles zal voor de*
„*volgende zitting voorbereid zijn.* Laat ons niet te snel
„gaan; ik herhaal het u, het is een slecht middel *om*
„*het doel te bereiken; wij moeten ons van eene meer-*
„*derheid in de kamer verzekeren.*”

Wij hebben reeds gezegd, dat men de discustie van
het budget als eene crisis verwachtte. Deze crisis voorbij
zijnde, scherpt men nieuwe wapenen; men verdubbelt
in pogingen, men wil eene meerderheid in de tweede
kamer veroveren; en zie hier welke bevelen *TIELEMANS*
te dien opzichte aan de dagbladen uitdeelt:

(*Zelfde brief*) „Laat ons de verraders schandmerken,
„maar wij moeten niemand anders schandmerken dan
„hen; aan de zwakken moeten wij nog altijd den weg
„*tot beterschap* openlaten; sommige moeten wij verster-
„ken, andere bemoedigen; laat ons dwaling niet voor
„ontrouw, onkunde niet voor onopregtheid houden.

„Dat alles kan men verrigten, zonder daarom op te houden sterk te zijn.”

Laat ons de verraders schandmerken. TIELEMANS noemt hier *verraders* den braven man, die de inspraak van pligt en geweten volgt. Waarschijnlijk noemt hij *man van eer* die zijn pligt en geweten verraaft, zelfs dan wanneer hij bezoldigd is om beide te volgen. Aldus een woordenboek op zijn eigen hand zamenstellende, kan men ligtelijk een vergelijk treffen met zijne wroegingen. Doch het is TIELEMANS niet van wien hier gesproken moet worden; het zijn lieden van eer, die geschandmerkt moeten worden overeenkomstig de bevelen, welke hij aan de tolken der factie uitdeelt; tolken, die sedert verscheidene jaren, en tot op het oogenblik dat wij spreken, ruims proeven van bekwaamheid in de kunst van schandmerken afleggen. Zie hier wat twee beroemde en wijze mannen van dit handwerk eens openbaren schandvlekken oordeelen. „Men voelt genoeg, „zegt BLACKSTONE, dat „de regtstreeksche uitwerking van het schotschrift is, „de openbaren rust te storen, door het slagtoffer tot „wraak en misschien tot bloedvergieten als het ware te „noodzaken.” Misschien zullen TIELEMANS en de uitvoerders zijner bevelen uitroepen: *soo veel te beter!* Wij ook gelooven, dat dit hun antwoord moet wezen, zoo zij zich zelve gelijk willen blijven. Doch laat ons zien wat de andere schrijver zegt, de vrijzinnigste en in meeningen zoowel als stijl gematigdste aller schrijvers, BENNET BERNARD in de St. Pierre: „De nationale vergadering „(zegt hij met betrekking tot de vrijheid van de pers) „moet strengere wetten, dan de onze, vaststellen „tegen de lasteraars, die snoodsten aller menschen, omdat „het kwaad hetwelk hunne woorden doen, grooter en „duurzamer is dan hetgeen *roovers* niet hunne daden „begaan; evenzeer is de Markies de BECCARIA, de zacht- „aardigste en toegeselijkste aller criminalisten, van meening, dat die soort van roovers verdient met eerloos-

„heid gestraft te worden,” Laat ons nu, van deze korte afwijking, tot welke TIELEMANS brief ons natuurlijk gebragt heeft, tot de zaak terugkeeren.

18 Januarij, 1829, No. 38.

„Thans, waarde vriend, zal ik u niet meer verzoeken, dat de Courrier des Pays-Bas zich met de taktiek inlate. Dat schijnt mij zoo onmogelijk te zijn, dat ik er niet meer aan denk. Welligt zal hij metdertijd de noodzakelijkheid er van gevoelen, en dan zal hij het doen, zonder dat men het hem vrage. Wat den Belge betreft, dat kan nog gaan. Spreek nu en dan met LEYAE, hij zal u begrijpen en de zaken wel behandelen.”

Alle deze brieven bewijzen op het overtuigendst dat TIELEMANS de ziel der factie is; dat hij raad gaf, plannen afteekende, de taktiek regelde, de middelen tot den aanval aanwees, en allen moed gaf en voortdreef om het oogmerk te bereiken hetwelk men zich voorstelde. De POTTER zelf, de met ieder ander zoo heerschende zoo ontembare DE POTTER vraagde nederig aan TIELEMANS raad, over den gang welken hij in de dagbladen te volgen had. „De postillon” (de *Courrier des Pays-Bas*), zeide hij tot hem in eenen zijner brieven, „ter goeder trouw aan de gematigdheid zich overgevende, is eigenlijk metterdaad niets beteekenend geworden. — — — Ik zal trachten de ballon weder op te blazen. Intusschen heb ik de Belge aan het wandelen gebragt. Dewijl hij u bezoekt, zoo zeg mij wat gij van hem denkt, en of ik volharden of mij zelven intooman; of wel nog harder loopen moet?” (Brief van 31 October, 1829. No. 31).

Er is meer nog: het staat vast dat TIELEMANS op de Journaalen eenen nog veel grooteren invloed had dan DE POTTER; waarover deze scheen najverig te zijn. DE POTTER was alleenlijk met den *Belge* en den *Courrier des Pays-Bas* gelast, welke dagbladen hij nu eens uit zijn eigen brein,

dan weder, uit de, dikwerf met dit oogmerk opgestelde brieven van TIELEMANS stof verschaftte. TIELEMANS bleef zich niet tot deze beide dagbladen bepalen; hij correspondeerde bovendien met den *Catholique* en met den *Courrier de la Meuse*. Dit wordt door eene wezenlijke daadzaak bewezen: dikwijls op het oogenblik zelven, waarin DE POTTER te Brussel eenen brief van TIELEMANS ontving verschenen de daarin vervat te voor den *Belge* en *Courrier des Pays-Bas* bestemde artikelen, insgelijks in de *catholique* en in dat van *Luik*, zonder in eenige zaak of naam te verschillen. De POTTER berigt ons zulkz,

„Ik heb u de verdenkingen gezegd,” schreef hij aan den beschuldigden TIELEMANS, „die bij mij overblijven „en zelfs zijn het iets meer dan verdenkingen. En! wie „zoude er geene voeden, wanneer op *hetzelfde tijdstip* „dat gij mij uwe brieven mededeeldet, de Postiljon van „Luik en de bekeerde van Gend (de *Chatolique*) ze, „zonder in eenen naam of omtrent eene omstandigheid „verschillen; te voorschijn bragten? En, ik zoude moeten geloven, dat dit alles het uitwerksel der verbeeldingskracht, het gevolg van het toeval is? Geloofst gij, lieve, aan de wonderdadige concordantie der vier Evangelisten? (Brief van den 3 November 1829, No. 51.) „En, met der daad zoude deze plotselinge overeenstemminge een wonderwerk zijn, indien zij niet eene werkelijke daadzaak ware.”

Wij zullen hier van de briefwisseling dezer twee beschuldigden afstappen, om in een ander oogenblik, wanneer de zaak het vereischen zal, dezelve wederom op te vatten. Thans is het tijd den draad des verbaals weder aan te knopen.

Gij hebt gezien, mijne heeren! welke pogingen de factie aanwendde om de verwerping van het tienjarig budget te weeg te brengen: dagbladen, petitionement, vlugschriften, listige bemoeijingen bij de leden der Staten-Generaal, verraderlijke sijdelingsche aanmerkingen noemens

de landsvaderlijke bedoelingen van Zijne Majesteit, alles werd in het werk gesteld om, ingeval van budget-verwerping, het Gouvernement te dwingen, tot hetgeen men eenen staats-coup noemde.

Intusschen ontvangt op den 11 December de tweede Kamer der Staten-Generaal eene koninglijke boodschap, vergezeld van een ontwerp van wet tegen het misbruik der drukpers. Deze boodschap, een gedenkteeken van hooge wijsheid en schitterende regtvaardigheid voor de raden der Kroon, een gedenkteeken hetwelk de geschiedenis der regering van WILLEM I. onder het getal harer schoonste bladzijden zal rekenen; die koninglijke boodschap, zoo geschikt om aan de gemoederen kalmte te geven, verbitterde juist daardoor de drijvers der factie, die de noodzakelijkheid gevoelden om den gelukkigen indruk te verzwakken, welken de karaktervaste, edele en hartroerende stem des monarchen had te weeg gebragt. Terstond doen hunne trompetten het woord *staats-coup* weergalmen; de beschuldigde de kroon neemt de pen ter hand, en werpt in het publiek andermaal een vlugschrift uit, onder den titel van *Brief van Demophilus aan den Koning, over het nieuw ontwerp van wet en de Koninglijke boodschap die hetzelfde vergezelt*. De verwatene en walgelijke toon van dit pamflet, in hetwelk deze beschuldigde zich tot taak stelt de Majesteit van den Troon te verlagen, verraaft ten duidlijksten het oogmerk hetwelk hij zich voorstelde, en hetwelk hij overigens in zijne briefwisseling, aan *TELEMANS* belijdt. „Wat zegt gij,” vroeg hij hem vier dagen na dezelfs uitgave, „wat zegt gij van den brief van welken ik u in mijnen laatsten heb gesproken? Hier, heeft het reeds gewerkt, en schijnt het te zullen werken. Zie daar, „wat er toch op aan komt om van de gelegenheid een juist gebruik te maken?” (Brief van den 24 December, No. 64.)

En in eenen anderen brief voegt hij er nog toe; „Wat de bedoeling betreft, die is, zoo als gij zegt, *enkel ge-*

„weest om te steken en te houwen, te verbitteren, te tergen, van spijt woedend te maken.” (Brief van den 5 Januarij, No. 70.)

En zie daar hoe het ligtgeloovig volk zich door dezen partij hoofd laat bij den neus leiden! Ziet daar, hoe hij zijne snoode voornaemens met het mom van het algemeen belang bedekt, zoo doende, den naam met welken hij listiglijk den tytel zijner oproerige schotschriften siert, te schande gevende.

In weerwil dezer ergerlijke en strafschuldige kunstgrepen, ging het budget door. Andermaal barstte de woede der Dagbladen uit; vooral van den *Catholique*, den *Belge* en den *Courrier des Pays-Bas*. Wat deed de beschuldigde TIELEMANS, terwijl zij de alarmklok luidden? TIELEMANS was een oogenblik verslagen: „Ik zal morgen, mijnen brief hervatten, ik heb den moed niet, dien, heden te vervolgen,” schreef hij aan DE POTTER, met de kennisgeving van het aannemen der wet op de uitgaven. (Brief van den 19 December No. 32.)

Maar de moed keerde bij hem terug, en hij gaf zich aan gepensinzen over. De *crisis van het budget*, zoo als hij in dezen zelfden brief uitdrukt, was voorbij, en het misbruik der pers zoude waarschijnlijk ophouden in de handen zijner partij een krachtadig wapen te zijn. Deze denking noopte hem om nieuwe hulpmiddelen te zoeken. Hij meende er twee ontdekt te hebben: *de geestelijken en de associatiën*. Hij deelde eerst zijne denkbeelden over dit laatste ontwerp aan DE POTTER mede. „Laat ons,” zeide hij, ons van eene meerderheid in de Kamer verzekeren. *Leggen wij, van klein tot klein, de grondslagen tot eene groote associatie naar buiten.*”

Letten wij wel op de dagteekening van dezen brief; hij is van den 19 December 1829, (No. 32.)

Op den 1 Januarij daaraan volgende deelde hij zijn ontwerp met betrekking tot de geestelijkheid mede; deze

moest al meer en meer opgewonden worden; om haar met kracht tegen het gouvernement in verzet te stellen.

TIELEMANS stelde deze bedenking op den voorgrond, als moetende zij de basis van zijn plan uitmaken: „Om de banden te verbreken, die thans de liberalen en de katholieken aan elkander hechten, zoude men de geestelijkheid zoo veel en zoo veel moeten geven *dat het gouvernement zelf zoude te gronde geregt zijn indien het haar volkomen wilde genoeg geven.*”

Daarvan uitgaande, vervolgt hij: „Om te beletten dat het (het gouvernement) zich den Katholieken in de armen werpe, moet men dezen voortstoten *tot zo ver de vrijheid van allen toelaat te gaan.*” (Deze beperking was noodzakelijk tot behoud der radicale partij.) Daarop gaat hij dus voort: „Zij moeten al datgene vragen, wat de grenzen der vrijheid van geweten en van die der godsvereering niet overschrijdt, met één woord: *om volstrekt en al geheel onafhankelijk van het gouvernement te zijn.* Hoe meer zij vragen zullen, hoe meer men geneigd zal zijn hen te voldaan. Maar er wordt voorzigtigheid vereischt; laat ons niet te haastig voortgaan; *want men moet zich de meerderheid verweeren, of zich dezelve behouden: dit is de eerste voorwaarde tot allen goeden uitslag;* en indien de Katholieken meer vroegen dan de vrijheid van allen toelaat, zouden zij van eenen anderen kant aan de zaak schade doen.” (Dit is de opmerking, welke wij zoo even maakten.) „In alle gevallen,” dus gaat hij voort: „*moeten zij, zonder het zelve te weten, en zonder het waarom? er van te vermoeden, voortgestoten worden.*” (Dus op de zelfde wijze als de volks massas tot het Betitionnement voortgestoten werden. Welk eene taktiek uit het rijk der duisternis!)

„Gij in persoon, gij zoudt er veel toe kunnen doen: onmogelijk kunt gij u verbeelden tot welk eenen trap zij in uwe kennissen en in uwe *regtschapenheid* vertron-

„wen stellen.” (Welk eene blytende ironie!) „Gij hebt
 „in uwe drie, tot de unie betrekkelijke, vlugschriften,
 „de grondslagen *eener volkomene onafhankelijkheid*
 „voor de geestelijkheid gelegd. Het zoude er op aan-
 „komen, om, van klein tot klein, op die grondslagen
 „het geheel gebouw op te trekken, hetwelk de priesters
 „van alle overige eerdiensten, tegen de bescherming van
 „het gouvernement moet in veiligheid stellen. Denk
 „daaraan, vrienden, en let wel, dat wanneer men er
 „in slaagt om de godsdienstige leerstelsels en derzelve
 „openlijke uitoefeningen van de goude keetenen welke
 „zij nog dragen, vrij te maken, er slechts ééne schrede
 „zal behoeven gedaan te om de philosophie met de
 „godsdiensten op deze wereld in dezelfde rei te scha-
 „ren.” (Dit was het godsdienstige stelsel van BABEUF
 en van diens volgelingen.) „Laat slechts de godsdienst
 „zich door de priesters en de geloovigen staande hou-
 „den, en morgen zullen wij *dër philosophie eene tempel*
 „*stichten*, die insgelijks deszelfs geloovigen en deszelfs
 „priesters zal hebben.” (Waarschijnlijk de *tempel der*
rede, die vóór weinig tijds de, der Godheid gewijde,
 tempelen verdrong.). (Brief van den 1 Januarij 1831.)

Den 20 Januarij komt TIELEMANS op dit onderwerp te-
 rug; „Denk een weinig na, mijn waarde meester, over
 „het ontwerp van een vlugschrift, hetwelk de algeheele
 „onafhankelijkheid der geestelijkheid zoude organiseren.
 „Wil het Gouvernement de priesters en deszelfs belang
 „winnen, zoo is er geen twijfel of men moet hen *er toe*
 „*voortstoten om meer te vragen dan het Gouvernement*
 „*hun afstaan kan.* (No. 40.)

Welke zijn DE FORTER's denkbeelden, betreffende dit
 ontwerp? Zie hier dezelve: Ik zal mij in een vlugschrift
 „bezig houden met de algeheele onafhankelijkheid van
 „het *catholicismus* te organiseren. Deel mij, per eerste
 „gelegenheid, uwe gedachten over dit onderwerp mede.

„Ik zal langzamerhand beginnen de mijns vast te stellen.”

Gij ziet, mijne Heren! dat DE POTTER niet goed vindt zich met de onafhankelijkheid der andere eerdiensten bezig te houden, zoo als TIELEMANS hem dit had voorgesteld; hij voedde, ten aanzien der andere eerdiensten niet dezelfde verwachtingen, als hij deed met betrekking tot de bedienaren van den Roomsch-Katholijken eerdienst.

Zoodanig was het één der nieuwe, door TIELEMANS uitgedachte plannen. Deze nieuwe onderneming, in gevalle zij wel slaagde, kon den staat aan het haghelijkt gevaar blootstellen. Daarvan waren, meer dan iemand ter wereld, TIELEMANS EN DE POTTER overtuigd, en daarom ook waren zij werkzaam om haar te doen wêlsagen. Bovendien waren zij er geenszins van onkundig dat deze onderneming strijdig zoude geweest zijn met de grondwet, met het konkordaat, met alle bestaande wetten, en aan ons openbaar kerkelijk regt van alle tijden ber. Maar wat gaat dit hen aan? Is het dan niet hun Machiavel-sche stelregel, het geloof tegen de wet, het altaar tegen de kroon in opstand te brengen?

Het tweede plan, hetwelk TIELEMANS had ontworpen, was, zoo als wij dit gezien hebben in zijnen brief van den 19 December, om, *van klein tot klein, de grondslagen te leggen tot eene groote associatie*. Hij zette zich aan den arbeid, en, den 20 Januarij, waren de statuten der confederatie ontworpen en opgesteld.

Hij zond dezelve aan DE POTTER met eenen brief onder verschillende dagteekeningen, maar van welke de laatste van den 23 Januarij was.

„Er is een middel, dat mij sinds eenigen tijd bang houdt, zeide hij, en dat mij zeer dienstig schijnt te zijn tot het doel hetwelk wij bereiken willen. Het is eene associatie. Die van Frankrijk is goed; die van Ierland ook, maar beide bepalen zich slechts tot een enkel vastgesteld punt. Wij voor ons, wij hebben het stelsel van

regering bij vertegenwoordiging nog geheel te vormen; derhalve zoude de associatie alles moeten omvatten. Nu, zie hier, op welk eene wijze dit zoude kunnen geschieden, enz." (Hier volgen uitgenomen eenige geringe afwijkingen, de statuten, zoo als DE PORTER die in den *Belge* en in den *Courrier des Pays-Bas* van den 3 Februarij heeft doen plaatsen.)

Dit ontwerp werd aan vele leden der unie ter inzage voorgelegd. Vervolgens had er eene oproeping tot eene verdichte bijeenkomst plaats, die op den 31 Januarij te Brussel zoude gehouden worden. Maar, volgens een door TIELEMANS gegeven raad, moesten de grondslagen, tot dit plan, *van klein tot klein*, gelegd worden; men begon dan, met het terrein voor te bereiden. Eerst maakte de *Catholique*, op den 27 Januarij, het volgende artikel bekend.

„De tijding der Ambtsafzettingen is in alle onze provincien met eenen algemeenen kreet van verontwaardiging ontvangen geworden. Allerwege is de vraag gerezen: Wat moet men doen? en de bloem onzer patriotten heeft platseeling als uit éenen mond geantwoord: Laat ons eene nationale confederatie; laat ons de burger-renten heffen. De regering, besloten hebbende den weg van den willekeur te blijven betreden, moet hare slagen verdubbelen; hare gesteldheid maakt haar zulks tot eene onvermijdelijke noodzakelijkheid. Zij gevoelt dat, indien zij zich niet van onze toekomst meester maakt, hare stelhaasje onmisbaar zal moeten instorten." De burgers, van hunnen kant, hebben begrepen, dat het er op aankomt den wederstand in evenredigheid te brengen met de grootte van het gevaar. In afwachting dat een algemeen plan van associatie en van collecte aangenomen worde, zijn wij in staat gesteld te berigten dat velen der meest achtenswaardige ingezetenen onzer stad, onderling, voor zeer aanzienlijker sommen hebben ingeschreven."

De *Courrier des Pays-Bas* van 28 Januarij snoefde over

dat plan van den *Catholique* met deze woorden: „De
 „*Catholique* geeft een denkbeeld aan de hand dat van
 „belang ware vruchten te doen dragen. De rampen zijn
 „groot, zegt hij; de geneesmiddelen moeten dus ook zoo
 „wezen; en daar de vrijheid der drukpers en die van
 „het onderwijs aan een dreigend gevaar zijn blootge-
 „steld, zoo moeten die redmiddelen even snel als kracht-
 „dadig zijn. Men behoort zich te *vereenigen*; het doel
 „der *Assciatie* moet wezen alle door de wetten goed-
 „gekeurde middelen ter omverrewerping van willekeur,
 „op te sporen en in werking te brengen. Het eerste
 „wat men doet, moet zijn een vrij aanzienlijk fonds te
 „vormen, en deze operatie komt ons niet moeilijk
 „voor. Wij betalen een millioen aan de nijverheid,
 „dat wil zeggen, om ons alle dagen te doen belasteren
 „en hoonen door schandelijke vreemdelingen; zoude het
 „ons niet moeilijk zijn een millioen bijeen te krijgen
 „om ons te verdedigen, en, gelijk het past aan een
 „edelaardig volk, onze natuurlijke verdedigers wier ge-
 „trouwheid men durft bestraffen, achadeloos te stellen.
 „Laten onze 400,000 petitionnarissen wekelijks *een enkelo*
 „cent betalen, en wij hebben zonder moeite eene som
 „van 200,000 gulden bijeen.”

Den 31sten Januarij verscheen in den *Catholique*, den
Belge, den *Courrier de la Meuse* en den *Politique*, het
 in de acte van beschuldiging omschreven artikel.

Op deze wijze was het dat men de eerste steenen legde
 tot het gebouw dat men nevens den troon wilde doen
 oprijzen.

Wij hebben gezegd, dat het plan van confederatie was
 bediscutieerd en goedgekeurd, en dat er vervolgens te
 Brussel eene bijeenkomst was gehouden. Deze daadzaken
 zijn bewezen door twee brieven bij den beschuldigde
BARTHELA gevonden, en waarvan de een dus luidt:

„Mijn heer ik heb de beide brieven ontvangen, welke
 „gij mij de eer aandeed mij te schrijven. *Het plan*

„wordt algemeen goedgekeurd. De graaf d'o. is heden
 „ochtend aangekomen. Zondag ten een ure zal men te
 „mijnen huize bijeenkomen. Maak dat gij er met een
 „uwer vrienden bij zijt.”

Deze brief voert het postwerk Brussel, met de dagteekening van 29 Januarij, alsmede het Gentsche postwerk met den datum van 30 Januarij. De brief is niet onder-teekend, maar is gedateerd *vrijdag*, hetwelk met het postwerk Brussel, als plaats van vertrek, overeenkomt; want 29 Januarij viel op vrijdag.

De andere brief is geschreven door BARTHELS en moest op de post bezorgd worden, toen hij op zijnen persoon gevonden werd; de dagteekening van den eersten brief wordt daardoor al meer en meer op 29 Januarij nedergebragt. Deze brief van BARTHELS, welke gerigt was aan eenen baron, die op zijnen weg naar den Haag, door Brussel moest komen, is van dezen inhoud: „Heer baron, het spijt mij ten hoogste dat ik ten tijde van uwe
 „doorreis niet te Brussel heb kunnen zijn. Er was op
 „den 2den bijeenroeping gehouden; maar ik heb mijn
 „verblijf niet kunnen verlangen.”

In zijn verhoor bij het hof heeft die beschuldigde erkend, dat die dagteekening van den 2 eene vergissing was, want dat de door hem bedoelde zamenkomst den 31 Januarij had plaats gehad; hij heeft verder bekend, dat die twee brieven betrekking tot elkander hadden.

TIELEMANS zendt dus zijne statuten den 23 Januarij; den 29 bijeenroeping, zeggende dat het plan algemeen is goedgekeurd; zondag 31 zamenkomst ten huize van den schrijver des bijeenroepende briefs, en den 3 Februarij, afkondiging der statuten in den *Belge* en den *Courier des Pays-Bas* na het veelvuldige voorspel waarvan mij melding hebben gemaakt.

Het hof zou ons de verwijting kunnen doen, dat wij geene opsporing hebben gedaan om den persoon uit te vinden, bedoeld in het briefje van zamenroeping onder

de letters. *De heer graaf n'o.* Om dat verwijt te voorkomen, zullen wij zeggen dat wij geene andere berigten omtrent dat punt hebben kunnen inwinnen, dan door middel der politie, en dat die berigten eenen achtbaren Luikenaar aanwijzen, wiens naam voorkomt in het interrogatoir hetwelk den beschuldigde BARTELS voor dit hof heeft ondergaan.

Vatten wij thans den brief van den beschuldigde BARTHELS weder op, de lektuur van welken wij afgebroken hebben, doordien het verder gedeelte betrekking had tot een tijdstip, late dan de bekendwording van de statuten der confederatie.

BARTHELS schreef dan: „ Heer baron het spijt mij ten „ hoogsten, dat ik ten tijde van uwe door reize niet te „ Brussel heb kunnen zijn. Er was op den 2den bijeen- „ komst gehouden, maar ik heb mijn verblijf niet kun- „ nen verlenguen.” Daarna gaat hij voort: „ Ik geloof „ dat er met de *confederatie* te veel gehaast is. De ko- „ mittés hadden moeten gevormd en gemanifesteerd tevens „ zijn, en de statuten door het geheele rijk gepubliceerd. „ Er heeft draling en aarzeling plaats gehad.” Het was de raad van TIELEMANS, dat men bij *beetjes* zijne grondslagen zou leggen.) „ *Daarenboven maken de jongste „ strenge maatregelen het gouvernement al meer en meer „ in de publieke meening gehaat.*”

Deze laatste zinsnede legt het denkbeeld van dezen beschulde zeer duidelijk bloot; hij troost zich met de nederlaag door het plan ter confederatie geleden, omdat *daarenboven* het gouvernement, naar zijn oordeel, hoe langer hoe verder ten verderve snelt. Daarna gaat hij dus weder voort:

„ Uwen brief uit Brussel heb ik ontvangen. Ik ver- „ neem uwe aankomst in den Haag, en hoop dat gij „ daar welvarende zijt. Vergun mij dat ik van de gele- „ genheid gebruik make *om u eenige achterblijvers van „ het petitionnerende lager toe te zenden.*”

Deze zinsnede kan gevoegd worden bij al wat wij van het petitionneren, dat schandelijk misbruik maken van art. 161 der grondwet, gezegd hebben.

Keeren wij thans tot DE POTTER terug. Het was hem niet doenlijk geweest, wij bekennen het, om tegenwoordig te zijn in de bijeenkomst van 31 Januarij, die gehouden werd ten huize van den persoon die den brief van convocatie geschreven had; maar hij ontving veel volk bij zich in de gevangenis gelijk hij ons zulks zelfs in eenen brief van 21 November 1829, No. 57 meldt.

„ Ik ben hier omgeven van vogelen van allerlei veren
 „ en gekweel, dus schreef hij aan zijnen vriend TIELE-
 „ MANS. Allen zingen zij veel, en sommigen zingen
 „ zelfs mooi; maar wanneer het er op aankomt om met
 „ de pooten en vleugels, den bek en de klauwen te
 „ spelen, dan blijf ik met den eigenaar (de redacteur
 „ van den *Belge*) alleen, die altijd, werkzaam, altijd
 „ in de weer, altijd bewegelijk is.” Het schijnt dat
 men hem ditmaal ook wederom alleen liet, want het manifest van 3 Febrvarij draagt geene andere ondertekening dan de zijne.

De statuten der confederatie waren door onderscheiden dagbladen bestreden geworden. Die aanvallen konden derzelver uitvoering schaden. De onvermoeijelijke en stoudmoedige faktiezuchtige vat dadelijk op en volbrengt het plan om naar Luik te schrijven, ten einde aldaar eene memorie te doen redigeren, strekkende om te be-
 toogen, dat de confederatie niets onwettigs inhiel. Zie hier dien brief; hij is gedagteekend 7 Februarij : „ Mijn-
 „ heer, mij niet regtstreeks tot u durvende wenden zoo
 „ heb ik mijnen besten vriend, den heer LESBROUSSART,
 „ uwen neef, verzocht mij tot aanbevelen te willen ver-
 „ strekken. Thans, met zijnen geloofsbrief voorzien, zal
 „ ik de vrijheid nemen om een paar woorden te voegen
 „ bij de uitlegging, welke hij u zal geven. Door het
 „ uiten mijner gedachte omtrent eene vaderlandlievende

„ confederatie, zelf voor dat gedeelte gedaan te hebben het
 „ welk ik in de tegenwoordige omstandigheden uitvoerbaar
 „ achtte, en waarvan ik de uitvoering op andere tijden
 „ wenschte. De *rents* kan en moet gefundeerd worden;
 „ de door de confederisten aan te gane verbindtenissen
 „ zullen ten minsteu gestrekt hebben om het gezag te
 „ verschrikken, door hetzelfde te toonen, dat wij zulke
 „ dingen *durven* beginnen, ze in het aangezicht zien en
 „ ze met opene deuren behandelen; ik had gehoopt dat het
 „ ministeriele onweder geheel over mij zou losgeborsten zijn.
 „ Ditmaal heb ik mis gehad; maar onze tegenstanders zijn
 „ slimmer geweest dan ik verwacht had; zij hebben mij
 „ wel eenige grove beleedigingen toegeworpen, waardoor
 „ zij weten dat ik mij weinig laat verschrikken, en heb-
 „ ben nieuwe vervolgingen aangekondigd dien ik, dit
 „ weten zij al wederom, noch schrik noch vrees, maar
 „ zij hebben gepoogd de uitvoering van het voorgestelde
 „ doel te verwijderen, door bedreigingen te rigten *aan*
 „ *de aktieve leden der dirigende kommités, of toekomstige*
 „ *kommissiën van bestuur*, volgens de grootste streng-
 „ heid der wetten. Rondom ons siddert en heeft reeds
 „ alles, worden de bedreigingen der ministeriele bladen
 „ niet ten spoedigsten wederlegd, verdelgd en vernie-
 „ tigd, dan vinden wij niemand die zijnen naam en per-
 „ soon zal willen in de waagschaal stellen, en van dat
 „ oogenblik af aan zijn aller verwachtingen verdwenen
 „ op den eigen stond dat wij ze opvattende. Dagbladar-
 „ tikels met dagbladartikels beantwoorden is naar mijn
 „ oordeel niet genoeg; en zou daarenboven zonder eind
 „ zijn, *wij moeten dus dadelijk oprukken en snel voort-*
 „ *spoeden*. Ik heb nerhalve gemeend, dat eene soort van
 „ consulerende memorie, die de wettelijkheid der con-
 „ federatie aantoonde, en welke memorie door de eerste
 „ regtbanken van België zoude geteekend zijn, het ware
 „ middel wezen zou om het spoedigst en het best de
 „ kinderachtige vrees te doen verdwijnen, welke men

„getracht heeft te wekken, en die het van belang is
 „niet te laten wortel schieten. Heb de goedheid mijnen
 „brief aan de heeren van den *Politique* mede te deelen,
 „en, zoo de zaak eene gunstige ontvangst ontmoet, u
 „met het bespoedigen der wêlgelukking te belasten.”

Terwijl DE POTTER zijn best deed om de confederatie te organiseren, ondersteunde hem BARTHELS van zijnen kant te Gent. Ook heeft hij in zijn verhoor voor den regter van instructie verklaard te gelooven, dat hij aan verscheiden lieden geschreven had, hoe nuttig en zelfs constitutioneel hem het plan had toegeschreven, daarbij tevens den wensch uitende dat het plan ten uitvoer kwam. Hij heeft al verder verklaard: „dat sommen, welke hij
 „reden had te gelooven vrij belangrijk te zijn, voor de
 „confederatie gestort waren geworden in de meeste
 „hoofdplaatsen der provincie; voorts ook te ST. NIKOLAAS,
 „MEENEN en ROULERS;” hij heeft erkend, dat lieden, wier namen hij niet heeft willen noemen, aan het bureau van den *Catholique* men dan 2000 gulden hadden aangeboden, om, tot dezelfde confederatie te dienen.

Boven en behalve deze bekentenissen getuigen de na 3 Februarij in den *Catholique* geplaatste artikelen genoegzaam hoe vele pogingen BARTHELS heeft aangewend om de uitvoering van het door hem en de overige beschuldigden uitgedachte komplot te verzekeren. Dat komplot is gelukkiglijk vrijdeld geworden.

Hierop gaf de heer SPRUYT verslag van al de opgehaalde brieven, papieren en geschriften bij DE POTTER, DE REYE, BARTHELS en TIELEMAN, meestendeels betrekking hebbende tot het ontwerp van associatiën, van nationale inschrijvingen, intekeningen-lijsten en modellen van kwitantien daartoe, medailles, enz. Bij de heeren COCHÉ MOMMENS en VAN DER STRAATEN heeft men geene papieren in beslag genomen.

Ziedaar nu, mijne heeren! zegt de advocaat-generaal de algemeene en bijzondere daadzaken welke in dit eerste

gedeelte eene plaats moeten vinden. Wij zullen thans overgaan tot de discussie van den tekst der lijfstraffelijke wet en de aanklagten ontwikkelen, welke op elk der zes beschuldigten drukken.

TWEDE AFDEELING.

De poging of het komplot, waarvan het doel is het Gouvernement te vernietigen of te veranderen, wordt genaamd misdaad, en bij Art. 87 van het lijfstraffelijk wetboek met den dood bestraft.

Volgens Art. 88 heeft er *poging* plaats, zoodra eene daad begaan is of aangevangen om tot de uitvoering van die misdaad te geraken.

Naar luid van Art. 89 bestaat er *komplot* zoodra het besluit van te handelen heraad en besloten is tusschen twee zaamgezworenen of een grooter aantal; hoezeer er geene poging hebbe plaats gehad.

Art. 102 spreekt de straf van verbanning uit tegen hen die, door gedrukte geschriften, de burgers of inwoners regtstreeks zullen hebben aangezet om de misdaden en komplotten, te begaan, vermeld in boek 3, titel 1, hoofdstuk 1, tweede sekte, welke sekte Art. 87 in zich omvat.

En Art. 90 bevat eene speciale dispositie met betrekking tot Art. 87, en treft metingsgelijks bannissement den maker van eenig *voorstel*, dat onder het bereik komt van de in datzelfde Art. 87 vermelde misdaad.

Het is krachtens deze drie penale bepalingen, te weten Art. 87, 90 en 102 dat de beschuldigten voor dit hof getrokken zijn.

Ten opzichte van art. 102 doet zich deze eerste vraag op: heeft er opruijing plaats gehad?

Geen zweem van twijfeling kan, volgens gevoelen, het bevestigende antwoord doen achterblijven. Niet alleen heeft er opruijing plaats gehad, maar die opruijing heeft

plaats gehad in de hevigste bewoordingen, en die het meest geschikt waren om hun doel te bereiken. Hoe, men schrijft in onderscheideu dagbladen dat de „*natie bedreigd dreigd, aangerand en aan alle kanten bestookt worde*” nu eens in dit of dat harer regten, dan weder in dit „of dat harer leden; *dat het dringend noodig is, dat de natie op middelen van verdediging bedacht zij, welken haar ten alle tijde zouden kunnen dienen om alle verkortingen, alle aanvallen van het ministerie te keer te gaan, en de verliezen te herstellen welke deze zouden kunen veroorzaken.*” men zegt in druk dat, „het oogenblik gekomen is waarop de strijd tus- schen de natie en het ministerie in België beslissend staat te worden,” dat de algemeene *vijand* zich niet meer door ijdel berouw en laffe gezegden laat afwijzen; dat de natie alleen door daden en niet door woordenspelng hare bezwalkte eer en wankelende vrijheden moet beschermen;” men juicht het op 31 Januarij, gevormde plan eener *Nationale Inschrijving* toe, en *vervolgens eens formele revolutie*; men slaat voor om dat plan, overeenkomstig de aangeboden statuten, in eene confederatie om te scheppen; dit alles doet men, en er zou dan nog geene opruijing hebben plaats gehad.

Maar is zij regtstreeks geweest? dit wordt eene tweede kwestie.

Ook hier bestaat al wederom geen twijfel. Want, de op 31 Januarij voorgestelde Nationale Inschrijving is, en door hare strekking en door hare bewoordingen aan de burgers of inwoners van het rijk gerigt. *Deze Inschrijving*, wordt daarin gezegd, *is gerigt aan al de vrienden van openbare vrijheden, zonder onderscheid van partij, staatkundige meening of geloof.* De op 3 Februarij, in den vorm eens briefs bekend gemaakte statuten der confederatie zijn insgelijks regtstreeks tot het volk gerigt. Men zegt daarin: „Keurt gij mijne

„denkbeelden goed en acht gij ze in de tegenwoordige
 „omstandigheden met vrucht te kunnen *verspreiden*, zoo
 „magtig en noop ik u zelfs mijnen brief *bekend te maken*.”

Deze statuten zijn door middel van twee dagbladen
 tevens aan het publiek gerigt geworden; en door deszelfs
 aart zelve kan het plan van confederatie niemand an-
 ders dan het publiek betreffen; voegt hierbij dat DE
 POTTER daarin telkenmale de natie aanspreekt, welke men
 zegt *bedreigt, aangerand, bestookt* te worden; dat hij
 het plan tot de nationale inschrijving van 31 Januarij
 goedkeurt en zich hetzelfde toeëigent, door het voorstel te
 doen om er eene confederatie van te maken; dat die statu-
 ten in een den 31 Januarij gehouden conciliebule bediscu-
 tieerd en aangenomen zijn geworden, en daarna aan het
 publiek geleverd; dat volgens getuigenis van eenen zetter der
 drukkerij van den *Courrier des Pays-Bas*, een zekere
Deltombe, getuige ten ontslage, het artikel van 3 Fe-
 bruarij, hoewel in den vorm eens briefs gesteld, echter
 inderdaad geen brief was; dat het manuscript in geenen
 deele een gedaante van eenen brief had; dat hij open was,
 en dat de bediende van DE POTTER de brief regtstreeks
 naar de drukkerij heeft gebragt, met last van zijnen
 meester, om den brief te drukken en er twee exempla-
 ren te trekken, hetgeen ook geschiedde.

Het is ook in dien zin dat DE POTTER van die bekend-
 making berigt geeft aan TIELEMANS in eenen brief van 3
 Februarij, No. 73: „Gij ziet,” zegt hij, „dat ik niet
 „gedraald heb om met uwe veren te pronken. Heden
 „verschijnt in den *Belge* eene correspondentie, gisteren
 „hebben de *Belge* en de *Courrier* ons *plan van associatie*
 „in hun blad geplaatst. Het scheen mij van belaug ons
 „het gunstige oogenblik tot *het aan den dag brengen*
 „daarvan niet te moeten laten ontglippen. Men sloeg
 „eene nationale inschrijving voor, en men verlangde
 „aanmerkingen en bedenkingen.” (Dit was een door

TIELEMANS faktie aangeraden kunstgreep, gelijk wij zulks gezien hebben); „ik heb mij gehaast de mijne met de „uwe in een te smelten, en *ze uit te zaaijen in eenen „geheel daartoe voorbereiden grond.*

Zie daar nu voorwaar meer dan er noodig is om die *regtstreeksche opruijing* te doen blijken.

Maar al hadde noch *regtstreeksche opruijing*, noch eenige andere soort hoegenaamd van opruijing plaats gehad, zoo zoude het toch al tijd vaststaan dat er minst van alle *een voorslag* heeft bestaan, en wij hebben gezien dat dit ons brengt op Art. 90 van het penale wetboek, luidende aldus: „De bewerker van eenig onbehoorlijk „voorstel, strekking hebbende tot eene der misdaden „bij Art. 87 voorzien, zal met bannissement worden „gestraft.”

Zien wij thans of de *regtstreeksche opruijing* of de gedane voorslag (door de gedrukte geschriften, waarvan de beschuldigingsakte melding maakt) strekking had tot de misdaad, voorzien bij Art. 87, namelijk: of zij eene poging of een komplot beoogde, waarvan het doel was het gouvernement te vernietigen of te veranderen.

Het besluit van renvooi tegen hetwelk, het Hof van Cassatie, niet is opgekomen, beslist *de facto et Jure* dat het enkel werkelijk bestaan van eene associatie of confederatie, van den aart gelijk die, in de statuten vervat van het artikel van den 3 Januarij, een aanslag of een komplot zoude daarstellen, gestraft wordt bij het art. 87 van het lijfstraffelijk wetboek. De kamer van inbeschuldiging stelling, zoo als haar besluit zulks bewijst, heeft afzondering gedaan van alle de, vóór het geding plaats-gegrepen hebbende, daadzaken van het bestaan en het doel der factie tot welke de beschuldigten behooren, van het karakter, de staatkundige grondstellingen en van de geheime bedoelingen der personen die tot de confederatie hebben opgeroepen. Onder het eerste gerechts-

punt zullen wij dit gedeelte van het geding in beschouwing nemen.

In de eerste plaats, mijne heeren, gelieft u te herinneren de bewoordingen in welke de oproeping is geschied, en de vijandige geest die haar heeft bestuurd.

„Nu eens in het een, dan weder in het ander harer regten, nu in dezen dan in genen harer leden, bedreigd, aangerand, van alle zijden gekrenkt, was het voor de natie eene *dringende noodzakelijkheid*,” zegt het manifest van den 3 Februarij, „dat, zij *middelen van verdediging* beraamde, die haar, in alle gevallen, dienen konden om aan de inbreuken en vergrijpen van het ministerie het hoofd te bieden, van welken aart zij ook zijn mogten, en om alle hoegenaamde verliezen te herstellen, welke zij zouden kunnen te weeg brengen.” Zoodanig is de aanhef der voorafsprak die den statuten tot inleiding dient.

Wij vragen het, verkondigen niet deze kreeten van woede, deze tastbare lasteringen tegen de regering van Zijne Majesteit, luide den geest in welken de confederatie is voorgesteld geworden, en wie moesten er de leden van zijn? Sluit niet deze uitsporige taal alle denkbeeld van eene schuldlooze maatschappelijke vereeniging uit? Is die taal geschikt om vreedzame, verlichte, onzijdige lieden te overtuigen? Onzes erachtens, is zij enkel gerigt tot de vijanden van den staat, of tot krankzinnigen; en hoe gevaarlijk zoude voor het gouvernement niet eene dergelijke zamenvoeging van razenden en oproeringen moeten zijn? Laat ons voortgaan.

„De nationale kas,” wordt er wijders gezegd, „moet eene onderlinge waarborg of *Assurantie* zijn tegen de slagen der regering van welke één der confederisten het slagtoffer zoude kunnen worden. Het oogenblik is dáár, waarop de *worstelstrijd tusschen de natie en het ministerie* in Belgie beslissend zal worden. Geene ijdele voorstellingen, geene nuttelooze aanmaningen

„ kunnen meer den *algemeenen vijand* tot wijken brengen: door daden alleen en door geene gewone uitdrukkingen moeten wij onze beleedigde eer en onze instortende vrijheden verdedigen.”

„ Art. ** — Ieder, tot de confederatie behoorende, ambtenaar, die om eene cervolle oorzaak, dat is te zeggen om de onafhankelijkheid zijner beginselen en gedragingen, zoude zijn afgezet geworden; zal gedurende een zeker aantal jaren, of, indien zijn ambt hem tot *nooddrift* was) gedurende zijn geheel leven, uit de Nationale kas, de helft of het twee-derde zijner verlorene bezoldiging genieten.”

„ Art. ** — Aan ieder lid der confederatie die aan het Gouvernement eene *Wettelijke tegenkanting* zal bieden, en in zijn verzet zal bezwijken, zullen daadzakelijk zijne kosten of schaden worden vergoed.”

„ Art. ** — *De Nationale Kas* zal erbelooningen toewijzen aan zoódanige burgers die door hun gedrag zich jegens het vaderland en deszelfs instellingen hebben verdienstelijk gemaakt.”

„ Art. ** — Ieder lid der confederatie verbindt zich om, daar waar het mogelijk is, eene wettelijke tegenkanting te bieden, en, om die te doen zegevieren, alle de graden te doorloopen.”

„ Art. ** — Ieder stemgerechtigde, kiezer, lid van den stedelijken raad, der ridderschap, der Provinciale staten, met één woord: ieder persoon die, regtstreeks of zijdelings, deel neemt in de verkiezingen, verbindt zich, bij zijne inschrijvingen, om zijne stem aan geene anderen dan aan leden der confederatie te geven.”

„ Art. ** — Ieder lid van de tweede Kamer der Staten-Generaal, die, krachtens Art. 176, 201 en 202 der Grondwet, Kandidaten voorstellen tot het Hoog Geregts-hof, tot het Collegie der munten, tot de Kamer der rekeningen, verbindt zich, door zijne inschrijving om geene anderen dan geconfedereerden voortedragen.”

„Art. ** — De leden der provinciale staten, die, „krachtens Art. 182, de kandidaten tot de provinciale „gerechtshoven voorstellen, verbinden zich om alleen ge- „confedereerden voortedragen.”

„Art ** — De bisschoppen, leden van een Kapittel „en van andere kerkelijke orden, zoo als ook de bedie- „naren van iedere hoegenaamde Godsvereering, verbin- „den zich om, tot de ambten die ter hunner begeving „bestaan, geene anderen dan geconfedereerden te be- „noemen.”

Wij houden staande, mijne heeren! dat eene, volgens deze statuten georganiseerde confederatie noodwendig strekken moet om de monarchie der Nederlanden, zoodanig als zij thans bestaat, te vernietigen of te veranderen; zie hier het bewijs er van:

De grondwet schept magten, wier attributiën de souvereine regten van Z. M. en deszelfs doorluchtige dijnastie binnen zekere grenzen beperken. Het is op deze wijze dat de vroeger door den Koning alleen uitgeoefende magt, thans door den Koning en de Staten-generaal te zamen wordt uitgeoefend; het is aldus dat de tweede kamer de kandidaten voor de vacante plaatsen in het hooge hof, in het muntkollegie en in de rekenkamer voordraagt; het is alzoo dat de provinciale staten de bevoegdheid hebben om kandidaten voor de provinciale hoven aan te bieden, en zoo voort.

Maar de grondwet heeft, terwijl zij deze magten buiten de koninglijke magt daarstelt, beschermende waarborgen voor de haar afgezonderd; waarborgen welke men niet in het minst kan aanranden zonder tevens de regten der kroon veranderingen of restrictiën te doen ondergaan.

Deze waarborgen zijn voornamelijk gelegen in de beschikkingen ten opzichte van de samenstelling der groote staatsligchamen, alsmede in den eed dien hunne leden alvorens in functie te treden gehouden zijn af te leggen.

Wat derzelver samenstelling betreft, verklaart voor-

eerst de grondwet, bij haar Art. 11, in het algemeen elk een gelijkelijk gerechtigd tot het bekleeden van ambten, zonder onderscheid van rang of geboorte, en wat nog sterker is, zonder verschil te maken tusschen den burger, die lid is van dit of dat genootschap, en hem, die zulks niet is. Voorts heeft zij die of deze magt niet in handen willen laten van eenige associatie hoegenaamd; zij heeft dezelve toebetrouwd aan de lichamen welke zij schept en zoodanig als zij die schept, dat is te zeggen, zamengesteld uit de bouwstoffen, door haar zelve gekozen.

Laat ons een voorbeeld nemen. De grondwet wilde, bij het instellen van de tweede Kamer der Staten-Generaal, dat zij bestond uit leden verkozen op de door haar voorgeschreven wijze, en welke zij *verkiesbaar verklaart*. Volgens de bepalingen van Art 81 is *verkiesbaar* elk een, die in de provincie gezeten en volle 30 jaren oud is. Deze algemeene bepaling wordt slechts door *twee uitzonderingen* beperkt; de eene betrekkelijk de militairen, en de andere omtrent de ouders en bloedverwanten, en deze laatste uitzondering is een bewijs van de zorg welke de grondwet heeft besteed, om de vrijheid en onafhankelijkheid der verkozen leden van de tweede Kamer der Staten-Generaal te waarborgen.

Van eenen anderen kant moeten de leden der tweede kamer vrijelijk door de provinciale staten verkozen worden, zonder dat deze laatsten zich vooruit kunnen verbinden om hunne keuze te bepalen tot die volksklasse, die orde of die associatie; daarenboven zouden zij, zoo doende, hunnen eed schenden.

Als waarborg voor de vrije en belangelooze keuze der genen, die Z. M. moeten behulpzaam zijn in de uitoefening der wetgevende magt, legt de grondwet aan dezen de verplichting op om te bezweren, *dat zij, direkt of indirekt, of onder eenig voorwendsel niets gegeven, noch*

beloofd hebben, om tot leden van de tweede kamer benoemd te worden.

Deze eed zou geschonden zijn door den confederalist die de Belgische rente zou betaald hebben met het doel van verkozen te zullen worden.

Voorts moeten de leden der Staten-Generaal den eed afleggen, dat zij zullen medewerken *om de algemeene welvaart bevorderlijk te zijn*, zonder daarvan *om eenig bijzonder belang* af te wijken.

Ondertusschen zouden zich de verkozen confederalisten, onverminderd den geest van partijdigheid en wederstand, dien zij onmisbaar daarin zouden overbrengen, vooruit verbonden hebben om alleen aan confederalisten hunne stemmen te geven voor de benoeming tot vacante plaatsen bij het hooge hof, de rekenkamer, het muntkollegie; zonder hierbij verdiensten, eerlijkheid, talenten in aanmerking te nemen, en dus zonder de minste behartiging van de algemeene welvaart des lands.

De tweede kamer, deze helft van ons parlement, die zulk een' hoogen invloed over onze lotsbestemmingen kan uitoefenen zou dus opgevuld worden met confederalisten, dat is, met mannen, niet gekozen uit de geheele natie zoo als de grondwet dit wil, maar uit eene bepaaldelijk vijandig tegen den troon overstaande associatie; de kamer dus zou zich vullen, en hetgeen wel het ergste is, zij zou van zich vullen met meinedigen.

Tot welk onvermijdbaar gevolg zou dit leiden? Het zou leiden tot de omverwerping der koninklijke magt of, voor het mist, tot de vernietiging der monarchij, *zoodanig als de grondwet haar heeft ingesteld.*

Er zou in de tweede kamer eene oppositie heerschen, zoo als TIELEMANS en DE POTTER haar wenschen, *eene oppositie die de handelingen van het gouvernement verlamt*, en die zelf regeert; eene oppositie, die concessiën, onbestaanbaar met het aanwezen der Nederlandsche monarchij, zou willen afdwingen; en die den staat aan de

grootste gevaren zou bloot stellen, door te weigeren tot de noodige uitgaven en ontvangsten te stemmen; telkens alle de kreet aanheffende: *geene concessiën, geen budget*; kortom eene oppositie, welke *alle voorwaarden zou voorschrijven*, gelijk TIELEMANS zich uitdrukt in zijnen brief van 13 November 1829, No. 15.

De grondwet heeft immers niet, toen zij het evenwigt tusschen de magten instelde, toen zij het gebied der Roijauteit en dat der natie asperkte, naast de zijde der koninklijke magt eene zoo gedrochtelijke democratische magt gesteld. Zij heeft, gelijk wij zulks gezegd hebben, de onmisbare waarborgen vastgesteld om onafhankelijkheid en volheid van koninklijke prerogatieven te bewaren; zij heeft den eed gevorderd van de leden der provinciale staten, en dien der leden van de Staten-Generaal; zij heeft daarenboven de burgers aangewezen waaruit de tweede kamer moest zijn zamengesteld, zonder eenige andere reden van uitsluiting dan die, welke zij zelve bepaalt.

Hieruit volgt, dat de, bij de grondwet ingestelde tweede kamer der Staten-Generaal, door het aanwezen der confederatie, inderdaad door eene vereeniging van confederisten zoude vervangen zijn; eene vereeniging wier invloed op de staatsaangelegenheden verderfelijk en doodend zijn, en onmisbaar den ondergang na zich slepen zou van het bestaande gouvernement, dat, alleen door den drang der dingen, zou ontaarden óf tot eene republiek, in welke het hoofd slechts den naam van Roijauteit hebben zou, óf tot eene onbepaalde monarchij; hetwelk laatste wij als veel gewisser zouden beschouwen, zoo lang het heldhaftige en grootsche bloed der Nassaus, het hart onzer koningen zal doen kloppen.

Tot nog toe, mijne Heeren, hebben wij de statuten der confederatie nog slechts beschouwd uit het eenige oogpunt bunner betrekking tot de Tweede Kamer der Sta-

ten-Generaal. Wij hebben gezien welke doodelijken slag zij de koninklijke prerogatieven wilden toebrengen.

Doch zoo het mogelijk ware te erkennen, hetgeen wij niet willen denken, dat de koninklijke magt in al hare volheid en in hare algeheele onafhankelijkheid kon bestaan met eene tweede Kamer van geconfedereerden en meinedigen, zoo is het ten minsten buiten twijfel, dat de koninklijke magt niet meer bestaan zou, wanneer men, behalve dezen tak der wetgevende magt, ook de overige takken van openbaar bestuur in aanmerking neemt, welke schier allen door de confederatie zouden worden overweldigd.

Wij zullen niet zeggen dat er een staat in eenen staat, een onwettig gouvernement ter zijde van een constitutioneel gouvernement zou bestaan; dit zou gedurende de eerste jaren het geval kunnen zijn. Maar wij zeggen, dat er, na verloop van eenigen tijd, slechts een gouvernement zou wezen, te weten: de confederatie. Van de minste politieke attributiën tot de opposite magten zou alles geconfedereerd zijn. Wie zouden de stemgerechtigden zijn? Geconfedereerden. Wie kiezers? Geconfedereerden. Wie de gemeente-raden? Geconfedereerden. Wie leden der provinciale staten, welke door de steden en uit het platteland gekozen worden? Geconfedereerden. Wie leden van de provinciale staten en van het hooge hof? Geconfedereerden. Wie leden van de rekenkamer en van het muntkollegie? Geconfedereerden. Wie bisschoppen, leden van het kapittel en andere geestelijke overheden? Geconfedereerden.

Dit is nog nog niet alles. Niet alleen zouden de leden der confederatie zich in alle posten van magt dringen, maar de confederatie zou ook, in massa, daarenboven eene nieuwe, bij de grondwet niet bekende, magt, eene soort van beschermende senaat (*sénat conservateur*) vormen; gelijk men dit ziet uit het manifest van 3 Februarij.

Welke steun zoude der aldus op zich zelve afgezonderde uitvoerende magt overblijven? geen hoegenaamde. De regterlijke magt, zonder welke de uitvoerende magt niets vermag, zoude in handen der confederatie, dat is te zeggen: en die harer geboren vijanden, berusten.

Welke steun zoude aan den troon gelaten zijn? De eerste kamer, de Ministers en de Gouverneurs der provinciën? Wij vragen het, wat zoude de troon vermogen, ter zijde van dit *enkele zaamgedrongen en ondeelbare geheel gevormd uit alle de democratische grondstoffen te zamen vereenigd*, om ons van de woorden der aanzetting te bedienen, zoude niet dit *zaamgedrongen en ondeelbaar geheel* zich welhaast tot eene nationale conventie vestigen, ten einde zich spoedigst mogelijk te ontdoen van eene magt, die even weinig met den geest harer instelling als met de grondbeginselen en wenschen harer stichters strookt? en is niet dit de zin dier woorden van het manifest: *met zoodanige nationale waarborgen gaat een volk schielijk voort, en gaat het verre heen?* eene zinsnede, omtrent welke degeene, wiens gedachte zij voorstelt, geweigerd heeft voor het Hof de gevraagde uitlegging te geven; met bijvoeging dat zijne Advokaten, wier denkbeelden zij niet uitdrukt, haar voor hem zouden verklaren; eene geheimzinnige en diepgrondige zinsnede, welke wij wel wenschen zouden niet te moeten in toenaderende vergelijking brengen met eenen brief, welken deze beschuldigde weinige dagen te voren aan TIELEMANS schreef.

Dit was op den 21 Januarij, dag van rouw en van eeuwige schandsmet! „Is het niet koddig,” zeide hij, „dat de volkeren alleen *met de les van dezen dag* hun voordeel hebben gedaan? Het komt mij echter voor, „dat *de les* eigenlijk meer regtstreeks aan de Koningen „gegeven was. *Maar die afgoden hebben oogen om niet „te zien, ooren om niet te hooren, en verstand om „niets te begrijpen*”

En de confederatie zoude het koningschap willen be-

houden? en de individus die tot deselve aanzetten, zoude de in hun hart en hoofd ingewortelde, beginselen uitroeijen! Neen, Mijne heeren, de grondwet zoude altijd *radikaal nul en van geener waarde* zijn, in de oogen van BARTHEL'S, het verdrag van Londen zoude altijd voor TIELEMANS een *papier-vod* blijven, en DE POTTER zoude herhalen wat hij den Koning reeds heeft toegevoegd: *keer naar uwe haardsteden terug*. Maar er zouden wel onder de geconfedereerden DROUETS zijn kunnen, die dit paspoort niet zouden eerbiedigen. Zullen wij, na aldus, bij het in oogenschouw nemen der voornaamste statuten der confederatie, bewezen te hebben, dat zij ons gouvernement-verwoestende zijn, ons nog bezig houden met te bewijzen dat de overigen allen de zelfde strekking hebben? zullen wij doen blijken dat de doodende slag welke zij aan de uitdeelende regtsmagt des konings, aan de beteugelende regtspraak der regtbanken, aan den zedelijken invloed van het openbaar gezag zouden toebrengen, op zich zelf alleen, dit zelfde uitwerksel onmisbaar zoude aanbrengen? Neen, mijne heeren; dat komt ons overvullig voor; maar wat geenszins als overbodig moet worden geacht, dat is, de bedenking dat wij tot dus verre de daadzakelijk blijkbare strekking der confederatie eeniglijk en alleen uit hare eigene statuten en uit het manifest dat dezelve vergezeld, hebben bewezen, zonder aan dit bewijs toe te voegen alle de het proces voorafgaande feiten, het sedert meer dan twee jaren bestaan eener factie, van welke de zes beschuldigten de begunstigers zijn, en van welke de verwoede en menigvuldig vernieuwde aanvallen, zoo wel als de listige aanslagen en snoode kunstgrepen, geen ander doel konden hebben dan het onderst boven keeren der monarchie, zoo als die door de grondwet aan den staat is gevestigd geworden.

Indien de kamer van in- beschuldiging-stelling niet in ons persoonlijk gevoelen met opzigt tot het doel der factie heeft gedeeld zoo heeft zij ten minsten daarom nog

dit gevoelen niet geheel en al verworpen, dewijl zij het eerste hoofd-artikel van beschuldiging (op het welk de doodstraf is bepaald) ter zijde heeft gesteld, niet omdat zij geen hoegenaamd spoor van den staatsomkeering beoogenden aart dezer zelfde factie heeft ontdekt, maar dewijl zij niet heeft gevonden dat de bezwarende bewijzen voldoende waren, zoo als zulks vervat is in de akte van renvooi, hetwelk wel degelijk onderscheiden is, gelijk bewezen wordt door het Art. 229 van het wetboek van lijfstraffelijke regtsvordering.

Wij meenen dan die bezwarende bewijzen te kunnen hervatten, en dezelve aan het verlicht oordeel van het Gerechtshof te kunnen onderwerpen, maar zulks alleenlijk ter staving van het voor hetzelfde gerenvoijeerde, hoofd-artikel van beschuldiging; en te dien aanzien verzoeken wij het Hof zich wel te willen herinneren al datgene wat wij in onze eerste afdeeling hebben bloot gelegd.

Bij dat alles, en om in eene zaak van zoo hoog gewigt niets te veronachtzamen, moeten wij nog eenige uittreksels aangeven van de tusschen TIELEMANS en DE POTTER gehoudene briefwisseling; uittreksels die voor deze beide beschuldigten een vreesselijk licht over het geheele geding verspreiden. Wij zullen aanvangen met de brieven van DE POTTER, en zeer spaarzaam zijn met onze ophelderende aanmerkingen, dewijl zij slechts den text zouden kunnen verzwakken.

„De 500-gulden wet,” schreef hij aan TIELEMANS,
 „wordt weder uit het graf opgewekt!!! Op aanvraag
 „van den heer AGOULT is de boekverkooper GRIGNON voor
 „den procureur des Konings geroepen, wegens het uit-
 „geven van liedjes van den heer ROUSEL of ROUGEL geloof
 „ik, onder welke het liedje: *de scepter en de degen*
 „de majesteit van KAREL X beleedigd. GRIGNON had mij
 „het liedje beloofd, dat ik u wilde zenden. *Zijn er*
 „schoppen genoeg aan de punt van eens eerlijken mans

„*laars, om ze dat kanaille in het achterste te geven?*”
(30 Augustus 1826, No. 10.)

Op deze wijze eerbiedigd deze beschuldigde de Koningen en de koninklijke waardigheid.

Alhoewel deze brief van het jaar 1826 zij, zoo is die toch hier zeer wel aan deszelfs plaats, vermits DE POTTER, zoo als men gezien heeft en nog verder zal zien, sedert dat tijdsgewricht, van zijne tegen-koningsgezinde grondbegrippen niet is terug gekomen.

„Het is metterdaad bedroevend (zegt hij elders), dat de philosophische jas die thans tot zelfs koninklijke schouders dekt, het volk belet om zich van tijd tot tijd van *die kleine verlustingen te geven.*” (zonder dagteekening, No. 17.)

Die *kleine verlustingen*, nu, welker gemis DE POTTER zoo zeer betreurt, zijn de muitende volksbewegingen en de bloedigste oproeren. Zijne bittere smart over het gemis derzelve, doet hij blijken, wanneer hij, van den opstand der Aretins in 1799 gewagende, zich dus uitdrukt:

„Uwe bedenkingen over uwe tegenwoordige studiën, en over hetgeen derzelve onderwerp uitmaakt, zijn even juist als oordeelkundig. Maar, vriend, verander mij, eerst en vóór alles, de menschen, en *wat nog dringender noodzakelijk is, verander mij de gouvernementen die bij de menschen nog het goede bederven dat zij zonder hen zouden bezitten.* Katholijken, Scheurmakers, Protestanten, allen verstaan zij zich niet, het pausdom om onze keetenen vast te klinken; en indien zij soms met hetzelfde twisten, dan is het om *zelve alleen het eind der ketting vast te houden,* van hetwelk laatstgemelde onophoudelijk tracht bij uitsluiting van al de overigen zich meester te maken.”

„o, Mijn waarde TIELEMANS! Leer toch het geluk van uwen toestand in de wereld waarden, wij zijn slechts de, bij den neus rond geleide bedrogenen, en wij ge-

„voelen hoezeer hatelijk de rol is, van hen die ons tot
 „winstgevende vruchtdraging bewerken.” (22 December
 „1827, No. 21.)

„Indien gij mijnen bloedverwant — bij — alliantie —
 „over mij wilt spreken, heb ik er niets tegen; hij zal
 „u zeggen, en ik zeg en herhaal het mij zelven dik-
 „wijls, dat indien mijn voorganger, en mijn zeer ver-
 „eerde oom en doopvader niet was komen te sterven,
 „ik *het onwaardeerbaar geluk zoude gesmaakt hebben*
 „*van te Vveenen in de goede grondbeginselen te worden*
 „*opgevoed*; ik zoude er waarschijnlijk tot de hoogste
 „eerampten zijn opgeklommen; *ik zoude er roemruchtig*
 „*gestorven zijn, zoo als een hond aan de voeten van*
 „*zijn meester.*” (20 April 1828, No. 26.)

„Mijne waarde vriendin, zeg aan M. V. B. en doe het
 „hem op dit papier lezen, dat er in mij alleen meer
 „goede trouw en eer huisvest dan in *alle de Koningen*
 „*te zamen genomen*, en in alle hunne knechts — — —
 „omdat ik in hen *de geboren-vijanden zie van alle men-*
 „*schelijke waardigheid*, en van alles wat slechts het ge-
 „ringste spoor van oppositie aanbiedt, hoe regtvaardig
 „zij ook zijn moge; van alle verzet, van hoedanigen
 „aard ook, met een woord van alle manbaftigheid, ter-
 „wijl hunne gunstbewijzen, hunne kwistende mildheden
 „en wat zij hunne eerbewijzen noemen, slechts aan hunne
 „meest verworpene slaven worden uitgedeeld, die zich, aan
 „hunne eigenzinnige luimen veil geven. — — — Laat
 „ons die afzigtelijke mesthoop van het Hof niet langer
 „omroeren, van welke de verpestende *miasmes* zich
 „hechten aan alles wat nabij komt,” (in October 1829,
 No. 45.)

„Ik deel met alle voormalige, tegenwoordige en toe-
 „komende pupillen (volken) in den sterkt mogelijk af-
 „keer van de tijrannen en van hunne aanmatigingen,
 „onder welke de wetten hen veroordeeld hebben, hen

„veroordeelen, en hen ten eeuwigen veroordeelen zullen te leven.” (7 November 1829, No. 53.)

Zoodanig is de afkeer, de haat, de verwoedheid welke deze beschuldigten tegen de koningen en hunne regeringen in zijn hart koestert. „De koningen zijn de gebo-
ren vijanden van alle menschelijke waardigheid; ty-
rannen die zonder ophouden onze keetenen vast klin-
ken; en het is dringend noodzakelijk hunne gouverne-
menten te veranderen, die bij de menschen nog het
weinigste gezond verstand bederven, dat zij zonder hen
nog zouden behouden.”

Men moet erkennen, mijne heeren, dat eene dergelijke staatkundige geloofsbelijdenis krachtadiglijk de bewijzen versterkt, welke wij reeds tegen deze beschuldigten hebben doen gelden. Zie hier en nog anderen, en die meer bijzonderlijk den geheiligden persoon van onzen doorluchtigen monarch betreffen.

„Gij weet het,” zegt hij tot TIELEMANS, „ik heb te doen met den domsten, den koppigsten van alle voorgeden (koningen)” (22 October 1829 No. 50).

„Ik heb het u gezegd, en ik herhaal het u, ik vrees mijnen voorged niet; *ik zal blijde zijn hem te kwellen, hem in verlegenheid te zetten.* Dewijl hij mij in den staat gesteld heeft in welken ik mij bevind, *moet hij er de straf voor dragen.* In allen gevallen, zal ik er van afkomen met in Julij aanstaande te bevallen” (het tijdstip waarop de straf eindigde welke hij in de gevangenis onderging); „maar het kind dat ik zal baren *zal het hem groen en geel en paars en blaauw voor de oogen doen schemeren.*” (10 November 1829, No. 54.)

„Ik heb eenen brief uit Bern ontvangen. Altijd de zelfde bevreesding, en thans bijna de zekerheid dat men mij te gemoet zal komen, indien ik mij nog zoo edelmoedig wil betoonen, *van stil te houden op den weg op welken ik voort-ijl.*” (23 October 1829, No. 46.)

„Wanneer gij te Brussel zult zijn, en zelfs nog vóór uwe komst, *zullen* wij plannen maken, onze netten spreiden, en met kalmte en goede houding, met volharding, vooral, hoop ik wel dat wij tot ons doelwit zullen geraken.” (1 Januarij 1830, No. 69.)

„Wel nu, mijn waarde TIELEMANS, gij moogt zeggen wat gij wilt, maar ik vind, *dat de zaken eens regt* naar wensch gaan: het gouvernement maakt zich alles wat hetzelfde omringt tot vijand — — — Ik zoude het niet beter hebben kunnen raden om het te gronde te rigten.” (19 Januarij 1830, No. 72).

Er blijft nog, met opzigt tot dit gedeelte der zaak, een andere brief van dezen beschuldigden over; maar, dewijl dezelve een antwoord is op eenen brief van TIELEMANS, zullen wij den eenen na den anderen lezen. Zie hier, nu, onze uittreksels voor hetgene belangt deze laatstgemelde beschuldigde:

„In allen gevallen,” zegt „TIELEMANS, kunnen deze middelen niets anders zijn dan de tusschenkomst eener vreemde magt, en tot dus verre heb ik te dezen aanzien geene de minste inlichting. Zullen zij de vreemden durven inroepen? ik antwoord: Ja, zij zullen het durven; en ik geloof bovendien dat de Pruisen, om der Rijn-provinciën wille, Engeland ter zake van Ierland, Rusland uit hoofde van deszelfs jongstleden Staatsberoeringen, Oostenrijk uit aanmerking zijner Italiaansche Staten, en Frankrijk aangezien deszelfs liberale partij, er toe zullen bewogen worden zich met onzen Koning te verstaan, om Belgie gedurende eene bepaald tijdsbestek door de Pruisen te laten bezetten. Let wél, mijne lieve, op de beweegreden tot die tusschenkomst. Een kleine staat, die de gelukkigste van Europa was, wordt oproerig tegen deszelfs vorst, keert tegen hem alle de vrijheden welke het geniet, en bewijst dat de volkeren geene vrijheid hebben willen, dan om daarvan misbruik tegen de vorsten te maken.

„ Dit is de redekaveling welke KAREL X gevoerd heeft toen
 „ hij Martignac door Pöignac heeft doen vervangen. En-
 „ geland voert dezelve op zijne beurt, ter zake van de
 „ in Ierland, ten spijt der emancipatie, voortdurende
 „ beroeringen. Pruissen en Oostenrijk die nog niets voor
 „ de vrijheid hunner volken uitgerigt hebben, moeten
 „ over de toekomst op de zelfde wijze redeneren. Allen
 „ zullen daaruit het besluit opmaken dat men de belgiërs
 „ den toom moct aanleggen, want de gelegenheid is gun-
 „ stig: het geldt een kleine, zeer kleine, Staat. De tus-
 „ schenkomst zal derhalve der algemeenen rust geene
 „ storenis doen en zij zal als *president* en als schrikspook
 „ dienen voor de andere Europesche volkeren. Maar,
 „ zal men zeggen, het fransche volk zal het niet dulden!
 „ Men zie zijne dwaling in; indien Frankrijk het wil,
 „ en, zoo als deszelfs belang het vereischt, er zich toe
 „ verbind om zich niet te verroeren, met één woord:
 „ indien de vier of zelfs de vijf groote mogendheden,
 „ met gemeen overleg, besluiten dat Belgie door een
 „ Pruissisch krijgshoofd zal worden bezet zal het Fransche
 „ volk onbeweeglijk blijven. Het is onmogelijk dat een
 „ volk zich in gang zet, wanneer deszelfs gouvernement
 „ het niet wil. Frankrijk zoude het dus niet kunnen
 „ dan na *deszelfs gouvernement overhoop geworpen te*
 „ *hebben*. Maar, dat is niet geschied, *en is niet zoo*
 „ *nabij te geschieden, als men het zich wel verbeeldt*.
 „ De bezetting van Belgie *kan zonder moeite de om-ver-*
 „ *re-werping der Bourbons vaorafgaan*; want, indien
 „ zij die vooraftaat, is zulks den Bourbons die in dat
 „ geval ook hunne toevlugt tot vereende tusschenkomst
 „ moeten nemen, tot voordeel, dat zij de Pruissen aan
 „ hunne grenzen hebben.” (1 Januarij 1830, No. 26.)

Zoude hier welligt de reden liggen, om welke deze
 beschuldigde in zijne dagbladen zich tegen het door de
 Pruissen bezetten onzer provinciën schrijven? Vreesde hij
 dat welligt de plotselinge aankomst der Pruissen de ver-

binding der zijnen met de door hem ook in Frankrijk vooronderstelde zamenzwerers, zoude beletten, die, volgens hem, de Bourbons moesten doen vallen? Dient deze brief tot eene ophelderende aanteekening op dien van den 22 November, in welken, van Frankrijk sprekende, gezegd wordt: „Maar het is gevaarlijk er partij van te „trekken, om dat hier de minste onhandigheid ons „kan *te gronde rigten*.” Hechten zich deze beide brieven, in hun te zamen genomen verband, aan het artikel van den *Courrier des Pays-Bas* van den 9 September 1829, en het welk, met opzigt tot de zetelplaats van het Hoog Gerechtshof, gezegd wordt: wij beginnen ons oude Belgische bloed te voelen opbruischen — — — onze weerzin tegen het *zuiden*, die tegen het *oosten* zelfs, zouden wijken voor voorwaarden welke men ons van die zijden beter zoude kunnen maken, dan van het *noorden*!

Vervolgen wij onze uittreksels; zie hier, volgens TIELEMANS, eene schennis der grondwet. De Koning betijdtelt zich *door de gratie Gods*; en echter zegt art. 120 de formule van promulgatie is vervat in deze bewoordingen: Wij, enz. Koning der Nederlanden, enz. enz., van allen die deze zullen zien; salut! doen te weten. — Mijne aanmerking kan op den eersten aanblik onnoozel schijnen; maar dezelve wat dieper doordenkende, ontdekt men er de gedachte van het despotismus in, dat zich op het Goddelijk regt ondersteunt. De boodschap van den 11 December is niets anders dan de ontwikkeling dezer gedachte, en *de regten van ons huis en de beperkingen welke wij vrijwilliglijk aan ons gezag hebben gesteld*, dat is altemaal van eenen Koning bij de *gratie Gods*, maar niet van eenen Koning der Nederlanden.

Deze plaats is vervat in den brief van den 20 Januarij, die de statuten der confederatie behelsde, hetgeen niet onverschillig is, te worden opgemerkt, om te

doen zien in welken geest, en door welke kranke, en ge-illimuneerde hersenen, dit ontwerp van staatsregeling aan de natie is voorgesteld geworden.

Zie hier iets anders. „Het oogenblik om de regering, tot daden van gestrengheid, aan te drijven, ten einde, te beter haar te gronden te rigten, is, sedert de be-; ruchte circulaire, voorbij.” (1 Januarij 1830, No. 26.)

Zie daar wél de meest onbewimpelde en opregte bekentenis dat de factie, van welke TIELEMANS de ziel en DE POTTER de regter arm is, de regering tot daden van gestrengheid aandreef om haar te beter te kunnen te gronde rigten; dus arbeidde zij er aan, om haar te gronde te rigten, iets hetwelk wij, sedert deze zaak in onze handen is, geen oogenblik hebben betwijfeld; en de beschuldigten TIELEMANS zal niet kunnen aanvoeren dat hij alleen de ministers heeft bedoeld, in zich van het woord *regering* of *magt* (*pouvoir*) te bedienen, want in alle zijne brieven schrijft hij den gang des gouvernements, niet aan het ministerie, dat, zegt hij in ons land niet bestaat, maar hij uitsluiteng aan Zijne Majesteit toe, welke hij *de voogd* noemt, en in zijnen brief van den 11 December van den geheiligden persoon des Konings sprekende, bezigt hij even als hier het woord *pouvoir*.

„Te zeggen,” heet het in dien brief, „dat de minis-; ters hun ambt kunnen nederleggen, is eene spotternij. „Het behoort tot het openbaar regt in ons gouverne-; ment, dat een minister zijne bediening niet kan neder-; leggen. Hij blijft ingespannen zoo lang zulks *au pou-; voir* behaagt.”

De nu volgende brief is zonder dagteekening, maar hij moet van de maand November 1829 zijn, dewijl onder de brieven van DE POTTER er zich een bevind die denzelven schijnt te beantwoorden en die van den 10 dier zelfde maand is.

„Ik ben, gister ten Hove geweest, schitterend als een, gesternte, en ik heb eene buiging gemaakt zoo goed

„als ieder ander. Wat zegt gij er van, vriendin? Het zal met mij niet daarbij blijven, verzekert men mij; laat hen maar begaan; zij die mij *hun Hof zullen maken*, want ik zal aan niemand mijn Hof maken, *sullen aan mij meer te kluiven vinden dan zij vermoeden, en ik weet wel wie boven op den anderen zal klimmen.* LOCKMAN (de baron de STASSART) is koddig ten Hove; met alle zijne goede gezindheden, schijnt hij mij nog vele oude zonden te hebben. *De winkel raakt van zijn stel, er zouden weinig nodig zijn om haar te doen stukkend springen. De spijkers die nog vasthouden, houden nog slechts vast omdat zij verroest zijn. Stoot toe*, maar altijd zoo als ik het u laatstelijk heb gezegd: verborgen, mistrouwen, jegens allen.” (waarom dat bovenmatige en eeuwige wantrouwen dier lieden welke gij vooruit dreeft? Gij waart dan wel bevreesd dat uw geheim zoude uitlekken?) „Maar openlijk vertrouwen tot de daden. *Wanneer men sterk en tot het einde aanhoudt, dan is het eene gedane zaak.* Zeg dat men matiging heeft betoond in verwachting dat men zich zoude beteren; dat eene te lang gerekte verwachting voldoende geweest is, *om de wapenen weder te doen opvatten, en ga van dat punt uit om de kracht onzer middelen te verkondigen.*” (welke taal zoudt gij voeren indien de confederatie zich in werking stelde?) „Het artikel, waarin gezegd wordt: *Leg de zweep over hen, en zij zullen loopen*, heeft aan sommigen mishaagd; zij zeggen: laat ons zorgen niet door de dagbladen-taktiek ons te laten omsingelen! Kuisch de formen, de grond is altijd goed.”

Laat ons deze woorden opmerken: *De winkel raakt van zijn stel, er zoude weinig nodig zijn om haar te doen stukkend springen. De spijkers die nog vasthouden, houden nog slechts vast omdat zij verroest zijn, Stoot toe.*

Hoe heeft TIELEMANS, in zijn verhoor voor het Hof,

deze plaats uitgelegd? Hij heeft gezegd, dat hij van *het budget* heeft willen spreken. Van het budget! Een budget dat *van zijn stel raakt!* Een budget *dat men kan doen stukkend springen!* Een budget, waarvan de *spijkers* die nog vasthouden, alleen vasthouden omdat zij *verroest* zijn. Gij zult toestemmen, mijne heeren, dat deze uitlegging ook den minsten twijfel, omtrent den waren zin van deze zinsnede des beschuldigten TIELEMANS, doet verdwijnen.

Een brief van DE POTTER, van den 10 November 1829, No. 54, in antwoord op dien welken wij zoo even hebben gelezen, behelst het volgende: „Ik ook, ik geloof „dat de geheele barak in een puinhoop zal vallen op „den eersten krachtigen schop met den voet, welken „men tegen hare oude vermolmde en gespleten planken „zal geven.”

Waarschijnlijk was het aan de zorg der confederatie overgelaten, om dien krachtigen schop met den voet te geven. Wij zullen de brieven van TIELEMANS weder opvatten.

„Aanvankelijk was ik bang voor de flauwe wending „welke de zaken aannemen; maar nu, *je m'en f...* „Achter hen die in den naam des volks handelen komt „iets, wat mij gerust stelt, namelijk: *het algemeen „misnoegen.* Zij mogen wel ontwerpen tot onderhande- „lingen, schikkingen (*atermoiements*) enz. maken; *wel- „haast zullen zij zelve tot buiten hunne ontwerpen „voortgestoten worden.*” (Deze beschuldigde spreekt van de tweede Kamer.) „Op het standpunt waarop men „gekomen is, *schijnt mij het welslagen zeker te zijn,* „wat men ook doe om het te beletten. In tegendeel, de „eenigzins weifelende tred van sommigen, kan niet mis- „sen van meerdere kracht aan *de eischen der massas* te „geven.” (Dit is het doel der petitie-beroering.) „Zoo „hebben de Reijphiussen *de rijpheid der zaken* vervroegd, „in stede van, zoo als zij wilden, die te vertragen.

„Voor het overige, indien men niet schielijk voortgaat,
 „zoo gaat men althans geenen verkeerden weg. De be-
 „noeming van den president, en de uitsluiting van
 „BRUGMANS zijn reeds *twee overwinningen*. Het antwoord
 „op de aanspraak van den troon is, zegt men, niet
 „kwaad; maar, alware zij het, zoude het mij niets spij-
 „ten, want deze soort van akten die aan den koning
 „persoonlijk worden gerigt, zullen de laatsten zijn om
 „gezuiverd te worden van de gebreken, welke de slen-
 „der en de hovelingen daarin hebben aangebragt.
 „Wat, overigens, komt het op eene aanspraak aan,
 „wanneer de *dad*en haar niet onderschragen? en ver-
 „der, zie eens hoe enkel de aankondiging van een stel-
 „sel van onderhandeling en verzachting alle gemoede-
 „ren heeft verbitterd. Die waarborg is wel zoo goed
 „als iedere andere.” (29 October 1829. No. 7.)

„Ik heb den brief van DEMOPHILUS *aan den heer van*
 „GOBBE. gezien. Dezelve is vooral merkwaardig, en die
 „plaatsen waarin de schrijver bewijst dat de *vrijheid*”
 „(zoo als de *illuminaten* der umie die verstaan) „niet
 „meer van dezen of genen enkelen persoon afhangt; dat
 „zij in de behoeften en in de wenschen der natie gelegen
 „is,” (en dus om zoo veel te meer in de behoeften en
 „wenschen der confederatie), en „dat niets haar meer
 „daaraan kan ontrukken.” (27 November 1829, No. 19.)

„Ik geloof niet dat men de beweging moet stuiten van
 „een *volk*, dat de *vrijheid* verlangt.” (Van eenige peti-
 „tioneerende-machines, van ettelijke Jezuïten, van som-
 „mige verdwaalde lieden, en van een groot aantal radi-
 „calen die de Nederlanden willen hervormen). „Die
 „welke het zich zelven zal verschaffen, zal altijd beter
 „zijn, dan die welke men aan hetzelfde zal geven. Voor
 „het overige, overweeg en besluit.” (1 December 1829,
 „No. 20.)

„Ik zoude u er nog meer van te vertellen hebben,
 „indien de gelegenheid tot schrijven mij niet onthrak,

„ want onze huishoudelijke belangen zijn sedert eenigen tijd
 „ zeer ingewikkeld geworden ; dank hebbe de voogd die
 „ ze beheert en de familieraad die zijne rekeningen veref-
 „ fent.” (wees gerust, de familie-raad der confederatie
 zal ze niet meer aanzuiveren). „ De kinderen zijn onder
 „ zulk eene voogdij te beklagen. (Heb nog een weinig
 geduld, de confederatie zal u van de voogdij ontslaan)
 „ Maar zij die het geluk hebben van mondig te zijn ver-
 „ klaard, (de tweede kamer) „ kunnen voor hunne
 „ broeders veel doen ; *wanneer zij zich met hem willen*
 „ *verstaan.*” (daar henen strekkeu alle uwe pogingen)
 „ De aanzuivering der rekeningen, welke men aan den
 „ voogd heeft gegeven, beteekent niets ; de toestand der
 „ pupillen is niets veranderd ; maar men moet van nu af
 „ aan van dezen toestand partij trekken. Indien men
 „ niet wil dat zij zal verergeren. En, in de eerste
 „ plaats, behoudens den wettelijken eerbied welken
 „ men den voogd verschuldigd is, (zoo als uwe
 dagbladen en uwe vlugschriften dien eerbied behou-
 den) „ *moet men aantekening nemen en register*
 „ *houden van zijne daden, zonder daarmede optehou-*
 „ *den,* maar ook zonder de zaken te overijlen. Het
 „ zoude goed zijn om van nu of aan *het tijdstip der ge-*
 „ *nerale liquidatie te bepalen ;* men zoude dezelve *tot de*
 „ *maand Julij kunnen uitstellen.*” (De *generale liqui-*
datie, die niet kan plaats grijpen *dan na den afloop*
der voogdij, om mij van uwe beeldspraak te bedienen,
zoude zegt gij kunnen bepaald worden op de maand
Julij aanstaande, het tijdstip waarop DE POTTER zijne
 gevangenis moest verlaten ; en gij zegt dat den 28-De-
 cember, na dat gij den 19 dier zelfde maand geschreven
 had : *laat ons, van klein tot klein de grondslagen leggen*
tot eene groote associatie ; (en de confederatie zoude
 niet geprovoceerd zijn om de pupillen van de voogdij te
 ontslaan ? Zoude niet bij geval, deze generale liquidatie,
 deze emancipatie der pupillen, die *toekomende wederge-*

boorte van België zijn, van welke *Demophilus* spreekt in zijnen brief aan Zijne Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken?)

„Men zoude dezelve tot de maand Julij aanstaande „kunnen uitstellen, en, in dien tusschentijd, arbeiden „om er den goeden uitslag van te verzekeren.” (door de confederatie) „door de regters en het belang der „lequidatie te winnen, door daartoe alle de stukken te „verzamelen die hen van ons goed regt kunnen overtui- „gen” (maar niet van het goed regt der kroon) „door „de tegenwoordige gezindheid der pupillen te onderhou- „den, door hen met behendigheid, zonder hen te doen „uitsporig worden, te versterken, met één woord: door „hun geheel gedrag der wijze te regelen, dat men hen „niets kan verwijten.” (Het zoude niet het bijster ge- voerde volk zijn, hetwelk verwijtingen zoude verdie- nen, maar wel de zamenzwerers die het op het dwaal- spoor geleiden om aan hunne omwentelings-razernij of aan hnu persoonlijk belang te voldoen), „en dat zij „geen anderongeluk dan dat van gelijk te hebben” (na- melijk naar uwe beginselen en naar uwe wijze van zien) „indien men niet te voren zich een plan vormde, zal „men niets goeds uitrigten.” (Dit plan heeft sedert den 3 Februarij het licht gezien) „dat zal ik herhalen, tot „de dood er op volge,” (28 December 1829, No. 25.)

„Zoodra wij de meerderheid hebben, dan valt er niets „meer te zeggen, en wij hebben het slechts te willen om „alle melsjes uit de buurt te emanciperen.” (dit hebben wij bereids gezegd en bewezen, dat gij met eene tweede kamer van geconfedereerden, of zelfs met eene meer- derheid van geconfedereerden het slechts hadt te willen, en gij zoudt den schepter verbrijzeld hebben, tenzij niet de schepter u zelven kwame te verbrijzelen.) „Kom, „kom mijn lief, wanneer de peer rijp is zal zij wel „van zelf afvallen; het best wat wij doen kunnen is, „haar rijp te laten worden, onze kinderen zullen haar

„alsdan oprapen, *zoo wij het niet doen*. Dit zal mij niet
 „beletten, *dit zweer ik u, den boom te begieten wan-*
 „*neer ik maar kan*; maar dit zal met geen ander oog-
 „merk zijn, dan *om aan eene behoefte te voldoen*,
 „zonder de krachtdadigheid van mijn water in aan-
 „merking te nemen.” (Voorwaar eene droevige en mis-
 dadige behoefte om het geluk zijner medescheepselen te
 storen). Alvorens de lektuur van dezen brief te eindigen
 is het noodig zich de brochure van DE POTTER te herin-
 neren, getiteld: *Brief van DEMOPHILUS aan den Ko-*
ning. Het slot van TIELEMANS brief doelt op dit schot-
 schrift en wel voornamelijk op deszelfs eind, waar
 DE POTTER zegt, *keert naar uwe haardsteden weder*. Zie
 hier wat TIELEMANS daarop ten antwoord gaf: „Ik heb
 „den brief, dien gij mij had aangekondigd gelezen. Hij
 „heeft mij een oneindig genoeg veroorzaakt. Er staat
 „geen denkbeeld in uitgedrukt hetwelk ik niet aan-
 „neem, en er komen velen in voor, waar ik jaloersch
 „op ben . . . De geheele slotinhoud getuigt van eene
 „grootte *behendigheid* (want DE POTTER spreekt niet dan
 „hijpothetisch) en *van eene grootte waarheid*. Het is
 „een *ultima ratio* (laatste drangreden) die zich vroeg
 „of laat zal doen gelden, en welke men op geen
 „gelegener oogenblik had kunnen voorslaan.” (Dit
 is de uitlegging van BARTHELS gekleurde lithographie)
 „Na gelezen te hebben, vat men nieuwe hoop, nieuwe
 „moed; men zou volgaarne tegen zich zelve zeggen:
 „wachten wij nog een weinig om onze minnarijen te
 „vervolgen; maar ziet men rondom zich, dan mijne
 „waarde, verandert het tooneel, en men laat den moed
 „weder zakken. O! zij zullen wat te doen hebben, die
 „*voogden dienaren*; zij zullen alle over *hnnne zotheden*
 „*den geest geven*; daartoe *behoeft men slechts een man*,
 „*die ze weet aan te pakken, zoo als D. (Demophilus)*
 „*gedaan heeft*. (en dagbladen, die koningmoord predi-
 „ken. Brief van 1 Januarij 1830. No. 26.

Hier eindigt dit laatste gedeelte der correspondentie. Wij zullen er niets bijvoegen; zij is reeds al te verpletterend; zij doet zien dat, zoo er al eenige twijfeling kan bestaan omtrent de omverwerpende strekking, welke de confederatie reeds uit zich zelve hebben zou, wanneer zij naar de afgekondigde statuten werd georganiseerd, die confederatie alleen is uitgedacht met het doel om het gevestigde gouvernement te vernietigen of te veranderen, hetgeen ook nog blijkt uit het zamengevat geheel der daadzaken en omstandigheden, in het eerste gedeelte van dit pleidooi opgelegd en bewezen.

Deze provocatie is geschied door medewerking van de zes beschuldigten. LOUIS DE POTTER is schrijver van het artikel van 3 Februarij, hetwelk de statuten der confederatie bevat. FRANÇOIS TIELEMANS heeft die statuten uitgedacht en opgesteld tot het gebruik hetwelk DE POTTER daarvan heeft gemaakt en mitsdien is hij medewerker van datzelfde artikel; of op zijn minst genomen heeft hij DE POTTER instruktiën verschaft tot de provocatie, welke het onderwerp der tegenwoordige beschuldiging uitmaakt. ADOLPHE BARTHELS heeft in den *Catholique*, waarvan hij redacteur is, de artikelen van 31 Januarij, 4, 6 en 7 Februarij geplaatst; dat van 4 Februarij bevat de provocatie strekkende tot het instellen der confederatie. De drie laatste beschuldigten hebben in hunne respektieve dagbladen dezelfde provocatie, en de overige, in de akte van beschuldiging vermelde artikelen geinsereerd.

STUKKEN die in de acte van beschuldiging zijn aangehaald geworden.

(a) ONTWERP TOT EENE NATIONALE INSCHRIJVING.

(31 Januarij 1830 geplaatst in den *Catholique*, in den *Belge*, in den *Politique*, en in den *Courrier de la Meuse*; en op den 1 Februarij 1830, in den *Courrier des Pays-Bas*.)

Onderscheidene goede ingezetenen, levendig getroffen door de

diensten welke der natie worden bewezen door leden der Staten-Generaal, die dagelijks hunne eigene belangen opofferen ten einde de hun aanvertrouwde zending waardiglijk te vervullen en onze regten en vrijheden tegen de inbreuken der regering te verdedigen, hebben besloten het voorstel te doen tot eene *Nationale Inschrijving*, bestemd om diegenen der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal schadeloos te stellen, die, ter zake van hunnen wettigen tegenstand tegen de regering, van de onderscheidene bedieningen met welke zij zijn bekleed, wilskeniglijk zullen zijn ontsiet geworden.

Krachtens den aan deze inschrijving gegeven Tittel, is zij gerigt aan alle vrienden der openbare vrijheden, zonder onderscheiding van partijen, van staatkundige meeningen of van geloofsbelijdenis.

Zij heeft ten *eenig* doel, om aan de wezenlijke vertegenwoordigers der natie een eervol en schitterend blijk der Nationale dankbaarheid te geven, en om aan te toonen dat de ware patriotten niet bij vruchteloze uitboezemingen zich blijven bepalen, wanneer het er op aankomt de Grondwet en onze hooge staatkundige instellingen te verdedigen.

Dit nieuwe middel om de openbare meening te doen kennelijk worden, is overeenkomstig met den geest van alle grondwettige regeringen.

Het heeft niets in zich, hetwelk zoude moeten strekken tot verhitte-
ring of tot belediging.

Te trachten door wettelijke middelen onze vrijheden en regten te verdedigen, is het krachtigst bewijs te geven van onze ge-
hechtheid aan de instellingen, die, tijdens de vestiging van dit koningrijk, zijn verordend geworden, en van welke de hoede aan de waakzaamheid der goede ingezetenen en aan de zorg van het doorluchtig regtend geslacht is toevertrouwd;

Art. 1. Er zal over de geheele uitgestrektheid des Rijks eene *Nationale Inschrijving* geopend worden, van welke de opbrengsten toegewijd zullen worden aan het schadeloos stellen der thans in dienst zijnde, leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor het verlies van bezoldigingen of jaarwedden, van welke zij, uit hoofde hunner gemoedelijke tegenkanting tegen de onwettelijke handwijze der regering, zullen verstoken worden;

Art. 2. Deze Inschrijving zal ingezameld worden in alle steden, gemeenten, dorpen en marktvlekken der provinciën van het Rijk, alwaar, minst genomen, drie ingezetenen zich tot een bijzonder comité zullen vereenigen om er de werking van te besturen;

Art. 3. Iedere Inschrijving zal voor niet meer kunnen geschieden, dan voor één gulden;

Art. 4. In ieder comité zullen zij ingeschreven worden onder het volgnummer eener enkele voortgaande reeks;

Art. 5. De namen der Inschrijvers zullen niet vermeld worden, anders dan op hunne aanvraag;

Art. 6. Degeen die voor eene hoogere som, dan bij Art. 5 is bepaald, zal willen inschrijven, zal onder onderscheidene nummers zoo vele bijzondere aandeeleen in de Inschrijving moeten nemen, als hij guldens geeft;

Art. 7. Ieder bijzonder comité zal eenen ontvanger benoemen, die gelast zal zijn het bedrag der inschrijvingen, te innen, op hetzelfde oogenblik dat de inschrijving geschiedt;

Art. 8. Alle de geinde gelden zullen gesteld worden ter beschikking van een algemeen comité voor het geheel koninkrijk, hetwelk den algemeenen of Hoofdontvanger zal doen kennen;

Art. 9. De ontvangsten zullen door middel der dagbladen worden bekend gemaakt, tevens met aanduiding van het eindvolgnummer van ieder comité.

(b) BRIEF van DE RETTEN, geplaatst den 3 Februarij 1830 in den *Belge* en in den *Courrier des Pays-Bas*, en daags daaraan herhaald door den *Catholique*; houdende:

ONTWERP TOT EENE NATIONALE INSCHRIJVING.

Aan de Redacteurs van den *Courrier des Pays-Bas*.

Van in de *Petits-Carmes*
1 Februarij 1830.

Mijne Heeren,

Ik lees in uw nummer van heden een ontwerp tot *Nationale Inschrijving*. Ik juich het met al mijn hart toe en verzoek u, zoodra dit ontwerp, welken form het ook neme, in uitvoering wordt gesteld, mij voor honderd guldens in te schrijven.

Het was metterdaad dringend noodzakelijk dat de natie, nu eens in het een of ander harer regten, dan weder in den eenen of anderen harer leden, van alle zijden bedreigd, aangerand, geslagen, boemd, op middelen ter harer verdediging werd bedacht, die, in alle gevallen haar konden in staat stellen om het hoofd te bieden aan de inbreuken, aan de vergripen van het ministerie, van welken aart die ook zijn mogten; en om de zoodanige schade te vergoeden die daardoor konden worden te weeg gebragt. Inschrijvingen die, tot eenig bijzonder doel ingesteld, bij ieder nieuw voorval, heden voor eene ambts-afzetting of voor eenen

* * 9

uutnomen jaarwedde, morgen voor eene te betalen boete, voor een op te rigten gedenkteekeu, voor het slaan eener medaille, herhaald moesten worden, behalve dat zij eenen langwijligen gang die vermeden diende te worden, veroorzaakten, zouden ook nog door hare menigvuldige telkens zich herhalende verschijning, eindelijk het publiek hebben verveeld, en zouden dus in de hand der oppositie een verstompt, nutteloos wapen zijn geworden.

Onder dit oogpunt beschouwd, zij het mij vergund, mijne heeren, op uw ontwerp eenige aanmerkingen in het midden te brengen, die, zoo al niet voor het tegenwoordige, althans mettertijd zullen kunnen te nutte worden aangewend door de ijvervolle mannen, getrouwe burgeren en grondwettelijke genootschappen, die zich aan het hoofd van dit geheel patriotsche werk zullen plaatsen, en, door een verstandig beheer, door boven alle verdenking verhevene namen, en door eene *volkomene publiciteit*, het vertrouwen zullen weten te verdienen, zonder hetwelk van eene dergelijke onderneming geen wêlsagen is te hopen.

Ik zoude verlangen dat de *Nationale Kas* eene wijder omvattende meer algemeene bestemming hadde dan die welke gij zegt haar *eenig* doel te zullen zijn. Zoo zoude ik bijv. wenschen, dat niet slechts de thans in dienst zijnde leden der Staten-Generaal, die door de regering, ter zake hunner gemoedelijke verzetzing tegen den willekeur, met de intrekking hunner bezoldigingen of jaarwedden zijn gestraft geworden, maar ook dat alle ingezetenen *leden der confederatie* zijnde, schadeloos werden gesteld voor de verliezen welke zij in het geval konden zijn van, ten gevolge hunner tegenkanting tegen de onwettelijke handelwijze der regering, te ondergaan. Met een woord; het komt mij voor, dat de *Nationale Kas* eene onderlinge waarborg moest zijn tegen alle de slagen der regering van welke een der zaamverbondenen het offer zoude kunnen worden.

Te dien einde zoude ik de verliezen tegen welke de kas zoude waarborgen, in twee gevallen onderscheiden; namelijk dat van, ter benoeming van het gouvernement staande, bedieningen en van door hetzelfde verleend wordende jaarwedde; en dat hetwelk men krachtens eenige uitspraak der regtbanken zouden ondergaan.

Terwijl ik overigens alles van uw ontwerp, het met deze mijne verbeterende wijziging bestaaubaar is, behouden wil, zoude ik zeggen:

Art. * — Ieder, tot de confederatie behoorende, ambtenaar, die om eene eervolle oorzaak, dat is te zeggen, om de onafhankelijkheid zijner beginselen en gedragingen, zoude zijn afgezet

geworden, zal gedurende een zeker aantal jaren, of (indien zijn ambt hem tot *nooddruft* was) gedurende zijn geheel leven, uit de Nationale kas, de helft of het twee-derde zijner verloren bezoldiging genieten.

Art. ** — Aan ieder lid der confederatie die aan het gouvernement eene *wettelijke tegenkanting* zal bieden, en in zijn verzet zal bezwijken, zullen daadzakelijk zijne kosten en schaden worden vergoed.

Art. ** — De *Nationale Kas* zal eerbelooningen toewijzen aan zoodanige burgers die door hun gedrag zich jegens het vaderland en dezelvs instellingen hebben verdienstelijk gemaakt.

Welligt zult gij mij tegenwerpen dat, op deze wijze, de *Kas* onuitputbare hulpbronnen zoude moeten hebben. Ook wenschte ik dat de inschrijving veranderd werd in eene *rente*, die, voor zoo lang zulks zoude worden vereischt, *eeuwig durende* zoude zijn; dat is te zeggen, dat de zaamverbondenen zich verplichteden om, bijv. een, twee, of drie ten honderd van hunne personeelen mobilaire- of grond-belasting op te brengen. — Deze jaarlijksche bijdrage, die tot alle de voordeelen der confederatie zoude regt geven, zoude daarom de vrijwillige patriotsche, naamlooze en andere giften niet uitsluiten.

Wijders:

Art. ** — Ieder lid der confederatie verbindt zich om, daar waar het mogelijk is, eene wettelijke tegenkanting te bieden, en, om die te doen zegevieren, alle de graden te doorloopen.

Art. ** — Iedere stemgerechtigde, kiezer, lid van den stedelijken raad, der ridderschap, der provinciale staten, met één woord; ieder persoon die, regtstreeks of zijdelings, deelneemt in de verkiezingen, verbindt zich, bij zijne inschrijving, om zijne stem aan geene anderen dan aan leden der confederatie te geven.

Art. ** — Ieder lid der Staten-Generaal, tweede kamer, die, krachtens Art. 176, 201 en 202 der grondwet, Kandidaten voorstellen tot het Hoog-Geregtschhof, tot het collegie der munten, tot de Kamer der rekeningen, verbindt zich, door zijne inschrijving om geene anderen dan geconfedereerden voor te dragen.

Art. ** — De leden der provinciale staten, die, krachtens Art. 182, de kandidaten der provinciale geregtshoven voorstellen, verbinden zich om alleen geconfedereerden voortedragen.

Art. ** — De bisschoppen, leden van een kappittel en van andere kerkelijke orden, zoo als ook de bedienaren van iedere hegenamde Godsvereering, verbinden zich, om, tot de ambten die

ter hunner begeving staan, geene anderen dan geconfedereerden te benoemen.

En zoo voorts met opzigt tot alle bedieningen of waardigheden, op welker begeving de Wet, het zij door het geven hunner stem, of anderzins, zouden kunnen invloed uitoefenen.

Na verloop van zeker tijdsbestek zouden van dit ontwerp de uitwerkselen bestaan in eene goede vertegenwoordigende kamer en in goede gerechtshoven; en met zulke Nationale waarborgen gaat een volk spoedig voort en gaat het verre heen. Overigens zouden de stemgerechtigden, kiezers, leden van den stedelijke raad en van de de ridderschap, ten slotte allen tot de confederatie behooren; dat is te zeggen, dat alle de volkslievende grondbegrippen onzer maatschappelijke verordening van lieverlede zoodaniger wijze zich onderling vereenigd en zich aangegord zouden hebben, dat zij gezamenlijk een enkel gedegen en onoplosbaar geheel zouden uitmaken, hetwelk slechts een eenig en uitsluitend doel zoude hebben, namelijk dat der volkomene overwinning onzer populaire instellingen, van welke, als 'tware, de confederatie zich tot voorgedesse en tot beschermster zoude hebben aangesteld.

Indien gij mijne denkbeelden goedkeurt, en gelooft dat zij dienstig zijn kunnen om in de tegenwoordige omstandigheden te worden algemeen bekend gemaakt, magtig ik u, mijne heeren, en verzoek u zelfs om mijnen brief in uw dagblad te plaatsen.

Het oogenblik is gekomen, waarin de strijd tuschen de natie en het ministerië in België zal beslissend worden. Geen ijdel rouwbetoon, geene ledige gemeene plaatsaanbalingen kunnen voortaan den algemeenen vijand tot wijken brengen: door daden alleen, door geene woorden, moeten wij onze beledigde eer en onze instortede vrijkheden verdedigen. Het is te wenschen dat alle onafhankelijke dagbladen uw ontwerp van *Nationale Inschrijving* zullen herhalen, en daarbij zoodanige beschouwingen zullen voegen, als hetzelfde hun zal ingeven. Aller belangen worden thans in het openbaar, en, om zoo te spreken, op de daken bepleit: ook kunnen de patriotsche associatiën of confederatiën, geheel verschillende van de duistere en heimelijke samenzweringen van onds, zich vestigen en arbeiden zonder gevaar voor den staat, welk grootste bevoordeeling zij zelfs alleen beoogen, terwijl zij voor zich zelve de bescherming der wetten inroepen, aan en jegens welke zij, onder alle omstandigheden, voor alle dingen, onderwerping en eerbied leeren.

Get. DE POTTER.

SITTING VAN DINGSdag den 20 APRIL 1830.

Het Hof zitting genomen hebbende te 9 ure, heeft het openbaar ministerie bij monde van den Heer Advocaat-Generaal, deszelfs hier boven medegedeelde pleitrede vervolgd.

SITTING VAN WOENSDAG den 21 APRIL 1830.

Het Hof neemt zitting ten kwartier over negen ure.

De heer President herinnert de Hn. advocaten aan het geen de wet van . . . December 1810 hen voorschrijft met betrekking tot de verplichtingen welke zij in de verdediging hunner clienten hebben in acht te nemen.

De heer GENDEBIEN, een der advocaten van DE POTTER heeft het woord :

Mijne heeren, zegt hij, alvorens het openbaar ministerie te antwoorden, meen ik te moeten protesteren tegen het gebruik hetwelk hij, in de bepaling der te beslissen questien gemaakt heeft van Art. 90 van het lijfstraffelijk wetboek.

De heer President doet opmerken dat, vóór den grond van dit vraagstuk te beraadslagen, hij zijne conclusien moest nemen tegen de bepaling der questien, welke in de tweede serie zijn vervat.

Na eene korte voorafpraak, met welke hij de toegewendheid van het Hof schijnt in te roepen, houdt de heer GENDEBIEN eene lofspraak over zijnen client; hij klimt op tot het doen zijner studiën, welke hij zegt op eene schitterende wijze door hem te zijn volbragt, en welke hij, op bevel zijns vaders, te Rome is gaan voleindigen. Hij is van oordeel dat men, in deze zaak, er alleenlijk op is bedacht geweest om den invloed krachteloos te maken en te vernietigen, welken DE POTTER genoot, die, volgens den spreker, nooit getracht heeft uit den vergetenen

staat op te komen, tot welken zijne neigingen en zijne studiën hem bepaalden.

De kamer van in-beschuldiging-stelling, zegt hij, heeft van dat ontwerp tot zamenzwering, tot het smeden van een komplot, zelfs geen spoor gevonden. Wat doet het openbaar ministerie? Het heeft de geheime briefwisseling der beschuldigten andermaal doorloopen en dezelve onder het ongunstigst licht voorgesteld.

Wat hem betreft, hij zal zich niet bemoeijen om over dit punt het openbaar ministerie te antwoorden. Deze zorg is den heer VAN DE WEIJER overgelaten.

Het openbaar ministerie, dus gaat hij voort, heeft tegen zijnen client boekwerken doen optreden, die sedert geruimen tijd zijn in het licht gegeven. Maar wat hadden die voormalige in het licht gegevene werken met de tegenwoordige zaak gemeen? Wat raakt het, of de heer DE POTTER omtrent de godsdienst, omtrent de geestelijkheid, op onderscheidene tijden verschillende gevoelens hebbe aangekleefd.

Men heeft uit die werken willen afleiden, dat hij sints lange naar eenen anderen form van regering hebbe getracht. Wat hem betreft, hij meent dat het hem gemakkelijk zoude vallen, om uit die zelfde geschriften zijne verknochtheid aan onze instellingen te bewijzen.

De Advokaat bestrijdt vervolgens de te lastleggingen, welke men tegen zijnen client heeft willen opwerpen, van gewerkt te hebben om ten voordeele der zuidelijke provinciën eene meerderheid in de tweede kamer te verkrijgen. Hij houdt hier eene lofspraak over den goeden geest die deze provinciën bezielt.

Hij tracht de woorden *gloeijende kogel, brandmachine*, uit te leggen, van welke de beschuldigten zich in hunne briefwisseling bedienen. Die woorden beteekenen eene petitie, die aan de Staten-Generaal zoude worden ingediend.

Wat het verwijt aangaat, hetwelk men zijnen client

doet, van uit al zijn vermogen gewerkt te hebben om tot de verwerping van het budget te geraken, meent hij dat zulks aan het geding ten eenenmale vreemd is; maar, ondersteld dat het waarheid ware, dat hij dit voornemen hadde gehad, zoo gelooft hij dat daarin niets tegen wetelijks in is gelegen. Hetzelfde geldt met opzigt tot het ontwerp, hetwelk men hem toeschrijft, van de noorderlijke provinciën van de zuidelijke te hebben willen afscheiden. Dat is geene misdaad. Het is eene meening welke het ieder burger vrijstaat te koesteren. Anderen, vóór hem, hebben reeds het denkbeeld in het midden gebragt, dat het noorden en het zuiden ieder een bijzonder staatsbeheer zouden kunnen hebben.

Ik zal zegt Mr. GENDREIN, mij bepalen tot deze korte wederlegging der voornaamste uit de briefwisseling getrokkene, te last leggingen. Er is, zegt hij, slechts eene enkele quaestie ten processe in beschouwing te nemen, namelijk die van te weten of de heer DE POTTEN schuldig is aan, zoo als het Art. 102 van het straf-wetboek in verbinding met Art. 87 van hetzelfde wetboek zulks bepalen, regtstreeks, door middel van gedrukte geschriften, de burgers te hebben opgeruid tot het smeden van een komplot, strekkende om den form van het gouvernement te veranderen of te vernietigen. Naar luid dier artikelen moet er regtstreeksche opruijng plaats gegrepen hebben; dus moet het, den 3 Februarij in den *Courrier des Pays-Bas* geplaatste, artikel deze regtstreeksche opruijng in zich bevatten. Heeft nu het openbaar ministerie bewezen dat het die in zich vervatte. Hij (advocaat) gelooft zulks niet.

Hier klimt de redenaar op tot de eerste artikelen die met opzigt tot het ontwerp van associatie, door de dagbladen der provincie Luik zijn medegedeeld geworden; hij doet opmerken dat de *Courrier des Pays-Bas* aanvankelijk iets anders heeft gedaan, dan deselve overtenemen, en de burgers uittenoodigen deswegens hun gevoelens uittebrengen; dat, om aan deze oproeping te beantwoorden, de heer DE POTTEN

van het geplaatste artikel heeft geschreven. Hij neemt zinsede voor zinsede dit artikel in oogenschouw en tracht er in het voordeel zijns clients, den zin van te verklaren; ten slotte legt hij er zich op toe om te bewijzen dat dit artikel niets tegen-wettelijks in zich bevat, dat de naam des konings er in het geheel niet in wordt gebezigd; dat dat men er niets in vinden kan hetwelk inbreuk kunne doen op de Z. M. krachtens de Grondwet toegekende voorregten; dat het in dat artikel enkel zake is om tot de volkomene uitvoering dier wet te geraken, en om zich tegen de aanvallen van het ministerie te verdedigen.

Hier verliest zich de heer GENDEBIEN in eene uitweiding, van welke hij spoedig, op aanmaning van den heer president, genoodzaakt wordt terug te keeren. Daarop gaat hij voort met alle de uitdrukkingen van het artikel te verdedigen. Hij legt er zich vooral op toe, om te doen opmerken dat hetzelfde in eenen voorwaardelijken en vooronderstellenden zin is opgesteld. De uitdrukkingen *ik zoude wenschen* enz., die in dit geschrift voorkomen, bewijzen, volgen hem, dat er niets was vastgesteld, en het niets dan blootelijk een ontwerp was.

Voor het overige gelooft hij niet dat er eene misdaad gelegen is, in afgezette ambtenaren te willen schadeloos stellen; ieder burger is vrij om met zijn geld het lot der sulken te verligten, die de slagtoffers eener veroordeeling zijn, of die, uit hoofde hunner gevoelen, zich de ongenade der regering zouden hebben opgeladen. Er is niets tegen wettelijks in, zich tot dit oogmerk te verenigen. Deze soort van associatie zoude niet meerder misdadig zijn dan de associatiën tegen de brand-schaden, dan tegen de levens-verzekeringen, enz.

Wat aangaat de verpligting, welke aan de geconfedereerden door dit ontwerp worde opgelegd, van hunne stem in de verkiezingen aan geene anderen dan aan leden der confederatie te geven, ook daarin ziet hij niets tegen wettelijks, want ieder stemgerechtigde kan over zijne stem beschikken zoo als hem zulks goeddukt.

Hij tracht verder te bewijzen dat eene dergelijke confederatie niet, zoo als het openbaar ministerie dit heeft beweerd, den gang der regering zoude kunnen stremmen, nog minder de regering zoude kunnen omverre werpen dat een zoodanig denkbeeld wel verre van den geest van zijnen client was verwijderd, dat uit het onderhavige Artikel het tegendeel overtuigend blijkt; dat het overigens blootelijk een, in zich zelve niets tegen-wettelijks bevattend, ontwerp was.

Na deze uitleggingen van zijns clients voornemens, gaat de heer GONDEBIEN over tot de regtsquaestie.

Vooronderstellende, zegt hij, dat er in het onderhavige Artikel iets tegen wettelijks besta; zal dan die tegen-wettelijkheid bepaald worden door het Artikel 87 of door het Artikel 102, welke in de akte van beschuldiging zijn ingeroepen? Blijkbaar, neen. Het artikel 87 betreft de Koninklijke magt; nu wordt er in het Artikel hetwelk het onderwerp der beschuldiging uitmaakt, in geenen deele van de Koninklijke magt gesproken.

De verdediger klimt op tot de omstandigheden die tot dit artikel in de wetgeving hebben aanleiding gegeven, en trekt daaruit het gevolg dat, om er in het onderhavige geval, de toepassing van te kunnen maken, het zoude vereischt worden dat de heer DE PORTER het gouvernement hadde willen veranderen, of geheel vernietigen, door, bijv., de republiek voor de monarchie in plaats te stellen. Dit artikel dus verstaan wordende, blijft nog over het artikel 102; maar dit artikel is inniglijk verbonden aan het artikel 87; het kan dus ook niet op den heer DE PORTER worden toegepast. Een ander geval zoude het zijn, indien, bijv., de afschaffing des volks vertegenwoordiging werd aangevraagd. Alsdan zoude er misdaad bestaan, in den zin van artikel 87, dewijl, deze magt onafscheidbaar met de koninklijke magt verbonden zijnde, de eene om verre te werpen hetzelfde zoude zijn als de andere te vernietigen. Trouwens, daarvan wordt in het onderhavige artikel niet gesproken.

De heer GENDRENI haalt daarop onderscheidene plaatsen uit Carnot aan, uit welke hij de gevolgtrekking afleidt, dat het artikel 102 hier niet kan worden ingeroepen. Het is noodig, zegt die schrijver, dat de gedrukte geschriften van welke dit artikel spreekt, in genen anderen zin kunnen verklaard worden, dan in dien van de geheele verandering van het Gouvernement te hebben bedoeld.

Vervolgens tot het artikel 90 komende, doet hij opmerken dat er volstrekt niets in de akte van beschuldiging gevonden wordt, hetwelk in het minst in verband staat met de niet-goedgekeurde voorstellen, van welke dit artikel spreekt.

Daarop werpt hij eene beraadslaging op tegen de bepaling der quaestien. Hij beweert dat het openbaar ministerie de toegevoegde quaestie van te weten of er dan ten minsten geen niet-goedgekeurd voorstel heeft bestaan, niet kan bepalen. Hij beweert dat zulks eene geheel onderscheidene beschuldiging zoude uitmaken; want eene andere zaak is aanzetting of opruijing en nog eene andere zaak is het doen van een voorstel.

Ten twee ure wordt de zitting opgeheven. Met het begin van die van morgen, zal de heer GENDRENI zijn pleidooi hervatten.

ZITTING VAN DONDERDAG den 22 April 1830.

Het Hof opent deszelfs zitting ten 9 ure

He heer GENDRENI heeft het woord. De redekaveling hervattende welke hij gister heeft aangevangen, rakende de quaestie van te weten of het openbaar ministerie, met grond, in de aan het Hof voorgelegde toevoeglijke (*subsidiare*) quaestien, tegen zijnen client het art. 90. der straf-wet kan inroepen. Hij meent reeds in zijn gister gevoerd pleidooi voldoende te hebben bewezen dat dit artikel hier niet kan worden ingeroepen. Niettemin gelooft hij er nog eenige nieuwe aanmerkingen te moeten bijvoegen. Hij stelt als daadzaak vast, dat in de

geheele acte van beschuldiging, niet meer dan in het besluit van renvooi, van niet- goedgekeurde- voorstellen wordt gesproken, tot welke het voormeld artikel der wet zich betreft. Ten einde nu deze quaestie aan het Hof te kunnen voorleggen, is het noodzakelijk dat er, in gezegde stukken, van dit nieuw Hoofd-artikel van beschuldiging worde melding gemaakt. Alle schrijvers, zegt hij, zijn op dit punt eenstemming van gevoelen. Hij haalt, deswegens, BOUTAGUIGNON en CARNOT aan, die beide vaststellen dat de acte van beschuldiging noodzakelijk, op eene klare en stellige wijze, alle de soorten van misdaden moet vermelden, omtrent welke het Hof geroepen is uitspraak te doen.

De heer GENBEBIEN leest daarop, in het Fransch, gemotiveerde conclusien voor, in welke hij vraagt dat de subsidiaire quaestiën, tot welke het art. 90 wordt ingeroepen, van de, het Hof voorteleggen, quaestiën moge worden uitgesloten.

De heer BAYEUX, Advocaat van den heer BARTHELS, leest, in het vlaamsch, tot het zelfde einde strekkende conclusiën voor.

De heer SPINAEEL, advocaat van den heer DE NEVE, draagt omtrent de quaestie, eenige nieuwe aanmerkingen voor, en neemt even als de advocaten van alle de overige beschuldigten, dezelfde conclusiën.

De heer GENBEBIEN herneemt het woord en tracht te bewijzen dat het in de dagbladen geplaatste onderhavige artikel niet, zoo als het openbaar Ministerie zulks beweert, de regtstreeksche aanzetting of opruijing bevat, van welke artikel 102 der strafwet gewaagt. Volgens hem moet, naar de letter van dat artikel, de opruijing van het gedrukte geschrift uitgaan. Dit, nu, heeft hier geen plaats. De heer DE POTTER biedt, in eenen in den *Courrier de Pays-Bas* geplaatsten brief, aan de natie een ontwerp aan, hetwelk reeds door andere personen is publiek gemaakt; hij ziet daarin niets dat eene regtstreeksche opruijing daarstelt. Hij ontkent stellig hetgeen door het

openbaar Ministerie wordt beweert, namelijk: dat het geschrift van DE POTTER en eenige hoegenaamde bijeenkomst aan eene beraadslaging is onderworpen geworden; en overigens, zegt hij, voorondersteld dat zulks geschiedt ware, zoo gelooft hij daarom nog niet, dat dit eene regtstreeksche opruijing zoude daarstellen. Vervolgens poogt hij die sustenuen van het openbaar Ministerie te wederleggen: dat de geconfedereerden die leden der Staten-Generaal, enz. zouden worden, meenedig zouden zijn met opzigt tot den eed welken zij bij het aanvaarden hunner ambtelijke werkzaamheden moeten afleggen; dat de confederatie tracht zich van het staatsbeheer meester te maken; dat haar oogmerk is, zich in de kamers eene magtvolle meerderheid te verschaffen, die de handeling der regering zoude vernietigen. Niet om tot ambten verkozen te worden, verbinden zich de Geconfedereerden tot het opbrengen van geldelijke bijdragen; deze bijdragen zijn enkel bestemd om de leden der confederatie schadeloos te stellen tegen de verliezen, welke zij, door de zaak der oppositie voortestaan, zich mogten berokkenen. Niets in het geplaatst Dagblad-artikel, bewijst dat de associatie ten oogmerk gehad hebbe, zich van het staatsbeheer, van de Staten-Generaal, enz. meester te maken; maar, ondersteld dat zulks ware, zoude zulks dan strekken om den staat het onderst-boven te keeren? Hij gelooft dit niet. De koning zoude aan die meerderheid altijd zijn, hem door de grondwet toegekende, *veto* kunnen tegenstellen; hij zoude altijd alle zoodanige harer acten, als welke hij niet kon beëmen, en het niet kunnen doen terugkeeren.

Mr. GENDEBIEN gaat nu over tot het geven eener uitlegging van den brief, door DE POTTER aan zijnen vriend TIELENMANS, onder dagteekening van den 21 Januarij 1830 geschreven en in welken deze zinsnede voorkomt: „is „het niet koddig dat alleen de volken van de les van „denen dag (21 Januarij) hebben partij getrokken; het

„scheen mij echter toe, dat de les meer bepaaldelijk aan de koningen was gegeven.”

Hij poogt aan deze woorden, eenen, voor zijnen client gunstigen, zin te geven.

Het is elf ure.

De heer VAN DE WEIJER in naam van DE POTTER gelast om de plaatsen uit de briefwisseling te verklaren, welke het openbaar Ministerie heeft ingeroepen om de beschuldiging te staven, heeft nu het woord. Hij begint met te zeggen dat de beschuldigten liever gewenscht hadden dat men in de beschuldiging zich enkel bepaald hadde tot de gedrukte stukken als den grondslag der beschuldiging uitmakende; maar dat, terwijl het Hof beslist had de briefwisseling ten processe zouden behouden blijven, en vermits het Openbaar Ministerie zich van dezelve heeft bediend, ziet hij zich gedwongen dezelve te regtvaardigen.

Mr. VAN DE WEIJER merkt aan dat het Openbaar Ministerie sommige plaatsen der door hetzelfde aangehaalde brieven te zeer heeft van één gescheiden, en op deze wijze daaraan eene andere uitlegging heeft gegeven, dan die welke zij aanbieden, wanneer men ze in verband brengt met de denkbeelden die dezelve voorafgaan of die dezelve volgen.

Hier houdt de heer VAN DE WEIJER zich een oogenblik stil, en het openbaar ministerie maakt daarvan gebruik om hem te doen opmerken dat het onmogelijk was de briefwisseling in haren geheelen omvang voor te lezen, als 120 brieven uitmakende; dat, overigens, deze brieven aan het Hof allen voorgelegd zijn.

De heer VAN DE WEIJER vervolgt: Hij vindt zich verplicht, zegt hij, alle die denkbeelden onderling aan elkander zamen te hechten. Door dit vergelijkend in verband brengen derzelve, zegt hij, zal het hem niet slechts gemakkelijk vallen de ongunstige uitlegging te vernietigen, welke men aan die brieven gegeven heeft; maar zelfs, te bewijzen, dat DE POTTER de ijverigste voorstander onzer staatsregeling is. Hij tracht punt voor punt de beschrijving te wederleggen, welke het openbaar ministerie van DE POTTER's karakter gegeven heeft, en stelt daarvoor eene levendige en vurig bezielde afbeelding in de plaats, van de hoedanigheden welke hij in hem heeft opgemerkt.

Hij tracht het verwijt te ontzenuwen, hetwelk hij meent dat men hem wegens zijn verblijf te Rome heeft gedaan; volgt hem bij zijnen terugkeer in het vaderland, schildert hem af als den minst eierzuchtigen man die ter wereld bestaat, verheft lofsprakig zijne neigingen, hebberlijkheden, en zijn karakter; vervolgens weidt hij uit over de onderscheidene vlugschriften welke hij heeft in het

licht gezonden, en zwaait aan alle dezelve den lof toe, welken hij meent dat zij verdienen; hij verklaart zijne betrekkingen met BUONAROTTI, de vriend en medepligtige van BABEUF, en poogt te betoogen dat nimmer in de demagogische denkbeelden dier twee omwentelings-zuchtigen, door DE POTTER is gedeeld geworden. Hij beijvert zich dezen laatsten te regtvaardigen tegen het verwijt, hetwelk hem gedaan is, van, in den brief van DEMOPHILUS, beleedigingen tegen de doorluchtige dynastie der Nassaus te hebben geschreven. Met dit vlugschrift in de hand, tart hij het openbaar ministerie om iets van dien aart in hetzelfde te vinden.

Het openbaar ministerte vraagt hem hier terstond dit zelfde vlugschrift af, en toont hem, op bladz. 15, de plaats aan van welke hetzelfde heeft gesproken, en die, volgens hetzelfde, meer dan eene honende uitdrukking jegens de koninklijke familie bevat.

Mr. VAN DE WEIJER bemoeit zich vervolgens om, zinsnede voor zinsnede, de punten van bezwaar toe te lichten, welke het openbaar ministerie tegen zijnen client heeft voorgedragen, en die uit de in beslag genomene brieven zijn afgeleid geworden. Deze toelichtingen noodzaken hem in lange breedvoerige ontwikkelingen te treden, in welke hij de in die briefwisseling vervatte denkbeelden en uitdrukkingen poogt te regtvaardigen.

Het is twee ure. De zitting wordt door den heer President opgeheven. Morgen zal dezelve worden hervat met het vervolg van het pleidooi van Mr. VAN DE WEIJER.

ZITTING van den 23 APRIL 1830.

De Zitting wordt geopend ten 9 ure.

Het woord, is, bij voortzetting, aan den heer VAN DE WEYER.

Trachtende de zuiverheid van bedoelingen te bewijzen, met welke DE POTTER, volgens hem, zijne onderscheiden-vlug-schriften met betrekking tot de unie, heeft uitgegeven, leest de heer DE VAN WEYER twee brieven voor, welke zijn client aan Zijne Majesteit heeft geschreven met toezending dier zelfde geschriften, welke het openbaar Ministerie heeft voorgesteld, zegt hij, als strekkende om den troon te ondermijnen. Hij kan niet denken dat iemand, die zulke misdadige ontwerpen zoude koesteren, die juist zoude gaan te kennen geven aan dengenen die dien troon bekleedt. Voor het overige, zegt hij, levert de, algemeen in die brieven heerschende, geest het meest doorslaande bewijs op van eerbied en verknochtheid aan het doorluchtig Hoofd der Nassausche Dynastie.

De advocaat leest ook aan het Hof nog eenen brief

voor, van Z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken aan TIELEMANS; deze brief dient om de nadeelige gevolgtrekkingen te bestrijden, welke het openbaar Ministerie uit diens geschrift over het openbaar onderwijs, heeft afgeleid, en welk geschrift bij uitsluiting alleen aan het gouvernement was gerigt.

Hij poogt verder te doen blijken dat er tusschen DE POTTER en BARTHELS geene hoegenaamde betrekking bestond, en leest een artikel voor, door eerstgemelden in den *Courrier des Pays-Bas* geplaatst en in welk artikel DE POTTER de door BARTHELS uitgegevene steendrukplaat afkeurt.

De beschuldiging welke men zijnen Client heeft te laste gelegd, van gewenscht te hebben gerncht te maken, is, zegt hij, van grond onthloot. Om dezelve te doen verdwijnen zal hij niets anders behoeven te doen, zegt hij, dan eenen brief voortelesen, welken DE POTTER aan zijnen vriend TIELEMANS heeft geschreven, en waarin hij dezen zijne stellige begeerte te kennen geeft, dat hij zijn ontslag uit de gevangenis alle rumoer zoude worden belet.

Wat het verwijt aangaat, hetwelk men DE POTTER heeft gedaan, van zelf niet te gelooven aan de regtmaticheid der aanvraag, welke hij aan de Staten-Generaal rigtte, en die strekken moest om hem van zijne gevangenschap te doen ontheffen, zoo meent de Advocaat dit te doen vervallen, door daartegen over te stellen eene plaats uit de briefwisseling, in welke zijn Client zegt, dat hij voornemens is alle de vierscharen van het rijk te raadplegen; wat, volgens hem, wel degelijk bewijst; dat zijn Client zich met zekerheid van de regtmaticheid zijner petitie overtuigd hield.

Mr. VAN DE WEYER treedt vervolgens in nieuwe uitleggingen der woorden *gloeijende kogel*, *brandkogel*, *brandstichtende machine*. Dit is eene beeldspraak onder welke DE POTTER en TIELEMANS eenen brief verstonden die door eerstgemelden aan den Koning was gezonden, en betrekking had tot eene petitie en welke men, uit zijnen naam, verzocht had, dat hem remissie mogt worden verleend van de straf, tot welke hij was veroordeeld. In dien brief, die door den heer VAN BOMMEL aan zijne Majesteit moest overhandigd worden, verklaarde DE POTTER dat hij geene hoegenaamde gratie had gevraagd. De woorden *de stormklok door de trompetters doen luiden* enz., beteekenen, zegt hij verder, anders niet dan de dagbladen, in welke hij verlangde dat deze daadzaak werd vermeld. Hij beijvert zich om de door het Openbaar

Ministerie bijgebragte verdenkingen nopens der beschuldigten begeerte naar de tusschenkomst eener vreemde magt, te verwerpen; hij betuigt hunne verknochtheid aan den Koning, hunne gehechtheid aan de instellingen door welke wij worden geregeerd. Hij haalt Artikels aan, in den *Courrier des Pays-Bas* van den 23 en 25 September 1829 geplaatst, in welke, zegt hij, DE POTTER bewijst hoe zeer dit denkbeeld verre van hem verwijderd is, en hoezeer hij door liefde tot nationale onafhankelijkheid is bezielde.

Uit de plaats van eenen van DE POTTERS brieven: „de „oppositie moet enkel over diegenen die de regering in „handen hebben, een wakend oog houden,” en uit die andere plaats van eenen brief aan TIELEMANS: „het geheele stelsel van regering bij volks-vertegenwoordiging „hebben wij te vormen,” leidt de advocaat, tot de associatie komende, de gevolgtrekking af, dat deze beschuldigten, met dezelve in te stellen, geenszins het voornemen hadden om het Gouvernement het onderst boven te keeren, maar alleenlijk om zich een krachtdadiger middel te verschaffen om tot die waakzaamheid te geraken. Hij tracht te bewijzen dat de beschuldigten zich niet onderling verstaan hebben om tot die associatie te komen; dat zij over de wijze om die te vestigen onderling geheel uiteen loopende gevoelens hadden; dat dit blijkbaar wordt wanneer men de onderscheidene dagbladen leest in welke zij schreven; dat zij overigens van de wettigheid dezer associatie zich overtuigd hielden, en zij niets anders gedaan hebben dan opzettelijk een bloot ontwerp hunne meeningen aan te geven.

MR. VAN DE WEIJER beijvert zich nu om het gedrag van BARTHELS te verklaren, met betrekking tot de medailles, welke hij heeft doen slaan, en besluit zijnu pleidooi met te ontkennen dat de uitdrukking: „keer naar nwe haard, „steden” welke men in het geschrift van DE POTTER, getijld *Brief van Demophilus aan den Koning*, aantreft, aan zijne Majesteit waren gerigt, zoo als dit door het Openbaar Ministerie is gezegd geworden. DE POTTER houdt zich in dit geschrift bezig met de splitsing van staatsbeheer tusschen het noorden en het zuiden des rijks, en drukt den wensch uit dat deze plitsing moge plaats grijpen. Maar, aan zijne beginselen getrouw, draagt hij zorg er bij te zeggen dat die beide groote rijksafdeelingen daarom niet zouden ophouden onder een en hetzelfde Opperhoofd vereenigd te blijven. Alleen van de bewoners der noordelijke provinciën. zegt zijn advocaat, is derhalve die uitdrukking gerigt.

Het is half twaalf ure.

Het woord is aan den heer VAN MEENEN.

De advocaat hervat onderscheidene punten, die bereids door de Heeren GENDREBIEN en VAN D. WEIJER zijn behandeld. Hij poogt de bijnamen van factieusen, demagogen, enz. te bestrijden, die aan de beschuldigten zijn gegeven geworden. Zullen er factieusen (partijgangers) zijn, zegt hij, dan moeten zij een opperhoofd hebben. Wat hem aangaat, wat hij ook zoeken moge, hij vindt er geen. Hij vindt dat de bij de beschuldigten in beslag genomen briefwisseling hem tot de meest uitstekende eer verstrekt; tot heden had hij hem slechts bemind, maar thans moet hij hem, uit hoofde van het regtsgeding, eerbiedigen. Komen er in die briefwisseling zaken voor, die, zegt hij, het daglicht niet hadden moeten zien, welnu, dan moet men het hen niet wijten, dat zij zijn blootgelegd geworden.

Vervolgens bemoeit zich de advocaat van de wettigheid der associatie te bewijzen, en grondt zich voornamelijk daar op, dat zij in Engeland en Frankrijk, tot heden, buiten geregtelijke vervolging zijn gebleven. Vervolgens de thans onderhavige associatie met de Roomsch-Katholijke societeiten vergelijkende die in de Nederlanden waren zaamgesteld geworden, en welke Zijne Majesteit, bij besluit van 22 Augustus 1823, heeft ontbonden uithoofden der gevolgen welke zij konden hebben, en omdat zij tegen-wettelijk waren ingesteld, meent hij, dat hier volkomen hetzelfde geval bestond; en dat indien er in de beschuldigten ontworpen associatie iets tegenwettelijks ware gelegen, het gouvernement dezelve kon ontbinden, even als het zulks te voren met opzigt tot de anderen had gedaan, zonder dat het noodzakelijk ware, dat de regterlijke magt in deze zaak tusschen beide kwame.

Hij poogt bovenal te doen voorspringen dat de associatie niets geheims had; dat zij enkel defensief was, hetgeen alle denkbeeld van vijandigen toelag uitsluit; met één woord: dat zij geen ander doel had dan der oppositie krachtiger middelen te verschaffen om wettelijk zich te verzetten tegen al wat het gouvernement onwettelijks konde verrigten.

Maar, ondersteld dat de associatie de, den beschuldigten te last gelegde, misdaad in zich besluite, dan nog, zegt Mr. VAN MEENEN, zouden zij niet kunnen veroordeeld worden; aldan zouden zij toevlugt nemen tot Art. 108 van het straf-wetboek, hetwelk inhoudt, dat de strafschuldigen, die, dóór alle uitvoering van, of poging tot zamenzweringen of andere de in- of uitwendige ze-

kerheid van den Staat aanrandende misdaden, het eerst aan de overheden van die zamenzweringen of misdaden zullen hebben kennis gegeven, van de tegen hen uitgesprokene straffen zullen worden vrij gesteld. Vergeefschelijk zoude men hier tegenwerpen dat in het onderhavige geval de kennisgeving niet is geschied aan de overheden, van welke het Artikel 103 gevoegt, vermits uit hoofde van het door de dagbladen openbaar maken van het ontwerp tot de associatie, deze overheden daarvan noodzakelijk moesten kennis dragen.

Mr. VAN MEENEN beproeft vervolgens de wettelijkheid der associatie te bewijzen, en poogt de door het openbaar Ministerie aangevoerde stelling te ontzenuwen, dat, namelijk, de associatie ten onvermijdelijk gevolg zoude moeten hebben; dat de confederatie zich van de staten-generaal, van de gerechtshoven, enz. zoude meester maken.

Het is twee ure.

De zitting is opgeheven. (*).

(*) *Ten einde met den loop van het geding en onze mededeeling van hetzelfde gelijken tred te houden, hebben wij vermeend, van de pleidooijen tot defensie alleen de daadzakelijke punten bij zamenvatting te moeten aangeven, daar ook, indien wij de redevoeringen der TWAALF Advokaten, ieder welligt even lang of nog langer sprekende dan het Openbaar Ministerie dit in de onderhavige zaak tot dusverre heeft gedaan, in derzelver geheelen omvang wilden opnemen, dit werk tot verscheidene lijvige boekdeelen zoude moeten uitdijen, hetwelk wij niet gelooven met de verwachting onzer geëerde Inteeke-naren overeen te komen, noch ook onze bedoeling is geweest.*

Indien wij echter te dezen omtrent het eerste ons mogen vergissen, zijn wij bereid, om na den afloop van het tegenwoordige werk, ook de verdedigende pleitredenen, in derzelver geheel, uit te geven, in zoo vele vervolgdeelen als de uitgebreidheid der stoffe zal vereischen, waartoe wij dan de bestelling onzer geëerde Abonneenten, bij onzen uitgever, zullen inwachten.

Daar wij, ten einde met den gang van het proces gelijk te blijven, dit werk nacht en dag met onafgebrokenen spoed hebben voortgezet, zal zulks, hopen wij, niet ongunstig pleiten voor de drukfeilen die van zulk eene bewerking het ons leed doende, maar ook het onvermijdelijke gevolg zijn geweest. Aan het einde zullen wij ze onder eene ERRATA verheteren.

De Red. van het A. H. B.

De namen, welke de Heeren DE POTTER en TIELEMANS in hunne briefwisseling bezigden om personen of zaken aan te duiden, waren: *le tuteur* (de Koning;) *l'homme aux certificats*, *l'homme de capacité*, *M. Girouette*, *Certifio* (de Heer DE BROUCKERE;) *le Vieux*, *le bon Vieillard*, *Vecchio*, (de Baron DE SECUS;) *Lockman*, *le Namurois*, *Lafontaine*, *l'ami de Namur* (de Baron DE STASSART;) *l'homme aux asperges* (Graaf DE CELLES;) *le Long* (de Heer DE LANGHE;) *le Remplaçant* (Graaf CORNET DE GREZ;) *les frères utérins* (de leden der tweede kamer uit de Noordelijke provinciën;) *les consanguins* (die der Zuidelijke gewesten;) *les juges de première instance* (de leden van de tweede kamer;) *B.* (de Heer BRUGMANS;) *les trompettes de l'opposition* (de dagbladen der oppositie;) *le postillon de Bruxelles* (*le Courrier des Pays-Bas*;) *le postillon de Liège* (*le Courrier de la Meuse*;) *le Converti* (*le Catholique des Pays-Bas*;) *le B.* (*le Belge*;) *L. V. E.*, *le propriétaire*; (de Heer LEVAE, schrijver van *le Belge*;) *la duchesse*, *la marquise* (de Heer DUCPETIAUX;) *Socrates* (de Heer JOTTRAND;) *le Louvaniste* (de Heer VAN DE WEIJER;) *le docteur* (de Heer VLEMINCKX;) *Philippe* (de Heer VAN MEENEN;) *Melschisedeck* (de Bisschop VAN ROXMEEL;) *le Compte* (de staatsbegrooting;) *la machine incendiaire* (het voorstel van den Heer DE SECUS;) *le brûlot* (het verzoekschrift van DE POTTER aan de Staten-Generaal;) *la femme de 60 ans* (TIELEMANS;) *le chiffon de papier* (het verdrag van Londen,) enz.

De Advokaat-Generaal SPRUYT heeft in zijn pleidooi, in de zaak van de Heeren DE POTTER en consorten, nog de navolgende lijst van de papieren en andere voorwerpen gegeven, welke bij de beschuldigten zijn in beslag genomen, behalve de briefwisseling tusschen de Heeren DE POTTER en TIELEMANS:

Bij DE POTTER is gevonden: 1) Een ontwerp voor een couranten-artikel, eigenhandig door hem geschreven en

met een aantal verbeteringen , waarbij aangekondigd wordt , dat er eene medaille zoude geslagen worden , om het aandenken aan zijne veroordeeling op den 20 December 1828 te vereeuwigen. De eene zijde zoude tot opschrift hebben : *Procès van den Heer DE POTTER — verdedigers de Heeren VAN MEENEN en VAN DE WEIJER*, en op de keerzijde zoude staan , *Brussel*, 19 en 20 December 1828. Er zouden verder drie dezer medailles in goud geslagen worden , voor de personen welker naam zij voerden , terwijl de andere van brons aan al de intekenaren daarop zouden worden uitgereikt. 2) Een brief geteekend MADROLLE, en geschreven uit Parijs, van den 10 December 1829, waarbij aan DE POTTER verscheidene werken over de hedendaagsche jesuiten worden toegezonden , en die een voorstel bevat , om zich bij eene of andere congregatie te voegen ; 3) Een brief van den Baron DE SERRAT , voormalig lid der tweede kamer , te Brugge , van welken het hof , bij deszelfs deliberatiën , kennis kan nemen ; 4) Spotprenten en gedichten tegen de regering.

Bij TIELEMANS is gevonden : 1) Eene nota voor den Baron DE SEGUS over het concordaat ; 2) Eene dergelijke over de ministeriële verantwoordelijkheid ; 3) Eenige aantekeningen betrekkelijk de *Stevenisten*, die het concordaat niet erkenden , hetwelk de Koning der Nederlanden met den Heiligen Stoel gesloten heeft ; 4) Aantekeningen over den geestelijken invloed , voornamelijk op het onderwijs ; 5) Eene zamenpraak tusschen onderscheidene bewoners van het platte land , om die klasse der ingezetenen tegen de regering op te zetten , en opgesteld in den geest der artikelen van den *Vaderlander*, voor welke dezelve mogelijk bestemd was ; 6) Een brief die verondersteld wordt aan eenen opvolger van Z. M. geschreven te zijn ; een stuk in den smaak van het werk , betiteld : „*L'an 2440*,” waarin gesproken wordt over de afstammelingen van den Baron ROBIANO DE BORSBEEK , die industriële Protestanten geworden en te Tervueren zijde-fabrikanten waren , door

middel van voorschotten, die hun uit het milioen voor de nijverheid zouden gedaan zijn.

Bij de Heeren BARTHELS en de NEVE, welke in hetzelfde huis te Gent wonen, is in beslag genomen: (1 Een ontwerp van eene akte eener associatie voor de uitgave, het drukken en het doen vervaardigen van een nieuw dagblad te Gent, in de Vlaamsche taal, en onder den titel van den *Vaderlander*. Die akte is gesloten op den 27sten September 1829, tusschen den beschuldigde DE NEVE van de eene zijde, en de Heeren Graaf VILAIN XIII VAN BASELLE, Graaf VILAIN XIV VAN WETTEREN, Markies DE RHODES, Burggraaf DE JONGHE, DE HANE D'HEUSCHE en DE POTTER, van de andere zijde. De voornamen van den laatsten naam waren open, zoo dat het onbekend is, of dit de beschuldigde is; (2 Kopij van een brief van BARTHELS aan een stempelsnijder te Parijs, houdende last om de medailles, tot eere van de Heeren DE MEULENAERE en *Vilain XIV*, niet herkozene leden in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor de provincie Vlaanderen, te vervaardigen, met het opschrift: *Le pouvoir les pros-crit, le peuple les couronne*. (Het bestuur vervolgt en het volk bekroont hen.) 3) Het antwoord van dien medailleur, welke om de goede zaak te dienen, zoo als hij zich uitdrukt, het voorstel aanneemt; 4) Onderscheidene lijsten van intekening voor die medaille, welker inleidingen in een alleroproerigsten stijl zijn opgesteld; 5) Een voor den *Vaderlander* in gereedheid gemaakt artikel, hetwelk, naar de onderteekening te oordeelen, van den Eerw. Heer DE COCQ afkomstig is; 6) Eenige aantekeningen van BARTHELS, waarin gezegd wordt dat de grondwet nietig is; 7) Eenige modellen van kwitantien en registers, voor de Nationale Inschrijving in gereedheid gebracht; 8) Een exemplaar van de steendrukplaat: *in hoc signo vinces*; 9) Eene zilveren medaille, in den vorm van eene opengeslagene grondwet en tot opschrift voerende: *Fidèle jusqu'à l'infamie*.

ZITTING VAN ZATURDAG den 24 APRIL 1830.

De zitting wordt geopend ten 9 ure. De heer VAN MEENEN heeft het woord; hij hervat zijn gister aangevangen pleidooi.

Het ontwerp van *Nationale Inschrijving*, hetwelk aan DE POTTER wordt toegeschreven zoude onmiddellijk en noodwendig eene goede kamer van volks-vertegenwoordiging en goede regtbanken tot uitwetsel hebben. En, moeten niet derwaarts de wenschen van alle goede burgers strekken? Ziet men daarin iets het geringste hetwelk dienen zoude kunnen tot omverre-werping van het gouvernement bij vertegenwoordiging zoo als ons maatschappelijk verdrag het heeft ingesteld?

Vervolgens overgaande tot de redekaveling welke hij in zijn gister gevoerd pleidooi had voorgebragt; eene redekaveling, getrokken uit de bepalingen van Art. 108 van het Straf-wetboek, zet de heer VAN MEENEN dezelve nog verder uit één, tot dat de heer President hem zegt, dat het toereikende zijn zal omtrent dit punt breeder uit te weiden, in het geval dat het openbaar ministerie mogt noodzakelijk oordeelen, die redekaveling in deszelfs repliek te bestrijden.

De Advokaat behandelt vervolgens de quaestie van regtstreeksche opruijing tot eene zamenzwering of komplot. De woorden *regtstreeksche* of *regtstreeks* zijn, volgens hem, in eenen tegenstrijdigen zin genomen geworden. Men had daaruit willen afleiden dat het toereikende zijn zoude, dat geschriften onbepaaldelijk tot het publiek waren gerigt geworden. De opruijing moet regtstreeks van het geschrift uitgaan; niet zelfs is het toereikende dat zij regtstreeks uit het geschrift voortkomen, zij moet ook nog in den geest, in de bedoeling des schrijvers gelegen hebben.

Wat de zamenzwering of het komplot aangaat: ver-

dwijnt niet ieder denkbeeld van zamenzwering voor de publiciteit welke de beschuldigde DE POTTER aan zijn ontwerp van *Nationale Inschrijving* heeft gegeven? Even min bestaat er een niet goedgekeurd voorstel tot zamenzwering. (Hier wordt de spreker door den heer President aangemaand om over deze quaestie heen te stappen, aangezien het tijd zal zijn daarop terug te komen nadat het Hof zal hebben regt gesproken over de conclusiën met betrekking tot het door de beschuldigten opgeworpen incident, conclusiën die strekken om uit de door het openbaar ministerie ter beslissing voorgelegde quaestiën, diegene te doen verwerpen, welke in de tweede Serie zijn vervat, zich betreffende tot Art. 90 van het Strafwetboek, alwaar gesproken wordt van niet goedgekeurde voorstel tot zamenzwering.)

De heer VAN MEENEN legt er zich nu voornamelijk op toe, om eene uitlegging te geven van het woord *gouvernement*, zoo als het in Art. 87 van het Strafwetboek is vervat. De woorden *hetzij om het gouvernement te vernietigen of te veranderen*, in gezegd artikel, beteekenen niet het zedelijk wezen hetwelk met den naam van gouvernement wordt bestempeld, maar veeleer de persoon zelf der gouvernerenden, hun gezin, hunne dynastie. Dit schijnt bewezen te worden door den titel of het opschrift van § 1, onder welke het 87ste Artikel wordt geplaatst, en die met uitdrukkelijke woorden inhoudt: *Over de aanslagen en zamenzweringen gerigt tegen den Koning en zijn geslacht*.

Nu is het vervangen der tegenwoordige regerende dynastie door eene andere, iets hetwelk de beschuldigten geenszins hebben gewild.

De advocaat besluit zijn pleidooi, met het maken van aanmerkingen over de wijze in welke de door het Openbaar Ministerie aan het Hof voorgelegde questiën zijn opgesteld. Vermits, volgens hem, het Hof op iedere der voorgestelde quaestiën alleenlijk *Ja* of *Nee* heeft te ant-

woorden, zoude daaruit kunnen volgen dat DE POTTER erkend werd als de schrijver van alle de zoo in den *Belge* als in den *Courrier des Pays-Bas* en den *Catholique* geplaatste Artikelen, van welke met éénen adem gesproken wordt, in de eerste der door het Openbaar Ministerie voorgelegde questiën. Maar DE POTTER heeft zich niet erkend en is met der daad anders niet dan de schrijver van de Artikelen die in den *Belge* en in den *Courrier des Pays-Bas* zijn vervat. De heer President geeft aan Mr. VAN MEENEN te kennen dat het Hof op ieder der questiën zoodanig zal antwoorden als hetzelve zulks zal noodig oordeelen, zoodanig als deszelfs innerlijke overtuiging, na een rijp onderzoek, hetzelve het antwoord zal voorschrijven.

De heer DE GAMOND aanvaardt het woord. Hij geeft te kennen dat de heer BLARGNIES, advocaat van den heer TIELEMANS door eene plotseling ontstane ongesteldheid belet is, om, anders dan met levensgevaar, voor het Hof te komen pleiten, hem verzoekt heeft de memorie voor te lezen, welke hij tot de verdediging van den beschuldigten TIELEMANS had opgesteld. Hij leest deze memorie aan het Hof voor.

De memorie bevat uitleggingen der brieven van dezen beschuldigten, die op den aanvraag van den Heer President zelf, eene plaats dierzelven verklaart. Deze zelfde memorie strekt insgelijks om te bewijzen dat TIELEMANS niet het bestuur over de dagbladen had; dat zijne briefwisseling met DE POTTER, wien hij aanmaant om van tijd tot tijd den *Belge* stof aan te geven uit de tijdingen, welke hij hem uit 's Gravenhage zal doen toekomen, het tegendeel bewijst; dat, indien de beschuldigde TIELEMANS met der daad den geest der dagbladen had bestuurd, hij ook wel zelfs aan de redacteurs zoude geschreven hebben; dat hij nooit iets aan eenigen dagbladuitgave geschreven heeft; dat hij, sedert zijne plaatsing bij het Ministerie, nooit iets heeft in het licht gegeven; en, dat, indien het ontwerp

tot *Nationale Inschrijving* was publiek gemaakt, zulks aan den beschuldigten DE POTTER, en alleen aan dezen, moest toegeschreven worden. Na het voorlezen der memorie verwijdert zich het Hof om eenige rust te nemen, en keert na een vierde-uurs in de zaal terug.

De heer DE GAMOND heeft nog het woord.

In een pleidooi, hetwelk eene menigte regtsquaestiën van den meest belangvollen aard bevat, die door den Advokaat wijd omslagtig en met schitterende welsprekendheid behandeld worden, beweert hij dat de briefwisseling, in weerwil dat het Hof verklaard hebbe dat dezelve ten processe zoude verblijven, geene hoegenaamde stoffe tot bewijs kon opleveren, in de soort van misdaad van welke TIELEMANS is beschuldigd, daar deze misdaad geheel en al gestaafd moet worden door uit gedrukte geschriften getrokken bewijzen; dat de beschuldigde niets heeft in het licht gegeven, dat zijne brieven zelf er niet toe bestemd waren; dat de brieven, in allen gevalle, aan eenen derden geen hoegenaamd regt kunnen geven, en dat, ten zij men iemand om zijne gedachten straffe wille, men tot bezwaar van zijnen client, van dezelve geen gebruik kan maken, dewijl een brief, met der daad niets anders is, dan eene geschreven gedachte; dat de onveranderlijke regtsbedeeling van het Fransche Hof van cassatie voldoende bewijst, dat het, enkel uit brieven afgeleide bewijs, verworpen moet worden; dat zelfs deze meening in de tijden van het schrikbewind door de revolutionnaire regtbank is aangenomen geworden, en dat, uit een gezond grondbegrip redenerende, de briefwisseling, als het eigendom zijnde, dergenen die ze gevoerd hebben, het niet behoort is dat iemand, wie het ook zij, anders dan de persoon voor welken de brieven waren bestemd, daarvan gebruik maken.

De advocaat haalt te dezer zake een groot aantal gewijsden van het Hof van cassatie aan. Jammer dat die gewijsden, meerendeels, strekten om het gebruik te be-

palen, hetwelk in civiele zaken, van de briefwisseling kan worden gemaakt, en de advocaat dus verplicht was, in het onderhavige geval, *a fortiori* te redekavelen.

Vervolgens de quaestie van medepligtigheid behandelen-
de, beweert de heer GAMOND, dat dezelve niet toepas-
selijk is op TIELEMANS, die nooit aan zijnen vriend DE
POTTER het verzoek gedaan heeft om het *ontwerp tot*
Nationale Inschrijving door den druk gemeen te maken,
van hetwelk hij alleen door middel der dagbladen heeft
kennis gekregen, noch hem eenige onderrigtingen heeft
medegedeeld die strekken konden om dezelve door den
druk te doen gemeen maken. Ondersteld zelf, zegt de
advocaat, dat de beschuldigde TIELEMANS den beschuldigde
DE POTTER verzocht of bewogen had om het meergemelde
Artikel publiek te maken, dan nog zoude, op dit hoofd-
punt van bezwaar, zijn client niet strafbaar zijn. Dit is
onder anderen dus beslist geworden door een gewijsde
van het Hof van cassatie in Frankrijk, hetwelk de geleer-
de MERLIN in zijn *Repertoire de Jurisprudence* heeft mede-
gedeeld; een gewijsde, hetwelk met deze eigene woorden
behelst, dat degene die iemand tot het plegen van een
misdrijf of tot het volvoeren eener misdaad aanzet, in-
dien deze aanzetting niet geschied is door giften of be-
loften of bedreigingen, niet moet beschouwd worden als
medeschuldig aan de misdaad.

Het is nabij twee ure. De heer President heft de zit-
ting op, van welke hij de hervatting bepaalt op maan-
dag 26 April, des morgens ten 9 ure precies.

ZITTING VAN MAANDAG den 26 April 1836.

Het Hof neemt zitting ten kwartier over 9 ure.

Mr. DEGAMOND heeft bij voortdurend het woord: hij vergeneegt zich met conclusiën voor te lezen, welke hij in het belang van den beschuldigten TIELEMANS heeft genomen; en die strekken moeten om het Hof de briefwisseling als grondstof tot schuldbewijs van zijnen client, te doen verwerpen. Op Mr. DEGAMOND, volgt Mr. BALLIV, de advocaat van den beschuldigten BARTHELIS.

De advocaat draagt aan het Hof de gevolgen en uitwerkselen voor, welke dergelijke associatiën in Frankrijk gehad hebben, alwaar zij, hoogst genomen, enkel als eenvoudige vergrippingen beschouwd en als zoodanig alleenlijk correctioneel gestraft zijn geworden. Onder anderen spreekt hij van eene associatie die tot oogmerk had de uit de verkiezingen te bepalen eindelijk keuze te regelen, van welke associatie de leden op bepaalde tijden bijéén kwamen, en die niet dan krachtens Art. 291 en verv. van het wetboek van strafregt was verboden geworden.

Daarop neemt de Advocaat onderscheidene regts-quæstiën en zoo wel met betrekking tot den aart van het komplot als tot dien van den aanslag tot zamenzwering, in beschouwing, en zet dezelve met vele juistheid en orde uit één. De artikelen van het Wetboek van Strafrecht welke het Openbaar Ministerie tegen de beschuldigten wil doen gelden, zijn, zegt de advocaat, geenszins op hen toepasselijk, want, volgens de uitspraak van den geleerden MERLIN vervangen die artikelen de bepalingen van het oude fransche regt met betrekking tot de misdaad van gekwetste Majesteit op het eerst hoofdartikel van beschuldiging, die van eenen geheel anderen aart is dan die, welke het Openbaar Ministerie zich beijvert, aan zijnen Client te last te leggen.

De advocaat bestrijdt vervolgens de door het Openbaar Ministerie voorgestelde questie van medepligtigheid. De beschuldigde BARTHELS heeft nooit de beschuldigten DE POTTEN EN TIELEMANS gekend noch gezien. Het ontwerp tot *nationale inschrijving* was reeds in de Brusselsche dagbladen geplaatst, alvorens in den *Catholique* te verschijnen; derhalve, al ware de beschuldigde BARTHELS de eenige redacteur van dit dagblad, waarvan het tegendeel is bewezen, dan nog zoude hij niet als medepligtige kunnen beschouwd worden. Er bestaat geene medepligtigheid, *ex post facto*.

Na eenige andere tot defensie van den beschuldigten BARTHELS voorgedragene redeneringen, is het woord aan den heer LEBGUE; ander advocaat van BARTHELS die bepaaldelijk is gelast dezen beschuldigten te verdedigen tegen de bezwaren welke hem te laste komen uit onderscheidene, ter drukkerij van den *Catholique* in beslag genomen stukken. Hij vangt met de steendrukplaat aan.

„Deze bannier der unie,” zegt het Openbaar Ministerie, „op welke de Nederlandsche leeuw gezien werd, verbrijzelde keetenen vertrappende — — — de genius der vrijheid de roode muts in de hand houdende.” Ik moet vragen, zegt de advocaat, of het meer met de vaderlandliefde overeenkomstig zoude geweest zijn, indien het zinnebeeld onzer nationale sterkte gekeetend, in stede van als keetenen vertrappende, ware voorgesteld. Ieder zinnebeeld moest met deszelfs attributen worden voorgesteld, de hoop met het anker, de vrijheid met muts of hoed.

De heer Advocaat-Generaal. Ja, maar het is eene roode muts. — — —

En zal men daaruit besluiten, hervat de advocaat, dat BARTHELS hier de dolzinnige vermoede vrijheid wilde voorstellen, die eenmaal dreigde Frankrijk in het verderf te storten? Neen, niet de roode muts van de Jacobijnen der

fransche revolutie is op de steendrukplaat afgebeeld, maar wel het zinnebeeld eener verstandige vrijheid, door de godsdienst binnen hare behoorlijke grenzen beperkt. Dat is de vrijheid zoo als zij den regtschapenen en den godvruchtigen man tevens voegt; om de vrijheid niet tot losbandigheid te laten overslaan voegt BARTHELS haar het *lichtstralende kruis* toe, als om te zeggen: „Geniet de vrijheid, maar vergeet niet uwe hartstogten binnen de palen te houden, welke de godsdienst haar stelt, en, geleid door deze banner, zult gij uwe vijanden verwinnen: *In hoc signo vinces.*” De maker dier plaat heeft ons met het kruis de katholieke apostolieke roomsche godsdienst bedoeld, die de leden der unie naar de vrijheid zoude geleiden, en de woorden *pro aris et focis* boden dus geen tegenstrijdigen zin aan. CICERO nam ze bij dergelijke gelegenheid insgelijks tot zijne leuze. Het goldt de vijanden des Romeinschen volks, die de vrijheid der republiek wilden vernietigen.

Daarop gaat de heer LEBÈGUE tot de medailles *der infamie* over. Deze is eene zilveren plaat in den vorm van een openliggend boek, hetwelk de Grondwet voorstelt, en ter eene zijde de Art. 151 en 161 onder de letter L. F. (*Loi fondamentale*) aanduidt. Deze artikelen betreffen het regt van petitie, de Staten-Generaal, en de Provinciale Staten. De aanhaling dezer artikelen, zegt de Advokaat, is niet meerder eene opruijing tegen het gouvernement, dan die aanhaling zulks is, welke het openbaar ministerie van de artikelen der Straf-wet tegen zijnen client heeft gedaan. Maar ter andere zijde is op de medaille onder het zinnebeeld der Unie, de spreuk gesneden: *getrouw tot de infamie*. Hier heeft men eenen oproerigen kreet meenen te vinden, door welchen de rust van het rijk zoude hebben kunnen verstoord worden; en men vraagt zich of men, na het op den persoon van BARTHELS in beslag nemen dezer medaille, nog twijfelen kunne aan de vijandige bedoelingen van dien beschuldig-

den? Ja, zegt de Advokaat, daaraan moet men gewis nog twifelen, ten opzichte van iemand die het teeken eener gelofte bij zich draagt, om aan de staatsregeling en der ter harer instandhouding in België zich gevormd hebben- de Unie getrouw te blijven tot zelfs op zich de verachting te laden van hen allen die onze Grondwet niet beminnen. De medaille beteekent dus: *Getrouw aan de constitutie tot op de infamie*; wel onderscheidende de eerloosheid uit eigen gedrag ontstaande, en de eerloosheid door personen aangedaan wordende.

Vervolgens van de bij BARTHELS in beslag genomen papieren sprekende, merkt de advocaat aan, dat dezelve, gevonden zijnde in een huis, hetwelk door twee of meerdere personen bewoond wordt, daaruit niet noodzakelijk volgt dat zij aan ieder dier personen in gemeenschap toebehooren; en dat daarom, ofschoon op den omslag van het pakket geschreven staat: *Stukken ten bezwade van BARTHELS en DE NEVE*, is het klaarblijkende, dat van deze papieren eene schifting moet plaats grijpen, en dat er onder zijn, die BARTHELS in het geheel hoegenaamd niet raken. Zoodanige, b. v., zijn de stukken die gerigt zijn aan het Vlaamsche Blad hetwelk insgelijks aan het bureau van den Catholique wordt uitgegeven. In de stukken die BARTHELS zelveu betreffen, zegt de advocaat, vindt men dat het grootst gedeelte derzelven in geenen deele betrekking hebben tot de beschuldiging tegen welke hij opgeroepen is om zich te verdedigen; van twee brieven slechts heeft het Openbaar Ministerie gemeend in deszelfs requisitoir te moeten gebruik maken. De heer DE WILDER, in zijn pleidooi voor DE POTTER deze brieven ontmoetende, heeft daaromtrent alle opheldering gegeven; en zoude het dus, zegt de heer LEBEGUE, slechts nutteloos het Hof vermoeyen, thans op deze stukken terug te komen.

Het zelfde merkt de Advokaat aan met opzigt tot de overige punten van bezwaar die zijnen Client door het

openbaar Ministerie zijn te laste gelegd. Eene enkele aanmerking zal jegens BARTHELS alle verdenking doen verdwijnen, van ten opzichte van het publiek maken van het ontwerp tot de het zij wettige of onwettige Nationale inschrijving met de overige beschuldigten in overeenstemming gehandeld te hebben. Deze aanmerking, namelijk, is deze; dat noch onder de papieren, die aan het bureau van den *Catholique*, en op zijnen persoon zijn in beslag genomen, noch in de geheele briefwisseling van DE POTTER EN TIELEMANS, eenige hoegenaamde melding van BARTHELS wordt gemaakt, behalve die enkele keer, in welke de afkeuring van het ten verkoopstellen der steendrukplaat wordt te kennen gegeven.

De heer President herinnert hier den Advocaat, dat er in het pakket zich ook een brief van den beschuldigten BARTHELS bevindt, inhoudende *dat de grondwet nul en van geener waarde was, dewijl zij bedrieglikerwijze ons was opgelegd.*

De advocaat antwoordt, niet gedacht te hebben dit punt te moeten aanroeren, hetwelk waarschijnlijk de beschuldigde BARTHELS zelf zal uitleggen. — Mr. LEBÈGUE eindigt daarop zijn pleidooi met eene soort van godsdienstige geloofsbelijdenis, waar uit blijkt dat ook hij der Roomsche Katholieke leer is toegedaan.

De defensie der drie beschuldigten DE POTTER, TIELEMANS en BARTHELS uitgesproken zijnde wordt tot de verdediging overgegaan van de drie drukkers, aan wie de medepligtigheid wordt ten laste gelegd, uit hoofde van tot het publiek maken der het onderwerp der beschuldiging uitmakende stukken, hunne dagbladen te hebben verleend.

De heer JOTTRAND verkrijgt het woord. Deze advocaat de verdediging van den drukker COCHÉ-MOMMENS op zich genomen hebbende, gaat bijna oogenblikkelijk weder zitten zoodra hij begonnen heeft te spreken, dewijl de heer president hem doet gevoelen dat het middel van de-

fensie van hetwelk hij zich wil bedienen eerder strekken moet om de beschuldiging te verzwaren dan te verligten.

Daarop vat Mr. MASCARD de taak der defensie voor den beschuldigten COCHÉ-MOMMENS op. Deze advocaat legt er zich voornamelijk op toe om het *alibi* van zijnen Client te bewijzen, die ongeveer acht dagen vóór, en ook acht dagen na het plaatsen van het ten processe betrokkene artikel, niet in persoon van zijne drukkerij was geweest, die kortelings in de Twaalf-Apostelenstraat was overgebracht geworden, terwijl de beschuldigde, diestijds ongesteld, nog zijn oude woning, in de Groote Karmelieterstraat niet had verlaten.

De heer RODEMANS heeft daarop het woord als verdediger van den beschuldigde VAN DER STRAETEN, drukker van den *Belge*. Deze Advokaat weidt vrij breedvoerig uit in het ontwikkelen der onderscheidene uit het ontwerp van Nationale Inschrijving, zich voordoende politieke quaestien, ten einde het bereids door zijne ambtgenooten aangevoerde nog te bekrachtigen. Hij verwondert zich dat het ontwerp slechts van wege het Geregts-hof van Zuid-Brabant tot het voorwerp eener regtsvordering is gesteld, en men het straffeloos in de provinciën Henegouwen, Namen, Luik en Limburg heeft kunnen door den druk gemeen maken. Wat hier strafbaar is, moest ook overal strafbaar zijn.

Vervolgens poogt de Advokaat voor zijnen client het *alibi* te bewijzen. Deze was, zegt hij, tijdens het publiek maken van het ontwerp, te Gent ter lijkvaart van eenen hem afgestorven bloedverwant. Maar al hadde ook de beschuldigde zich in de stad bevonden, dan nog zoude daaruit niet volgen dat hij voorwetens zoude gehandeld hebben. De *Belge* wordt ten elf ure des morgens ter perse gelegd, om ten twee ure namiddags te worden uitgegeven, en de stukken welke men ter plaatsing inzendt worden er onmiddellijk op hetzelfde oogenblik in geplaatst, zoo dat de tijd moreel te kort is, om, met

kennis van zaken, na te zien en te beoordeelen of dit of dat artikel al dan niet geschikt zij om geplaatst te worden. De Advokaat eindigt met te zeggen, dat hij daarom alle redenen heeft om voor den beschuldigten eene volkomene vrijspraak te verwachten.

De heer BOSCH verkrijgt het woord. Deze advocaat, zich van het voorregt bedienende hetwelk hem zijn beroep geeft, dekt zijne jeugdig hoofd met de doktrale kap, en spreekt een geschreven pleidooi uit, hetwelk ook hij voor den beschuldigten VAN DER STRAETEN had gereed gemaakt.

Hij verklaart zich niet te willen aanmatigen van iets nieuws te zeggen, na dat alles door zijne hem voorgedaan zijnde collega's met een zonderling talent is gezegd geworden. Hij zal echter zijne aanmerkingen in het midden brengen, ten einde die, welke door het openbaar Ministerie zijn aangevoerd geworden, te bestrijden. De advocaat houdt eene zwellende lofredde op de oppositie, derwijze dat de *heer President* hem aan de zaak in quaestie herrinnert; hij gaat in zijne lofspraken op de unie voort: (*het auditorium lacht, en de heer President roept den advocaat andermaal tot de orde.*) Nu voert de heer BOSCH eene groote menigte plaatsen aan uit CHATEAUBRIANT, BENJAMIN-CONSTANT, (welke hij *vreemdeartige vernuften* noemt) enz. JEZUS CHRISTUS, zelf, zegt hij, heeft in zijne Evangeliën, stellingen geleeraard, gelijk aan die der negentiende eeuw. — Hier wordt de heer BOSCH andermaal door den *heer President* in zijne redenen onderbroken, daar deze hem zegt: „In stede van met CHATEAUBRIANT en BENJAMIN-CONSTANT conferentie te houden, zoudt gij beter gedaan hebben met uwe collega's te confereren, daar deze alle de talenten bezitten om op eene voegzame wijze de beschuldigde te verdedigen,” (hier wordt het lagchen algemeen en luidruchtig): op het achtbaar en ontzagwekkend voorhoofd van den heer President en van de heeren regters die het Hof van assises zamenstellen, zweeft eene ligte

opwelling van vrolijkheid; zelfs de heer advocaat-generaal heeft moeite eene glimlach te onderdrukken: beschuldigten, zoo wel als de advocaten en het publiek, alles barst in een schaterend lagchen uit. Daar tusschen ziet men DE POTTER bij tussehenpozing zijn hoofd vooruitsteken om te zien, waarschijnlijk, of de algemeene vervoering niet haast een einde neme.

In spijt van zijnen tegenspoed vervolgt de onverwrikbaar pal staande Mr. BOSCH het voorlezen van zijn papier. Hij handelt nu over het ontwerp van Nationale Inschrijving en haalt daarbij Mevrouw en Baronnesse DE STAËL aan. Hij eindigt met het parodiëren van een beroemd gezegde, en roept op hoogen toon: „*la magistrature Belge rend des arrêts mais non pas des services.*” Daarmede zet de heer BOSCH de doktorale kap van zijn hoofd af, en het woord is aan den heer SPINNAEL.

Deze Advocaat beschouwt achtereenvolgende: de wettelijkheid van het ontwerp van Nationale Inschrijving, de onderscheidene regtsquaestien die er zich toe betrekken, en inzonderheid de quaestie van medepligtigheid. Hij is belast met de verdediging van den beschuldigde DE NÈVE, drukker van den *Catholique* en van den *Pæderlander*.

Aangezien de reeds verre gevorderde tijd, heft de heer President de zitting op, ofschoon nog Mr. SPINNAEL ter naauwernood zijn pleidooi had aangevangen. Met het openen der volgende zitting die op morgen den 27 dezer ten 9 ure is bepaald, zal de verdediging van dezen laatsten beschuldige (DE NÈVE) worden voortgezet.

ZITTING VAN DINGSDAG den 27 April 1830.

De zitting wordt geopend ten kwartier over 9 ure.

Mr. SPINNAEL hervat zijn pleidooi van gister. Het ontwerp van Nationale Inschrijving komt hem voor, als in grondwettige vormen te zijn opgesteld, en, indien al hetzelfde eenmaal in uitvoering zoude kunnen worden gebracht, zoude dit niet dan na een geruim tijdsbestek eerst kunnen geschieden. Deze bedenking alleen, van de tragelijk voortgaande uitwerkselen van het ontwerp, zoude, naar des advocaats gevoelen, op zich zelve reeds eene voldoende beweegredenen aangeven tot verschooning van den beschuldigten DE NÈVE, zelf al ware het bewezen, dat hij, voorwetens, gehandeld had in het uitgeven van het gezegde ontwerp. Voor het overige schijnen hem de onderscheidene door het Openbaar Ministerie ingeroepene artikelen, niet op de zaak toepasselijk te zijn. Het artikel 113 van het Wetboek van Strafrecht is alleen op het onderhavige geval toepasselijk en deszelfs aanwendig zoude toereikend geweest zijn om de uitwerkselen te paralisieren, welke men van de ontworpen associatie hadde kunnen verwachten. Dit artikel straft met de ontzegging van alle burgerregten en met onbekwaamheid tot alle openbare bediening gedurende vijf jaren ten minsten, en tien jaren ten meesten; en het Openbaar Ministerie zoude zich, meent de advocaat, zeer wel met deze straf hebben kunnen vergenoegen.

Vervolgens tot de quaestie van medepligtigheid overgaande, doet de advocaat opmerken, dat een drukker van een dagblad zich veel meer bemoeit met het getal zijner abonneenten en met het innemen der abonnementsgelden, dan met het onderzoek der artikelen welke in zijn dagblad worden vervat; dat uit de daadzaak dat het een of ander artikel uit de drukkerij van dezen of genen

persoon voortkomt, wel volgt, dat het gereedschap en de persen van dien persoon gebezigd zijn geworden tot het door den druk gemeen maken van zoodanig artikel, maar geenszins, dat de gezegde persoon volkomene en geheele kennis hebbe gedragen van den inhoud der gedrukte geschriften. Dat de, bij de beschuldigde *DE REY* en *BARTLS*, die het zelfde huis bewonen, in beslag genomen brieven even min het bewijs van medepligtigheid met zich voeren, dewijl een redacteur en een drukker van een dagblad, niet beletten kunnen dat men hun brieven toezendt; en daaruit dat zij die brieven ontvangen hebben, hetwelk zij noodzakelijk moesten doen, als niet wetende wat zij inhielden, noch door wie zij hun toegezonden werden, volgt op geenerlei wijze dat er tuschen laatstgemelden en de schrijvers dier gezegde brieven eenige de minste samenwerking bestaan hebbe.

Hier eindigen de pleidooijen van de Advokaten der beschuldigten.

De heer President. Ik hoop dat voor iederen beschuldigde een enkel Advokaat zich gelasten zal op de replique van het openbaar ministerie te antwoorden, ten einde niet de debatten noodeloos te rekken.

Mr. GENDRENIEN. Een enkel Advokaat zoude iets kunnen vergeten.

De heer President. Overleg het gezamenlijk, als gij kunt; evenwel, als gij niet kunt, zal ik u allen aanhooren.

Hierop is het woord aan het openbaar ministerie, tot deszelfs replique tegen de Advocaten der beschuldigten.

Wij zullen slechts de voor de vuist uitgesprokene, en drie uren geduurd hebbende redevoering van den heer Advokaat Generaal, *DE SARRUJST*, waarnemende het openbaar ministerie, bij zamenvatting geven.

Alleen het gezond verstand, hebben de heer *GENDRENIEN* en de overige verdedigers der beschuldigten niet opgehouden van te zeggen en te herhalen, — alleen het ge-

zond verstand is genoeg om de acte van beschuldiging omverre te werpen, en het openbaar ministerie heeft anderhalven dag gebezigd om dezelve staande te houden.

Indien metterdaad alleen het gezond verstand toereikende is om de beschuldiging omverre te werpen, dan is het vreemd, dat de Advokaten der beschuldigten, die, tegen éénen officier van het parket, met hun twaalfen zijn, acht en twintig uren besteed hebben om datgene te bestrijden, wat wij in slechts vier of vijf uren hadden voorgedragen en vastgesteld, en van welken tijd, hoogst genomen, naauwelijks een vierde-uurs gediend heeft tot de ontwikkeling van hetgeen het voorname onderwerp der beschuldiging nitmaakt.

„Wij zullen,” zegt verder het openbaar ministerie, „niet alle de quaestiën der hoogere staatkunde, alle constitutionele leerstellingen aanroeren, die door de verdedigers der beschuldigten bepleit of beweerd zijn geworden. Wij zullen van de briefwisseling niet meer gewagen, alzoo wij ons ten eenigen doel voorgesteld hebben datgene alleen te behandelen, wat de grondslag der beschuldiging daarstelt.

„Evenwel kunnen wij het verwijt, hetwelk aan het Openbaar Ministerie is gedaan geworden, niet met stilswijgen voorbijgaan, dat, namelijk, van te hebben willen gerucht maken; welk verwijt dan hetzelfde is toegevoegd geworden, dewijl ik mijn pleidooi in de *Gazette des Pays-Bas* had doen plaatsen. Ik heb mijne pleitrede door den druk doen gemeen maken, vermits; dadelijk bij den aanvang der debatten, de dagbladen der oppositie, op eene sonderlinge en hoonende wijze alles vervalscht hadden wat met geslotene deuren was verhandeld geworden. Zelf is men zoo verre gegaan van op onze ambtelijke verrigtingen, op de uitoefening onzer verplichtingen eene verguizende bespotting te werpen.”

De heer President. Ook ik lees de dagbladen der oppositie: in den *Courrier* is te kennen gegeven geworden,

dat ik tot de advocaten gezegd had: „*Ik verwittig u dat het Hof verplicht zal zijn om met gestrengheid te handelen.*” Nooit is eene dergelijke uitdrukking uit mijnen mond gekomen.

Mr. JOTTEAND. Wij hebben het medegedeeld volgens... (de heer JOTTEAND stottert, aarzelt; zijne verlegenheid is zichtbaar.)

De heer President. Habt gij dat geschreven?

Mr. JOTTEAND. Neen, maar...

De heer President. Ik heb geene antwoorden noodig, het is genoeg: het Hof is boven iedere onregmatige aantijging verheven.

Het Openbaar Ministerie hervat dezelfde repliek.

„Ik zal op twee incidenten antwoorden, welke door de verdedigers der beschuldigten zijn opgeworpen geworden; in het eerste heeft men beweerd, dat van onder het getal der aan het Hof voorgelegde quaestien, men diegens, moest doen verdwijnen, die in de tweede serie zijn vervat, en die ten oogmerk hebben, om over het punt van *niet goedgekeurd voorstel tot zamenspanning* te beslissen.

„Het Openbaar Ministerie is niet bevoegd om eenig hoofdartikel van beschuldiging te laten varen, om hetwelk de beschuldigten voor het Hof van Assises zijn gerenvoijeerd geworden. Ik zoude het niet doen kunnen zonder zelf mij schuldig te maken, en zonder mij-zelfen persoonlijk bloot te stellen.

„Het openbaar Ministerie, zegt men, kan geene quaestie voorstellen, anders dan die welke uit de akte van renvoi voorkomt. Dat is waar; maar telkens wanneer eene misdaad in gene andere is begrepen, om welke beschuldigten voor het Hof van Assises zijn gerenvoijeerd geworden, moet het openbaar Ministerie de daarop betrekkelijke quaestien voordragen. Zoodanig is onveranderlijk de regtspleging der hoven van cassatie van Frankrijk en van Brussel.

„De daad is in de akte van renvooi begrepen. Sluit dan de *aanzetting* niet het *voorstel* in zich? Indien iemand zich onderstond om op het openbare marktplein met trompetten-geschal het volk, tot eenen aanslag tegen het Gouvernement aan te zetten; zoude hij niet enkel daar door tevens een voorstel hebben gedaan?

„Het tweede incident betreft het gebruik hetwelk men van de briefwisseling kan maken. Ik heb op dit onderwerp alles gezegd wat er op gezegd kan worden, en het Hof heeft, door deszelfs besluit, volkomen de juistheid mijner opmerkingen erkend. Voor het overige zijn alle criminalisten het daarover eens, dat ter zake van misdaden die de maatschappij in het algemeen raken, men van alle bewijsstukken kan en moet gebruik maken.

„Zeer ten onregte heeft men mij verweten, zegt de heer Advocaat-Generaal, dat ik de brief-uittreksels buiten hun verband plaatste. Het was mij ondoenlijk, eene zoo omslagtige briefwisseling te doorloopen, of woordelijk en in haar geheel aan te halen, daar dezelve van honderd-twintig tot honderddertig brieven bevat, van welke de voorlezing, op zijn minst genomen, acht achtereenvolgende zittingen zoude vereischt hebben, dewijl ik zelf twee geheele dagen, van des morgens zes tot des avonds tien ure, enkel met het lezen dier brieven, ben bezig geweest.

„Ik heb er alleenlijk datgene uit getrokken, wat toereikende was ter toelichting der beschuldiging. Voor het overige ligt die geheele briefwisseling aan het Hof voor oogen, hetwelk zich gemakkelijk overtuigen zal, dat er van mijne zijde, niet dan regtlievendheid en heuschheid zoo wel in mijne bedoelingen als in mijne redenen liggen opgesloten.

„Maar wat hebben nu de yerdedigers der beschuldigten gedaan? In stede van de plaatsen, welke ik van de briefwisseling had aangehaald, uitleggen, hebben zij andere brieven voorgelezen; en wat de brieven betreft,

welke ik in het tweede gedeelte van mijn requisitoir heb aangehaald, daarvan hebben zij in het geheel niet gesproken, onder voorwendsel dat het onvoegzaam ware om den naam van onzen doorluchtigen souverein in de debatten te mengen.

De heer Advocaat-Generaal, vervolgens antwoordende op het verwijt hetwelk in de verdediging aan het openbaar ministerie is gedaan, van, in het spreken over het petitionnement de provinciale staten, en de tweede kamer der Staten-Generaal, naar het schijnt, het te hebben envel geduid dat zij een gedeelte der zoogenaamde grieven hadden aangenomen, verklaart daarbij niets anders op het oog gehad te hebben dan de listige kunstgrepen die in het werk zijn gesteld geworden; er bijvoegende dat hij geene hoegenaamde zending had om den overigens eerbiedigen stap welken zij bij zijne Majesteit gedaan hebben, goed te keuren of aftekeuren. „Voor het overige, zal ik mij altijd er voor wachten,” vervolgt de heer Advocaat-Generaal, „van in de attributen eene andere staatsmagt te willen indringen;” gawe God dat ieder openbaar staatsbeambte onder alle omstandigheden den zelfden grondregel volgde.

Alvorens tot de behandeling der regtsquaestiën over te gaan, betoogt de heer Advokaat-Generaal dat alleen het wetboek van strafregt, zoodanig als het onder ons kracht van wet heeft, kan ingeroepen worden; dat dienvolgens de nieuwe Fransche wetten op welke men in de verdediging zich heeft gerugsteund, hiervan geen hoegenaamd gezag kunnen zijn. Buitendien zijn deze wetten in zaamverbinding gebragt met de nieuwere in Frankrijk op de drukpers en op de dagbladen uitgevaardigde wetten, die in onze wetgeving ontbreken.

Vervolgens treedt de heer Advokaat-Generaal in het onderzoek der onderscheidene regtsquaestiën, tot welke wordt aanleiding gegeven door de weinig overeenstemmende uitlegging welke de verdedigers der beschuldigten

gegeven hebben van onderscheidene, tot de aanhangige zaak betrekking hebbende, artikelen van het wetboek van strafregt; en bestrijdt achtereenvolgens alle de daarbij door de verdedigende Advokaten gebezigde redekavelingen. Daarop hecht zich de heer Advokaat-Generaal voornamelijk aan het betoog dat het ontwerp tot Nationale Inschrijving eene regtstreeksche strekking had tot omverwerping van het gouvernement, ook zelfs dan wanneer men door dit woord het koninklijk gezag verstaat. „Inderdad,” zegt hij, „de leden der confederatie behoeften zich slechts alleen van de regterlijke magt meester te maken, om de handeling des gouvernement te paralyseren. De beste wetten bleven zonder werking dewijl de leden der confederatie dezelve op hunne wijze zouden uitleggen, en dat is het juist, hetgene zij wilden. Hun oogmerk was, om, ten voordeele eener partij, de handeling van het gouvernement in te nemen; met één woord: om het gouvernement te vervangen. Wat de vraag betreft, te weten welk kwaad er uit ontstaan zoude, indien eene tweede kamer der Staten-Generaal enkel zamengesteld ware uit eene meerderheid van leden der confederatie? Dat kwaad zoude doodelijk zijn; dit was middagklaar. Alle de voorstellen tot wetten, zelfs de beste, zouden verworpen worden. Wat waren er dan nog eene eerste kamer noodig, indien de tweede kamer de onderscheidene haar gedaan wordende voordragten onveranderlijk verwierp? Het bestaan der confederatie alleen,” zegt verder de advocaat-generaal, „zoude tegelijk de daadzaak van aanslag en komplot daarstellen, die, ingevolge de bepaling van het Wetboek van Strafrecht, en de termen van het 87 artikel van dat Wetboek zoude vallen.” Hier voert het Openbaar Ministerie andermaal het stelsel aan, hetwelk het in deszelfs requisitoir heeft doen gelden, en versterkt hetzelfde thans nog door nieuwe redekavelingen gegrond op de statuten der confederatie zelve. De heer advocaat-gene-

raal merkt hierbij aan, dat dit stelsel weinig of niet in de verdediging is bestreden geworden, hebbende men in dezelve zich vergenoegd met afzonderlijke beschouwingen aantevoeren, en ieder der statuten van de confederatie op zich zelve te beoordeelen, zonder immer ze in derzelver samenhangend geheel op het oog te nemen. Wat aangaat den waren zin der woorden *regtstreeksche aanzetting*, zoo behoeft men, zegt de heer advocaat-generaal, alleenlijk, onder meer andere in de dagbladen der Unie geplaatste artikelen, den brief van de *rotter*, van 3 Februarij te lezen, om het bewijs te hebben dat metterdaad de regtstreeksche aanzetting bestaat. Wat de verzachtende of temperende sijne wendingen aangaat, welke men in dat stuk aantreft, dat is zegt de Heer Advocaat-Generaal, eene sinds lang verouderde taktiek, welke bij de regtbanken volkomen wordt begrepen. Onder anderen voorbeelden daarvan, haalt hij ook het regtsgeding aan over het dichtstukje *le Fils de l'homme*. De Heer Advocaat-Generaal wederlegt daarop achtereenvolgende de veelvuldige tegenwerpingen welke door de verdedigers tegen deze punten zijn aangevoerd geworden. Dit algemeen gedeelte van het geding dus afgehandeld hebbende, gaat het openbaar Ministerie over tot het in oogenschouw nemen en bestrijden der onderscheidene middelen van defensie, welke door elf van der beschuldigten pleitbezorgers zijn in het midden gebragt. Wat den twaalfden, den heer *rosch*, aangaat, zoo gelooft de heer Advocaat-Generaal op diens pleidooi niet het minste te antwoorden te hebben, dewijl dit, wel verre van met de defensie zijns Clients in eenige betrekking te staan, in tegendeel de beschuldiging ten sterksten ondersteunde. Overigens, verklaart de heer Advocaat-Generaal, dat hij daarmede zijn voordeel niet zal doen, en ook hoopt dat zulks bij het Hof geenen indruk in het nadeel der beschuldigten moge hebben te weeg gebragt. Alleenlijk vraagt hij aan het Hof, Akte te nemen der beleedigende woorden, welke

deze Advocaat zich veroorloofd heeft aan het einde van zijn pleidooi met voor hetzelfde uittespreken: *la magistrature Belge rend des arrêts et non pas des Services.*

Op eene tegen aanmerking der Heeren GENDEDIEN en REDEMANS, volgens welke deze woorden integendeel eene der kieschheid van het Brusselsche Hof toegebragte hulde bevatten, verklaart de President, dat desniettegenstaande door het Hof aan het openbaar Ministerie wordt akte gegeven van de opgemelde woorden, even als insgelijks van het door hem voorbehouden middel, met dien verstande dat daarop zal worden gestatueerd als naar regten.

Na ten aanzien eener in de Dagbladen geplaatste Luiksche consultatie, van welke de verdedigers der beschuldigten geen gebruik hebben gemaakt, het zelfde te hebben aangemerkt en verklaart als met opzigt tot het pleidooi van den heer BOSCH, als welke consultatie, indien zij ten precesse hadde gediend, aan het openbaar Ministerie zegevierende argumenten zoude hebben verschaft, besluit de heer Advocaat-Generaal DE SPRUYT zijne repliek met deze woorden: „Hier, mijne heeren, voleindigt zich mijne taak; ik heb haar gemoedelijk en naar mijne innerlijke overtuiging vervuld.” (*)

(*) De quaestien, op welke het Hof zal te beslissen hebben, zijn de volgende:

EERSTE SERIE.

Eerste quaestie. Is het bewezen, dat, door middel van gedrukte geschriften, met name door den *Courrier des Pays-Bas* van den 1 en 3 Februarij; den *Belge* van den 31 Januarij, en 3 Februarij, den *Catholique des Pays-Bas* van 31 Januarij, 4, 6 en 7 Februarij 1850, de bewoners van dit rijk regstreeks zijn opgeruid tot eene zameuzwering of tot een komplot, ten oogmerk hebbende de regering te veranderen of te vernietigen?

Tweede quaestie. Is het bewezen dat LOUIS DE PORTER schuldig is, als dader van het in de eerste quaestie omschreven vergriep?

Derde quaestie. Is het bewezen dat F. TIELEMANS schuldig is als de dader der zelfde misdaad of alleen schuldig van; voorwe- tens, den dader of de daders dier misdaad te hebben bijgestaan en geholpen, in de feiten die dezelve hebben voorbereid of be-

Het is half een ure. De debatten worden gedurende nagenoeg een kwartier uurs opgeschorst. Bij het hervat-

vorderd, of in die welke dezelve hebben tot volvoering gebragt of wel van tot die volvoering onderrigtingen te hebben gegeven?

Vierde quaestie. Is het bewezen, dat ADOLPHE BARTELS schuldig is als dader dier zelfde misdaad, of alleen schuldig van, voorwetens, den dader of de daders dier misdaad te hebben bijgestaan en geholpen in de feiten die dezelve hebben voorbereid of bevorderd, of in die welke dezelve hebben tot volvoering gebragt; of wel van tot die volvoering onderrigtingen te hebben gegeven?

Vijfde quaestie. Is JEAN JACQUES COCHÉ-MOMMENS schuldig als medepligtige dier zelfde misdaad, als, voorwetens, den dader of de daders dier misdaad te hebben bijgestaan en geholpen enz. (als bij BARTELS).

Zesde quaestie. Is EDUARD VAN DER STRAETEN schuldig, enz., (als by COCHÉ-MOMMENS).

Zevende quaestie. Is JEAN BAPTISTE DE NÈVE schuldig, enz. (als bij COCHÉ-MOMMENS)

TWEEDE (subsidaire) SERIE.

Eerste quaestie. Is het bewezen dat, door de gedrukte geschriften zoo als die in de eerste quaestie der eerste serie zijn omschreven, een gedaan maar niet aangenomen voorstel heeft plaats gehad tot het smeden van een komplot, strekkende om de regering te veranderen of te vernietigen?

Tweede quaestie. Is DE POTTER de dader dier misdaad?

Derde quaestie. Is TIELEMANS de dader dier misdaad, of is hij alleen als medepligtige schuldig, van, voorwetens, den dader of de daders dier misdaad te hebben bijgestaan en geholpen in de feiten die dezelve hebben voorbereid of bevorderd, of in die welke dezelve hebben tot volvoering gebragt, of wel van tot die volvoering onderrigtingen te hebben gegeven?

Vierde quaestie. Is BARTELS de dader enz. (als bij TIELEMANS)?

Vijfde quaestie. Is J. J. COCHÉ MOMMENS medepligtige dier misdaad, als schuldig van, voorwetens, den dader of de daders der misdaad te hebben bijgestaan of geholpen in de feiten die dezelve tot volvoering hebben gebragt?

Zesde quaestie. Is EDUARD VAN DER STRAETEN medepligtige, enz. (als bij COCHÉ.)

Zevende quaestie. Is J. B. DE NÈVE medepligtige, enz. (als bij COCHÉ.)

ten derzelveu verleent de Voorzitter het woord aan den Heer GENDEMEN om het publiek ministerie te beantwoorden. De Voorzitter verzoekt hem eerst het incident over Art. 90 te behandelen. De pleidooijen reeds zoo lang gerekt zijnde, zullen wij ons bepalen tot een zoo veel mogelijk zamengevat verslag van het verder verhandelde.

De Heer GENDEBIEN zegt, dat, aangemerkt de Advokaat-Generaal het omtrent dit punt met de verdedigers eens schijnt te zijn, dat de beschuldigde eenig en alleen geoordeeld kan worden over het feit, voor welk hij naar het Hof is verzonden, het onmisbaar noodig is, dat uit de debatten het feit van Art. 90 worde verwijderd. Het is niet waar, wanneer men zegt dat dit feit op eene betrekkelijke wijze besloten ligt in het bij Art. 102 voorziene feit. Het zijn twee verschillende misdaden; was dit niet het geval, waarom zouden er dan twee artikelen in het wetboek vervat zijn? Niet alleen zou er verschil zijn in de kwalificatie dier beide misdaden, maar er bestaat ook onderscheid in de daarop toegepast wordende straffen, en ook gradatie in die straffen, gelijk Mr. SPINNAEL zulks te regt heeft opgemerkt. Het voorbeeld van een, wegens diefstal vrijgesproken persoon; en wiens veroordeeling men naderhand voor het Hof zou kunnen eischen, ter zake van medepligtigheid wegens geheimhouding, is geheel verschillend van het onderhavige geval. Daar valt niets anders te doen dan eene tot de hoofdzaak betrekking hebbende omstandigheid; hier echter moet de kwestie behandeld worden van een volkomen nieuw geval en geheel onafhankelijk van dat, om hetwelk de aangeklaagde eigenlijk door het vonnis van in beschuldiging stelling naar het Hof zijn verzonden geworden. De Heer GENDEBIEN ontwikkelt zijn antwoord nog iets verder, waarna den Voorzitter de onderscheiden punten opsomt welke hij bepleit heeft en hem vraagt, of dit wel de grond der kwestie was, en of het Hof hem goed gehoord en begrepen heeft zoo als hij alles hier heeft opgesomd. De Advokaat

geeft een bevestigend antwoord en voegt er bij, dat het Hof zijne bedoeling volkomen gevat heeft en dat deze opsomming zoo duidelijk is dat hij er niets behoeft bij te voegen. De overige Advokaten voegden nog eenige woorden bij het pleidooi van den Heer GENDEBIEN. De Voorzitter zegt dat het hof in de vergadering van morgen uitspraak over het incident zal doen.

Mr. DEGAMOND wordt verzocht het openbaar Ministerie te antwoorden op hetgeen is gezegd geworden van de conclusiën aangaande TIELEMANS brieven. Het publiek Ministerie, zegt de Heer DEGAMOND, is het eens met mij, dat, aangezien de brieven niet kunnen dienen om het corpus delicti te bewijzen, van dat oogenblik af aan ook TIELEMANS. correspondentie moet ter zijde gesteld worden, want voor dien laatsten is er geen corpus delicti zonder brieven. Het is ten onregte voegt de Advokaat er bij, dat het publiek Ministerie mij eene bekentenis heeft toegeschreven, welke ik niet gedaan heb. Ik heb niet gezegd dat, in geval van zamenzwering, brieven als corpus delicti konden gebezigd worden, maar alleen, dat het in zulk geval voor het openbaar Ministerie gemakkelijker wezen zou om deszelfs stelsel te verdedigen, dat echter daarom nog wel geenszins gegrond zoude kunnen zijn.

De Heer GENDEBIEN vermeent de vraag te moeten doen of de brieven van den Heer DE POTTER hem, na tot de procedure en de vonnisvelling gediend te hebben, zullen terug gegeven worden. De President zegt dat er, opzettelijk die brieven, alsmede omtrent die, welke bij den Heer BARTHELS in beslag zijn genomen, door het in eene vorige zitting uitgesproken vonnis, beslist is, dat die brieven onherroepelijk bij de procedure zullen blijven berusten, onverminderd de bevoegdheid om, indien men zulks gerade oordeelt, daarover in cassatie te apelleren.

Het is half twee ure; de vergadering wordt tot den volgenden dag geadjourneerd om de verdere antwoordpleidooijen ten behoeve der aangeklaagden te vernemen.

~~~~~

Men gelooft dat de Heer DE POTTER, TIELEMANS en BARTHELS morgen ter persoonlijke verdediging hunner zaak zullen gehoord, en dat het vonnis in den achtermiddag zal uitgesproken worden.

ZITTING VAN WOENSDAG den 28 April 1830.

De heer VAN DE WEIJER heeft het woord ter beantwoording der replique van het Openbaar Ministerie. Deze advocaat begint met aantevoeren dat de heer Advocaat Generaal den heer GENDEBIEN verweten heeft, den brief van den 3. Februarij fragmentsgewijze of van stuk tot stuk, en niet in deszelfs samenhang, te hebben geïnterpreteerd, en gezegd heeft dat zulks niet het regte middel was om den waren zin van het geheel aan te geven. Het Openbaar Ministerie, zegt de advocaat, veroordeelt zich zelven door dit verwijt. Welk gedrag heeft hetzelfde gehouden om de tusschen de beschuldigten gewisselde brieven te interpreteren?

Ten onrechte is door het Openbaar Ministerie beweerd geworden, zegt verder de advocaat, dat er niet geantwoord was geworden op het laatste gedeelte zijner uit de brieven getrokkenne aanbalingen; Mr. VAN MEENEN heeft zich, met deze taak belast, gekweten. Voor het overige: DE POTTER heeft zich over de koningen en over derzelver hofhoudingen even eens uitgelaten als zoo vele andere wijsgeren en zedeleeraars.

Ter zake van het *Journal de Verviers*, zegt Mr. VAN DE WEIJER, heeft men aan de verdediging iets zonderlings te last gelegd, namelijk dat men zich van het onbandige middel zoude hebben bediend, om het nummer van den 30 Januarij, in eene voor het geding voegzame strekking, te hebben doen nadrukken. Wien zoude een dergelijk denkbeeld in den zin komen, zoodra hij bedacht, dat hij op eene schandelijke wijze zoude kunnen beschaamd worden, door het te voorschijn brengen van het wezenlijke dagblad, hetwelk men door een ander zoude hebben willen vervangen?

Op de plaats uit eenen van TIELEMANS brieven, vervat in de woorden: „Wij willen het herstel der grieven en niet eene omwenteling, poogt de heer VAN DE WEIJER datgene te wederleggen wat door den heer Advocaat-Generaal gisteren deswegen is gezegd. Uit hetgeen voorafgaat en volgt, meent de advocaat, blijkt het duidelijk dat TIELEMANS met de opgemelde woorden, wel inderdaad zijne ware meening uitdrukte. De advocaat leest daarop nog een aantal andere plaatsen uit de brieven van TIELEMANS voor, uit welke zegt hij, het ten overvloede moet blijken dat metterdaad TIELEMANS geene staatsomwenteling verlangde.

Met opzigt tot het gebruik hetwelk het Openbaar Ministerie tegen de beschuldigten heeft willen maken, van de woorden; *democratische grandstoffen*, en *democratisch gedeelte van het gezag*, die in hunne briefwisseling voorkomen legt de advocaat v. d. WEIJER er zich op toe, om, door het voorlezen van eettelijke andere plaatsen uit de brieven, aan te toonen dat door de beschuldigten bij het bezigen dezer uitdrukkingen aan niets anders is gedacht

geworden dan aan het kiesregt als een der grondstoffen onzer staatsregeling en geenszins hebben willen spreken van eene democratie in den zin eener overheid of be-
wind uit de hefte des volks gekozen.

De advocaat maakt nog van andere zoo reeds ten processe aangehaalde, als van geheel nieuwe plaatsen uit de briefwisseling gebruik om te betoogen dat er tusschen DE POTTER en TIELEMANS tot het in de dagbladen doen drukken der brieven van dezen laatstgemelden, geene overeenkomst bestond, in den zin zoo als zulks door den heer advocaat-generaal was aangegeven geworden. Hij tracht op dezelfde wijze te wederleggen hetgeen door het Openbaar Ministerie, over de tusschen BARTHELIS en de beide eerste beschuldigten bestaande betrekking, is aangevoerd.

De Heer GENDERBEN hierop aan het woord komende, begint deze met aan te merken, dat het Openbaar Ministerie zich niet vele moeite heeft gegeven ter wederlegging van hetgene in de defensie opzigtelijk de onderscheidene regtsquaestien was gezegd geworden, maar zich bepaald heeft tot het veelal terug komen op hetgeen het reeds in deszelfs requisitoir had aangevoerd. Met opzigt tot hetgeen de Heer advocaat-generaal in zijne repliek van gister gezegd heeft met betrekking tot *verzachtende of temperende sijne wendingen*, welke men zoude aangewend hebben, antwoorde de advocaat dat die *verzachtingsmiddelen* van dien aart zijn, dat niemand het voorstel van DE POTTER, (indien er dan een voorstel zijn moet, zegt hij) moest verstaan, anders dan als een zeer wettig voorstel, en dus van dat oogenblik af aan, niet als eene regtstreeksche aanzetting. Voor het overige, zegt de advocaat, is het er zoo verre van verwijderd, dat de regtstreeksche aanzetting *middag klaar* zijn zoude, dat het parket eene geheele week noodig gehad heeft om haar in den brief van 3 Februarij te ontdekken, want de geregtelijke vervolgingen zijn eerst den 7 begonnen.

De Heer GENDERBEN tracht nu door eenige nieuwe redeneringen aan te toonen dat er in gezegden brief geene aanzetting, vooral geene regtstreeksche aanzetting; en in het voorstel van DE POTTER, indien het dan een voorstel ware, geen hoegenaamd onwettelijk doel bestond; waarna hij het woord afstaat aan den Heer VAN MEENEN.

Deze Advokaat verklaart den zin; welken hij gegeven heeft aan het woord *regtstreeksch* van het artikel 102 van het wetboek van strafregt, en poogt de, door den heer Advokaat-Generaal tegen zijne verklaring gemaakte tegenwerpingen te wederleggen. Wat de heer Advokaat-Generaal uit de redevoering van BERLIER heeft getrokken, zegt de heer VAN MEENEN, wordt door eene menigte gewijsden van het Fransche Hof van Cassatie wedersproken. Vervolgens haalt nog de Advokaat, ter ondersteuning zijner verklaring der woorden *samenswering* en *aanslag*

eenige artikelen aan, van het in 1827 voorgestelde maar sedert ingetrokkene ontwerp tot wetboek van strafregt. Hij eindigt zijne voordragt met deze soort van staatkundige geloofsbelijdenis. „Indien ik gelast werd eene staatsregeling voor mijn Vaderland te ontwerpen, zoude dezelve welligt niet in alles gelijk zijn aan die, welke wij tegenwoordig bezitten. Maar indien men mij onder alle de ter wereld bestaande staatsregelingen te kiezen gaf, zoude voorzeker de onze mijne keus bepalen. Ik heb redenen om te gelooven, dat velen onzer landgenooten dezelfde keuze zouden doen. Waarom zoude men er dan aan denken kunnen om diezelfde grondwet te vernietigen, welke wij als nog de beste beschouwen onder alle die, welke ons bekend zijn.”

De heer DEGAMOND vervolgens als spreker optredende, verdedigt de uitlegging welke hij in zijn pleidooi gegeven heeft aan het woord *gouvernement* in Art. 87, en van het woord *regtstreeksch* in Art. 102 van het wetboek van strafregt. Vervolgens tracht hij insgelijks te bestrijden wat door den heer Advokaat-Generaal gezegd is geworden van in den brief van den heer DE POTTER aangewende, den zin verzachtende of temperende middelen. Het daarbij aangehaalde regtsgeding over het dichtstukje *le fils de l'homme*, zegt de Advokaat, kan hier weinig tot voorbeeld dienen, want de slechte bedoelingen van den schrijver van dat werkje straalden te duidelijk in de verzen zelve door, dan dat door eenige ophelderende aantekeningen zulks te verzachten of te temperen ware; de Advokaat maakt zich gereed een aantal dier, met die slechte bedoelingen geschrevene, verzen voor te lezen, doch hem wordt zulks door den heer President belet, die hem toevoegt: „Sla al die aanhalingen over; Het Hof oordeelt niet naar aanhalingen uit boeken, maar in gemoede naar deszelfs innerlijke overtuiging.”

De heer DEGAMOND behandelt daarop onderscheidene punten, die meer onmiddellijk betrekking hebben tot de quaestie van medepligtigheid van den beschuldigten TIELEMANS. Hij voert te dien einde nieuwe punten van verschil aan tusschen het ontwerp van TIELEMANS in den brief van den 20 Januarij en het stuk hetwelk men, zegt de advocaat, het ontwerp van DE POTTER van 3 Februarij noemt. TIELEMANS sprak van geene vast te stellen rente, maar alleenlijk van een fonds, hetwelk, naar zijne berekening, zich tot eene som van 35,000 guldens zoude bepalen. „Welk een enorm subsidie!” roept hier de advocaat uit, „en hiernede zoude men de staatsregeling willen omverwerpen! Het Openbaar Ministerie,” dus gaat de heer DEGAMOND voort, „heeft te verstaan gegeven dat DE POTTER, TIELEMANS tot de uitvoering van zijn ontwerp onmisbaar was, en heeft daaruit eene gevolgtrekking te meer voor zijne medepligtigheid aangevoerd, maar men heeft kunnen opmerken, dat het Openbaar Ministerie, page

vereischte van het oogenblik, nu eens van DE POTTER eenen gevaarlijken zamenzwerner, en dan weder eenen man zonder bekwaamheden maakt; TIELEMANS nu eens voorstelt als eenen bijna nog baardeloozen schooljongen, en dan weder als een diepzinnig zelfdenker."

De *advocaat-generaal*. Gij voert hetgeen ik gezegd heb veel hooger op, dan het door mij is uitgesproken of bedoeld.

De *heer President*. Ja, zoo gaat het. Eens heeft men aan het Openbaar Ministerie ten kwade geduid; dat het deszelfs pleitrede door den druk had doen gemeen maken, en thans, nu deszelfs repliek niet is geschreven geworden, wrijft men hetzelfde geheel andere gedachten aan, dan die, welke hetzelfde werkelijk heeft uitgedrukt.

De heer *DREMOND* voert daarop nog de plaatsen aan uit de pleitrede van den heer *advocaat-generaal*, alwaar eene karakterschets van DE POTTER wordt gegeven, en van *TIELEMANS* studiën in Duitschland, en diens aan DE POTTER gevraagde raad, wordt gesproken; waarna de *advocaat* nog eenige andere middelen opwerpt om alle denkbeeld te benemen van medewerking zijns clients met het ontwerp van den 3 Februarij, en het woord aan de verdedigers van den beschuldigde *BARTHELS* afstaat.

De heer *BALLIV* na in weinige woorden de uitleggingen welke hij van de woorden *aanzetting*, *regtstreeksch*, *gouvernement*, *aanslag* enz. in zijn pleidooi gegeven had, tegen de daarop door het openbaar Ministerie gemaakte tegenwerpingen verdedigd te hebben, tracht andermaal te bewijzen dat er volstrekt geene betrekking tusschen de beschuldigde *BARTHELS* en de beide eerst beschuldigten heeft bestaan. De *Advocaat* komt nog terug op het volgens hem: voorgewende, *conciliabule* (onwettelijke bijeenkomst) van den 31 Januarij. Het openbaar ministerie, zegt hij, heeft niets omtrent dit *conciliabule* bewezen. Afgeleide vermoedens, gissingen zijn niet voldoende om daarop veroordeelingen te gronden. Voor het overige een bewijs dat het *conciliabule* (als er dan toch een *conciliabule* zijn moet) niet gehouden is ter zake van het ontwerp van associatie of confederatie, is, zegt de *Advocaat*, dat sedert den 31 Januarij de dagbladen niet opgehouden hebben, ieder, telkens verschillende ontwerpen daartoe aan te geven, en over die ontwerpen te redeneren. Er was dus in dat *conciliabule*, zegt de *Advocaat*, niets vastgesteld geworden. Alles schijnt dus zich te vereenigen om de verklaring van den beschuldigde *BARTHELS* te bevestigen, dat hij zich nooit in eenige zamenkomst met andere personen heeft tegenwoordig bevonden dan ter zake van aangelegenheden van een bijzonder belang.

De tweede *Advocaat* van den beschuldigde *BARTHELS*, de heer *LE MOUS*, doet afstand van verder het woord te voeren, en de zitting wordt door den heer *President* opgeheven.

ZITTING VAN DONDERDAG den 29 APRIL 1830.

De zitting wordt geopend ten 9 ure.

De heer JOTTRAND heeft het woord ter repliek voor den beschuldigde COCHÉ-MOMMENS. Uit onderscheidene plaatsen der briefwisseling van DE POTTER toont de advocaat aan, dat de betrekkingen van dien beschuldigde met den *Courrier des Pays-Bas*, door tusschenkomst van sommige vrienden van DE POTTER, die redacteurs van dat dagblad waren, en geenszins door tusschenkomst van den beschuldigde COCHÉ-MOMMENS onderhouden werden. De advocaat bestrijdt daarop hetgeen door het Openbaar Ministerie is aangevoerd tegen het in de defensie ingeroepen middel van het *alibi* op den dag dat de brief van den beschuldigde DE POTTER is gedrukt geworden, en op de deze omstandigheid voorafgegaan zijnde dagen. Hij toont wijders aan, dat de beschuldigde COCHÉ, meer dan alle andere dagbladrukkers, aanspraak heeft op niet-verantwoordelijkheid van een niet-deelneming in alles wat in den *Courrier des Pays-Bas* wordt gedrukt, dewijl de schrijvers van alle de, en tot regtsvordering aanleiding gevende stukken, zich jegens hem verbonden hebben zich zelven altijd aan de regterlijke overheid te zullen bekend maken, hetgeen nimmer achterwege is gebleven, telkens wanneer het dagblad in regten is betrokken geworden. Na nog eenige nadere aanmerkingen in het midden gebracht te hebben, strekkende om uit de afwezendheid van alle geregtelijke vervolging tegen den insgelijks de ten processe betrokkene stukken medegedeeld hebbende *Courrier de la Meuse*, zoo van zijde van het parket van Brussel als van dat van Luik, eene gevolgtrekking in het voordeel der uitgevers van de Brusselsche dagbladen af te leiden, eindigt deze advocaat zijne repliek en het woord is aan den heer REDEMANS voor den beschuldigde V. D. STRAETEN.

Deze advocaat tracht nog, onder een nieuw oogpunt, te betoogen dat onze staatsregeling verscheidene waarborgen geeft tegen het door eenige hoegenaamde partij inbreuk doen op de regering. De Koning, zegt hij, bij mangel van het regt te hebben om de 2de kamer te ontbinden, heeft het regt om de Parlementaire Zitting te sluiten of om die te prorogeren. Indien er dan, zegt Mr. REDEMANS, zich eene factieuse 2de kamer voordeed, zoude, naardien jaarlijks een derde gedeelte dier kamer zich vernieuwt, de Koning op de Provinciale Staten kunnen rekenen, met opzigt tot het in het algemeen bewerkstelligen dezer nieuwe verkiezingen. Dit beginsel poogt Mr. REDEMANS ten grond te leggen, om daarop de redenen te bestrijden met welke het openbaar ministerie de, van eene factieuse meerderheid in de 2de kamer, voor onze grondwet, en voor ons volksbestaan te duchten onheilen heeft voorgesteld.

Daarop gaat de advocaat meer bepaaldelijk over tot hetgeen bijzonderlijk zijnen cliënt betreft. Het *alibi* van den beschuldigde VAN DER STRAETEN, tijdens de plaatsing

van het eerste der ten processe betrokkene stukken, is te wel bewezen, zegt hij, dan dat het noodig zijn zoude daarop nog terug te komen. De *physieke* onmogelijkheid, in welke deze drukker zich bevonden heeft, om van den inhoud van den brief van den 3 Februarij kennis te nemen, zal even duidelijk blijken, zegt Mr. REDEMANS, indien men in acht neemt dat deze, vrij lange, brief ter drukkerij aangekomen, gezet en gedrukt is geworden, alles binnen den tijd van twee uren. Alzoo die brief in den vorm eener drukproef aan de drukkerij is gekomen, hetwelk het zetten er van veel gemakkelijker maakte, is het zeer natuurlijk te gelooven wat de beschuldigde van DEN STRAETEN verzekert, dat, om tijd te winnen, die brief, alvorens die aan de zetters af te geven, niet is gelezen geworden, en dat daarvan geene andere correctie is gedaan dan ter drukkerij zelve, door de zetters, alvorens het dagblad tot afdrukken werd ter perse gelegd.

De heer SPINNAAL, verdediger van den beschuldigde DE NEVE, tracht het door den heer Advokaat-Generaal tegen zijnen client aangevoerde, onder anderen, door de volgende aanmerking te ontzenuwen: „indien het Hof en het Openbaar Ministerie; zegt hij, het noodig, ja zelfs onvermijdelijk geoordeeld hebben, om tot de briefwisseling der twee voornaamste beschuldigten hunnen toevlugt te nemen, ten einde den zin der ontwerpen van associatie te verklaren, ten einde er den aart en der strekking van te doorgronden, hoe zal men dan willen dat eenvoudige drukkers, ten eenenmale vreemd aan al wat die briefwisseling kon behelzen, op het blootelijk lezen dier gezegde stukken, al dat geene zouden hebben kunnen doorgronden, wat de acte van beschuldiging beweert, zegt de Advokaat, dat in die ontwerpen ligt opgesloten. Zoo zoude men, met één slag, aan den meesterknecht of baas eener drukkerij meer scherpzinnigheid en doordringend oordeel geven dan aan alle de officieren van het parket te zamengenomen.”

Na getracht te hebben datgene te bestrijden, wat door het Openbaar Ministerie is gezegd geworden van den slechten geest in welchen het tijdschrift de *Vaderlander* wordt geschreven, en wel voornamelijk daartoe aangevoerd hebbende dat gezegd blad tot heden buiten geregtelijke vervolging is gebleven, besluit Mr. SPINNAEL zijne repliek, met de volgende aanmerkingen: „Gedurende de debatten,” zegt hij, „heeft men dikwerf, maar altijd te vergeefs, van de boodschap van den 11 December getracht te spreken. Ik weet niet of ik daarom op den inval kwam gister avond dit staatsstuk te herlezen. Genoeg, ik heb het herlezen met oplettendheid, en ik heb roden mij er over te verheugen, want in het ontwerp van wet, ten welks geleide deze boodschap ter 2de Kamer heeft gediend, heb ik het bewijs gevonden, dat het feit, voor hetwelk onze clienten te regt staan, geenszins, in den geest van het gouvernement zelve, is voorzien geworden bij het Wetboek van Strafrecht van 1810.” (De advocaat leest het ont-

werp van wet voor, het welk, zegt hij, geheel en al gemaakt is om de misdaden te voorkomen tot welke men beweert dat de zes beschuldigten de inwoners hebben opgezet) „Het Wetboek van Strafwet,” dus eindigt hij, blijft voor de art. 86 en 87 in zijn geheel, met opzigt tot den aanslag of de zamenspanning, zoo als de vroeger geredend hebbende verdedigers die begrijpen; dat is te zeggen, in den zin van heimelijke *machinatiën*, of van openlijke gewelddadige aanranding; maar wat aangaat de andere vergrijpingen tegen het Koninklijke gezag, bestaat er eene gaping. Het nieuw ontwerp van Wet heeft zelf het verklaard.”

De heer President vraagt nu aan de beschuldigten of zij ter hunner verdediging iets toevoegen hebben.

De beschuldigde DE POTTER draagt daarop zelf zijne verdediging voor, voornamelijk met opzigt tot zijne bedoelingen, welke hij zegt zuiver te zijn. (Wij zullen deze zijne redevoering in haar geheel mededeelen.)

Na dat DE POTTER zijne redevoering heeft voleindigd, en geen der overige beschuldigten het woord verlangende, verklaart de heer President dat het Hof zich verwijderd ten einde, vooreerst over de met betrekking tot het al dan niet ten processe verblijven der brieven van de beide beschuldigten DE POTTER en TIELEMANS, en met betrekking tot het stellen der quaestie volgens Art. 90 van het Wetboek van Strafrecht, opgeworpen incidenten te beraadslagen.

Na twee en een half uur geraadpleegd te hebben, keert het Hof in de zaal terug, en spreekt een arrest uit, waarbij de door de defensie genomen conclusiën, strekkende om de brieven van de beschuldigten DE POTTER en TIELEMANS te houden buiten de stukken van het proces, zijn verworpen.

Op het tweede incident, spreekt het Hof een arrest uit, waarbij wordt bepaald, dat het stellen der quaestien volgens Art. 90 van het Wetboek van Strafrecht, (aangezien de daarbij voorziene misdaad, geheel is onderscheiden, van die welke bij Art 87 en 102 (*) van het-

---

(*) De hier aangehaalde artikels van het Wetboek van Strafrecht zijn van den volgenden inhoud:

Art. 90. Wanneer er geene bepaalde zamenspanning is, maar een voorstel gedaan en niet aangenomen om er eene aan te gaan, tot bereiking der misdaad bij art. 86 vermeld, zal hij die dit voorstel gedaan heeft, met het tuchthuis gestraft worden.

Zoo het voorstel strekt tot een der misdaden bij artikel 87 uitgedrukt, zal hij gestraft worden met uitbaanning.

Art. 87. De aanslag of zamenspanning tegen het leven of den persoon van de leden van het Koninklijk geslacht;

De aanslag of zamenspanning, waarvan het oogmerk zal zijn Hetzij onstooting of verandering van de hooge regering of van de orde der opvolging tot den troon;

Hetzij het in de wapenen brengen der burgers of inwoners tegen het Koninklijk gezag;

Zullen met de straffe des doods en de verbeurdverklaring van goederen gestraft worden.

zelfde Wetboek is uitgedrukt,) wordt *verworpen*, en mitsdien het Hof alleen zal antwoorden op de quaestien ten *principale*, vervat in de eerste Serie.

De heer Advocaat-Generaal, waarnemende het Openbaar-Ministerie, verklaart dat hij nog wenscht een oogenblik het woord te hebben, met betrekking tot de consultatie der Luiksche balie, welke door de verdedigers der beschuldigten is gedeponereerd geworden.

Mr. DE WEIJER, uit naam zijner ambtsbroeders, verklaart dat, ten einde de debatten niet nog langer te rekken, de defentie, indien het noodig is, van het gebruik maken van dit stuk zal afzien; maar op de aanmerking van den heer president, dat het Hof vermoed is, en het Openbaar Ministerie zich nog over eenige punten kan te verklaren hebben, behoudens altijd het regt aan de zijde der verdedigers om het laatste het woord te voeren, wordt de zitting opgeheven en tot morgen uitgesteld.

ZITTING VAN VRIJDAG den 30 APRIL 1830.

(Met buitengewone gelegenheid voorloopig.)

In de zitting van heden, is, ten één ure, door het Hof het gewijsde uitgesproken, krachtens hetwelk DE POTTER is veroordeeld tot ACHT JAREN VERBANNING; TIELEMANS en BARTELS, ieder tot ZEVEN JAREN VERBANNING; DE NÈVE tot VIJF JAREN VERBANNING; en waarbij COCHÉ-MOMMENS en VAN DER STRAETEN zijn VRIJGESPROKEN.

N O T A.

Het is der Redactie aangenaam met dit bericht hare taak in zoo verre als volbragt te mogen beschouwen, en zal nu dit werkje, voor rekening der geabonneerden, met dit het 12de Blad besloten worden. Daar ons nu nog de laatste Zitting te vermelden over blijft, zoo zullen wij die, tevens met de verdedigings-redevoering welke DE POTTER in persoon, en zeer uitvoerig aan het einde der Zitting van donderdag, zoo als zulks boven in den tekst is aangehaald, heeft uitgesproken, voor onze abonneenten morgen, Zondag 2 Mei, KOSTELOOS doen volgen; zullende zulks alsdan het geheele werkje voltooijen, met hetwelk wij ons vleijen de verwachting des publieks niet te hebben onbevredigd gelaten.

Art. 102. Als schuldig aan de misdaden en zamenspanningen in deze afdeeling vermeld, zullen gestraft worden al degenen, die, hetzij bij wege van gesprekken op openbare plaatsen en bijeenkomsten gevoerd, hetzij bij wege van aangeslagen plakaten, hetzij door gedrukte schriften, de ingezetenen of inwoners tot het plegen daarvan regstreeks opgezet zullen hebben.

Ingeval echter deze opzettingen van geenerlei uitwissel gevolgd mochten zijn, zullen de daders daarvan met bloote uitbanning gestraft worden.

Deze laatste bladen benevens de Titel van dit werkje,
worden aan de Geabonneerden op hetzelfde GRATIS
uitgegeven.

VERDEDIGING-REDEVOERING VAN DEN BESCHUL- DIGDE DE POTTER.

*Door hem uitgesproken aan het einde der debatten, in
de Zitting van Donderdag den 29 April 1830.*

Mijne Heeren,

De bewoordingen in welke de tegen mij gerigte beschuldigungen zijn vervat, en de bijeenkomsten welke ik met mijne verdedigers heb gehouden, hadden mij van het eenvoudige mijner zaak overtuigd; zij scheen mij toe als enkel in het beraadslagend onderzoek eener regtskundige vraag beperkt te zijn, welke ik aan mijne met hare oplossing belaste pleitbezorgers moest overlaten. Met blijdschap had ik deze, met mijne wenschen zoo zeer overeenstemmende schikking omhelsd, en ik was wel vastelijk besloten het stilzwijgen niet te zullen breken, toen het Openbaar Ministerie mij door dwang aan de vergetenheid ontruikt heeft, in welke mijne verdedigers en ik begeerden dat ik persoonlijk blijven zoude, ten einde niets te doen uitkomen dan het onschuldige der daad om welke ik wordt vervolgd. Ik trachte niets anders dan mij zelve geheel-en-al uit te wisschen, toen de aanval aan welke ik ben blootgesteld geweest het mij tot pligt gesteld heeft mij te verklaren, ten einde in de oogen mijner medeburgers, en ook in de uwe, Mijne Heeren, mij zelve te regtvaardigen. Diepelijk betreur ik het, dat een, wel is waar gewichtig regtsgeding, maar dat toch zeer wel binnen de grenzen der regterlijke geschil-beraadslagingen hadde kunnen besloten blijven, gelegenheid gegeven heeft tot het te berde brengen van kiesch-teedere vraagstuk-

ken, tot het in beweging brengen der hartstogten, welk tot het verwekken van ergernis: ik betreur het, maar ik heb het mij zelven niet te verwijten: en, uit dien hoofde, met gelatenheid mij er aan onderwerpende, ga ik zonder lange voorafpraak tot de uitleggingen over, welke de geheel bijzondere toestand in welken men mij geplaatst heeft, en het vervalschen mijner meeningen, het miskennen mijner grondbegrippen, het lasteren mijner bedoelingen, het euvel duiden mijner minste handelingen, met één woord: welke mijne eer en mijn karakter van mij eischen.

Geene anderhalve jaarkring is er nog verlopen sedert ik te dezer zelfde plaats te regt stond. Als toen heb ik de tegen mij opgeworpen beschuldiging van staatkundig misdrijf van mij afgeweerd door eene, insgelijks staatkundige, geloofsbelijdenis, die, meende ik, geschikt zijn zoude, mij, tot zelfs van het vermoeden der mij te laste gelegden vergrijsps, te ontheffen. Heden onder het gewigt eener nog veel zwarer beschuldiging, voor u, mijne heeren, te regt staande, zoude ik mij op dezelfde wijze kunnen verdedigen. Want, waar op in den grond der zaak, komt het neêr? Moet het bestaan eener daad bewezen worden? Geenszins: de daad om welke ik hier ben gebragt, wordt niet door mij ontkend. Moet het wettelijke dier daad bewezen worden? Mijne verdedigers hebben deze zaak zegevierender wijze volbragt. Er rest dus niets meer, dan te bewijzen dat mijne bedoelingen zuiver zijn geweest; en, te dien einde, kan ik niets anders dan plegtiglijk voor u getuigenis af te leggen van deze zelfde zuiverheid, welke alleenlijk mij inniglijk is bekend; niets anders dan u te zeggen dat mijne bedoelingen niet dan zuiver hebben kunnen zijn; en, om het te bewijzen, mij te bepalen als getuigen daarvan aan te halen: mijn geheele levensloop, de beginselen welke ik altijd heb beleden, het gedrag hetwelk ik altijd heb gehouden; niets anders, met één woord: dan aan mijne

regters van 1830 datgene te herhalen, wat ik aan mijne regters van 1828 heb gezegd.

Ik zal echter op de oogenblikken van het Hof geene inbreuk doen, door andermaal voor hetzelfde eene, genoegzaam bekende, verklaring mijner beginselen af te leggen: ik zal slechts vol vertrouwen mij daarop beroepen, getuigenis afleggende van derzelver onveranderlijkheid, en van de opregtheid mijner meeningen, zoo als ik, met de Vlaamsche rondborstigheid, die in alle mijne bijzondere en openbare gedragingen doorstraalt, dezelve toenmaals heb ontwikkeld.

En, wat aangaat de drijfveer dezer gedragingen, zal ik insgelijks mijn verstreken leven inroepen, tot antwoord op de mij gedane verwijtingen van heerschezucht, woelgeestigheid, zucht tot wanorde en tot het kwaad: wanneer ik eerlang den eindpaal mijner vreedzame en ingetogene loopbaan zal bereiken hebben, zal ik, ten minsten ik hoop het, mijnen naam geheel en al hebben doen verdwijnen van onder het portret, hetwelk de verbeeldingskracht van den heer Advocaat-Generaal van mij heeft voorgehangen. Ik haast mij tot meer wezenlijke aangelegenheden over te gaan.

Sedert mijne laatste veroordeeling heeft eene gebeurtenis plaats gegrepen, eene gebeurtenis, welke ik verre af ben van aan mij-zelfen te willen toeschrijven, maar aan welke ik ten minsten heb deel genomen, en van welke ik, daarom, meen een woord te moeten zeggen, dewijl de verhooren welke ik heb ondergaan, de akte van beschuldiging welke mij is opgelegd, en de pleitrede van het openbaar ministerie, mij het gewigt hebben doen inzien, hetwelk door de overheid aan die gebeurtenis wordt toegekend; ik spreek van de voortaan onverbreekbaar gemaakte Unie der philosophise en katholieke belgische liberalen.

Zoodra ik mij overtuigd heb, dat die Unie, als door den drang der omstandigheden geeischt, gesloten en naau-

wer aangehaald, aan beide zijden opregtelyk werd gemeend, achte ik het nuttig dezelve met eene openbaare acte te staven, en de zoo heldere, zoo eenvoudige, zoo staats-wettelijke denkbeelden openlyk te verkondigen, op welke zij zich grondt en die haar tegen iedere listige aanslag beveiligen, die haar boven iedere hinderpaal verheffen, en die haar sterker maken dan eenige andere hoegenaamde magt, die het beproeven zoude willen haar met geweld te keer te gaan.

Dit openbaar blyk van de grond-denkbeelden dier Unie, gaf ik, mijne Heeren, in geschriften, welke ik, van uit het diepst mijner gevangenis in het licht gaf, en regstreeks aan den Koning zond, met eenen brief bij welken ik hem mijne vreugde te kennen gaf van mijnen naam te hebben kunnen hechten aan eene daadzaak, die niet missen kon hem aangenaam te zijn; die, namelijk, van de herstelde eenstemmigheid tusschen twee klassen van burgers, die door hunne twisten tot heden zijn Vaderlyk hart hadden bedroefd, en die thans beloofden, om, met gemeen overleg, voortaan zich met niets anders bezig te houden, dan met het waken over de vrijheid en de welvaart des Vaderlands.

De Koning gaf geen het minste misnoegen over mijnen stap te kennen; ik moest daaruit besluiten, dat Hij *en* mijne pogingen, *en* het doel tot welke zij gerigt geweest waren, evenzeer goedkeurde.

Mijne Heeren, het is niet zonder bedoeling dat ik deze mijne pogingen ter bewerking en instandhouding der eendragt tusschen mijne medeburgeren, aanvoer in tegenstelling der beschuldiging van in dit Koninkrijk de onrust gezaaid en de neigingen van haat en verbittering aangestookt te hebben, welke het openbaar Ministerie gedurende deze wederzijdsche pleit-redenen in herrinnering heeft geroepen, en voor welke ik, binnen weinige maanden voldaan zal hebben aan de sints een jaar afgeschafte wet, door welker toepassing mij de straf werd opgelegd.

Zoo is het, mijne Heeren, dat ik als, zoo men spreekt: „eenen breeden rug hebbende,” belast en beladen met alle de ongerechtigheden welke men ondersteld gepleegd te zijn, van mijnen kant mij verplicht zie om uitleggingen te geven van zelfs zoodanige mijner daden, welke ik mij nooit hadde kunnen voorstellen dat met eenige mogelijkheid ten mijnen bezware konden worden opgevat.

Men heeft mij gevraagd: waarom denkt gij heden anders over hetgeen men eertijds noemde de betrekkingen tusschen kerk en staat, dan gij zulks deed vóór vijftien jaren, zoo als dit blijkt uit uwe gedrukte werken; anders dan gij nog slechts drie jaren geleden daarover dacht, zoo als wij dit zien uit uwe brieven aan TIELEMANS?

Ik zal het hier zeggen:

Lang heb ik met mij zelven gestreden om, (en ofschoon met moeite, het was mij eindelijk gelukt) mij tot het geloof te dwingen, dat er derwijze tegenmaatschappelijke casten en secten bestaan, dat, om ze buiten staat te stellen van te kunnen schaden en van de grondslagen der maatschappij zelve te ondermijnen, deze, indien al niet ze vernietigen, althans ze beheerschen, in keetenen slaan, op alle mogelijke wijzen tot onmagt, en, zelfs zal ik zeggen, tot de volslagenste nietigheid terugbrengen moet.

Dit is ook metterdaad het liberalismus van diegenen, die, altijd in volkomene gerustheid met opzigt tot den geest van regtverkrachting en dwingelandij van ieder regerend ministerie, voor de vrijheid niets anders te duchten zien dan Jezuiten overal, ultramontanen overal, priesterpartij overal; en wier kwistende verbeeldingskracht ettelijke belgische priesters en ettelijke belgische edelen der negentiende eeuw, mildelijk met de wezenlijke magt, met de rijkdommen en vooral met den invloed op de openbare meening omringen, welke, in de achttiende eeuw, de geestelijkheid en de adel, als *ligchamen*, in België hadden.

Thans komt mij dit als een tastbare dwaling voor.

En, sedert ik eene nieuwe overtuiging heb verkregen, heb ik, hoe zeer die dan ook tegen mijne vroegere overtuiging zich aankantte, gemeend aan mij zelven verplicht te zijn haar uit te drukken en openbaar kennelijk te maken, met dezelfde goede trouw waarmede ik de vroegere had verkondigd.

Overigens, mijne heeren, was ik ook te dezer opzigte, zoo als ik het altijd was en waarschijnlijk mijn geheele leven lang zijn zal (dat zijn zoo van die kleine vóórbeschikkings-karaktertrekken welke men nimmer in staat is te onderdrukken,) ik was, wil ik zeggen, in deze omstandigheid door die natuur-aandrift bestuurd geworden; die, hetzij dan iets vroeger hetzij dan iets later, mij onwederstaanbaar aan de verongelykte minderheid verbindt, om met haar mij te verzetten tegen alle magt die haar verdrukt: eene zonderlinge heerschzucht, ik zeg dit in het voorbijgaan, die altijd weigert met den sterkeren te zegévieren, om telkens met den zwakkeren den strijd te hervatten! Ik had mij zoo, te Rome zelve en na de herstelling van den Hooge-priesterlijken Zetel, gehaast met de laatste hand te leggen aan een werk, hetwelk ik eenige jaren vroeger geweigerd had in het licht te geven, als wanneer het mij weinig edelmoedig zoude geschenen hebben eene geestelijkheid aantevallen die geene vrijheid had zich te verdedigen. In de volgende jaren verdubbelde ik mijne aanvallen tegen haar, vermits ik meende haar in gevaarlijke aanmatigingen te zien toenemen, en dewijl ik vreesde dat zij eindelijk de middelen zoude verkrijgen om die aanmatigingen te verwezenlijken. Ik eindigde mijne aanvallen geheel-en-al toen ik ontwaarde, dat, niet slechts deze middelen haar ontbraken, maar dat zij zelfs, wel verre van te heerschen, moeite had zich aan afhankelijkheid te onttrekken. Ten laatsten reikte ik haar opregtelijk en heuschelijk de hand, zoodra priesters en leeken, voortaan alleenlijk bedenkende dat zij met ons burgers waren van eenen zelfden vrijen staat, zich er

toe bepaalden om, ons ter zijde, dezelfde regten te vorderen, dezelfde wenschen te kennen te geven, op dezelfde wijze voor het geluk des aan allen gemeenen vaderlands zich opteofferen. Ik keer terug tot de meeningen welke eene zoo gelukkige keer-wending der omstandigheden mij verplichteden aan te nemen en te leeraren.

Ik geloof dan te moeten zeggen dat, in de in-werkingbrenging onzer nieuwere volksvertegenwoordigings-grondwettelijke regeringen, er geene klassen, casten of secten, — wel te verstaan: voor de wet, — meer bestaan; dat de wet niets anders kent, en niets anders kennen kan, dan individus, dan burgers; en van deze burgers niets anders dan hunne uiterlijke, stellige en daadzakelijke, materiele daden; dat al het overige in meeningen, leerstellingen, bijzondere eigendommen en innerlijke geheimen van het geweten bestaat, op welke, als zoodanigen althans, de wet geen vat heeft. Ik heb er bijgevoegd, dat ieder leerstelling, indien zij door de regering onderdrukt werd, vroeger of later zoude zegevieren; dat de verbannen meeningen, enkel door het uitwerksel der verbanning, nieuwe aanhangers zouden verkrijgen; dat het versterken van den tegen een op openbaarheid gevestigd staatsbestuur natuurlijke tegenstand, vooral het versterken van denzelven door de geheele onwederstaanbare magt der door de overheid onderdrukte innerlijke gemoeds-overtuigingen, tegelijker tijd ongerechtig en onhandig was; want: zeide ik, zoo als niets minder te vreezen is, dan een valsch denkbeeld, hoe het ook schijnbaar waar voorkome, hoe het ook beschermd, onderschraagd en verdedigd worde, even zoo is niets meer onverzettelijk dan een waar denkbeeld: de tegenstand baant aan hetzelfde den weg; de vervolging doet hetzelfde ras voortschrijden; de tijd doet hetzelfde het doel bereiken; en alsdan verwondert men zich nog slechts over ééne zaak; namelijk, dat men immer een enkel oogenblik aan deszelfs nut ten algeme-

nen beste, en aan dezelfs toekomende *regering* hebbe kunnen twifelen.

Ik heb derhalve, in naam der grondwet, vrijheid voor allen, dat is: eerbiediging van ieders regten; gelijkheid, dat is: billijkheid jegens en regtvaardigheid voor allen gevraagd. Voor het overige onveranderlijk in mijne philosophische, en bij uitsluiting enkel philosophische begrippen onveranderlijk volhardende, heb ik, in het belang der philosophie zelve, even als in dat van ieder ander leerstelsel, de algeheele vrij-verklaring (emancipatie), de volslagene onafhankelijkheid van het Katholicismus gevraagd; want het is eindelijk tijd, hetzelve uit de oude, van het gallicanisme en het josephismus (van het Fransche en Oostenrijksch beheer,) hetzelve nog knellende banden te ontslaan, als tegenstrijdig zijnde met de onafscheidbaar vastgelegde leerstellingen der vrijheid van meningen, vrijheid van geloofsbelijdenissen, vrijheid van spreken en schrijven en vrijheid van de drukpers. En, zegt het mij! wie, in onze dagen, zoude nog die oude verroeste keetenen van het voorgewende regt van den sterksten tot nieuw willen opsmeden? Sommige onverbeterlijken van het oude stelsel, die (ijdel pogen!) de thans allerwege zegevierende liberale denkbeelden, met de slaafsche zeden en met de afgesletene gewoonten van hunnen tijd, — de wetgevende grondbegrippen welke wij ons zelve hebben vastgesteld, met de vrijmagtige wilbepaling, welke, in de dagen van ouds, het „*want dus is mijn welbehagen*,” oplegde, — beweren in overeenstemming te kunnen brengen.

Wat mij betreft, mijne Heeren, iedere rang- of standonderscheiding voor de wet verwerpende, heb ik gemeend dat de maatschappij het aan hare burgers moet overlaten vrijelijk om zich in klassen te onderscheiden zoo als het hun zelve goeddunkt, en zulks alleen in hun eenig en eigen belang, zonder zelve hen immer te splitsen, anders dan in schadelijke en nuttige burgers,

ten einde de schuldigen te straffen en de goeden te beloonen.

Ten slotte heb ik vastgesteld dat de verdrukking eener enkele eerdienst alle de overigen, en vóór alle anderen zoodanige eerdienst of filosofie, of overheid die de verdrukking uitoefent, in gevaar brengt; dat er voor de meeningen en voor de individus geene vrijheid bestaat, dan die gepaard gaat met gerechtigheid, en met voor allen gelijke gerechtigheid; maar ik bedoel eene gerechtigheid die wezenlijk, werkelijk, practisch is; en dat het zoo diepgedachte woord: *zij willen vrij zijn en weten niet regtvaardig te zijn*, ten eeuwigen dage zijne toepassing vindt op iedere orde van zaken, in welke de overheersching, te gelijk met het mom der gerechtigheid, ook hare plaats zal hebben ingenomen; dat er geen middenweg denkbaar is tusschen de eeuwige en onvermijdelijke beurtwisselingen der, nu eens opgelegde, dan weder ondergane onderdrukking, met dien vasten en kalmen staat eener al geheele vrijheid zonder uitzondering noch aanneming van personen, casten of secten.

In dezen geest Mijne Heeren, is het artikel opgesteld, om hetwelk ik voor U ter regt sta; in dezen geest zijn alle mijne brieven aan TIELEMANS geschreven.

Even als ik het in alle omstandigheden en bij alle gelegenheden mondeling, deed, zoo ook herhaalde ik het in mijne werken en geschriften, en wat ik voor de dagbladen opstelde, en in hetgeen ik aan mijne vrienden schreef, hoe zeer de willekeur, — onder welken form zich dan ook voordoende, met welken mantel zich dan ook ombullende, hoe *gematigd* dan ook zich voorgevende te zijn, — mij niet slechts hatelijk, maar ook nog onvoorzigtig en onstaatkundig toescheen. En, ik heb deswegens mij nimmer verweerd: — in mijn oog, geraakt ons ministerie op de bedrieglijke wegen van dien willekeur steeds meer en meer verdoold; het schrijdt daarop voort, tot eene ontzettende verte. Ik heb altijd

luide het misnoegen te kennen gegeven, hetwelk ik gevoelde, en in hetwelk te gevoelen of even luide te openbaren, ik niet de eenige was: en in mijne bijzondere levensbetrekkingen betoonde ik mij dikwerf niet meerder te vreden over den tegenstand dan over de Ministers zelve; indien, zeide ik, deze het kwaad doen, ontbreekt het genen aan kracht en klem om het te kwaad te keeren, en de natie is het slagtoffer van deze heillooze overstemming van vermetelheid en zwakheid.

Het is onnoodig mij nog langer op te houden bij den inhoud mijner in beslag genomen papieren: te dien aanzien heeft men zich niets meer te wenschen overgelaten; de opspraak der ergernis is volkomen geweest. Wel is waar, zij heeft slechts weinige dagen geduurd, en het was onmogelijk haar langer te doen duren. Zij moest noodwendig met al den blaam welken zij in haren nasleep met zich voerde, terug vallen, op diegenen: die haar hadden verwekt; die, ambts- en pligtswege gelast zich te beperken tot het zoeken van een vergrijp, van eene misdaad, en niet vindende wat zij zochten, allereuwege vervalschte en verergerde, zelfs geheel verdichte en lasterlijke geruchten hadden verspreid of doen verspreiden; die deze zelfde geruchten aan Ministeriele werktuigen hadden toevertrouwd of doen toevertrouwen; die aan de hoeken der straten de geheimen der familiën en van het huisselijk leven hadden aangeplakt. Onder de engste persoonsbewaring bleef aan den Heer TIELEMANS en aan mij de eerlooze aanslag welke men tegen ons smeede, en de zedelijke moord van welke wij het slagtoffer waren, onbekend. Het algemeen gezond verstand, het belgisch gezond verstand, zoo als de Heer VAN DE WEIJER zoo wel heeft gezegd, begon reeds daarover het juiste oordeel te vellen, toen wij er van werden onderrigt, en ik durf mij vleijen dat eenige weinige woorden tot opheldering, welke ik onzen advocaat, onzen vriend, verzocht van onzentwege aan onze medeburgers mede te deelen.

len, toereikende zijn geweest om aller oogeu te openen.

Zoo veel, Mijne Heeren, voor hetgeen betreft het wezenlijke leed dat men ons wilde brouwen. Men is er niet in geslaagd: waarlijk wij gelooven zulks niet aan het Ministerie te moeten dank weten.

Dit trouwens, had ons reeds een onherstelbaar leed toegebracht, door wat men noemt, eene *schouwring* te laten doen in onze innigste gedachten, en in die onzer familiën en vrienden; door de uitboezemingen der vriendschap en van het vertrouwen te bezoedelen; door onze vlugtigste verlangens, de bekentenissen van ons geweten, en om zoo te spreken, tot zelfs de kloppingen van ons hart, en ons leven zelf in eene schennige aanraking te brengen met een geregteijk naarvorschend onderzoek.

Ik vraag het u, Mijne Heeren, dáár, waar eene ergdenkende overheid, onder een ijdel voorwendsel, zich zoodaniger wijze van uw geheel wezen kan meester maken, bestaat daar nog eene persoonlijke en openbare vrijheid?

Op de vernedering der in beslag neming, volgt de vernedering der ondervragingen. Zij waren wel overbodig. Want, waartoe diende het toch ons te peilen en weder te peilen gedurende dagen van acht of tien achtervolgende uren, ons door vragen uit te putten over diezelfde vertrouwelijke briefwisseling, altijd over diezelfde zinsneden, allen en altijd hetzelfde antwoordende, te weten: dat wij noch aan den weg welken het ministerie volgt, noch aan het stelsel naar hetwelk het ons regeren wil, noch aan onze Ministers van wie deze weg en dit stelsel afhangen, onze goedkeuring geven; en zulks wel daarom, dewijl wij met ons hart de grondwet zijn toegedaan, van welke de beginselen ons wezenlijk en tot eene hooge mate strijdig voorkomen met de daden der Ministers; dat wij ook even weinig onze goedkeuring geven aan het gedrag van dit of dat lid van den tegenstand, in wien wij het gebrek aan zielskracht, eene ligtgeloovigheid met

opzigt tot de beloften van het ministerie, de vrees voor deszelfs bedreigingen, eene valsche taktiek, het gemis van een het geheel zamenvattend begrip en gebrek aan volharding te laste leggen.

En nu Mijne Heeren kom ik aan de ons zoo herhaalde malen en even zoo dikwerf geheel ten onpas, als ongegrond en zonder gedane beschuldiging, dat wij de vijanden der koningen zijn. Zou het misschien wezen omdat wij naar de eer trachten om de vrienden des volks te worden? Onze Koning zelf Mijne Heeren, wil en gelooft noodwendiglijk den eersten vriend des Belgischen volks te zijn. Het is aldus, dat wij hem noemen, terwijl wij onophoudelijk de tegenstanders zijner onschendbaarheidbe strijden, die voor zich alleen onschendbaar wenschten te zijn, daar nogtans de grondwet onherroepelijk de verantwoordelijkheid heeft bepaald van alle agenten der staatsmagt, als oppersten waarborg van alle andere waarborgen, onder wier bescherming zij onze vrijheden en onze regten heeft gesteld. Die vrijheden, die regten, die waarborgen door de wet der wetten gegrondvest en de ministeriële verantwoordelijkheid, die ze alle in zich sluit, zijn, dit kan ik niet dikwijls genoeg noch onder te vele vormen zeggen: nevens de onbelemmerde en volkomene uitvoering der grondwet zelve, het eenige waarlijk eenige doel van onze wenschen en van ons streven; en om dit doel te bereiken zouden wij, het is waar Mijne Heeren, volgaarne onze rust, onze vrijheid, ons fortuin, ons leven opofferen; want eerst dan zouden wij gelooven onze burgerlijke taak vervuld te hebben; eerst dan zouden wij gelooven de droevige terugkeer der bloedtooneelen, welke, gelijk ik mijne vriend schreef, de onverantwoordelijkheid der Ministers als eene les voor volken en koningen heeft geprovoceerd, voor immer onmogelijk gemaakt te hebben.

Waarom zou ik die denkbelden en die gevoelens ontveinsd hebben? Ik zie dit even min heden in als vóór het in beslag nemen mijner papieren. Maar het is mis-

schien onaangenaam dat dit alles publiek geworden is; dit stem ik toe, maar men wijte zulks dan aan hen, die daaraan publiciteit gegeven hebben.

De Advokaat-Generaal verwijt mij zulke gevoelens, zulke denkbeelden gekoesterd te hebben. Dat staat hem vrij; ik echter bloos niet met daarin te volharden. Hij wil mij dit als eene misdaad toerekenen; hij toone mij dan aan waarin die misdaad bestaat; ik ben te dien opzichte volkomen gerust. Maar ik vraag nogmaals, moest hij de sporen daarvan in mijne confidentiële brieven zoeken? Ik heb mij nimmer verscholen of geheimzinnig gedragen. Als zamenzweerder, eenig in zijne soort, ontmoet men mij, even als in mijne meest geheime betrekkingen, in al wat ik door middel der drukpers heb bekend gemaakt; en in al mijne brieven, welke ik onbeschrómd met mijnen naam heb onderteekend; men ontmoet mij daar niet opstand, oproer of omwenteling stokende, en nog minder een eedgespan, een komplot broedende, gelijk men mij in het eerst beschuldigde; maar, — ik ontken zulks in geen deele, — als oppositie makende, en, dit bekend ik al weder, de gevaarlijkst mogelijke oppositie voor elk Ministerie, dat de door onze instellingen afgebakende lijn niet ten stipste volgt; want dit is eene oppositie in den zin, ten behoeve van en *krachtens* de grondwet.

Men hoede zich echter deze oppositie tegen een Ministerie, welks bedoelingen het aan elk vrij staat te verdenken, deszelfs daden te berispen, deszelfs leerstellingen te bestrijden, een Ministerie dat men kan, dat men moet door de natie dóen vreezen, en verwerpen, wanneer men het des Konings, der Staten-Generaal, des volks vertrouwen onwaardig bevindt; men hoede zich, zeg ik, ooit deze geheel constitutionele oppositie te verwarren met rebellie tegen een bestuur volgens de wet! Men hoede zich (want de gevolgen zouden slechts des te noodlottiger zijn) wettigen wederstand tegen een losbandig stelsel van eenige mannen, — een stelsel dat door hunne organen

dagelijks beleden, gepredikt, elk een opgelegd wordt, — gelijkelijk te schandvlekken met eenen aanslag, strekkende om de grondwettige instellingen des vaderlands het onderst boven te keeren! Zulk een aanslag ware eene misdaad; wettige tegenstand is pligt.

Deze pligt nu, Mijne Heeren, heb ik willen vervullen; ik heb aangetoond dat het geoorloofd, prijzenswaardig, ja zelfs eene verplichting is om tegenstand te bieden aan ons Ministerie, dat naar mijn oordeel, een vijand is van onze vrijheden, een ontweldiger onzer regten. Aan deze misdaad ben ik onschuldig, want wel verre van den constitutionelen koning aan te tasten; verre van het volk tot ongehoorzaamheid jegens de kamers aan te sporen; kortom, in een woord, verre van den bijl te slaan in onze hoogste wet, heb ik integendeel steeds onze vaderlandslievende instellingen aan onze medeburgers voorgehouden als de ware, eenige arke van redding; het zijn de staatsmagten, welke zij scheppen, en zoodanig als zij die scheppen, welke ik altijd heb ingeroepen om ons voor schipbreuk te bewaren.

Tot verandering, tot omverwerping van den ingestelden staat der dingen aanzetten, dit zou zijn, hetgeen onze ministeriele dagbladen doen; dit is de opschorting der grondwet begeeren; dit heet de uitvoerende magt nopens zich tot een *diktatorschap* te verklaren; dit is de noodzakelijkheid prediken van maatregelen, die willekeurig, die buiten de wet zijn, en eene zoogenaamde vrijheid gronden door middel van werkelijk despotismus. Ziedaar mijne heeren wat ik versta door regtsstreeks aandrangen van koning en wetten. Maar God verhoede dat ik niet voor de regtbanken die veel ongerijmdere, zoo niet misdadiger opruijingen openlegge! De verachting des volks heeft ze naar verdiensten gestraft. In dat opzigt wijzer dan onze bureu, heeft de Belgische oppositie zich niet blootgesteld om het belang van geregtelijke vervolgingen uit te lokken over hare *Gazette*, hare *Drapeaux*.

Blance en hare *Quotidiennes*; zij heeft hare edele loopbaan blijven vervolgen, en hare vijanden hebben niet dan onmagtige kreten kunnen uiten.

Ik ga thans over tot het op mij lastende hoofdpunt van beschuldiging.

Men zegt, ik heb regtstreeksche pogingen gedaan om eene zamenzwering tot stand te brengen, die strekken moest om het gouvernement van dit land te veranderen of omver te werpen.

Het hooge Bestuur heeft zich niet sterk behoeven te bukken, om al de draden op te vatten van deze, door mij alleen, en zekerlijk op zulk eene wijze gesmede zamenzwering, dat zij in de opteekeningen van alle mogelijke zamenzweringen de meeste belangrijkheid behouden zal. In den schouwburg ten minsten bepalen zich de zaamgezworenen om tot alle onwaarschijnlijkheid toe hunne geheime komplotsontwerpen luidkeels uit te roepen; ik heb nog beter gedaan; de mijne heb ik aan *publieke* dagbladen toebetrouwd, ten einde mijn geheim nog beter bekend zou worden, dan dat in den schouwburg.

Doch hetgeen in deze zaak de meeste verwondering baart, — die trouwens met regt in haar geheel verwondering wekt, — is dat redelijke en verstandige menschen immer geloof hebben kunnen hechten aan de werkelijkheid mijner gewaande zamenzwering.

En deze zamenzwering bestaat: 1. In eene som van honderd gulden, welke ik, voor mijn aandeel, bestemd had om tot schadevergoeding te verstrekken aan degenen, die, door wettige tegenstandbieding aan willekeur, eenig verlies mogten hebben geleden;

2. In bedenkingen, welke ik, bij gelegenheid mijner goedkeuring van het plan eener maatschappij, aan het publiek heb voorgelegd, opdat men, indien daartoe middel ware, den omvang der constitutionele oppositie tegen alle mogelijker wijze te voorziene onwettige maatregelen uitbreidde;

3. In mijnen voorslag dat de geassocieerden zich vrijwillig, onaangespoord en uit eigen beweging verbonden, om gedurende al den tijd dat zij te dien opzichte niet van meening veranderen, geene anderen dan geassocieerden met hunne stemmen te begunstigen; hetwelk, ik beken zulks, de heeren gouverneurs der provinciën bijzonder zou hinderlijk wezen, die, zich buiten de associatie houdende, van hunnen kant niet meer zoo gemakkelijk de leden der provinciale staten zouden kunnen bewegen, om de belofte te geven voor dezen of genen anderen ministerielen kandidaat te zullen stemmen.

Overigens gevoelde ik wel dat dit laatste amendement van het oorspronkelijke plan eener *Nationale Inschrijving* voor het oogenblik eene ware utopie zon wezen; het stond mij desniettemin vrij den toom te vieren aan eene gedachte, die met der tijd van nut kon worden, en die, alles wel beschouwd, in zich zelve niets misdadigs bevatte, geene kenmerken van opruijing en vooral niet van eene regtstreeksche aanzetting tot eenen aanslag of een complot vertoonde.

Het onbetwistbare bewijs van hetgeen ik hier zeg kan gevonden worden in het in beslag genomen kladschrift van eenen brief, dien ik naar Luik schreef, daags na de dagteekening van mijnen geïncrimineerden brief aan den *Courrier* en den *Belge*, mitsdien zes dagen vóór dat ik kon vermoeden dat men eene vervolging tegen mij zou beginnen. Indien brief verklarende dat ik al het verdere, in de tegenwoordige omstandigheden en met de gegeven mannen, voor onuitvoerbaar houd, handel ik slechts over het ontwerp der *Belgische rente*, hetwelk, zeg ik, vooruit moet gaan; en opdat het zonder hindernissen en snel voortschrijde, geef ik den wensch te kennen, dat de advokaten van alle regtbanken deszelfs constitutionaliiteit en wettigheid authentiek mogen erkennen en met hunne handteekening bekrachtigen; niet omdat ik die wettigheid betwijfelde, niet in het minste; maar om-

dat de ministeriele organen, zoo als ik in dienzelfden brief te kennen geef, deze wettigheid verdacht maakten, niet van eenen hoofdaanlag tegen het gouvernement, maar van eene poging in het werk te stellen ten nadeele der partikulieren, en dat het dringend noodig was de al te ligtgeloovige of te zeer bedeesde burgers omtrent hunne regten in te lichten en gerust te stellen.

Het verbaast mij, Mijne Heeren, dat de beschuldiging uit dit bewijsstuk niet ten minste de innige overtuiging van de zuiverheid mijner oogmerken verkregen heeft. Dit ware onpartijdigheid geweest; en in welke omstandigheden men zich ook bevinde blijft onpartijdigheid altijd eene deugd; voor een' magistraatspersoon is zij pligt.

Hoe het ook zij, ik zoude ongaarne zien dat men uit het zoo even door mij gezegde opmaakte dat ik verschrik voor het denkbeeld aan de verplichtingen, tot welke de constitutionele geassocieerden zich zouden verbinden. Neen Mijne Heeren: ik geloof wel is waar, dat de tegenwoordige geassocieerden, wie zij ook zijn mogen, deze verbindtenissen niet zullen aangaan; maar ik houd staande dat het hun zeer wel zoude veroorloofd wezen dezelve aan te gaan: wettiglijk weerstand bieden aan willekeur, of aan hetgeen men acht willekeur te zijn (want dit is synoniem), kandidaten kiezen, voor dezelve stemmen, dezelve aanbieden of afwijzen, dit zijn onverbeurlijke regten door de grondwet ingesteld, en waarvan elk burger vrijelijk en naar goedvinden gebruik kan maken. Dat dus eenige burgers onderling overeenkomen omtrent zekere voorwaarden, die moeten strekken om het gebruik van dat regt, naar gelang der denkbelden der leerstellingen, zoo men wil, die hun gemeen zijn, te regelen en in deszelfs toepassing te besturen, hieraan kan de wet niets doen, niets hiertegen aanvangen. Het is voldoende dat slechts geen dwangmiddel door de associatie worden ter hand genomen, hetzij om zich aanhangers te verschaffen, hetzij om desertie te beletten; het is voldoende

dat men er heden gebruik van kunne maken, omdat men denkt als zij, en haar morgen weder verlaten, omdat men opgehouden heeft dezelfde denkbeelden te voeden; en alle zweem, ik zal niet zeggen van eedgespan, komplot of zamenzwering, maar zelfs van de minste onwettigheid verdwijnt en vervliegt hierbij geheel. Maar, zal men mij welligt tegenvoeren, het is de volksmeening welke men bejaagt, het is de volksmeening waarmede men dreigt. En onder welk gouvernement leven wij dan, Mijne Heeren? Laat ons niet vergeten dat wij leven onder een constitutioneel vertegenwoordigend gouvernement, onder een uitluitend op de volksmeening gegrond gouvernement, waarvan volksmeening leven en kracht is; en waar, ten slotte, hoe men het ook keeren en wende, altijd de volksmeening zal regeren, terwijl de Ministers, hetzij dan in dezen of in eenen tegenovergestelden zin, zullen bestruen; dat is te zeggen terwijl zij het geluk of den rampspoed van het vaderland zullen uitmaken, en zij ten langen laatste hunne eigen zegepraal of hunnen val zullen voorbereid hebben; want de volksmeening verkrijgt toch eindelijk de overhand, zelfs boven hare doodelijkste vijanden, zelfs boven de slechte Ministers.

Met een woord, zoo goed als met duizend Mijne Heeren, heb ik den Belgiërs gezegd:

„Gijlieden hebt eene grondwet. Dit beteekent niet,
 „eeniglijk, dat gij een beschreven of gedrukt papier be-
 „zit; dat dien titel voert, maar wel dat gij instellingen
 „hebt, die gemaakt zijn om geëerbiedigd en uitgevoerd
 „te worden; die gewaarborgd moeten worden tegen alle
 „inbreuk van wiens kant die ook geschiede; voor wier
 „nakoming allen, van den kleinsten tot den grootsten,
 „de ambtenaar-staatsminister zoowel als de ambtenaar-
 „veldwachter, zoowel de Koning voor de geschiedenis,
 „als de eenvoudige burger voor de wet verantwoordelijk
 „is. Kortom, dit beteekent dat deze grondwet, van de
 „dooede letter, welke zij anderszins zoude wezen, moet
 „opgewakkerd worden door praktische oefening, tot de
 „werkdadigheid der regten, welke zij eenen iegelijk
 „toekent; want zij is gemaakt, niet om tot opstel voor
 „begoöchelende beloften, voor ijdele betuigingen, of
 „voor masker van een valsch liberalismus te dienen,
 „maar wel om tot krachtdadig leven georganiseerd, en
 „tot werkelijkheden omgeschapen te worden. Wij kun-
 „nen, ja moeten allen ten stiptste waken voor de hand-
 „having van dit levensbeginsel onzes staatkundigen en
 „burgerlijken aanzijns, en door alle ter onzer beschik-
 „king staande wettige middelen beletten dat het niet

„ miskend, niet verkracht worde; deze plicht is even
 „ heilig voor den burger, als die der zedeleer zulks voor
 „ den mensch is.”

„ Wel nu dan, zeide ik hun, wijden wij aan dit,
 „ geheel burgerlijke werk, een gedeelte van onzen tijd
 „ en een gedeelte van ons inkomen; en weldra zullen
 „ wij het vrije en gelukkige Vaderland, onze pogingen
 „ zien bekroonen. De publieke en individuele vrijheid,
 „ welke onze opperste wet ons waarborgt, is alleen te
 „ behouden ten koste der eindelooze belangeloosheid en
 „ verknochtheid van hen, die tot het genot daarvan ge-
 „ roepen zijn. Verzuimen wij niets van die wet der
 „ wetten buiten alle schendend bereik te houden, opdat
 „ de agenten der magt, zij die ons regeren, en die, even
 „ zoo wel als wij, haar gehoorzaamheid verschuldigd zijn;
 „ opdat zij die haar zelf plegtig bezworen hebben, daaraan
 „ onderdanig blijven; opdat onze mandatarissen geene
 „ andere dan met haren geest overeenstemmende wetten
 „ bekrachtigen, en diegenen verwerpen welke strijdig
 „ met haar zijn; opdat zij zich spoeden mogen met het
 „ voltooijen onzer constitutionele machine, ten einde
 „ dezelve ophouden in al hare bewegingen belemmerd te
 „ zijn; opdat zij haar bevrijden van al die oude be-
 „ letselen, met welke eene wetgeving en mannen van een
 „ geheel ander tijdstip haren gang vertragen; opdat de
 „ ware steunpilaren dier grondwet beloond en hare vij-
 „ anden buiten de mogelijkheid van kwaad te doen ge-
 „ steld worden; opdat, ten slotte, wettelijke tegenstand
 „ erkend worde als het eenig mogelijke middel, onder
 „ een constitutioneel vertegenwoordigend gouvernement,
 „ om doeltreffend en steeds ter gepasten tijd alle onwettige
 „ poging van magt tegen regt, van geweld tegen regt-
 „ vaardigheid en van alle gewelddadige onderneming
 „ der massa tegen de wettiglijk geconstitueerde magt,
 „ welke zich in den bij de wet voorgeschreven vorm
 „ van haar regt bedient, te voorkomen, en opdat deze
 „ wettige tegenstand overal en boven alle hinderpalen
 „ blijve zegevieren.”

Ik had in dezer voege kunnen eindigen :

„ Ik weet, waarde medeburgers, dat zij, die in hun per-
 „ soonlijk belang, in dat hunner eerezucht, hunner onverza-
 „ delijkheid, eene radikale verandering onzer instellingen
 „ behoeven, wier helderheid hen verblindt, wier kracht
 „ hen verschrikt, wier zoo ontwistbaar vastgesteld volks-
 „ lievend beginsel alle ontwerpen van overheersching en
 „ geldzucht verijdelde; zij die, mitsdien, wenschen dat
 „ deze instellingen, wat het ook moge kosten, veran-

„derd, verlamd worden, verslijten en instorten: ik weet,
 „zeg ik, dat zulke lieden, ware revolutionairen, mij zul-
 „len beschuldigen eene revolutie beoogd te hebben; dat
 „zij, als geboren vijanden der door de grondwet vastge-
 „stelde orde van zaken, mij zullen willen doen straffen
 „wegens mijne in het werk gestelde pogingen om de
 „inconstitutionele ontwerpen te keer te gaan, die het
 „doel hebben eene *nieuwe in te voeren* orde van zaken
 „zamen te stellen, in welke de ministeriële onverant-
 „woordelijkheid heerschen zou onder den naam van *go-
 „temperde monarchij*; dat zij eindelijk, zelf zaamgezwor-
 „renen tegen de vrijheid der Belgiërs, pogen zullen mij
 „in eene soort van zoogenaamde conspiratie tegen hune
 „trouweloze oogmerken in te wikkelen. Maar wat zou
 „het baten? zij zouden mij zelfs kunnen doen veroor-
 „deelen, terwijl ik mij evenwel niet schuldig zou ge-
 „looven te zijn. Geheel mij aan de pligten van mensch
 „en burger overgevende en aan de drijfveren van mijn
 „geweten gehoorzamende, zal ik mij in mijn lot voegen,
 „en mij daarin zelfs zonder moeite troosten, door de
 „herinnering dat ik gedaan heb wat ik moet doen, *er
 „kome alsdan daarvan wat er wil.*”

Maar slechts schuldig van geloofd, en opregt geloofd
 te hebben aan de grondwet en aan de opregtheid van
 hen, die gezworen hebben haar te zullen handhaven;
 doch voor het overige, geroepen voor dit hof, waar alles
 de menschienvende vorm der rechtspleging, de bescher-
 mende aandacht der raadsleden en de welwillendheid, ik
 moet zelfs zeggen, de eerbied van den heer voorzitter, mij
 reeds van den eersten dag af aan, heeft gerustgesteld om-
 trent den afloop der beschuldiging; kortom door u, mijne
 heeren geoordeeld wordende heb ik niets te vreezen. Ook
 ben ik, sterk door de bewustheid mijner onschuld, on-
 beschroomd voor u verschenen, en met gerustheid zie ik
 het vonnis te gemoet, dat over mijn lot zal beslissen.

*(De Zitting van Vrijdag 30 April, benevens het vonnis
 volgt onverwijld.)*

ZITTING VAN VRIJDAG den 30 April 1830.

Het Hof neemt zitting ten half tien ure.

De Heer Advocaat-Generaal DE SPRUYT, waar nemende het openbaar Ministeric, verklaart de Luiksche consultatie die ter tafel is voorgelegd, te hebben vergeleken met die, welke in de dagbladen is opgenomen. Hij heeft bevonden dat dezelve volkomen eensluidende zijn, en dat zij meer vóór dan tegen de akte van beschuldiging pleiten. Hij heeft niets tot deze aanmerkingen toe te voegen.

De Heer President verklaart dat het Hof zich verwijderd om te beraadslagen.

De Advocaten staan op en treden nader tot de bank op welke de beschuldigten zich bevinden. Een talrijk publiek vervult de zaal.

Ten één ure wordt de zitting hervat. De Advocaten hernemen hunne zitplaatsen. Het Hof treedt binnen. De diepste stilte heerscht in de zaal. Het hier volgende arrest wordt uitgesproken :

IN NAAM DES KONINGS.

Het Hof van Assises der provincie Zuid-Brabant, zitting houdende te Brussel, heeft gewezen het navolgend arrest :

Gezien het arrest van het Hoog-Geregtshof te Brussel, kamer van beschuldiging, van 31 Maart 1830, waarbij de personen van L. DE POTTER, F. TIELEMANS, ENZ., — naar het Hof van Assises verwezen worden.

Gezien de akte van beschuldiging dien ten gevolge opgemaakt door den Prokureur-Generaal bij meergemeld Hof, welke door den Griffier is voorgelezen.

Gehoord de mondelinge verklaringen van alle de getuigen, welke in deze zaak geroepen zijn.

Gehoord de beschuldigten in hunne bedenkingen daarentrent.

Gehoord den Advokaat-Generaal spruijt voor en in naam van den Prokureur-Generaal, in alle middelen, welke dezelve heeft bijgebragt, om de beschuldiging te staven.

Gehoord en gezien de vragen, door hem gesteld, en aldus luidende:

1ste vraag. Is het bewezen, dat de ingezetenen van dit Rijk, door gedrukte geschriften, te weten, door de dagbladen *le Courier des Pays-Bas* van 1 en 3 Februarij; *le Belge* van 31 Januarij en 3 Februarij, en *le Catholique* van 31 Januarij, 4, 6 en 7 Februarij 1830, regtstreeks zijn opgeraid geworden, om eene zamenspanning of eenen aanslag te smeden, met oogmerk om de regering der Nederlanden te veranderen of omver te werpen?

2de vraag. Is het bewezen, dat de beschuldigde L. M. POTTER schuldig is als aanlegger der misdaad, omschreven in de eerste vraag.

3de vraag. Is het bewezen, dat de beschuldigde TIELMANS schuldig is aan de misdaad, omschreven in de eerste vraag, als aanlegger, of als medepligtige; als hebbende, in dit laatste opzigt. willens en wetens, den aanlegger of de aanleggers van gezegde misdaad, geholpen of bijgestaan in de handelingen, strekkende om dezelve voor te bereiden, gemakkelijk te maken of te volvoeren, of als hebbende voorschriften gegeven, om dezelve te plegen?

4de vraag. Is het bewezen, dat de beschuldigde A. AANTHELS schuldig is aan de misdaad, enz.? (als in de 3de vraag).

5de vraag. Is het bewezen, dat de beschuldigde J. J. COCHÉ-MOMMENS schuldig is aan de misdaad, omschreven in de eerste vraag, als medepligtige; als hebbende den aanlegger of de aanleggers van gezegde misdaad geholpen of bijgestaan in de handelingen, strekkende om dezelve voor te bereiden, gemakkelijk te maken, of te volvoeren?

6de vraag. Is het bewezen dat de beschuldigde E. VAN

DER STRAETER schuldig is als medepligtige enz.? (als in de 5de vraag).

1de vraag. Is het bewezen, dat de beschuldigde J. N. DE NÈVE schuldig is, enz.? (als boven).

Gehoord de beschuldigden, in hunne middelen van verdediging, bijgebracht door henzelfen, of door hunne Advokaten, de Heeren GENDEBIEN, VAN DE WEIJER, VAN MEËNEN, DEGAMOND, BAILLIU, LEBÈGUE en SPINNAEL:

Gezien het antwoord van het Hof op de bovenvermelde vragen van het openbaar Ministerie, welk antwoord in de volgende woorden vervat is:

Op de eerste vraag: JA, het is bewezen, dat de ingezetenen van dit Rijk door gedrukte geschriften, te weten door de dagbladen *Le Courrier des Pays-Bas*, van 1 en 3 Februarij, *Le Belge* van 31 Januarij, en 3 Februarij en *Le Catholique* van 31 Januarij 4, 6, en 7 Februarij 1830, regstreeks zijn opgeruid geworden, om eene zamenspanning of aanslag te smeden, met oogmerk om de Regering te veranderen.

Op de tweede vraag: JA, het is bewezen, dat de beschuldigde L. DE POTTER schuldig is als aanlegger der misdaad, omschreven in het antwoord op de 1ste vraag.

Op de derde vraag: JA, het is bewezen, dat de beschuldigde F. TIELEMANS schuldig is aan de misdaad, omschreven in het antwoord op de eerste vraag, niet als aanlegger, maar als medepligtige: als hebbende den aanlegger van die misdaad, willens en wetens, geholpen of bijgestaan in de handelingen, die dezelve voorbereid en gemakkelijk gemaakt hebben, en als hebbende voorschriften gegeven, om dezelve te plegen.

Op de vierde vraag: JA, het is bewezen, dat de beschuldigde A. BARTHELS schuldig is aan de misdaad, omschreven in de eerste vraag, niet als aanlegger, maar als medepligtige: als hebbende den aanlegger dier misdaad, willens en wetens, geholpen of bijgestaan in de handelin-

gen, strekkende om dezelve voor te bereiden, gemakkelijk te maken, en uit te voeren, zonder meer.

Op de vijfde vraag: NEEN, het is niet bewezen, dat de beschuldigde J. J. COCHÉ-MOMMENS schuldig is.

Op de zesde vraag: NEEN, het is niet bewezen, dat de beschuldigde R. VAN DER STRAETEN schuldig is.

Op de zevende vraag: JA, het is bewezen, dat de beschuldigde J. B. DE NÈVE, als medepligte; schuldig is aan de misdaad, omschreven in het antwoord op de eerste vraag; als hebbende, willens en wetens, den aanlegger van de gezegde misdaad geholpen of bijgestaan in de handelingen, strekkende, om dezelve voor te bereiden, gemakkelijk te maken en te volvoeren.

Gehoord het requisitoir van den vernoemden Advokaat-Generaal, tot toepassing der wet,

Gehoord de beschuldigten in hunne middelen tegen dit requisitoir,

Gezien de artikels 102, 87, 59, 60, 48, 44, 55 en 52 van het wetboek van Strafrecht, en 368 van het wetboek van Strafvordering, die door den Voorzitter zijn voorgelezen,

Het Hof, regt sprekende in naam des Konings, veroordeelt LOUIS DE POTTER tot verbanning voor acht, P. TIELEMANS en A. BARTHELS tot verbanning voor zeven, en J. B. DE NÈVE tot verbanning voor vijf jaren.

Verklaart, dat zij, na het ondergaan hunner straf, voor eenen tijd, gelijk aan dien hunner verbanning, onder het toezigt der Hooge Politie zullen blijven; bepaalt den door ieder hunner te stellen borgtocht op $\text{ƒ } 100$, en veroordeelt hen, ieder voor het geheel en bij aantasting aan den lijve, tot betaling der proces-kosten ten bedrage van $\text{ƒ } 131 \text{ 01 } \frac{1}{2}$.

Beveelt den Prokureur-Generaal, om het tegenwoordig vonnis te doen uitvoeren.

Aldus gewezen en uitgesproken in de openbare zit-

ting van het Hof van Assises te Brussel, den 30sten April 1830.

De heer president gelast den tolk dit vonnis voor de veroordeelden te vertalen, en hun daarbij te zeggen dat hun drie dagen tijds gelaten zijn, om zich tegen het gewijsde van het Hof, in Cassatie te voorzien. De tolk volvoert dezen last.

De heer President vraagt daarop aan den heer Advokaat-Generaal, in het Hollandsch, of deze zijn requisitoir tegen den Advokaat BOSCH wil uitbrengen, doch de Hr. DE SPUIT verklaart, mede in het Hollandsch, daarvan voor het oogenblik af te zien, doch zich dienaangaande alle zijne regten voor te behouden.

Het Hof verwijdert zich. Daarop gaat de zaamgevloeiende menigte uit één. Eenige oogenblikken daarna, worden de vier veroordeelden naar de rijdtuigcn geleid die hen wachten, en men vervolgens naar de gevangenis brengen.

**Wij geven hier de Artikelen van het WETBOEK VAN
STRAFREGT met betrekking tot de Straf van
VERBANNING.**

Art. 8. Eerloos-verklarende zijn de volgende straffen: 1°. de kaak; 2°. de verbanning; 3°. de verving van het burgerregt.

Art. 28. Al wie zal zijn veroordeeld geweest tot de straf — — — van verbanning — — — zal nimmer gezworene; noch scheidsregter in burgerlijke belangen, noch getuige bij regtsvordering, kunnen zijn, noch in

regten tot het afleggen van eenige andere dan blootelijk berigt gevende verklaringen worden toegelaten. — Hij zal onbekwaam zijn tot het uitoefenen van voogdij of curator-schap, anders dan over zijne eigene kinderen, en onder den raad slechts van zijne maagschap. — Hij zal vervallen zijn van het regt tot het dragen van geweer en wapens (*port d'armes*), en van het regt van in 's Konings legers te dienen.

Art. 32. Al wie veroordeeld zal zijn tot verbanning, zal, op bevel der regering, vervoerd worden tot buiten het grondgebied des rijks. — De tijd van duur der verbanning is voor het *minimum* op vijf jaren, en voor het *maximum* op tien jaren bepaald.

Art. 35. De tijd van duur der verbanning zal gerekend worden, van den dag af aan, op welchen het vonnis onherroepelijk zal zijn uitgesproken.

Art. 36. Alle vonnissen die den straf der verbanning opleggen, zullen bij extract gedrukt worden. — Zij zullen worden aangeplakt in de centrale stad van het departement, in die waar het vonnis is uitgesproken, in de gemeente of plaats waar het misdrijf zal zijn gepleegd, in die waar de straoefening wordt voltrokken, en in die waar des veroordeelden woonplaats is gevestigd.

Art. 38. De tot verbanning veroordeelde schuldigen zullen, met volle regt, onder de toezigt der Hooge Staatspolitie blijven gesteld, gedurende eenen tijd, gelijk aan dien van den duur der straffe tot welke zij zullen zijn veroordeeld.

Art. 44. Het uitwerksel van de plaatsing onder toezigt der Hooge Staatspolitie zal bestaan, en aan het gouvernement, als ook aan iedere belanghebbende partij, het regt te geven, om, het zij van den in dezen toestand, na het eindigen zijner straffe, gestelden persoon, het zij van zijne ouders — — — tot contie van zijn goed gedrag, eene geldsom tot zoodanig beloop te eischen, als

bij het strafgewijsde of vonnis zal zijn bepaald: ieder persoon zal tot het betalen dezer cautie kunnen toegelaten worden. — Bij gebreke van het betalen dezer cautie, blijft de veroordeelde ter beschikking der regering, die, het regt heeft, om, hetzij de verwijdering van het individu van deze of gene plaats, hetzij deszelfs voortdurend verblijven in zekere bepaalde plaats of binnen zeker bepaald departement des rijks, te bevelen.

Art. 45. In geval van ongehoorzaamheid aan dit bevel heeft de regering het regt om den veroordeelden te doen vatten en in hechtenis zetten, gedurende een tijdsbestek, hetwelk zal kunnen gelijk staan met den tijd van duur welke de veroordeelde nog onder de toezigt der Hooge Staatspolitie zoude hebben moeten verblijven.

